

DIRECTIE KENNIS

Referentieraming 2024

Leerlingen- en studentenraming ter onderbouwing van de begroting van OCW

Datum 24 april 2024

Versie 1.0

Status Definitief

Colofon

Uitgegeven door	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap directie Kennis, afdeling Prognoses, Scenario's en Beleidsstatistieken, in samenwerking met DUO, afdeling Informatieproducten	
Auteurs	T. Brils (DUO/IP) R. Hamming (DUO/IP) M. Heres Hoogerkamp (DUO/IP) A.P. Klapper (DUO/IP) A.S. van Leeuwen (DUO/IP) T. Noordzij (Kennis/PSB) L.Y. Pan (DUO/IP) C.A.A.D.T. Ramada (Kennis/PSB) A. Rutten (DUO/IP)	
Informatie	T. Noordzij (projectleider)	
Telefoon	+316 15 03 82 67	
E-mail	referentieramingen@minocw.nl t.a.v. dhr T.Noordzij	
Datum	24 april 2024	
Versie	1.0	
Status	Definitief	
Versiebeheer		
0.1	12 januari 2024	Eerste conceptrapport voor bespreking met directies van OCW (OPO, OVO, MBO, HO&S, FEZ)
0.2	6 februari 2024	Tweede conceptrapport na bespreking met directies van OCW (OPO, OVO, MBO, HO&S, FEZ)
0.2.1	13 maart 2024	Derde conceptrapport na verwerking van feedback van directies van OCW (OPO, OVO, MBO, HO&S, FEZ)
0.3	19 maart 2024	Vierde conceptrapport voor bespreking met de BLS
0.4	9 april 2024	Vijfde conceptrapport na verwerking van feedback van BLS voor redactionele check
1.0	24 april 2024	Publicatieversie

Samenvatting

Minder leerlingen en studenten dan vorig jaar verwacht

Op 1 oktober 2023 volgden 3.694.200 leerlingen en studenten in Nederland onderwijs. De omvang van het onderwijs is in 2023 kleiner dan in 2022, toen er 3.724.600 leerlingen en studenten onderwijs volgden. Er zijn dus 38.800 (-1,0%) minder leerlingen en studenten in 2023 dan in de vorige raming werd verwacht. In alle sectoren zijn minder leerlingen en studenten dan verwacht, met uitzondering van voortgezet algemeen volwasseneneducatie (vavo).

In het primair onderwijs (po) zijn er 1.467.200 leerlingen geteld, 12.900 (-0,9%) minder leerlingen dan verwacht. Het verschil tussen de raming van vorig jaar en de telling van dit jaar is in het po groot. Dat hangt samen met de bevolkingsprognose van het CBS, die de basis vormt van de Referentieraming. De oorlog in de Oekraïne bracht veel onzekerheid. Inmiddels is duidelijk dat er in 2023 minder kinderen naar Nederland gemigreerd zijn dan vorig jaar verwacht.

In het voortgezet onderwijs (vo) staan dit jaar 940.800 leerlingen ingeschreven, 5.300 (-0,6%) minder leerlingen dan vorig jaar verwacht. Ook dit verschil tussen raming en telling hangt samen met de bevolkingsprognose van vorig jaar, waarin de immigratie van kinderen in de vo-leeftijd in 2023 licht overschat is.

In vavo staan dit jaar 15.400 leerlingen ingeschreven, 2.100 (16,0%) meer leerlingen dan vorig jaar verwacht. Omdat er vorig schooljaar relatief veel leerlingen gezakt zijn voor hun eindexamen in het vo, was er dit jaar meer instroom in het vavo.

In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) zijn er op sectorniveau in 2023 1.300 (-0,3%) studenten minder ingeschreven dan er in de raming van vorig jaar verwacht werden. De bbl is wel 8.800 (6,7%) studenten groter dan verwacht. Het aantal bbl-studenten komt dit jaar op 139.900. In de bol zijn 329.500 studenten geteld, waarmee de bol 10.200 (-3,0%) studenten kleiner is dan verwacht.

In het hoger onderwijs (ho) zijn fors minder studenten dan vorig jaar geraamd. In het hoger beroepsonderwijs (hbo) gaat het om 11.600 (-2,5%) minder studenten (totaal 459.700 hbo-studenten) en in het wetenschappelijk onderwijs (wo) gaat het om 9.700 (-2,8%) minder studenten (totaal 341.800 wo-studenten). Hiervoor zijn twee belangrijke oorzaken. Het aantal gediplomeerden dat zonder tussenjaar van havo, vwo en mbo (niveau 4) doorstroomt naar hbo en wo was lager dan vorig jaar verwacht. Daarnaast is de instroom van internationale studenten lager dan vorig jaar verwacht.

Verdere afname van het aantal leerlingen en studenten verwacht

In deze raming verwachten we dat het aantal leerlingen en studenten de komende jaren blijft dalen. Waar er nu nog 3.694.200 leerlingen en studenten in het onderwijs zijn, wordt een daling tot 3.549.200 leerlingen en studenten in 2030 verwacht. Dit zijn in 2030 124.200 (-3,4%) minder leerlingen en studenten dan in de vorige raming.

Er zijn verschillen tussen en binnen onderwijssectoren in verwachte toe- en afname van het aantal leerlingen en studenten.

- Er zal waarschijnlijk leerlingdaling in het po als geheel blijven plaatsvinden, van 1.467.200 leerlingen nu naar 1.434.100 in 2030. Het aantal leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs neemt wel toe.

- Het vo zal naar verwachting vanaf volgend jaar verder in omvang afnemen, van 940.800 leerlingen nu naar 890.100 in 2030. Belangrijkste reden is de demografische krimp, waardoor eerder in het po ook al leerlingdaling heeft plaatsgevonden. Uitzondering op de algemene leerlingdaling in het vo is het aantal leerlingen in de bovenbouw van havo en vwo, en het aantal leerlingen in internationale schakelklassen (isk). Die nemen naar verwachting tot 2025 nog toe, maar zullen daarna ook afnemen.
- De omvang van het vavo zal naar verwachting afnemen als de slagingspercentages in het vo weer toenemen. Het aantal leerlingen in vavo neemt dan af van 15.400 leerlingen nu naar 13.600 in 2030.
- De omvang van het mbo blijft tot en met 2027 naar verwachting ongeveer gelijk, waarna ook hier het aantal studenten zal afnemen. Waar er nu 469.400 studenten in het mbo geteld zijn, worden er in 2030 454.500 geraamd. Vanaf komend jaar wordt een toename van het aantal bolstudenten en een afname van het aantal bbl-studenten verwacht.
- In het hbo wordt een forse daling van het aantal studenten verwacht, van 459.700 studenten nu naar 409.500 in 2030. Vooral het aantal voltijd-bachelorstudenten daalt. Bij de associate-degree-opleidingen en hbo-masters wordt wel een toename van het aantal studenten verwacht.
- Het wo groeit nog licht de komende jaren, van 341.800 studenten nu naar 347.300 in 2030. Over de periode tot en met 2030 wordt een lichte toename van zowel het aantal voltijd-bachelor- als masterstudenten verwacht. Het aantal deeltijdstudenten in het wo neemt af in deze raming.

Grotere afname van het aantal leerlingen en studenten dan in vorige raming verwacht

De bijstellingen van deze raming (RR2024) in 2030 verschillen per onderwijssector, maar in alle sectoren (met uitzondering van het vavo) wordt de raming ten opzichte van RR2023 naar beneden bijgesteld.

- Het po wordt in 2030 72.100 (-4,8%) leerlingen kleiner geraamd dan in vorige raming.
- Het vo is in deze raming in 2030 5.300 (-0,6%) leerlingen kleiner dan in de raming van vorig jaar.
- De omvang van het vavo in 2030 blijft nagenoeg ongewijzigd in absolute aantallen leerlingen. Omdat het vavo een kleine onderwijssector is, zijn de relatieve bijstellen wel groot. Er zijn 400 (2,8%) meer leerlingen in deze raming.
- In het mbo worden in deze raming 5.000 (-1,1%) minder studenten verwacht voor 2030.
- In het hoger onderwijs zijn de bijstellingen groot, met in 2030 23.500 (-5,4%) minder studenten in het hbo en 18.600 (-5,1%) minder studenten in het wo.

Er zijn verschillende verklaringen voor deze bijstellingen, van veranderingen in de bevolkingsontwikkeling tot veranderingen in de stromen van leerlingen en studenten het onderwijs in, door en uit.

Minder geboortes leidt tot minder leerlingen in primair onderwijs

In RR2024 wordt het po over vier jaar en daarna kleiner geraamd dan dan vorig jaar verwacht. Deze bijstelling is groot, in vergelijking met bijstellingen van het po in eerdere ramingen. De bijstelling wordt veroorzaakt doordat het CBS verwacht dat de komende jaren minder kinderen geboren worden.

Sinds 2010 is het aantal geboorten gedaald. In 2021 was er sprake van een kleine geboortegolf, maar in 2022 en 2023 daalde het aantal geboorten opnieuw. Het is niet zeker of uitstel van het krijgen van kinderen leidt tot definitief afstel, maar vanwege de dalende trend in het aantal geboortes gaat het CBS er nu vanuit dat dit uitstel niet meer volledig ingehaald zal worden. Als er minder kinderen geboren worden, stromen er 4 jaar later ook minder kinderen het onderwijs in.

Ontwikkelingen in vo en mbo leiden tot kleiner ho

De doorstroom van leerlingen binnen vo verandert, wat gevolgen heeft voor het vo en de sectoren die daarop aansluiten. Leerlingen stromen na de brugklassen minder vaak door naar havo en vaker door naar vwo. De leerlingen die vanuit de brugklassen in het vo doorstromen naar het vmbo komen vaker op vmbo-g/t terecht en minder vaak op vmbo-b/k. Gediplomeerden van vmbo-t en havo stromen minder door naar havo en vwo. Leerlingen blijven hierdoor gemiddeld korter in het vo, waardoor het vo kleiner wordt dan eerder geraamd.

Omdat havo en vwo samen kleiner zijn in deze raming dan die van vorig jaar, wordt ook het ho kleiner geraamd. Havo- en vwo-gediplomeerden vormen de grootste instroom in hbo en wo.

Deels herstel van effecten van leerachterstanden in vo

Leerachterstanden die ontstaan zijn tijdens de coronapandemie hebben waarschijnlijk nog steeds een effect op de doorstroom door het onderwijs. Er zijn ook signalen van herstel zichtbaar.

Afgelopen jaar zijn er veel leerlingen in het vo voor hun eindexamen gezakt. Dat zal deels veroorzaakt zijn doordat afgelopen jaar geen duimregeling of andere maatregel is toegepast om te compenseren voor de effecten van de coronapandemie.

Bij andere stromen door het onderwijs, zoals zittenblijven, afstroom en stapelen, is wel herstel zichtbaar. Zo was bijvoorbeeld het percentage leerlingen dat blijft zitten in het jaar voor het eindexamen weer bijna gelijk aan voor de coronapandemie.

In deze raming gaan we ervan uit dat de slagingspercentages naar het niveau van voor corona gaan. Op andere stromen door het vo, waar mogelijk nog geen volledig herstel na corona plaatsgevonden heeft, wordt niet ingegrepen in deze raming. Het is onzeker hoe het herstel van leerachterstanden zich verder ontwikkelt, wat de raming onzekerder maakt. Op dit moment is het niet mogelijk om corona-effecten te onderscheiden van beleidseffecten, bijvoorbeeld van het Nationaal Programma Onderwijs, of van andere ontwikkelingen, zoals de instroom van vluchtelingen uit de Oekraïne.

Toename internationale schakelklassen en mbo-entreeopleidingen

De afgelopen jaren is het aantal internationale schakelklassen (isk's) sterk gegroeid. De schakelklassen blijven de komende jaren waarschijnlijk groot. Door de oorlog in Oekraïne is de instroom van leerplichtige immigranten afgelopen jaren hoog geweest. Ze komen in het vo meestal in een schakelklas, en blijven daar vaak meerdere jaren. In de bevolkingsprognose verwacht het CBS dat de instroom van immigranten de komende jaren afneemt, maar wel hoog blijft. Daarmee blijft het aantal leerlingen in schakelklassen de komende jaren in de referentieraming hoger dan enkele jaren geleden.

Als leerlingen een schakelklas verlaten, stroomt een relatief groot deel door naar entreeopleidingen in het mbo. Omdat het aantal schakelklassen toeneemt, neemt de omvang van de entreeopleidingen in deze raming ook verder toe.

Onzekerheid over tussenjaren voor instroom in het ho

De verwachtingen van de vorige raming over tussenjaren zijn maar deels uitgekomen, wat deze raming op dit punt extra onzeker maakt. Vanwege de herinvoering van de basisbeurs in dit collegejaar werd in RR2023 verwacht dat havo-, vwo- en bol 4-gediplomeerden van 2022 de start van een opleiding in het ho vaker zouden uitstellen. Zij zouden dan een tussenjaar nemen en pas in 2024 beginnen aan een hbo- of wo-opleiding. De havo-, vwo- en bol 4-gediplomeerden van 2023 zouden weer het ho instromen als het jaar daarvoor. In de meest recente gegevens hebben we gezien dat de 'tussenjaarnemers' van 2022 zoals verwacht grotendeels alsnog in het

ho startten. De directe doorstroom van havo-, vwo- en bol 4-gediplomeerden naar hbo en wo is echter nog steeds relatief laag. Dat was niet verwacht.

Het is nog onzeker hoe tussenjaren voor het ho zich verder gaan ontwikkelen, er is op dit moment geen goede verklaring voor de extra tussenjaren van dit jaar. In deze raming is daarom besloten om geen meerjarige trends te veronderstellen bij alle stromen in, door en uit het onderwijs die te maken hebben met tussenjaren.

Groter bol in mbo verwacht door stijgende werkloosheid

In deze raming wordt een toename verwacht van het aantal bolstudenten en een afname van het aantal bbl-studenten. Uit het verleden weten we dat er (met enige vertraging) minder bbl-plekken beschikbaar zijn bij een toenemende werkloosheid, waardoor er relatief vaker bolopleidingen gevolgd worden in het mbo. Afgelopen jaar is de werkloosheid gestegen en het CPB verwacht dat ze de komende tijd nog iets verder zal stijgen. Hoewel er dit jaar nog een groei van het aandeel bbl ten opzichte van bol was, verwachten we vanwege de stijgende werkloosheid vanaf komend jaar een verschuiving naar bol binnen het mbo.

Kleiner hoger onderwijs door minder internationale studenten dan verwacht

De instroom van nieuwe internationale studenten is ongeveer even groot als vorig jaar. In de vorige raming werd nog een verdere stijging van de instroom verondersteld. In deze raming wordt op basis van de historische trend nog steeds een stijging van de instroom van internationale studenten verwacht, maar minder dan in de vorige raming.

De verwachte toename van het aandeel internationale studenten wordt niet alleen veroorzaakt door meer internationale studenten, maar ook door een afname van de instroom van Nederlandse studenten. Er zijn de afgelopen decennia minder kinderen in Nederland geboren, wat het eerst te merken was in het po. Die leerlingdaling heeft ook het vo en mbo al bereikt en zal binnenkort het hbo en wo raken.

Inhoud

	Samenvatting	3
1	Inleiding	8
1.1	Nieuwe data als basis voor RR2024	8
2	Reactie Begeleidingscommissie Leerlingen- en Studentenramingen (BLS)	9
3	Resultaten op hoofdlijnen	10
3.1	Landelijke raming van onderwijsdeelname en diploma's	10
3.2	Caribisch Nederland	18
3.3	Open Universiteit	18
3.4	Internationale studenten	19
3.5	Onderwijsdeelname naar sector en leeftijd	36
4	Sectoren	39
4.1	Primair onderwijs	39
4.2	Voortgezet onderwijs	48
4.3	Volwasseneneducatie	60
4.4	Middelbaar beroepsonderwijs	64
4.5	Hoger beroepsonderwijs	79
4.6	Wetenschappelijk onderwijs	88
5	Verantwoording	96
5.1	Methoden	96
5.2	Nieuwe brongegevens	103
5.3	Opbouw van de ramingen	111
5.4	Betrouwbaarheid van de referentieraming	113
6	Bijlagen	122
6.1	Doorstroom naar hoger onderwijs	123
6.2	Lijst van Figuren	126
6.3	Lijst van Tabellen	128
6.4	Lijst van begrippen en afkortingen	129
6.5	Bronvermelding van gebruikte basisgegevens	133
6.6	Ledenlijst BLS	135
6.7	Opstellers van deze publicatie	136

1 Inleiding

Referentieraming 2024 (RR2024) laat de verwachte ontwikkeling zien van de aantallen leerlingen en studenten aan instellingen in het bekostigde onderwijs in Nederland. De raming dient primair als onderbouwing van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Hiervoor worden de verwachte ontwikkelingen in het onderwijs tot en met 2030 in detail toegelicht.

Naast het onderbouwen van de begroting, wordt de raming gebruikt om recente en verwachte ontwikkelingen in het onderwijs te beschrijven. Dit rapport en www.ocwincijfers.nl zijn de belangrijkste producten hiervoor. De raming loopt hiervoor tot en met 2040.

Tot slot wordt de referentieraming ook gebruikt als input voor andere ramingen. Voor een aantal van deze ramingen wordt data uit deze referentieraming tot en met 2070 geleverd. De belangrijkste gebruikers voor vervolgramingen zijn:

- de studiefinancieringsraming van OCW;
- instellingsprognoses van DUO;
- arbeidsmarktramingen van Project Onderwijs-Arbeidsmarkt door ROA;
- ramingen voor de arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel door Centerdata;
- ramingen voor studentenhuisvesting door ABF Research.

1.1 Nieuwe data als basis voor RR2024

Referentieraming 2024 is op data uit de volgende publicaties gebaseerd:

- De Bevolkingsprognose 2023-2070: Door oorlog meer migranten naar Nederland van het CBS, van 16 december 2023. Internationale migratie speelt een belangrijke rol bij de toekomstige bevolkingsgroei, maar is moeilijk te voorspellen. Na een kleine geboortegolf in 2021 zijn er in 2022 en 2023 minder kinderen geboren dan verwacht. Het CBS heeft ook de langetermijnverwachting van het totale vruchtbaarheidscijfer naar beneden bijgesteld in deze Bevolkingsprognose. Over 4 jaar en daarna zullen er daardoor minder leerlingen in het po instromen.
- De onderwijsmatrices van de afdeling Informatieproducten van DUO. In de onderwijsmatrices staan de stromen in, door en uit het onderwijs tussen 1 oktober 2010 en 1 oktober 2023. Deze stromen vormen de basis van de referentieraming. Verschillende inzichten uit de onderwijsmatrices zijn in dit rapport gebruikt voor het verklaren van de raming.
- De werkloosheidsverwachting in de Macro Economische Verkenning 2024 van het CPB van 19 september 2023, waarvan OCW de meerjarige werkloosheidsraming van FIN ontvangt. De werkloosheidsverwachting wordt gebruikt om te schatten welk deel van de mbo-studenten een bolopleiding volgt.

2 Reactie Begeleidingscommissie Leerlingen- en Studentenramingen (BLS)

De BLS¹ is betrokken bij de wijze waarop deze referentieraming tot stand kwam. Deze BLS staat onder leiding van een onafhankelijke voorzitter en de leden zijn deskundigen op het gebied van methoden en technieken, en vertegenwoordigers van de sectorraden van het onderwijs. De BLS heeft vooraf en tijdens het uitvoeren van de raming geadviseerd over de ramingsmethodiek. Een indicatieve raming is met de BLS besproken, waarbij methodologische en inhoudelijke keuzes ter advies voorgelegd zijn.

Het ramingsteam heeft na het advies van de BLS de voorliggende raming opgesteld. Bij de totstandkoming van het rapport is het advies van de BLS meegenomen bij de methodologische en inhoudelijke afwegingen van het ramingsteam. Dit rapport is bedoeld als verantwoording van Referentieraming 2024. De BLS heeft het rapport voor de publicatie doorgenomen en van inhoudelijke en methodologische feedback voorzien.

De BLS geeft aan tevreden te zijn over de raming. De huidige ontwikkelingen in het onderwijs zijn goed beschreven. De uitkomsten van de raming zijn goed verklaard en sluiten aan bij de verwachtingen. Internationale studenten zijn nu beter in de raming verwerkt, waardoor de ontwikkelingen in het hoger onderwijs beter te begrijpen zijn. Ook zijn de leerlingen in internationale schakelklassen in het voortgezet onderwijs zichtbaar gemaakt, wat een welkome aanvulling is, gezien de hoge immigratie die CBS in de laatste bevolkingsprognose verwacht.

De BLS spreekt waardering uit voor de goede stappen die afgelopen jaar gezet zijn om de methodologie van de referentieraming verder te verbeteren. Het uitsplitsen van Nederlandse en internationale studenten in het hoger onderwijs, en het apart zichtbaar maken van internationale schakelklassen in het voortgezet onderwijs zijn ook methodologische verbeteringen, naast dat het inhoudelijk meer inzicht geeft in de ontwikkelingen binnen het onderwijs. Ook het harmoniseren van de peildata van de belangrijkste bronbestanden is een welkome verbetering. De methode voor correctie voor de ontbrekende 4-jarigen in de bronbestanden die afgelopen jaar ontwikkeld is, kan ook de komende jaren toegepast worden.

Het ramingsteam is in deze ramingsronde afgeweken van de standaardmethodologie om te corrigeren voor het onverwacht hoge aantal gediplomeerden dat na het voortgezet onderwijs niet direct doorstroomde naar het hoger onderwijs. Extrapolaties van meerjarige trends zijn vanwege deze onvoorziene uitschieters dit jaar niet toegepast op de stromen die te maken hebben met tussenjaren vóór instroom in het hoger onderwijs. De BLS volgt deze keuzes, maar vraagt wel om komend jaar uit te zoeken hoe extrapolaties structureel toegepast moeten worden in de referentieraming. De BLS benadrukt dat het verstandig is om terughoudend te zijn met methodewijzigingen, omdat deze trendbreuken in de prognoses veroorzaken. Bij het onderzoek naar extrapolaties in het ramingsmodel van de referentieraming is het belangrijk om bij afwijkingen van de standaardmethodologie onderscheid te maken tussen inhoudelijke en methodologische redenen. Dat zijn verschillende onderwerpen. Het ramingsteam neemt dit advies ter harte.

¹De taken en verantwoordelijkheden van de BLS zijn vastgelegd in het Instellingsbesluit Begeleidingscommissie Leerlingen- en Studentenramingen: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0047356/2022-10-25>

3 Resultaten op hoofdlijnen

3.1 Landelijke raming van onderwijsdeelname en diploma's

Tabel 3.1: Deelname per onderwijstype (x 1.000 leerlingen/studenten)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
bao	1369,4	1359,8	1354,4	1357,5	1354,2	1344,8	1334,5	1326,6	1321,5
sbao	34,6	33,9	33,5	33,3	33,2	33,1	33,1	33,2	33,3
so-wec	34,2	34,8	35,3	35,8	36,1	36,4	36,5	36,7	36,9
vso-wec	37,8	38,6	39,6	40,4	41,0	41,3	41,6	42,0	42,3
totaal po	1476,0	1467,2	1462,8	1466,9	1464,5	1455,6	1445,9	1438,5	1434,1
vo 1-2	367,9	367,5	362,0	353,9	352,2	351,0	350,0	348,8	345,2
vmbo 3+	187,2	191,4	189,5	188,2	185,3	181,1	179,2	178,2	177,3
havo/vwo 3	91,4	93,2	93,3	93,7	91,1	89,9	90,6	89,7	90,4
havo/vwo 4+	241,1	235,2	231,6	231,5	233,4	232,0	229,0	227,4	226,6
pro	29,1	28,9	29,0	28,8	28,6	28,4	28,2	28,0	28,0
isk	19,9	24,6	25,2	25,1	24,6	24,0	23,4	22,9	22,6
totaal vo	936,5	940,8	930,6	921,3	915,3	906,3	900,4	894,9	890,1
vavo vo	4,7	6,7	6,4	5,6	5,5	5,5	5,5	5,4	5,3
vavo roc	7,1	8,1	8,4	8,1	7,8	7,7	7,7	7,7	7,6
vavo isk	0,4	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
totaal ve	12,2	15,4	15,5	14,4	13,9	13,9	13,9	13,8	13,6
bol	346,3	329,5	340,0	349,6	356,1	361,6	364,7	362,4	358,3
bbl	135,8	139,9	127,9	119,3	113,3	107,0	100,1	97,3	96,2
totaal mbo	482,1	469,4	467,9	468,9	469,4	468,6	464,7	459,8	454,5
vt-hbo ass. degree	12,8	15,1	16,3	17,0	17,5	18,0	18,5	19,2	19,8
vt-hbo bachelor	398,0	380,0	363,7	350,5	340,6	334,2	329,8	326,0	322,5
vt-hbo master	6,5	6,8	7,1	7,3	7,4	7,6	7,8	7,9	8,1
dt-hbo ass. degree	8,2	9,0	9,5	9,9	10,3	10,6	11,0	11,5	11,9
dt-hbo bachelor	42,3	40,9	39,9	39,4	39,1	39,0	38,9	38,9	38,9
dt-hbo master	8,2	7,9	7,7	7,8	7,8	7,9	8,0	8,1	8,2
totaal hbo	476,0	459,7	444,2	431,8	422,8	417,4	414,1	411,6	409,5
vt-wo bachelor	215,7	217,9	216,7	214,8	213,5	214,3	216,1	218,9	221,6
vt-wo master	121,4	119,3	121,4	123,6	123,9	123,2	122,3	121,6	121,5
dt-wo bachelor	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
dt-wo master	3,2	3,1	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
totaal wo	341,7	341,8	342,4	342,7	341,7	341,7	342,7	344,8	347,3
totaal	3724,6	3694,2	3663,4	3646,0	3627,6	3603,5	3581,6	3563,3	3549,2

Tabel 3.2: Diploma's per onderwijstype (aantallen x 1.000)

	telling		raming						
	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30
vmbo	86,5	80,6	86,0	85,8	84,7	84,5	82,1	80,5	80,2
havo	45,4	42,0	43,2	42,7	42,5	42,7	42,8	42,1	41,4
vwo	35,6	33,1	33,2	32,1	30,9	31,7	31,9	32,2	31,5
totaal vo	167,5	155,8	162,4	160,6	158,0	158,9	156,8	154,7	153,1
vavo	6,7	6,9	8,5	8,4	7,7	7,5	7,5	7,5	7,4
bol	103,1	98,4	92,8	89,9	88,7	88,6	88,2	89,9	89,9
bbl	49,0	52,3	54,0	54,5	55,0	55,5	55,8	51,9	50,3
totaal mbo	152,1	150,7	146,8	144,4	143,7	144,1	144,0	141,7	140,2
hbo ass. degree	4,8	5,2	5,8	6,3	6,6	6,7	6,9	7,1	7,3
hbo bachelor	66,3	69,5	70,2	67,3	63,5	60,6	59,0	57,9	57,0
hbo master	4,7	5,1	5,1	5,1	5,1	5,2	5,3	5,4	5,5
totaal hbo	75,8	79,8	81,0	78,7	75,2	72,6	71,2	70,4	69,8
wo bachelor	38,8	43,3	46,3	46,3	45,4	44,7	44,6	44,6	44,9
wo master	51,2	53,1	51,6	52,1	53,4	54,0	53,9	53,6	53,3
totaal wo	90,0	96,3	97,9	98,5	98,8	98,7	98,5	98,1	98,2
totaal	492,2	489,5	496,6	490,5	483,4	481,8	478,1	472,5	468,8

Tabel 3.3: Deelname per onderwijstype (geïndexeerd op 2023 = 100)

	telling	raming						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
bao	100	100	100	100	99	98	98	97
sba0	100	99	98	98	98	98	98	98
so-wec	100	101	103	104	104	105	105	106
vso-wec	100	103	105	106	107	108	109	110
totaal po	100	100	100	100	99	99	98	98
vo 1-2	100	98	96	96	96	95	95	94
vmbo 3+	100	99	98	97	95	94	93	93
havo/vwo 3	100	100	101	98	96	97	96	97
havo/vwo 4+	100	98	98	99	99	97	97	96
pro	100	100	100	99	98	97	97	97
isk	100	103	102	100	98	95	93	92
totaal vo	100	99	98	97	96	96	95	95
vavo vo	100	95	84	82	82	82	81	80
vavo roc	100	104	99	96	95	95	95	94
vavo isk	100	113	116	115	114	111	107	104
totaal ve	100	101	93	91	90	90	90	89
bol	100	103	106	108	110	111	110	109
bbl	100	91	85	81	76	72	70	69
totaal mbo	100	100	100	100	100	99	98	97
vt-hbo ass. degree	100	108	113	116	119	123	127	132
vt-hbo bachelor	100	96	92	90	88	87	86	85
vt-hbo master	100	104	107	109	111	113	116	118
dt-hbo ass. degree	100	106	110	114	118	123	128	133
dt-hbo bachelor	100	98	96	96	95	95	95	95
dt-hbo master	100	98	98	99	100	101	103	104
totaal hbo	100	97	94	92	91	90	90	89
vt-wo bachelor	100	99	99	98	98	99	100	102
vt-wo master	100	102	104	104	103	103	102	102
dt-wo bachelor	100	96	94	93	93	93	93	93
dt-wo master	100	95	94	94	94	94	94	94
totaal wo	100	100	100	100	100	100	101	102
totaal	100	99	99	98	98	97	96	96

Tabel 3.4: Diploma's per onderwijstype (geïndexeerd op 2022/2023 = 100)

	telling	raming						
	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30
vmbo	100	107	106	105	105	102	100	100
havo	100	103	102	101	101	102	100	99
vwo	100	100	97	93	96	96	97	95
totaal vo	100	104	103	101	102	101	99	98
vavo	100	124	122	112	109	109	109	109
bol	100	94	91	90	90	90	91	91
bbl	100	103	104	105	106	107	99	96
totaal mbo	100	97	96	95	96	96	94	93
hbo ass. degree	100	112	122	127	131	134	137	142
hbo bachelor	100	101	97	91	87	85	83	82
hbo master	100	99	99	100	102	104	106	108
totaal hbo	100	102	99	94	91	89	88	87
wo bachelor	100	107	107	105	103	103	103	104
wo master	100	97	98	101	102	102	101	101
totaal wo	100	102	102	103	102	102	102	102
totaal	100	101	100	99	98	98	97	96

Tabel 3.5: Deelname per onderwijstype (verschil met referentieraming 2023, x 1.000 leerlingen/studenten)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
bao	2,8	-13,3	-16,5	-17,0	-14,8	-21,6	-34,7	-53,7	-75,6
sbao	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,1
so-wec	0,3	0,4	0,7	1,1	1,5	2,0	2,2	2,3	2,3
vso-wec	-0,3	-0,2	-0,1	0,1	0,3	0,5	0,7	0,8	1,1
totaal po	3,1	-12,9	-15,6	-15,5	-12,6	-18,7	-31,5	-50,3	-72,1
vo 1-2	-19,5	-27,5	-26,4	-22,6	-19,7	-18,0	-17,1	-16,6	-16,2
vmbo 3+	-0,2	-2,0	-6,3	-9,3	-9,0	-7,5	-6,8	-6,3	-6,2
havo/vwo 3	0,0	0,9	-0,1	-0,4	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2	0,1
havo/vwo 4+	-0,1	-1,0	-3,5	-5,0	-5,0	-5,4	-5,4	-5,4	-4,9
pro	0,0	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,5	-0,7	-0,7
isk	19,9	24,6	25,2	25,1	24,6	24,0	23,4	22,9	22,6
totaal vo	0,0	-5,3	-11,4	-12,6	-9,8	-7,6	-6,6	-6,2	-5,3
vavo vo	-0,4	0,7	0,3	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
vavo roc	0,0	0,8	1,1	0,7	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2
vavo isk	0,4	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
totaal ve	0,0	2,1	2,1	1,0	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4
bol	-0,6	-10,2	-7,0	-3,4	-4,0	-5,0	-1,8	-0,2	0,0
bbl	-0,7	8,8	6,7	3,1	2,0	1,2	-3,5	-4,9	-5,1
totaal mbo	-1,4	-1,3	-0,3	-0,3	-1,9	-3,8	-5,3	-5,1	-5,0
vt-hbo ass. degree	0,0	1,9	3,0	3,8	4,5	5,1	5,6	6,2	6,8
vt-hbo bachelor	0,0	-13,0	-19,4	-23,8	-26,9	-27,5	-27,8	-28,1	-28,6
vt-hbo master	0,0	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,1
dt-hbo ass. degree	0,0	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	0,9	1,1
dt-hbo bachelor	0,0	-1,0	-1,8	-2,3	-2,5	-2,7	-2,7	-2,8	-2,8
dt-hbo master	0,0	-0,2	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1	0,0
totaal hbo	-0,1	-11,6	-17,8	-21,8	-24,4	-24,5	-24,3	-24,0	-23,5
vt-wo bachelor	-0,1	-2,5	-4,3	-5,1	-4,1	-2,0	-0,5	0,6	2,8
vt-wo master	-0,1	-7,2	-10,8	-13,0	-15,6	-18,1	-19,9	-21,1	-21,1
dt-wo bachelor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
dt-wo master	0,0	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3
totaal wo	-0,1	-9,7	-15,3	-18,3	-19,9	-20,4	-20,6	-20,8	-18,6
totaal	1,6	-38,8	-58,3	-67,5	-68,1	-74,5	-87,8	-106,0	-124,2

Tabel 3.6: Diploma's per onderwijstype (verschil met referentieraming 2023, aantallen x 1.000)

	telling		raming						
	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30
vmbo	0,1	-2,0	-1,0	-2,0	-4,0	-4,6	-3,7	-3,3	-3,2
havo	0,0	-2,7	-0,5	-0,7	-1,2	-1,6	-1,8	-2,0	-2,0
vwo	0,0	-1,4	0,0	0,2	-0,8	0,0	-0,1	-0,1	-0,2
totaal vo	0,1	-6,1	-1,5	-2,4	-6,0	-6,2	-5,7	-5,5	-5,4
vavo	0,0	-0,3	0,7	0,6	0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
bol	0,0	1,6	0,9	0,7	0,9	1,1	-1,1	0,0	0,3
bbl	0,1	0,5	0,7	0,6	0,6	0,8	4,2	1,5	0,6
totaal mbo	0,1	2,1	1,6	1,3	1,6	1,9	3,1	1,5	0,9
hbo ass. degree	0,0	0,0	0,5	0,8	1,0	1,2	1,4	1,5	1,6
hbo bachelor	0,1	2,4	1,5	1,3	0,5	-2,1	-2,7	-2,5	-2,4
hbo master	0,0	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
totaal hbo	0,1	2,7	2,4	2,5	1,8	-0,6	-1,1	-0,7	-0,5
wo bachelor	0,0	1,8	3,7	4,1	2,4	1,8	2,6	3,2	3,6
wo master	0,1	2,0	-0,3	-1,9	-2,9	-3,7	-4,7	-5,5	-5,9
totaal wo	0,1	3,7	3,4	2,2	-0,5	-1,9	-2,2	-2,3	-2,3
totaal	0,3	2,2	6,6	4,0	-3,2	-7,1	-6,1	-7,3	-7,6

Tabel 3.7: Deelname per onderwijstype (verschil met referentieraming 2023, relatief)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
bao	0,2%	-1,0%	-1,2%	-1,2%	-1,1%	-1,6%	-2,5%	-3,9%	-5,4%
sbao	0,8%	0,6%	0,8%	1,0%	1,1%	1,3%	1,1%	0,8%	0,3%
so-wec	0,8%	1,1%	2,1%	3,3%	4,4%	5,7%	6,4%	6,7%	6,6%
vso-wec	-0,7%	-0,5%	-0,2%	0,2%	0,7%	1,1%	1,6%	1,9%	2,6%
totaal po	0,2%	-0,9%	-1,1%	-1,0%	-0,9%	-1,3%	-2,1%	-3,4%	-4,8%
vo 1-2	-5,0%	-7,0%	-6,8%	-6,0%	-5,3%	-4,9%	-4,7%	-4,6%	-4,5%
vmbo 3+	-0,1%	-1,0%	-3,2%	-4,7%	-4,6%	-4,0%	-3,6%	-3,4%	-3,4%
havo/vwo 3	0,0%	1,0%	-0,1%	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,3%	-0,2%	0,1%
havo/vwo 4+	0,0%	-0,4%	-1,5%	-2,1%	-2,1%	-2,3%	-2,3%	-2,3%	-2,1%
pro	-0,1%	-0,7%	-1,0%	-1,1%	-1,0%	-1,2%	-1,6%	-2,3%	-2,3%
isk	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal vo	0,0%	-0,6%	-1,2%	-1,3%	-1,1%	-0,8%	-0,7%	-0,7%	-0,6%
vavo vo	-7,2%	11,2%	4,9%	-6,9%	-8,8%	-8,4%	-8,1%	-8,2%	-8,5%
vavo roc	0,1%	11,6%	15,0%	10,0%	5,8%	4,0%	3,1%	3,1%	3,1%
vavo isk	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal ve	0,0%	16,0%	15,5%	7,6%	4,4%	3,6%	3,1%	3,0%	2,8%
bol	-0,2%	-3,0%	-2,0%	-1,0%	-1,1%	-1,4%	-0,5%	-0,1%	0,0%
bbl	-0,5%	6,7%	5,5%	2,7%	1,8%	1,1%	-3,3%	-4,8%	-5,0%
totaal mbo	-0,3%	-0,3%	-0,1%	-0,1%	-0,4%	-0,8%	-1,1%	-1,1%	-1,1%
vt-hbo ass. degree	0,0%	14,7%	22,9%	29,1%	34,5%	39,4%	43,4%	47,3%	52,2%
vt-hbo bachelor	0,0%	-3,3%	-5,1%	-6,4%	-7,3%	-7,6%	-7,8%	-7,9%	-8,2%
vt-hbo master	0,0%	3,0%	2,6%	2,3%	1,6%	0,3%	-0,9%	-2,0%	-1,1%
dt-hbo ass. degree	0,0%	4,5%	5,9%	6,6%	7,4%	8,0%	8,2%	8,3%	10,6%
dt-hbo bachelor	0,0%	-2,3%	-4,2%	-5,4%	-6,1%	-6,4%	-6,6%	-6,7%	-6,7%
dt-hbo master	0,0%	-2,0%	-4,2%	-4,4%	-3,7%	-2,8%	-1,9%	-0,7%	0,6%
totaal hbo	0,0%	-2,5%	-3,9%	-4,8%	-5,5%	-5,5%	-5,5%	-5,5%	-5,4%
vt-wo bachelor	0,0%	-1,1%	-1,9%	-2,3%	-1,9%	-0,9%	-0,2%	0,3%	1,3%
vt-wo master	-0,1%	-5,7%	-8,2%	-9,5%	-11,2%	-12,8%	-14,0%	-14,8%	-14,8%
dt-wo bachelor	0,2%	1,1%	0,2%	-0,7%	0,3%	0,5%	1,0%	1,2%	1,5%
dt-wo master	-0,2%	-1,1%	-5,9%	-6,8%	-7,2%	-7,5%	-8,2%	-8,5%	-8,8%
totaal wo	0,0%	-2,8%	-4,3%	-5,1%	-5,5%	-5,6%	-5,7%	-5,7%	-5,1%
totaal	0,0%	-1,0%	-1,6%	-1,8%	-1,8%	-2,0%	-2,4%	-2,9%	-3,4%

Tabel 3.8: Diploma's per onderwijstype (verschil met referentieraming 2023, relatief)

	telling		raming						
	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30
vmbo	0,1%	-2,4%	-1,1%	-2,3%	-4,5%	-5,1%	-4,4%	-4,0%	-3,8%
havo	0,0%	-6,0%	-1,1%	-1,5%	-2,8%	-3,6%	-4,1%	-4,5%	-4,7%
vwo	0,0%	-4,2%	-0,1%	0,7%	-2,4%	-0,1%	-0,4%	-0,4%	-0,7%
totaal vo	0,1%	-3,8%	-0,9%	-1,5%	-3,7%	-3,8%	-3,5%	-3,4%	-3,4%
vavo	-0,7%	-3,8%	9,2%	7,2%	-0,6%	-3,4%	-4,0%	-4,3%	-4,4%
bol	0,0%	1,6%	1,0%	0,8%	1,0%	1,3%	-1,2%	0,0%	0,3%
bbl	0,1%	1,0%	1,3%	1,0%	1,2%	1,5%	8,2%	3,0%	1,2%
totaal mbo	0,0%	1,4%	1,1%	0,9%	1,1%	1,4%	2,2%	1,1%	0,6%
hbo ass. degree	0,2%	0,4%	8,8%	15,0%	18,5%	21,6%	24,3%	26,6%	28,2%
hbo bachelor	0,1%	3,5%	2,3%	2,0%	0,7%	-3,3%	-4,4%	-4,2%	-4,0%
hbo master	0,1%	7,0%	7,9%	7,0%	5,8%	5,8%	5,8%	5,5%	5,4%
totaal hbo	0,1%	3,5%	3,0%	3,2%	2,4%	-0,8%	-1,5%	-1,0%	-0,7%
wo bachelor	0,1%	4,3%	8,7%	9,7%	5,7%	4,2%	6,1%	7,7%	8,8%
wo master	0,1%	3,8%	-0,5%	-3,6%	-5,2%	-6,5%	-8,1%	-9,2%	-9,9%
totaal wo	0,1%	4,0%	3,6%	2,3%	-0,5%	-1,9%	-2,1%	-2,2%	-2,2%
totaal	0,1%	0,5%	1,4%	0,8%	-0,7%	-1,4%	-1,3%	-1,5%	-1,6%

3.2 Caribisch Nederland

De leerlingen en studenten in Caribisch Nederland (de BES-eilanden) vallen buiten deze raming. Ze zijn namelijk niet opgenomen in het Register Onderwijsdeelnemers (ROD). Daardoor worden ze niet meegenomen in de gegevens van DUO over onderwijsstromen, die worden gebruikt voor de referentieramingen.

In 2023 zijn er 2.428 leerlingen in het po geregistreerd, een toename van 21 leerlingen. In het vo zijn 1.766 leerlingen geregistreerd, een toename van 67 leerlingen. In het mbo waren er 756 studenten, een toename van 8 studenten.

Tabel 3.9: Aantal leerlingen en studenten in Caribisch Nederland

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
po	2136	2144	2165	2222	2274	2334	2424	2385	2437	2446	2445	2407	2428
vo	1384	1435	1474	1454	1434	1461	1465	1439	1513	1549	1659	1699	1766
mbo	340	431	564	667	665	588	549	506	565	700	725	748	756
totaal	3860	4010	4203	4343	4373	4383	4438	4330	4515	4695	4829	4854	4950

3.3 Open Universiteit

In 2023 waren er aan de Open Universiteit (OU) geregistreerde studiepunten voor omgerekend 3.153 voltijds studerende studenten. Het aantal inschrijvingen van 2023 ligt 316 (9,1%) lager dan vorig jaar geraamd. Hierdoor is ook de raming voor de komende jaren omhoog bijgesteld.

Naar verwachting neemt dat aantal in 2024 met 2,3% toe en stijgt het aantal voltijds studerende studenten tot 3.227. Ook in de jaren daarna wordt een groei van 75 (2,3%) studenten per jaar verwacht. In deze raming wordt het aantal voltijds studerende studenten vanaf 2028 constant gehouden.

Tabel 3.10: Aantal omgerekende voltijds studerende studenten aan de Open Universiteit

	telling					raming						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	3250	3221	3582	4163	3469	3608	3752	3902	4058	4058	4058	4058
RR2024	3250	3221	3582	4163	3153	3227	3302	3376	3451	3526	3526	3526
bijstelling	0	0	0	0	-316	-381	-450	-526	-607	-532	-532	-532

De studenten van de OU staan niet in de hoofdtabel van de referentieraming, maar in een aparte tabel. Hier is voor gekozen, omdat studeren aan de OU anders is dan studeren aan een van de andere universiteiten. De OU biedt onderwijs in deeltijd aan, waarbij studenten in een tempo kunnen studeren dat past bij hun persoonlijke situatie. Door die flexibiliteit is het aantal studiepunten dat OU-studenten afnemen meestal minder dan in het reguliere wo. In de rest van het onderwijs wordt gekeken naar inschrijvingen van studenten op het peilmoment van 1 oktober van een school- of studiejaar, maar voor de OU is dus een periodegegevens nodig.¹ Waar mogelijk sluit de methode voor raming van OU-studenten zoveel mogelijk aan bij de andere onderdelen van de Referentieraming. De ontwikkeling van de aantallen OU-studenten van de afgelopen 5 jaar is geëxtrapoleerd door lineaire regressie. Hiermee wordt de gemiddelde groei (of krimp) van de afgelopen 5 jaar berekend. Dat leidt tot een gemiddelde groei van 2,3% over de afgelopen 5 jaar in deze Referentieraming. In de prognose voor OU-studenten wordt deze groei (of krimp) over een periode van 5 jaar voortgezet, beginnend bij het laatste realisatiejaar.

¹Voor de OU wordt het aantal voltijdstudenten berekend door het aantal studiepunten van alle modules op te tellen die in de periode van 2 oktober T-1 t/m 1 oktober T zijn gestart. Modules van niet-EER-studenten en modules die de opleidingsfase "schakel" hebben, worden niet meegeteld, om aan te sluiten bij de bekostigingssystematiek van de OU.

Dit sluit aan bij de p-OLS-methode die elders in de referentieraming ook toegepast wordt (zie Paragraaf 5.1.3). Na 5 jaar wordt het aantal studenten constant gehouden.

Het ramingsteam heeft navraag gedaan bij de OU om te controleren of de raming aansluit bij de verwachtingen, omdat de doelgroep van de OU anders is dan die van de andere universiteiten en omdat de raming van de OU relatief onzeker is. In vergelijking met andere universiteiten zijn er nog weinig data beschikbaar in het ROD. Ook is de OU relatief gevoelig voor ontwikkelingen buiten het onderwijs, zoals de coronapandemie en economische ontwikkelingen.

Vorig jaar is na overleg met de OU ingegrepen in de standaardmethodiek van de raming, omdat het voor de OU al duidelijk was dat de zeer sterke groei van 2021 naar 2022 niet zou doorzetten. Dit jaar is besloten te ramen volgens de standaardmethodiek. Deze raming wijkt iets af van de 3% groei waar de OU zelf van uit gaat.

3.4 Internationale studenten

Naar verwachting stijgt het aantal internationale studenten in het hoger onderwijs. Dit komt door een toename van het aantal geraamde niet-EER-studenten. Het aantal geraamde EER-studenten blijft daarentegen in de komende jaren relatief constant. De raming van EER-studenten is dit jaar namelijk naar beneden bijgesteld: vanaf dit jaar wordt geen verdere groei geraamd.

Er zijn twee oorzaken voor de bijstelling naar beneden. Ten eerste was de instroom van de EER-studenten in 2023 lager dan vorig jaar verwacht. Dit leidt op lange termijn tot minder internationale studenten in RR2024 dan in RR2023. De tweede oorzaak is een methodewijziging in de raming van de internationale studenten, waardoor de verwachte instroom in 2024 wat minder stijgt dan in R2023.

De methodewijziging heeft dit jaar ook tot gevolg dat we de instroom van internationale studenten alleen voor de hbo-associate-degree/bachelor en wo-bachelor ramen. De instroom in de hbo- en wo-master wordt niet geraamd, althans niet volgens de gebruikelijke definitie van "instroom". De nieuwe methode gebruikt namelijk een andere definitie van instroom dan de oude methode. Voor de bachelor- en ad-studenten komen de oude en de nieuwe definities overeen, maar voor de masterstudenten niet. Hierdoor is het vanaf RR2024 niet meer mogelijk om instroom volgens de gebruikelijke definitie te ramen. Voor meer uitleg, zie Paragraaf 5.1.8. Voor masterstudenten is dit niet volledig mogelijk, omdat we geen onderscheid kunnen maken tussen eerstejaars en studenten die na een bachelor een tussenjaar hebben genomen. Daarom kunnen we vanaf dit jaar niet meer de instroom (gedefinieerd als eerstejaars) in de hbo- en wo-master ramen.

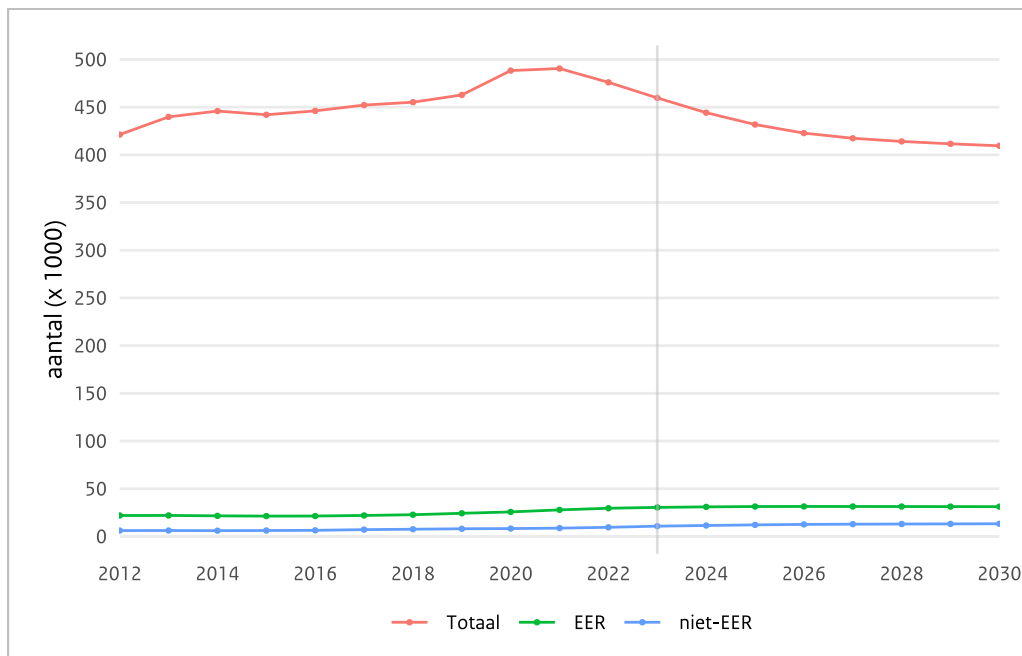
In enkele gevallen worden de historische data van de internationale studenten naar beneden bijgesteld, net als in eerdere referentieramingen. Dit heeft te maken met veranderende nationaliteiten van individuele personen, zoals die bij DUO geregistreerd zijn. Een voorbeeld hiervan is een voormalige asielzoeker die genaturaliseerd is. Daardoor worden ze met terugwerkende kracht als Nederlandse student gelabeld. Dit heeft vooral invloed op de niet-EER-studenten in het hbo.

3.4.1 Internationale studenten in het hbo

Naar verwachting groeit het aantal internationale studenten in het hbo. Deze groei komt bijna volledig van niet-EER studenten, terwijl het aantal EER-studenten op lange termijn niet toeneemt. Het aantal niet-EER-studenten groeit van 10.800 in 2023 naar 13.300 studenten in 2030. Dit is te zien in Figuur 3.1 en Tabel 3.11.

Ook het verwachte percentage internationale studenten in het hbo stijgt. Dit geldt zowel voor EER- als voor niet-EER studenten. In 2023 was het aandeel EER-studenten 6,6% van het totale

aantal hbo-studenten. Naar verwachting stijgt hun aandeel naar 7,6% in 2030. Het aandeel niet-EER-studenten groeit naar verwachting van 2,3% in 2023 naar 3,2% in 2030.

Figuur 3.1: Aantal internationale en totaal aantal studenten in het hbo

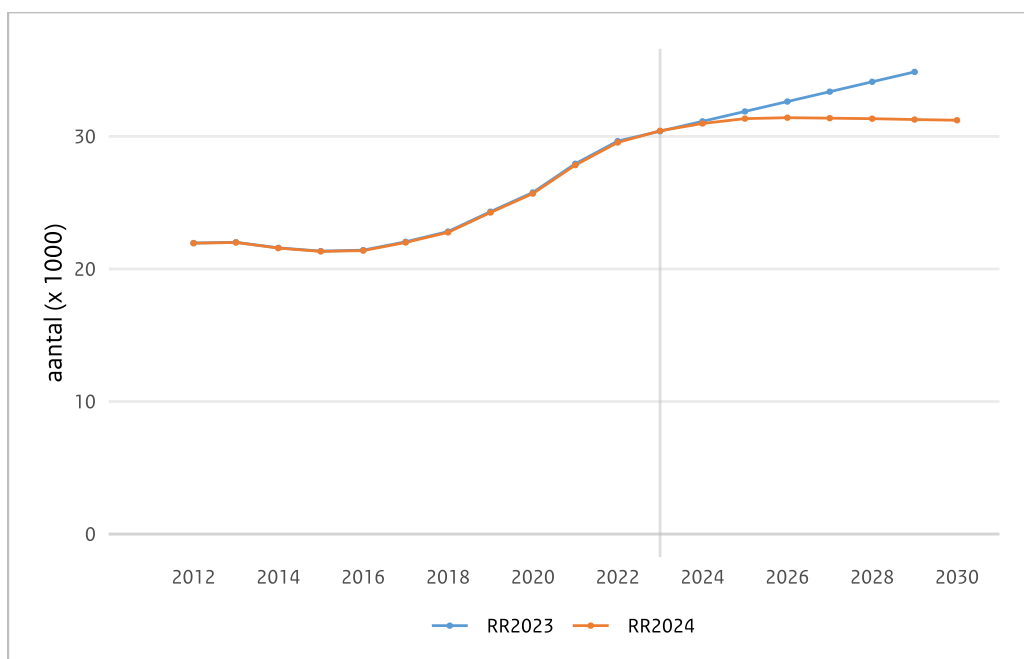
Tabel 3.11: Aantal internationale en totaal aantal studenten in het hbo (x 1.000)

Jaar	Aantal totaal	Aantal EER	Aantal niet-EER	Percentage EER	Percentage niet-EER
2012	421,2	21,9	6,1	5,2%	1,5%
2013	439,8	22,0	6,2	5,0%	1,4%
2014	445,9	21,6	6,0	4,8%	1,4%
2015	442,0	21,3	6,2	4,8%	1,4%
2016	446,1	21,4	6,4	4,8%	1,4%
2017	452,2	22,0	7,1	4,9%	1,6%
2018	455,2	22,8	7,6	5,0%	1,7%
2019	462,8	24,3	8,0	5,2%	1,7%
2020	488,3	25,7	8,3	5,3%	1,7%
2021	490,5	27,8	8,7	5,7%	1,8%
2022	476,0	29,5	9,6	6,2%	2,0%
2023	459,7	30,4	10,8	6,6%	2,3%
2024	444,2	31,0	11,5	7,0%	2,6%
2025	431,8	31,3	12,1	7,3%	2,8%
2026	422,8	31,4	12,6	7,4%	3,0%
2027	417,4	31,4	12,8	7,5%	3,1%
2028	414,1	31,3	13,0	7,6%	3,1%
2029	411,6	31,3	13,1	7,6%	3,2%
2030	409,5	31,2	13,3	7,6%	3,2%

3.4.2

EER-studenten in het hbo

Het aantal EER-studenten in het hbo zal zich naar verwachting stabiliseren. Dit is een forse bijstelling naar beneden ten opzichte van de vorige raming. In 2023 werden 30.400 studenten geteld, wat overeenkwam met het geraamde aantal in RR2023. Echter, in RR2024 werd nog verwacht dat het aantal studenten in de komende jaren verder groeit, terwijl in de huidige raming geen groei meer wordt verwacht. Hierdoor worden in RR2024 op lange termijn minder studenten geraamd vergeleken met RR2023. Dit is te zien in Figuur 3.2 en Tabel 3.12. We zullen deze bijstelling hieronder nader toelichten.

Figuur 3.2: Aantal EER-studenten in het hbo

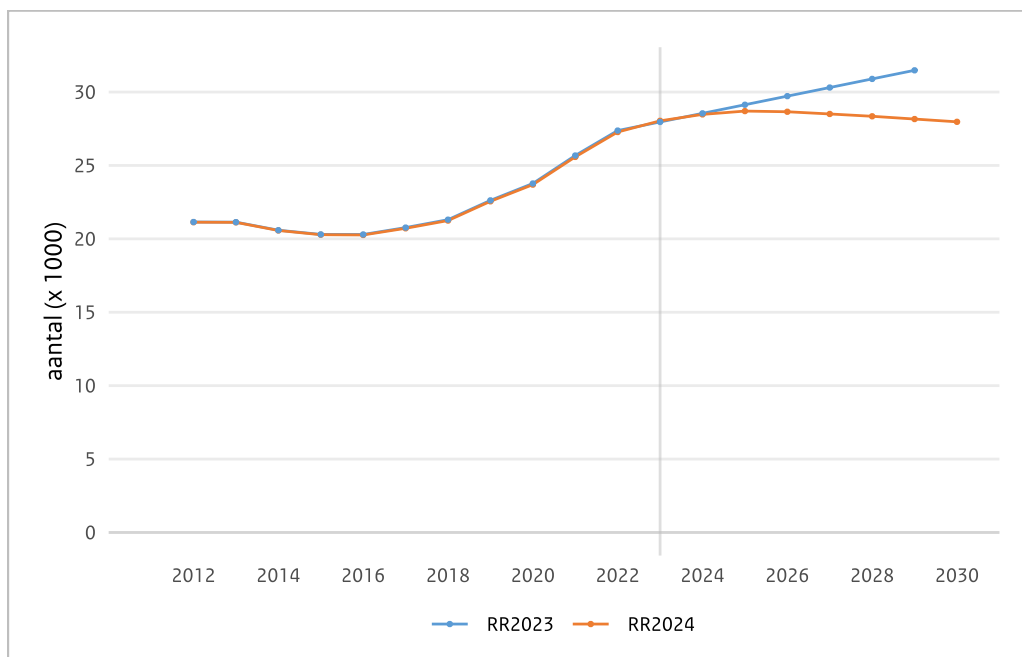
Tabel 3.12: Aantal EER-studenten in het hbo (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	29,6	30,4	31,1	31,9	32,6	33,4	34,1	34,9	
RR2024	29,5	30,4	31,0	31,3	31,4	31,4	31,3	31,3	31,2
verschil	-0,1	0,0	-0,2	-0,5	-1,2	-2,0	-2,8	-3,6	

3.4.3

EER-studenten in de hbo-associate-degree en bachelor

De raming van de EER-studenten in de hbo-associate degree en bachelor lijkt heel erg op de raming van de EER-studenten in het hele hbo. Dat komt doordat rond 90% van alle internationale studenten in het hbo in een associate degree of bachelor zitten. Ook hier wordt verwacht dat het aantal studenten zich gaat stabiliseren, terwijl de vorige raming van meer groei uitging. Dit is te zien in Figuur 3.3 en Tabel 3.13.

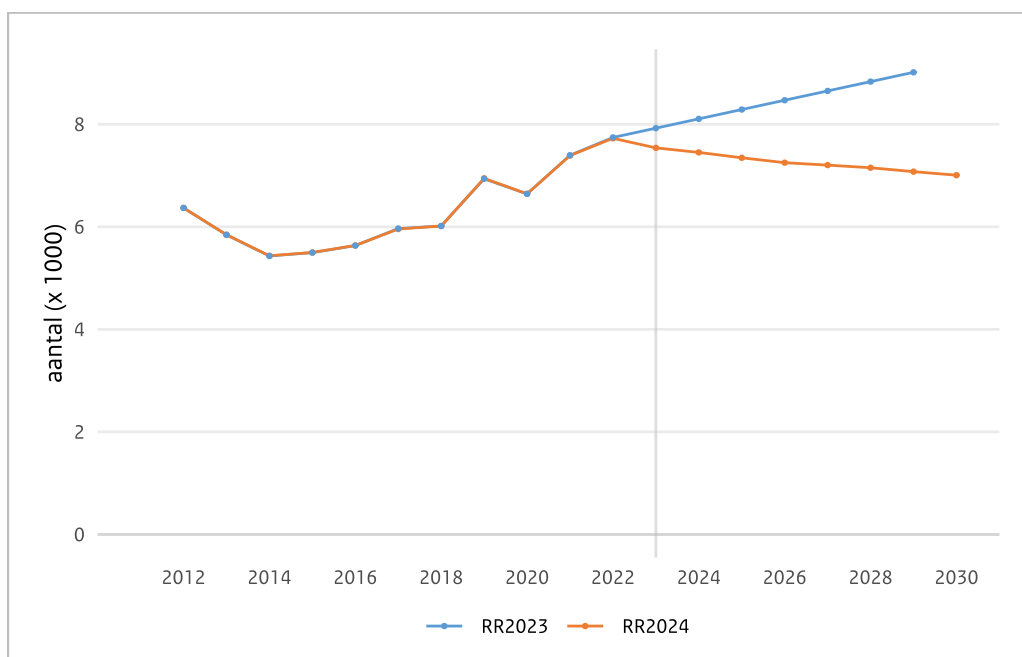

Figuur 3.3: Aantal EER-studenten in de hbo-associaate degree en -bachelor

Tabel 3.13: Aantal-EER studenten in de hbo-associaate degree en -bachelor (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	27,4	28,0	28,5	29,1	29,7	30,3	30,9	31,5	
RR2024	27,3	28,0	28,5	28,7	28,7	28,5	28,3	28,2	28,0
verschil	-0,1	0,1	-0,1	-0,4	-1,1	-1,8	-2,5	-3,3	

De belangrijkste reden voor de bijstelling is een lager dan verwachte instroom. In RR2024 werden 7.500 instromende studenten geteld voor 2023, 400 (4,9%) studenten minder dan vorig jaar geraamd. Dit is te zien in Figuur 3.4 en Tabel 3.14. De tweede reden is de genoemde methodewijziging. Historische trends hebben in de nieuwe methode nog steeds invloed op de raming, maar minder dan in de vorige methode. Voor de hbo-EER-associaate degree en -bachelorstudenten wordt met de nieuwe methode vanaf dit jaar geen groei meer geraamd.

Figuur 3.4: Instroom van nieuwe EER-studenten in de hbo-associaate degree en bachelor

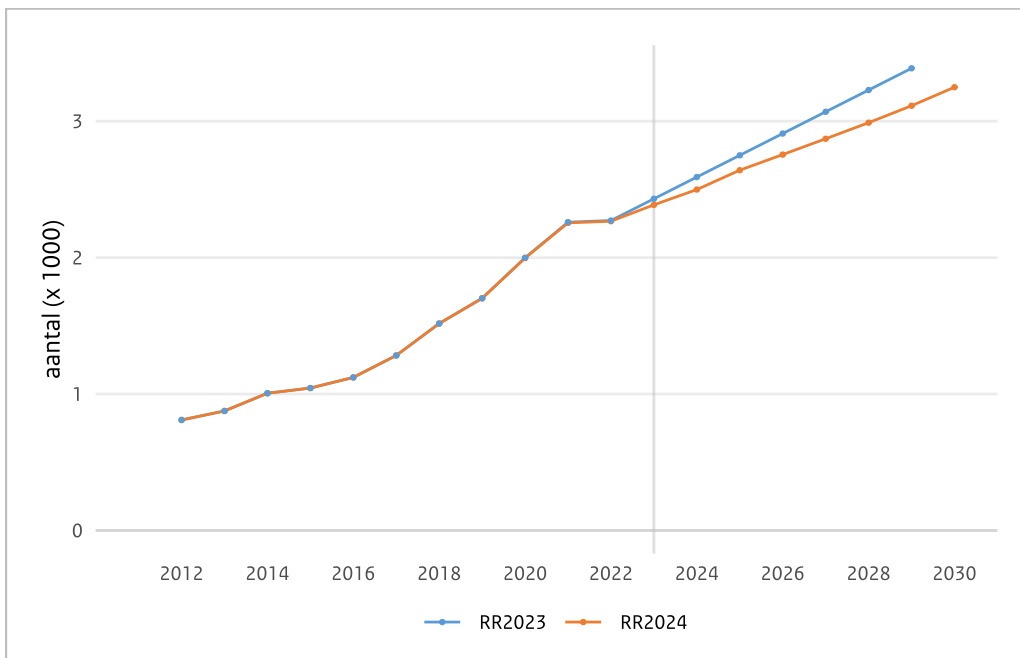
Tabel 3.14: Instroom van EER-studenten in de hbo-associaate degree en -bachelor (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	7,7	7,9	8,1	8,3	8,5	8,6	8,8	9,0	
RR2024	7,7	7,5	7,5	7,3	7,3	7,2	7,2	7,1	7,0
verschil	0,0	-0,4	-0,7	-0,9	-1,2	-1,4	-1,7	-1,9	

3.4.4

EER-studenten in de hbo-master

Naar verwachting zal het aantal EER-studenten in de hbo-master verder stijgen, maar iets minder dan eerder verwacht. In 2023 werden 2.400 EER-studenten in de hbo-master geteld, wat overeenkwam met de raming van vorig jaar. Van 2021 tot en met 2023 zagen we echter ook minder groei dan in eerdere jaren. Hierdoor is de verwachte groei in toekomstige jaren licht naar beneden bijgesteld. De verminderde groei leidt op lange termijn tot iets minder EER-studenten in de hbo-master. Dit is te zien in Figuur 3.5 en Tabel 3.15.

Figuur 3.5: Aantal EER-studenten in de hbo-master

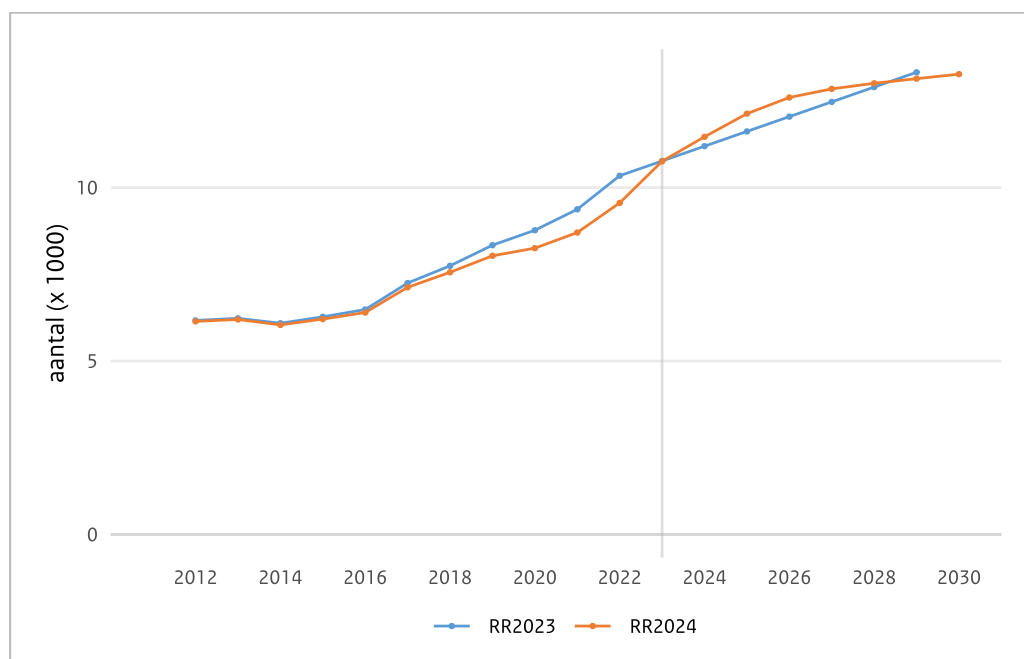
Tabel 3.15: Aantal EER-studenten in de hbo-master (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	2,3	2,4	2,6	2,8	2,9	3,1	3,2	3,4	
RR2024	2,3	2,4	2,5	2,6	2,8	2,9	3,0	3,1	3,2
verschil	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	

3.4.5

Niet-EER-studenten in het hbo

Het aantal niet-EER-studenten in het hbo zal naar verwachting verder groeien. In 2023 werden 10.800 studenten geteld, wat overeenkwam met de raming van vorig jaar. De raming is over het algemeen nauwelijks bijgesteld. Wel is de geraamde groei op kortetermijn iets hoger en op langetermijn iets lager dan eerder verwacht. Dit is te zien in Figuur 3.6 en Tabel 3.16. De afwijkingen komen door de methodewijziging en nationaliteiten die met terugwerkende kracht aangepast zijn.

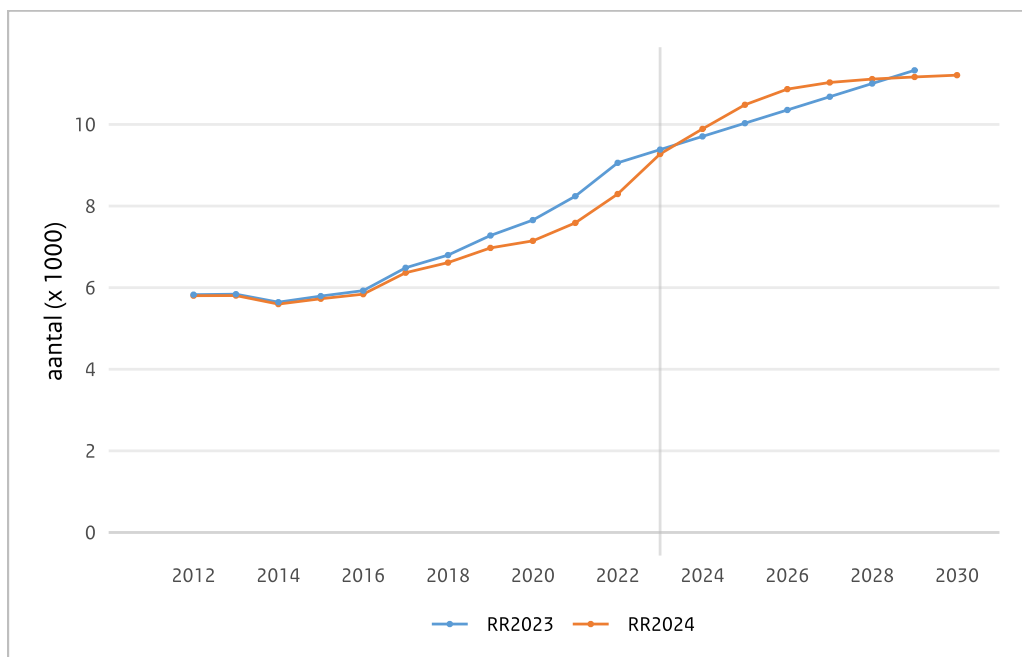
Figuur 3.6: Aantal niet-EER-studenten in het hbo

Tabel 3.16: Aantal niet-EER-studenten in het hbo (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	10,3	10,8	11,2	11,6	12,0	12,5	12,9	13,3	
RR2024	9,6	10,8	11,5	12,1	12,6	12,8	13,0	13,1	13,3
verschil	-0,8	0,0	0,3	0,5	0,6	0,4	0,1	-0,2	

3.4.6 Niet-EER-studenten in de hbo-associate degree en -bachelor

Het patroon van de niet-EER-studenten in de hbo-associate degree en -bachelor lijkt heel erg op het patroon van de EER-studenten in het hele hbo. Dat komt doordat 90% van alle internationale studenten in het hbo in een hbo-associate degree of -bachelor zitten. Ook hier zien we slechts lichte bijstellingen in de raming, die door de methodewijziging en veranderende nationaliteiten komen. Dit is te zien in Figuur 3.7 en Tabel 3.17.

Figuur 3.7: Aantal niet-EER-studenten in de hbo-assciate degree en -bachelor

Tabel 3.17: Aantal niet-EER-studenten in de hbo-assciate degree en -bachelor (x 1.000)

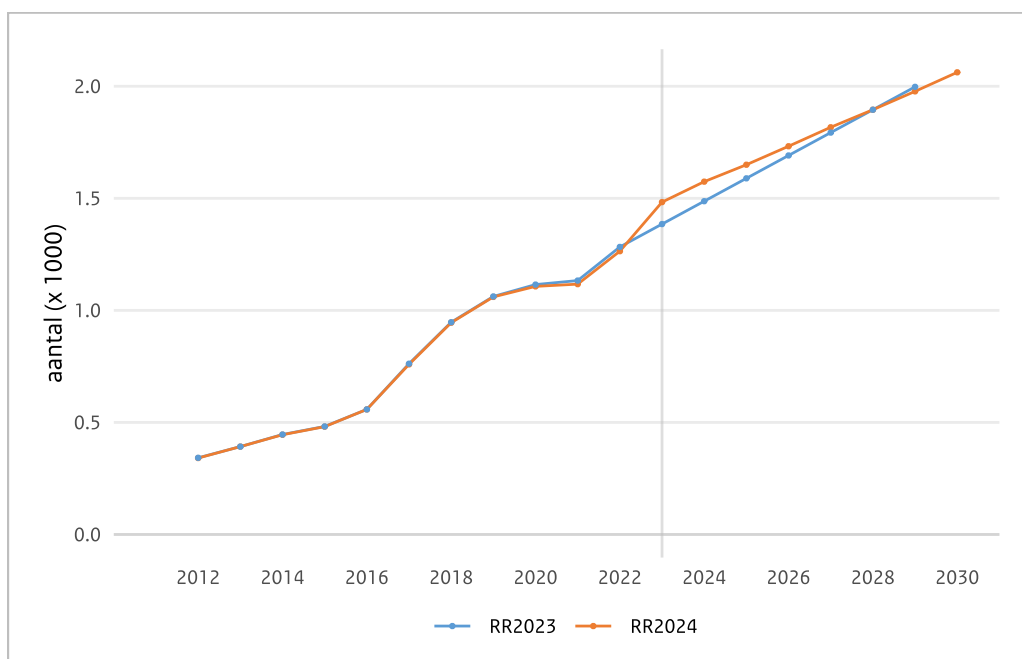
	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	9,1	9,4	9,7	10,0	10,4	10,7	11,0	11,3	
RR2024	8,3	9,3	9,9	10,5	10,9	11,0	11,1	11,2	11,2
verschil	-0,8	-0,1	0,2	0,5	0,5	0,4	0,1	-0,2	

3.4.7

Niet-EER-studenten in de hbo-master

Het aantal niet-EER-studenten in de hbo-master zal naar verwachting verder groeien. In 2023 werden 1.500 studenten geteld, 100 (7,1%) meer dan verwacht. Naar verwachting zal dit aantal stijgen tot 2.100 in 2030. Ondanks de hogere telling in 2023 komt de raming van 2030 ongeveer overeen met de vorige raming. Dit is te zien in Figuur 3.8 en Tabel 3.18.

Het zou kunnen dat de tijdelijke toename op lange termijn gecompenseerd wordt door minder instroom. Helaas is het niet mogelijk om dit te onderzoeken, omdat de onderwijsmatrix geen onderscheid maakt tussen eerstejaarsstudenten en studenten die vanuit een bachelor naar de master stromen. Een andere mogelijke reden voor de verminderde groei is de methodewijziging.

Figuur 3.8: Aantal niet-EER-studenten in de hbo-master

Tabel 3.18: Aantal niet-EER-studenten in de hbo-master (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	
RR2024	1,3	1,5	1,6	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	2,1
verschil	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	

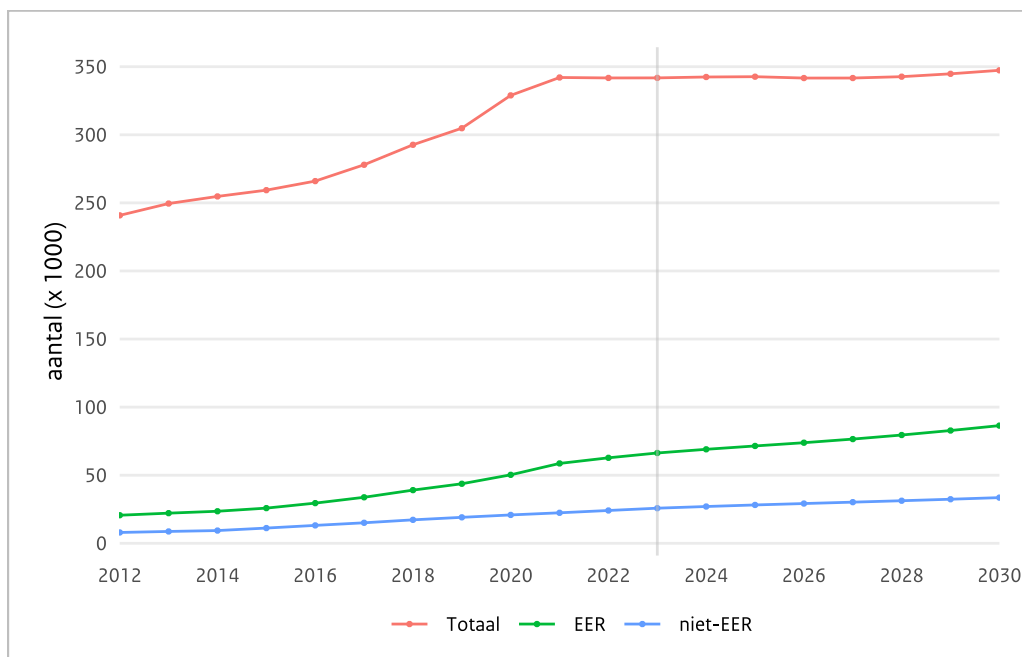
3.4.8

Internationale studenten in het wo

Naar verwachting groeit het aantal internationale studenten in het wo. Dit geldt zowel voor EER- als niet-EER-studenten. De EER-studenten groeien van 66.300 in 2023 naar 86.400 in 2030. Het aandeel niet-EER-studenten groeit van 25.800 in 2023 naar 33.500 in 2030. Dit is te zien in Figuur 3.9 en Tabel 3.19.

Ook het verwachte percentage internationale studenten in het hbo stijgt voor EER- en niet-EER-studenten. Het aandeel EER-studenten groeit naar verwachting van 19,4% in 2023 naar 24,9% in 2030. De niet-EER-studenten groeien naar verwachting van 7,5% in 2023 naar 9,7% in 2030.

De geraamde groei van EER- en niet-EER-studenten is wel kleiner dan in de vorige raming. Dit komt door minder instroom van internationale studenten dan verwacht in 2023 en de eerder genoemde methodewijziging.

Figuur 3.9: Aantal internationale en totaal aantal studenten in het wo

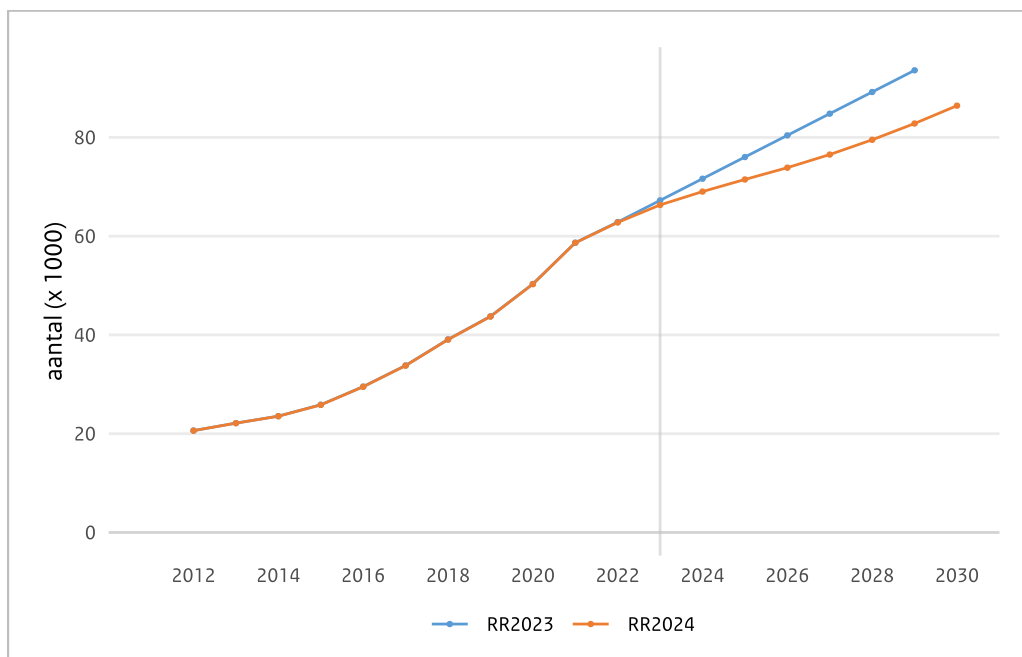
Tabel 3.19: Aantal internationale en totaal aantal studenten in het wo (x 1.000)

Jaar	Aantal totaal	Aantal EER	Aantal niet-EER	Percentage EER	Percentage niet-EER
2012	240,8	20,6	8,0	8,6%	3,3%
2013	249,5	22,1	8,7	8,9%	3,5%
2014	254,7	23,5	9,4	9,2%	3,7%
2015	259,3	25,8	11,2	10,0%	4,3%
2016	266,0	29,5	13,1	11,1%	4,9%
2017	278,0	33,8	15,1	12,2%	5,4%
2018	292,7	39,1	17,2	13,3%	5,9%
2019	304,8	43,7	19,1	14,3%	6,3%
2020	328,9	50,3	20,8	15,3%	6,3%
2021	342,1	58,7	22,4	17,1%	6,5%
2022	341,7	62,8	24,1	18,4%	7,1%
2023	341,8	66,3	25,8	19,4%	7,5%
2024	342,4	69,0	27,0	20,2%	7,9%
2025	342,7	71,5	28,2	20,9%	8,2%
2026	341,7	73,9	29,2	21,6%	8,5%
2027	341,7	76,5	30,2	22,4%	8,8%
2028	342,7	79,5	31,3	23,2%	9,1%
2029	344,8	82,8	32,4	24,0%	9,4%
2030	347,3	86,4	33,5	24,9%	9,7%

3.4.9

EER-studenten in het wo

Het aantal EER-studenten in het wo zal naar verwachting verder stijgen, maar minder dan eerder geraamd. In 2023 werden 66.300 EER wo-bachelorstudenten geteld, 900 (1,4%) minder dan geraamd. Naar verwachting zal dit aantal stijgen tot 86.400 in 2030. Dit is te zien in Figuur 3.10 en Tabel 3.20. We zullen de bijstelling van de raming hieronder nader toelichten.

Figuur 3.10: Aantal EER-studenten in het wo

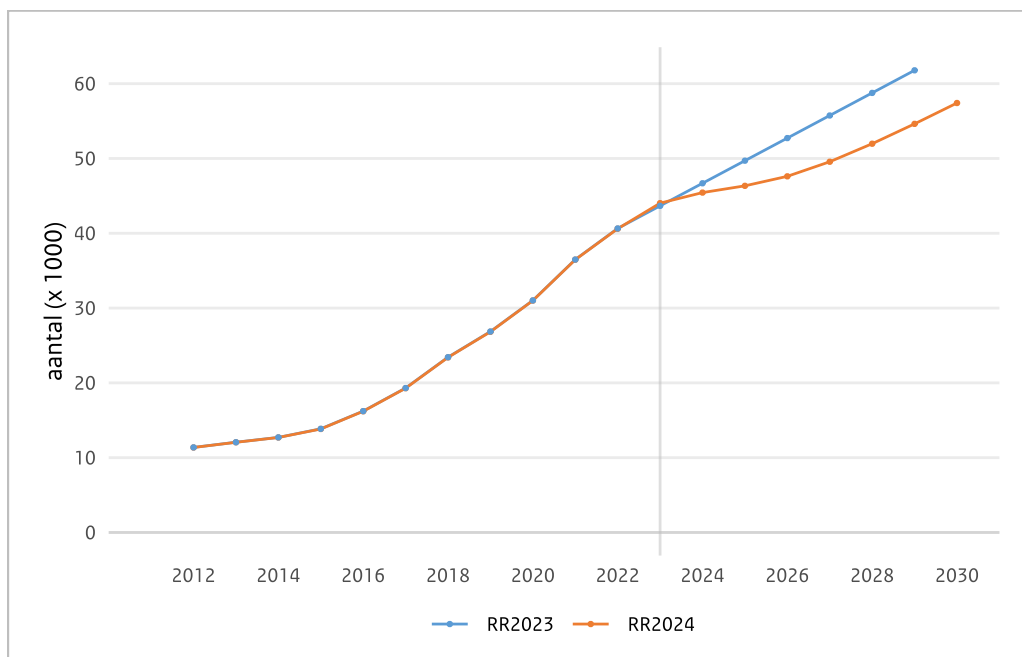
Tabel 3.20: Aantal EER-studenten in het wo (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	62,9	67,2	71,6	76,0	80,4	84,8	89,2	93,6	
RR2024	62,8	66,3	69,0	71,5	73,9	76,5	79,5	82,8	86,4
verschil	-0,1	-0,9	-2,6	-4,5	-6,5	-8,3	-9,7	-10,8	

3.4.10

EER-studenten in de wo-bachelor

Het patroon bij de EER-wo-bachelorstudenten lijkt op dat van de EER-studenten in het hele wo (ook al zit maar 60% van alle internationale wo-studenten in een bachelor). Het aantal EER-studenten in de wo-bachelor zal naar verwachting verder stijgen, maar minder dan eerder geraamd. In 2023 werden 44.000 EER-wo-bachelorstudenten geteld, 400 (0,8%) minder dan geraamd. Naar verwachting zal dit aantal stijgen tot 57.400 in 2030. Dit is te zien in Figuur 3.11 en Tabel 3.21.

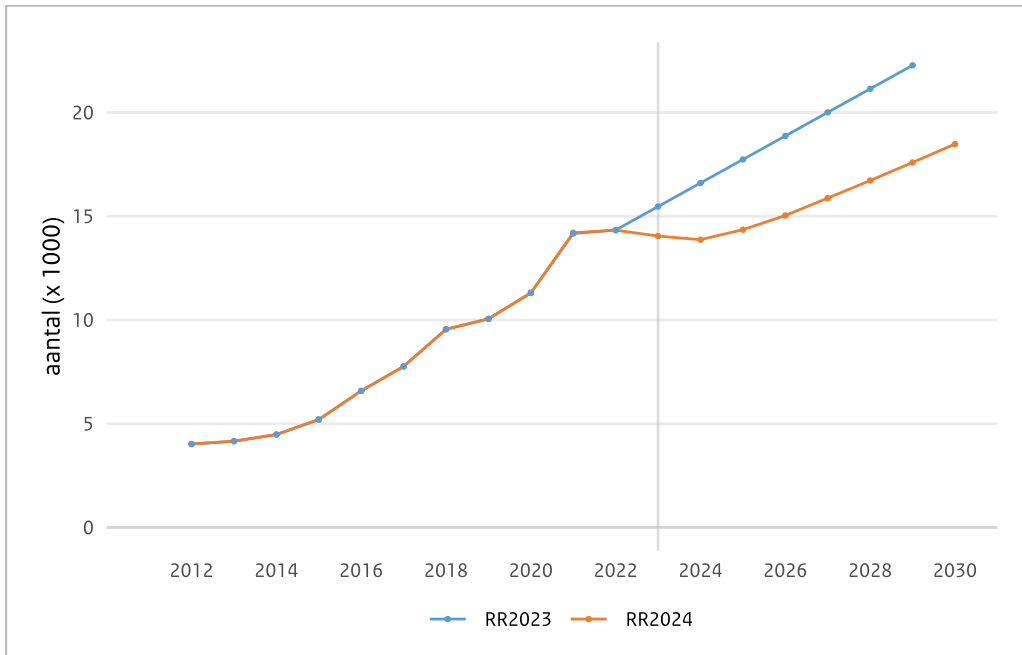
Figuur 3.11: Aantal EER-studenten in de wo-bachelor

Tabel 3.21: Aantal EER-studenten in de wo-bachelor (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	40,6	43,7	46,7	49,7	52,7	55,7	58,8	61,8	
RR2024	40,6	44,0	45,4	46,3	47,6	49,6	52,0	54,6	57,4
verschil	0,0	0,4	-1,2	-3,4	-5,1	-6,2	-6,8	-7,2	

De belangrijkste reden voor de lagere raming is de instroom die lager is dan vorig jaar verwacht. In 2023 werden 14.000 instromende studenten geteld, 1.400 (9,2%) studenten minder dan verwacht. Hierdoor is de raming van de instroom naar beneden bijgesteld. Dit is te zien in Figuur 3.12 en Tabel 3.22. Ook de eerder genoemde methodewijziging heeft invloed op de raming en leidt tot een licht lagere raming.

De lagere instroom leidt op lange termijn tot minder EER-studenten in de wo-bachelor. Elk jaar stromen minder mensen in dan eerder verwacht. Hierdoor is de huidige raming op lange termijn lager dan de vorige.

Figuur 3.12: De instroom van EER-studenten in de wo-bachelor

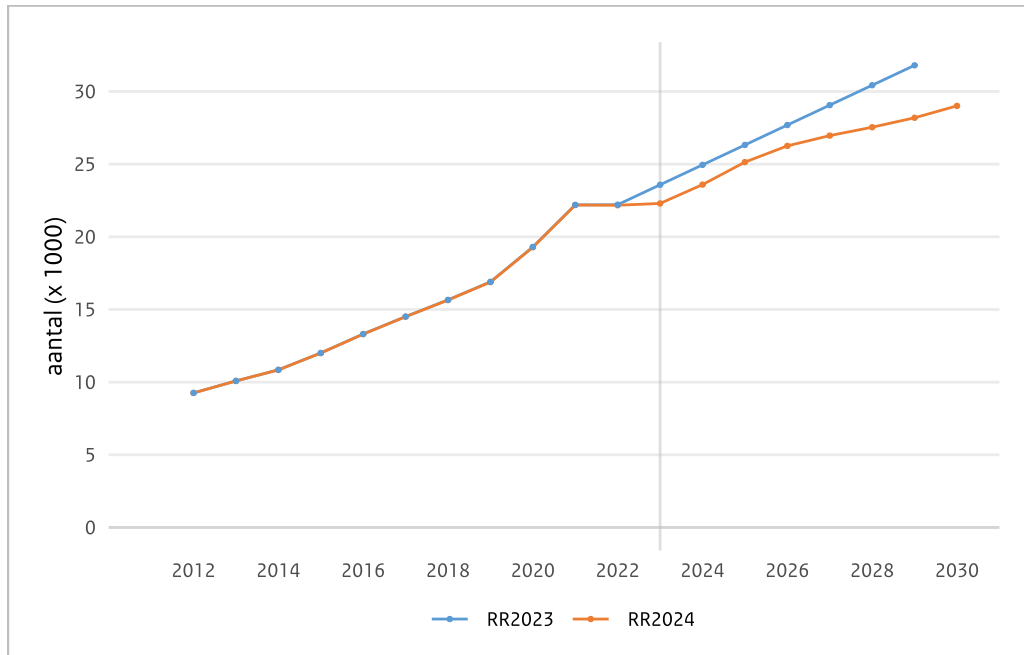
Tabel 3.22: Instroom van EER-studenten in de wo-bachelor (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	14,3	15,5	16,6	17,7	18,9	20,0	21,1	22,3	
RR2024	14,3	14,0	13,9	14,4	15,0	15,9	16,7	17,6	18,5
verschil	0,0	-1,4	-2,7	-3,4	-3,8	-4,1	-4,4	-4,7	

3.4.11

EER-studenten in de wo-master

Naar verwachting zal het aantal EER-studenten in de wo-master verder stijgen, maar iets minder dan eerder verwacht. In 2023 werden 22.300 EER-studenten in de wo-master geteld, 1.300 (5,4%) minder vergeleken met de vorige raming. Hierdoor is de geraamde groei in de komende jaren naar beneden bijgesteld. Naar verwachting stijgt het aantal EER-studenten in de wo-master tot 29.000 in 2030. Dit is te zien in Figuur 3.13 en Tabel 3.23.

Figuur 3.13: Aantal EER-studenten in de wo-master

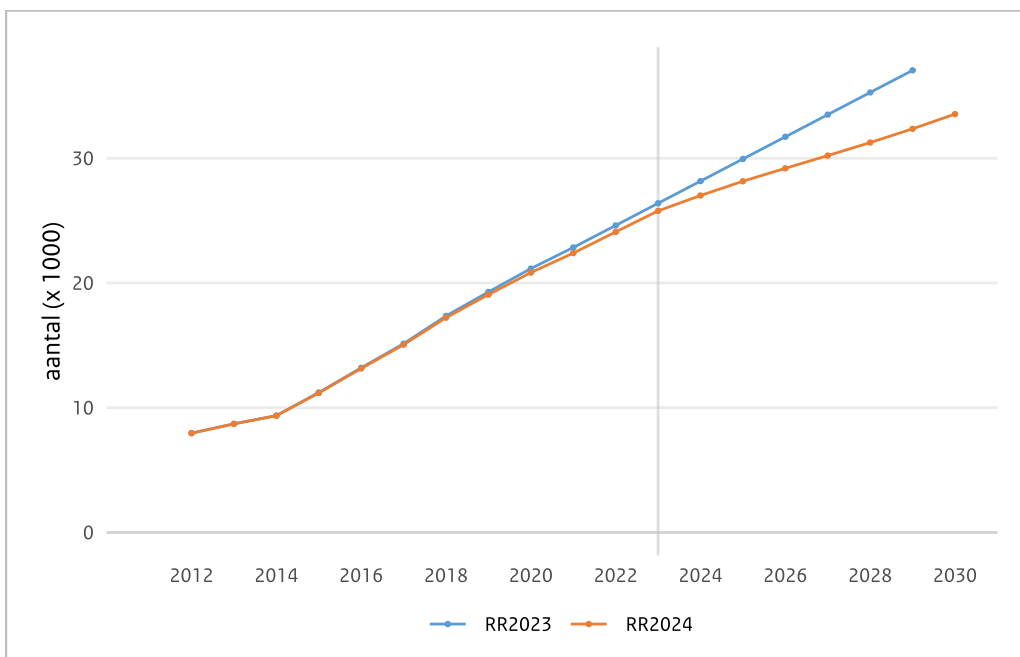
Tabel 3.23: Aantal EER-studenten in de wo-master (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	22,2	23,6	25,0	26,3	27,7	29,1	30,4	31,8	
RR2024	22,2	22,3	23,6	25,1	26,3	27,0	27,5	28,2	29,0
verschil	0,0	-1,3	-1,4	-1,2	-1,4	-2,1	-2,9	-3,6	

3.4.12

Niet-EER-studenten in het wo

Het aantal niet-EER-studenten in het wo zal naar verwachting verder groeien, maar minder dan eerder geraamd. In 2023 werden 25.800 studenten geteld, 600 (2,3%) minder dan verwacht. Naar verwachting groeit het aantal niet-EER-studenten tot 33.500 in 2030. Dit is te zien in Figuur 3.14 en Tabel 3.24. We zullen deze bijstellingen hieronder verder toelichten.

Figuur 3.14: Aantal niet-EER-studenten in het wo

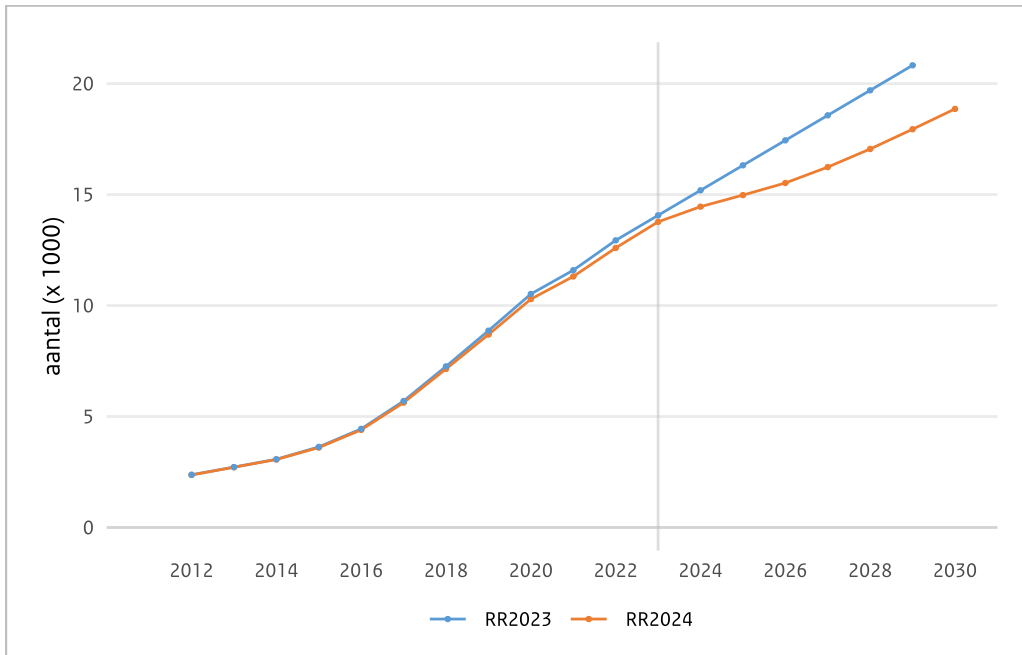
Tabel 3.24: Aantal niet-EER-studenten in het wo (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	24,6	26,4	28,2	29,9	31,7	33,5	35,3	37,1	
RR2024	24,1	25,8	27,0	28,2	29,2	30,2	31,3	32,4	33,5
verschil	-0,5	-0,6	-1,2	-1,8	-2,5	-3,3	-4,0	-4,7	

3.4.13

Niet-EER studenten in de wo-bachelor

Het patroon van de niet-EER-studenten in de wo-bachelor lijkt op het patroon van de niet-EER-studenten in het hele wo (ook al zitten maar 60% van alle internationale wo-studenten in een bachelor). Ook hier wordt in de huidige raming minder groei geraamd dan in de vorige raming. In 2023 werden 13.800 studenten geteld, 300 (2,1%) minder dan verwacht. Naar verwachting groeit het aantal niet-EER-studenten tot 18.900 in 2030. Dit is te zien in Figuur 3.15 en Tabel 3.25.

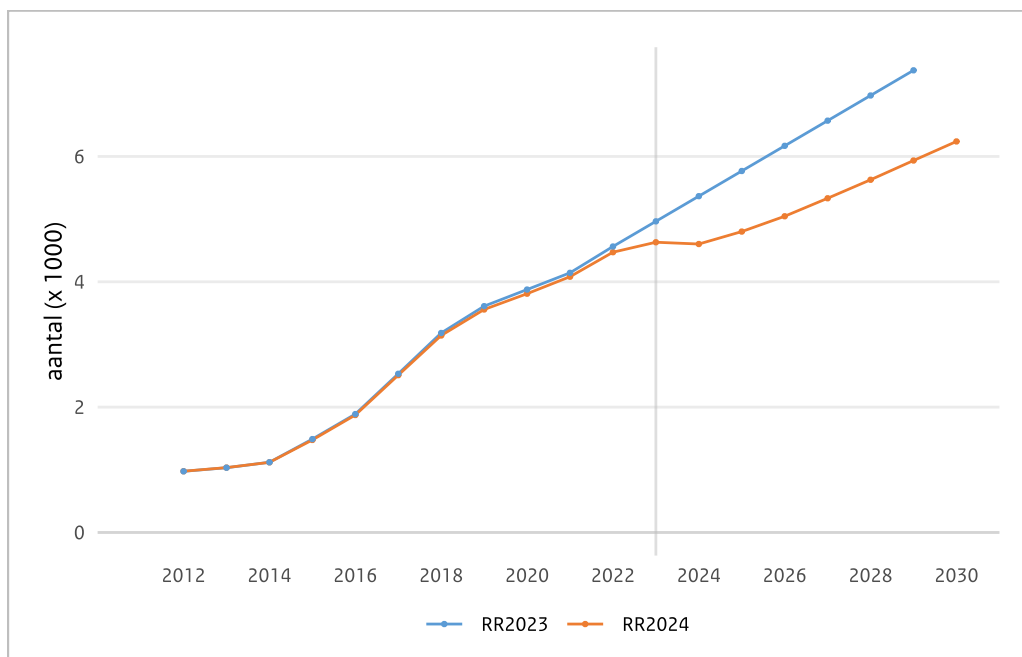

Figuur 3.15: Aantal niet-EER-studenten in de wo-bachelor

Tabel 3.25: Aantal niet-EER-studenten in de wo-bachelor (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	12,9	14,1	15,2	16,3	17,4	18,6	19,7	20,8	
RR2024	12,6	13,8	14,5	15,0	15,5	16,2	17,1	17,9	18,9
verschil	-0,3	-0,3	-0,7	-1,3	-1,9	-2,3	-2,6	-2,9	

De belangrijkste reden voor de bijstelling naar beneden is de lager dan verwachte instroom. In 2023 werden 4.600 instromende studenten geteld, 300 (2,1%) studenten minder dan verwacht. Dit is te zien in Figuur 3.16 en Tabel 3.26. De tweede reden is de eerder genoemde methodewijziging. Historische trends hebben in deze raming nog steeds invloed op de raming, maar minder dan met de vorige methode.

Figuur 3.16: Instream van niet-EER-studenten in de wo-bachelor

Tabel 3.26: Instream van niet-EER-studenten in de wo-bachelor (x 1.000)

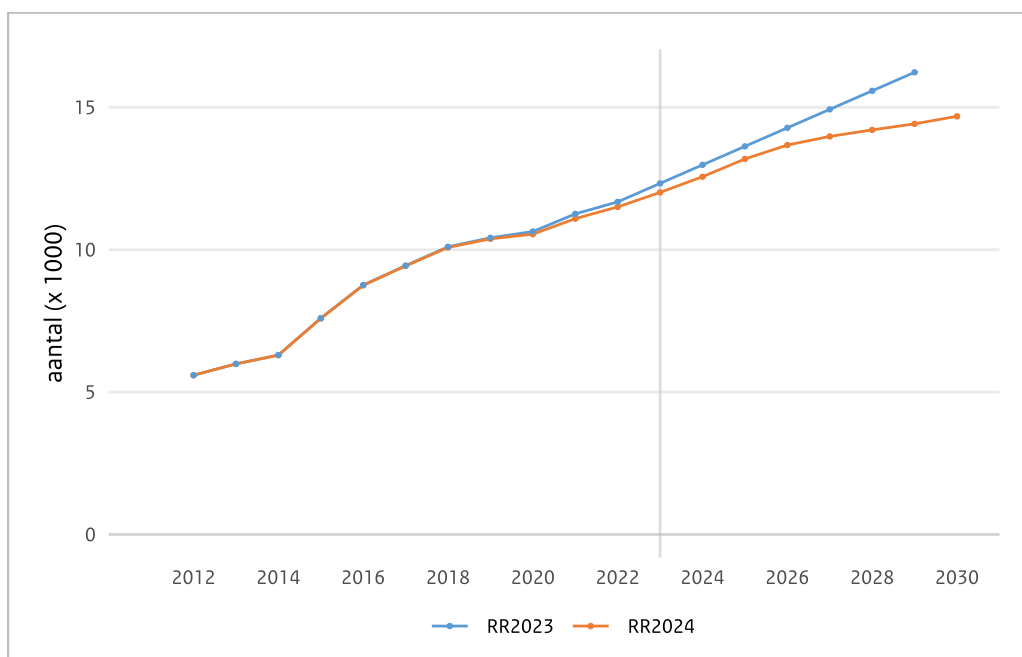
	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	4,6	5,0	5,4	5,8	6,2	6,6	7,0	7,4	
RR2024	4,5	4,6	4,6	4,8	5,0	5,3	5,6	5,9	6,2
verschil	-0,1	-0,3	-0,8	-1,0	-1,1	-1,2	-1,3	-1,4	

3.4.14

Niet-EER-studenten in de wo-master

Het aantal niet-EER studenten in de wo-master zal naar verwachting verder groeien. In 2023 werden 12.000 studenten geteld, 300 (2,6%) minder dan verwacht. Naar verwachting zal dit aantal stijgen tot 14.700 in 2030. De langetermijnraming is daarmee naar beneden bijgesteld. Dit is te zien in Figuur 3.17 en Tabel 3.27.

Een mogelijke oorzaak van de lagere raming is lage instroom. Het is helaas niet mogelijk om dit te onderzoeken, omdat de onderwijsmatrix geen onderscheid maakt tussen eerstejaarsstudenten en studenten die van een bachelor naar de master doorstromen. Ook de methodewijziging zou een rol kunnen spelen.

Figuur 3.17: Aantal niet-EER-studenten in de wo-master

Tabel 3.27: Aantal niet-EER-studenten in de wo-master (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	11,7	12,3	13,0	13,6	14,3	14,9	15,6	16,2	
RR2024	11,5	12,0	12,6	13,2	13,7	14,0	14,2	14,4	14,7
verschil	-0,2	-0,3	-0,4	-0,4	-0,6	-1,0	-1,4	-1,8	

3.5 Onderwijsdeelname naar sector en leeftijd

In 2023 waren er 3.694.200 leerlingen en studenten in het Nederlandse onderwijssysteem. Dit is een daling van 0.8% ten opzichte van 2022. In de komende jaren daalt het aantal leerlingen en studenten verder, tot 3.527.100 in 2033. Daarna neemt het aantal weer toe: tot 3.620.900 in 2040.

Het aantal inwoners van Nederland dat geen onderwijs volgt neemt toe. In 2011 waren dat er minder dan 13 miljoen. In 2031 zijn er naar verwachting meer dan 15 miljoen inwoners die geen onderwijs volgen. Het aandeel onderwijsvolgenden daalt in de periode 2023 tot 2028, van 21% naar 19% (zie Tabel 3.28). Oorzaak is de vergrijzing: er zijn relatief steeds minder jonge mensen en meer ouderen.

Hoewel het aandeel dat geen onderwijs volgt toeneemt, is er wel een kleine stijging van onderwijsdeelname in het wo. In de afgelopen 5 jaar is het aantal studenten in het wo flink toegenomen: van 292.700 in 2018 naar 341.800 in 2023. Dit is een toename van bijna 17%. Voor de komende 5 jaar wordt een kleinere toename verwacht: naar verwachting zijn er in 2028 342.700 wo-studenten. Dit is een toename van slechts 0.3%. Dit komt overeen met de verwachting dat het wo niet significant zal groeien de komende jaren.

Terwijl de onderwijsdeelname in het wo is gegroeid, is het aandeel van jongvolwassenen dat onderwijs volgt gedaald. Van de 20-jarigen deed in 2018 nog 68% een opleiding. Dit is gedaald naar 65% in 2023. Naar verwachting zal de onderwijsdeelname van 17- tot 20-jarigen zich

enigszins herstellen, maar blijft de onderwijsdeelname voor deze groep lager dan in de jaren voor 2023.

De daling in het aandeel onderwijsvolgenden onder jongvolwassenen is te verklaren door de afname in het hbo en het mbo. De onderwijsdeelname onder 17- tot 21-jarigen in het hbo is de afgelopen jaren gedaald en zal naar verwachting de komende jaren ook blijven dalen. In 2023 stond 27% van de 20-jarigen ingeschreven voor een hbo-opleiding, een daling van 2% ten opzichte van 5 jaar geleden. Naar verwachting zal de daling zich voortzetten naar 25% in 2028. In het mbo is de onderwijsdeelname onder jongvolwassenen ook afgenomen, maar is de verwachting dat ze zich de komende jaren zal herstellen. Zo deed in 2023 17% van de 20-jarigen een mbo-studie, maar zal het aandeel stijgen naar 20% in 2028. In het wo is de onderwijsdeelname van 17- tot 21-jarigen de afgelopen jaren gestegen, maar zal ze naar verwachting niet meer stijgen in de komende jaren (20% voor 20-jarigen in 2023 en 2028).

De onderwijsdeelname in het po is in 2023 kleiner dan in 2018. Het grootste verschil zien we bij 4-jarigen: in 2023 nam 96% van de 4-jarigen deel in het onderwijs, ongeveer 2 procentpunt lager dan in 2018. De daadwerkelijk geconstateerde percentages zijn zelfs nog iets lager. Er is een geschatte ophoging toegepast vanwege achterblijvende registraties. Zie ook Paragraaf 5.2.2. De verwachting is dat de onderwijsdeelname de komende 5 jaar weer enigszins bijtrekt, naar 97% in 2028. Ook in 2022 was er een verlaagde onderwijsdeelname onder 4-jarigen.

Een sluitende verklaring voor de lagere onderwijsdeelname is er niet. Mogelijk speelt de opkomst van thuisonderwijs en private scholen een rol.

Overigens is het aandeel 4-jarigen in het po in Tabel 3.28 een stuk hoger dan in de ramingsrapporten van vorige jaren. Dit heeft te maken met een methodewijziging waarbij de peildata voor de bevolking en het onderwijs geharmoniseerd zijn (zie Paragraaf 5.2.2).

De onderwijsdeelname van 15-, 16- en 17-jarigen in het vo is de afgelopen jaren afgenomen en zal naar verwachting de komende jaren nog verder afnemen. Dit sluit aan bij de bevindingen dat gediplomeerden van vmbo-t en havo minder vaak doorstromen naar havo en vwo, en dat vo-leerlingen zonder diploma vaker doorstromen naar het mbo. Hierdoor blijven leerlingen gemiddeld minder lang in het vo. Het totale aantal leerlingen in het vo is daardoor ook lager dan eerdere jaren: 968.200 in 2018 en 940.800 in 2023.

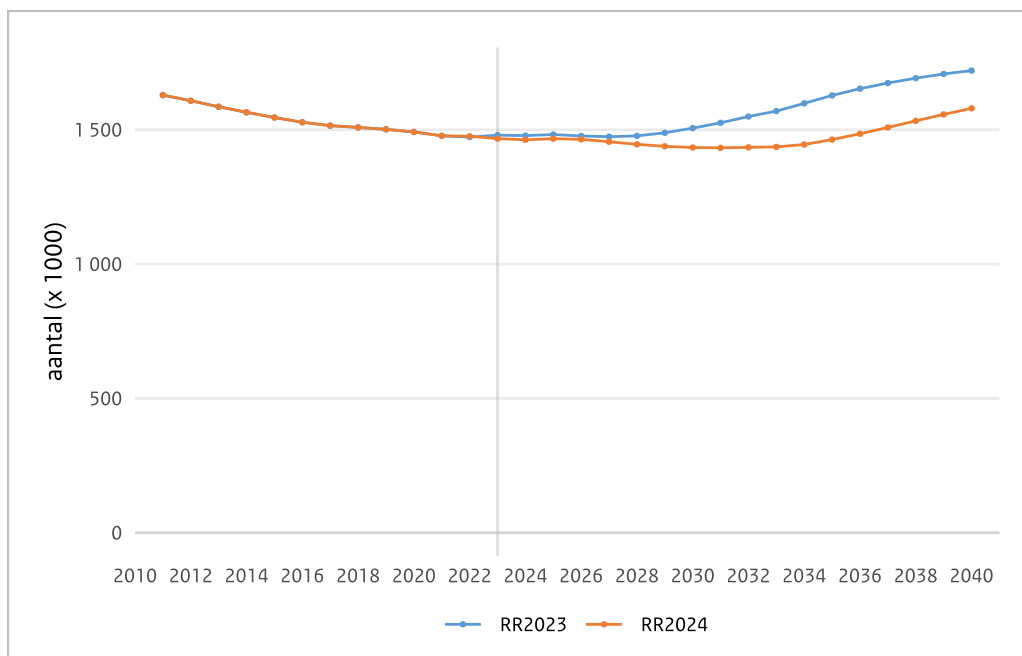
Tabel 3.28: Onderwijsdeelname naar sector en leeftijd ten opzichte van de leeftijdsgroep

leeftijd	po				vo				ve				mbo				hbo				wo				geen onderwijs									
	2013	2018	2023	2028	2013	2018	2023	2028	2013	2018	2023	2028	2013	2018	2023	2028	2013	2018	2023	2028	2013	2018	2023	2028	2013	2018	2023	2028	2013	2018	2023	2028		
3-	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	100%	100%	100%
4	98%	98%	96%	97%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	4%	3%	
5	99%	99%	98%	99%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	2%	1%		
6	100%	99%	99%	99%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	
7	100%	99%	99%	99%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	
8	100%	100%	99%	99%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%
9	100%	100%	99%	99%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%
10	100%	99%	99%	99%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%
11	93%	88%	87%	87%	7%	12%	13%	13%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%
12	21%	17%	16%	17%	79%	83%	83%	83%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	
13	3%	3%	4%	4%	96%	96%	95%	95%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
14	3%	3%	4%	4%	96%	96%	95%	95%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
15	4%	4%	4%	4%	95%	94%	92%	92%	0%	0%	0%	0%	1%	2%	3%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
16	3%	3%	3%	4%	67%	64%	62%	61%	0%	0%	1%	0%	27%	30%	31%	32%	0%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	
17	3%	2%	2%	2%	35%	34%	33%	32%	1%	1%	2%	1%	46%	46%	45%	47%	9%	10%	10%	9%	1%	2%	2%	2%	2%	4%	5%	6%	6%	6%	6%	6%	6%	
18	1%	1%	1%	1%	7%	7%	7%	7%	2%	2%	3%	2%	45%	44%	39%	42%	19%	18%	18%	17%	11%	12%	13%	13%	14%	15%	19%	18%	19%	18%	18%	18%	18%	
19	1%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	35%	32%	28%	31%	25%	25%	24%	22%	15%	17%	19%	19%	23%	23%	27%	26%	27%	26%	26%	26%		
20	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	23%	21%	17%	20%	29%	29%	27%	25%	15%	17%	20%	20%	32%	32%	35%	35%	35%	35%	35%	35%		
21	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	15%	13%	11%	12%	28%	27%	25%	24%	15%	17%	19%	19%	43%	42%	44%	45%	44%	45%	45%	45%		
22	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	10%	9%	8%	8%	23%	23%	22%	20%	14%	17%	18%	19%	53%	51%	53%	53%	53%	53%	53%	53%		
23	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	6%	5%	5%	18%	18%	17%	15%	13%	15%	16%	17%	62%	61%	62%	63%	62%	63%	63%	63%		
24	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	5%	4%	4%	3%	14%	13%	12%	11%	11%	12%	13%	14%	71%	70%	71%	72%	71%	72%	72%	72%		
25	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	3%	3%	2%	10%	10%	9%	8%	7%	8%	9%	9%	79%	79%	80%	81%	80%	81%	81%	81%		
26	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	3%	2%	2%	7%	7%	6%	5%	5%	5%	5%	6%	86%	85%	86%	87%	86%	87%	87%	87%		
27	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	2%	1%	5%	5%	5%	4%	3%	3%	4%	4%	90%	89%	90%	91%	90%	91%	91%	91%		
28	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	2%	1%	4%	4%	3%	3%	2%	2%	2%	2%	93%	92%	93%	94%	93%	94%	94%	94%		
29	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	1%	1%	3%	3%	3%	2%	1%	1%	2%	2%	94%	94%	95%	95%	95%	95%	95%	95%		
30	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	96%	96%	96%	96%	96%	96%	96%	96%		
31	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	97%	97%	97%	97%	97%	97%	97%	97%		
32	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	97%	97%	97%	97%	97%	97%	97%	98%		
33	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	98%	98%	97%	98%	98%	98%	98%	98%		
34	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	98%	98%	98%	98%	98%	98%	98%	98%		
35	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	98%	98%	98%	98%	98%	98%	98%	98%		
36+	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	99%	100%	99%	100%	99%	100%	100%	100%		
totaal	9%	9%	8%	8%	6%	6%	5%	5%	0%	0%	0%	0%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	1%	2%	2%	2%	78%	78%	79%	81%	79%	81%	81%	81%		

4 Sectoren

4.1 Primair onderwijs

Het primair onderwijs (po) telt in 2023 1.467.200 leerlingen. Hiervan zijn 1.359.800 (92,7%) ingeschreven in het reguliere basisonderwijs (bao). De overige 107.300 (7,3%) van de leerlingen volgen speciaal basisonderwijs of (voortgezet) speciaal onderwijs. Vanaf 2028 valt op dat de prognoses voor dit jaar (RR2024) en vorig jaar (RR2023) aanzienlijk uiteenlopen (zie Figuur 4.1). Dit heeft hoofdzakelijk twee oorzaken: de komende jaren komen er naar verwachting minder immigranten naar Nederland en er worden minder kinderen geboren. Dit blijkt uit de bevolkingsprognose van het CBS, beschreven in Paragraaf 5.2.1. De aantallen in het speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs zullen wel stijgen, het speciaal basisonderwijs blijft stabiel.

Figuur 4.1: Aantal leerlingen in po

Tabel 4.1: Aantal leerlingen in po (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	1472,9	1480,1	1478,4	1482,4	1477,1	1474,4	1477,4	1488,8	1506,2
RR2024	1476,0	1467,2	1462,8	1466,9	1464,5	1455,6	1445,9	1438,5	1434,1
verschil	3,1	-12,9	-15,6	-15,5	-12,6	-18,7	-31,5	-50,3	-72,1

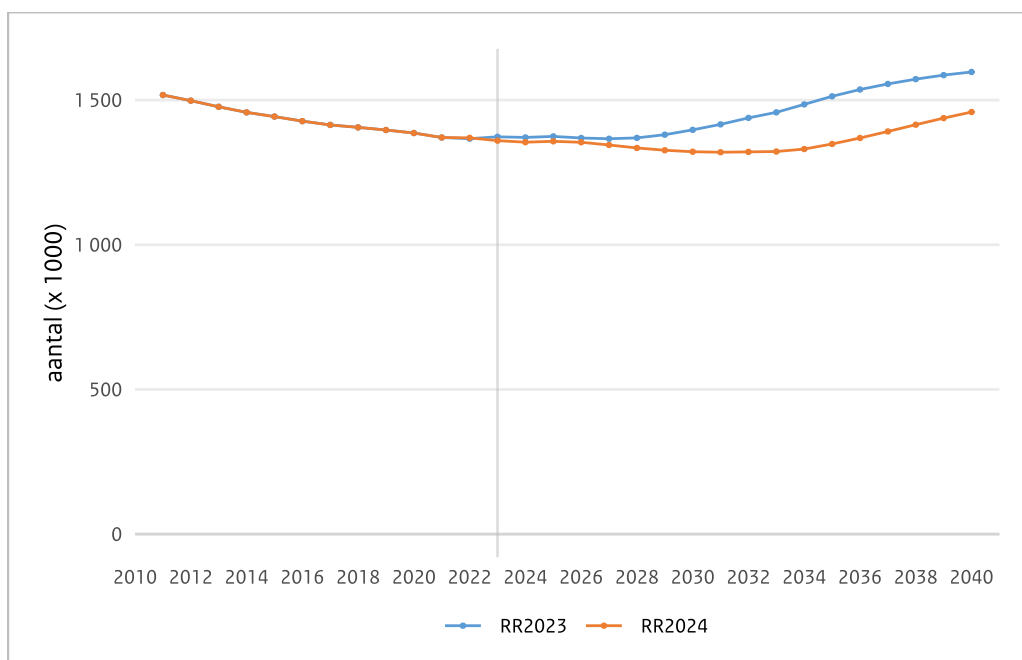
4.1.1 Minder leerlingen dan verwacht door minder geboorten en migratie

Er wordt verwacht dat in de komende jaren minder kinderen het primair onderwijs zullen betreden dan voorspeld. Het verschil is 12.900 scholieren in 2023, oplopend tot 72.100 in 2030. Deze aanpassing vindt grotendeels plaats, omdat het CBS de prognose van het aantal geboorten naar beneden heeft bijgesteld. Daarnaast vertoont het migratiesaldo een dalende trend, wat resulteert in minder immigranten (zie Paragraaf 5.2.1.6). De afnemende migratie

heeft ook impact op het geboortecijfer in deze groep, wat een directe invloed heeft op de onderwijsdeelname. Het dalende geboortecijfer werkt met ongeveer 4 jaar vertraging door in groep 1 van het po. Figuur 4.1 en Tabel 4.1 tonen de bijstellingen.

4.1.2 Minder leerlingen in basisonderwijs komende jaren

In de komende jaren verwachten we minder leerlingen in het basisonderwijs dan vorig jaar geraamd. Dit is een direct gevolg van de bijstelling in de bevolkingsprognose van het CBS. De verschillen tussen RR2024 en RR2023 staan in Tabel 4.2. Het gaat om 13.300 leerlingen minder in 2023, olopend tot 75.600 in 2030.

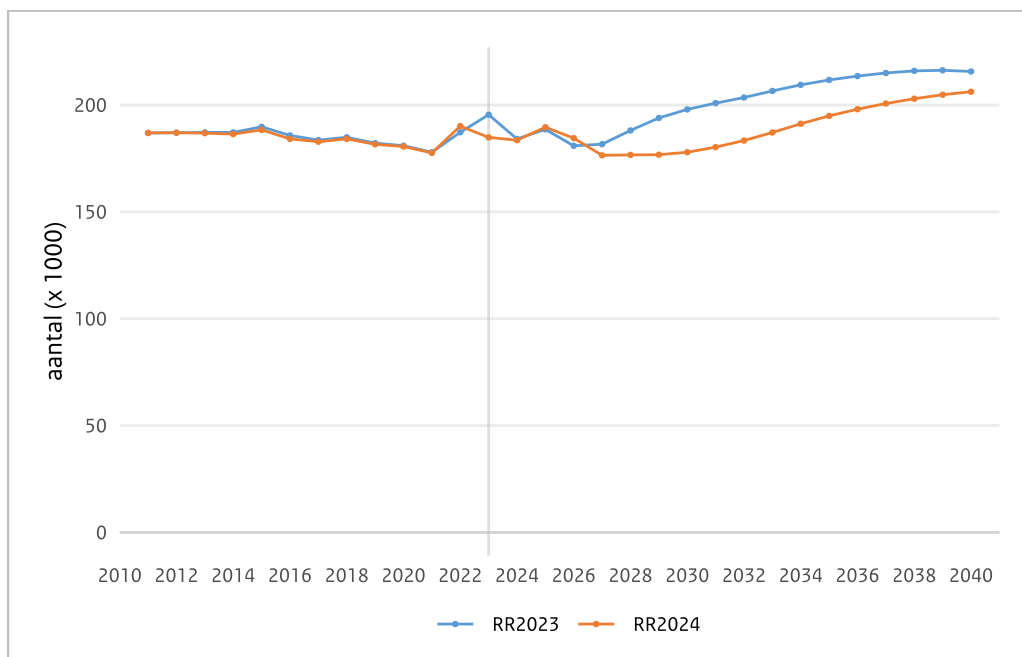

Figuur 4.2: Aantal leerlingen in basisonderwijs

Tabel 4.2: Aantal leerlingen in basisonderwijs (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	1366,6	1373,1	1370,9	1374,5	1368,9	1366,4	1369,3	1380,3	1397,0
RR2024	1369,4	1359,8	1354,4	1357,5	1354,2	1344,8	1334,5	1326,6	1321,5
verschil	2,8	-13,3	-16,5	-17,0	-14,8	-21,6	-34,7	-53,7	-75,6

In de data zien we dat deze bijstelling voornamelijk komt door een verminderde instroom van leerlingen van buiten het onderwijs. Het is aannemelijk dat dit verband houdt met een lagere instroom van Oekraïense leerlingen dan vorig jaar werd geraamd. Ook op de lange termijn wordt een afname verwacht van het aantal instromers van buiten het onderwijs. Dit heeft te maken met een afname in het geboortecijfer vanaf 2023, dat lager uitvalt dan was voorspeld. In 2027, zullen er daardoor ook minder 4-jarige leerlingen het basisonderwijs instromen dan in de vorige referentieraming werd verwacht (zie Figuur 4.3).

Figuur 4.3: Stroom van buiten het onderwijs naar bao 1-7 (x 1.000)

4.1.3

Drie typen speciaal onderwijs in het primair onderwijs

Naast het reguliere basisonderwijs (bao) kennen we in Nederland nog drie typen primair onderwijs:

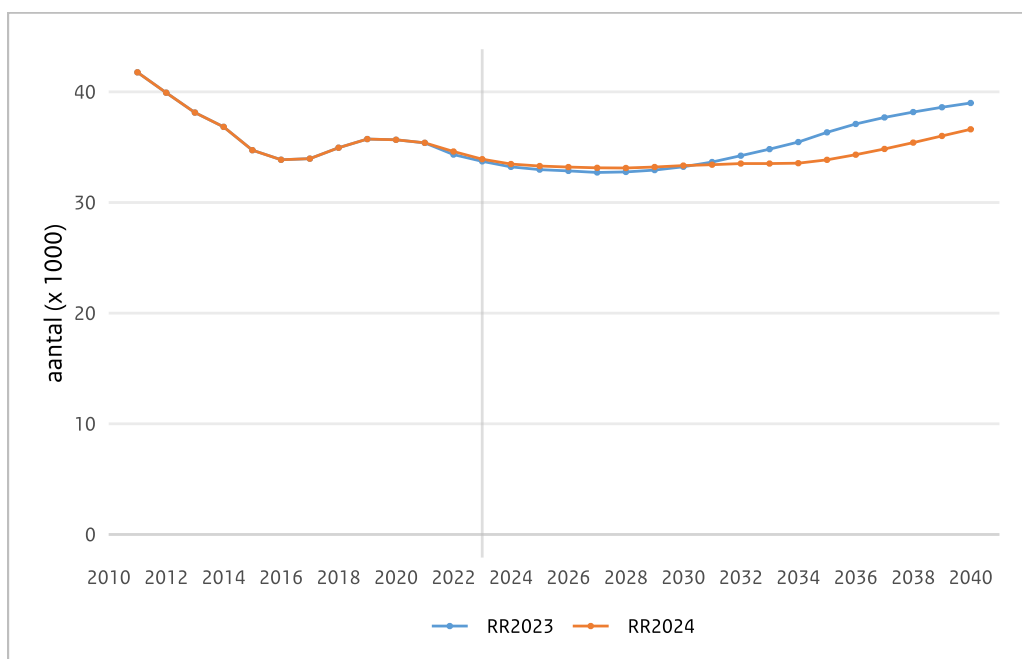
1. Het speciaal basisonderwijs (sbao) biedt onderwijs aan leerlingen die door leer- en gedragsproblemen niet terecht kunnen in het reguliere onderwijs. In vergelijking met de andere twee soorten speciaal onderwijs hebben deze leerlingen een lichtere problematiek.
2. Speciaal onderwijs (so) is er voor leerlingen met een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke handicap, en leerlingen die door leer- of gedragsproblemen zware onderwijsondersteuning nodig hebben.
3. Voortgezet speciaal onderwijs (vso), is bedoeld voor leerlingen van 12 tot 20 jaar, die instromen uit het so.

Deze onderwijssoorten worden hieronder behandeld.

4.1.4

Speciaal basisonderwijs op korte termijn iets groter dan eerder verwacht

In 2023 zijn 33.900 leerlingen ingeschreven in het speciaal basis onderwijs (sbao). Dit zijn er 200 meer dan geraamd in RR2023 (zie Tabel 4.3).

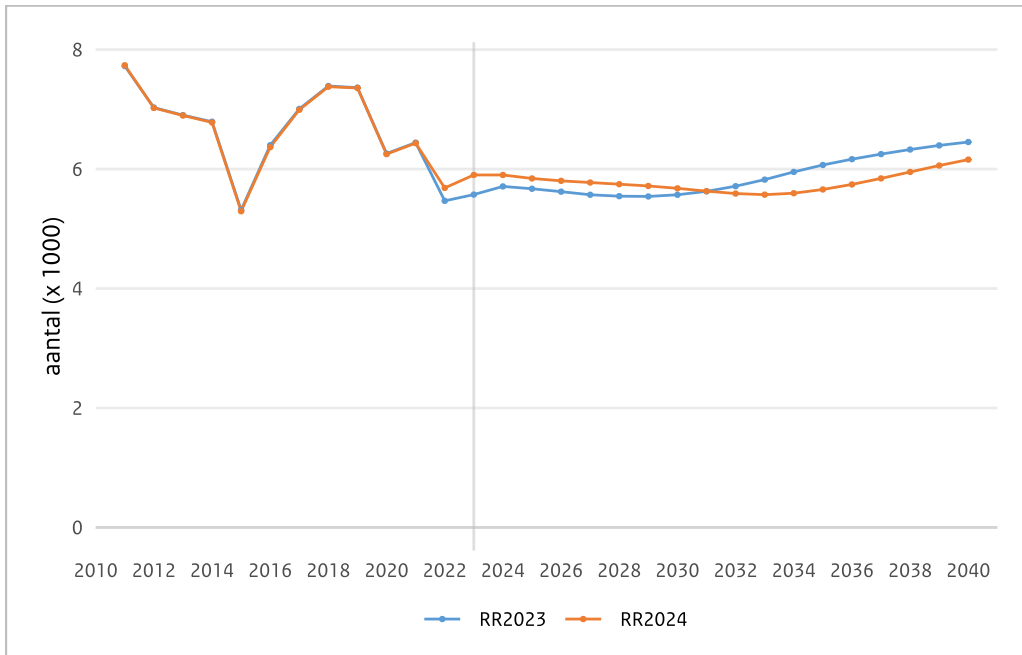

Figuur 4.4: Aantal leerlingen in sbao

Tabel 4.3: Aantal leerlingen in sbao (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	34,3	33,7	33,2	33,0	32,9	32,7	32,8	32,9	33,2
RR2024	34,6	33,9	33,5	33,3	33,2	33,1	33,1	33,2	33,3
verschil	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,1

RR2024 wordt naar boven bijgesteld tot 2031. De belangrijkste reden daarvoor is de verwachte toename van het aantal leerlingen dat tot 2031 overstapt van het basisonderwijs naar het speciaal basisonderwijs (zie Figuur 4.5).

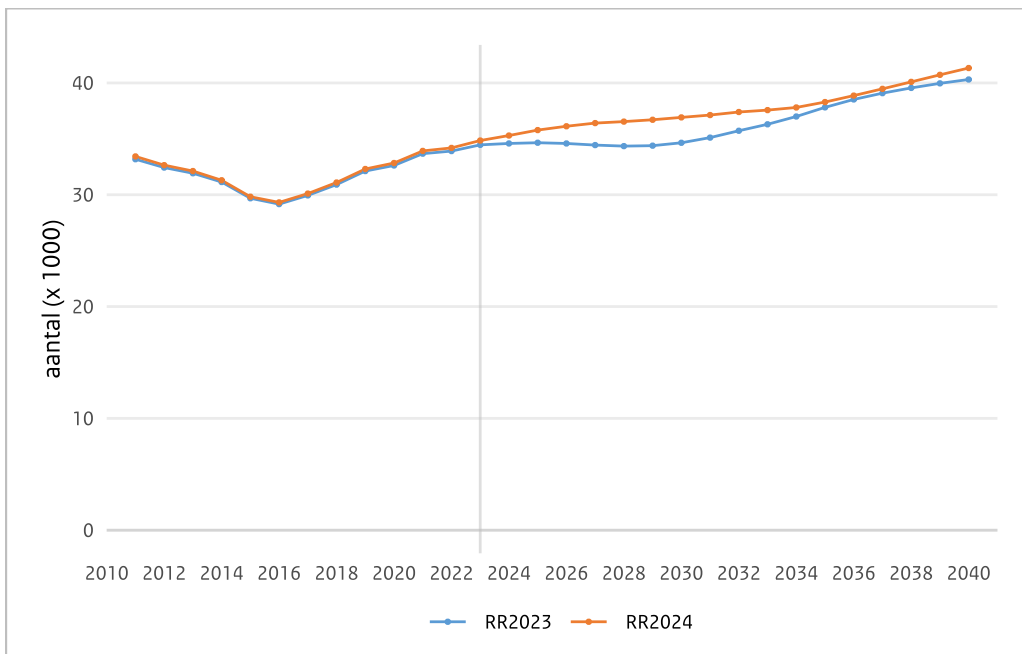

Figuur 4.5: Stroom van bao 1-7 naar sba (x 1.000)

4.1.5

Omvang speciaal onderwijs groeit komende jaren

In 2023 zijn 34.800 leerlingen ingeschreven in het speciaal onderwijs. Dit zijn er 400 meer dan geraamd in RR2023. Het speciaal onderwijs blijft in RR2024 de komende jaren nog groeien, tot 36.900 leerlingen in 2030. In de toekomst verwachten we meer leerlingen dan vorig jaar geraamd. In 2024 gaat het om 700 leerlingen meer, oplopend tot 2.300 in 2030 (zie Figuur 4.6 en Tabel 4.4).

Figuur 4.6: Aantal leerlingen in so

Tabel 4.4: Aantal leerlingen in so (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	33,9	34,5	34,6	34,7	34,6	34,4	34,3	34,4	34,6
RR2024	34,2	34,8	35,3	35,8	36,1	36,4	36,5	36,7	36,9
verschil	0,3	0,4	0,7	1,1	1,5	2,0	2,2	2,3	2,3

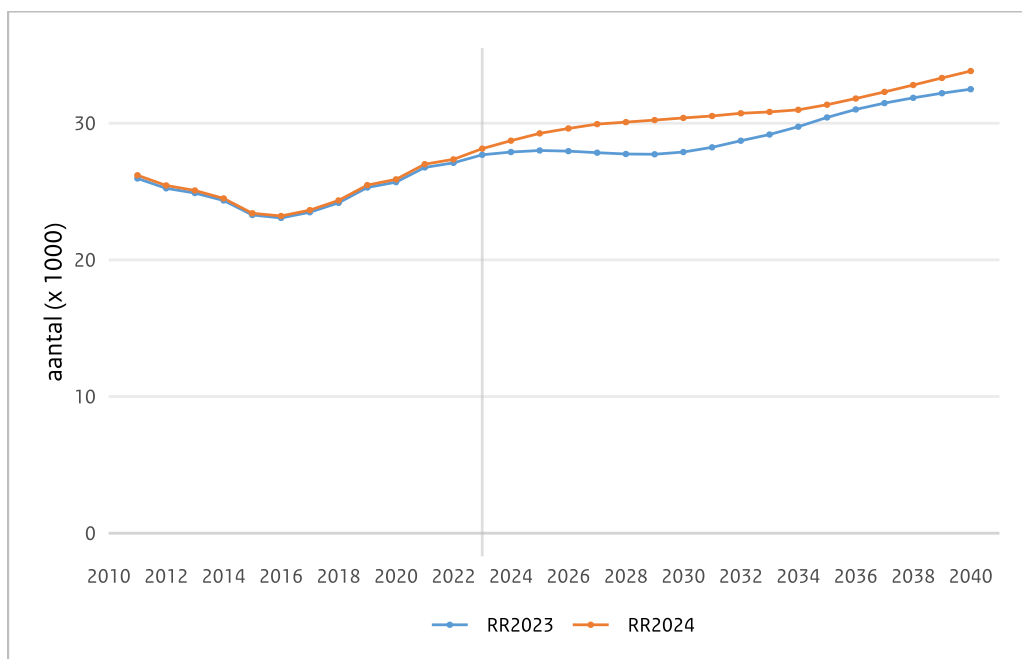
4.1.6

Meer leerlingen in cluster 3 en 4

Dit jaar zien we een groei van leerlingen in clusters 3 (gehandicapte en langdurig zieke leerlingen) en 4 (kinderen met psychische stoornissen en gedragsproblemen). In Tabel 4.5 zijn de aantallen van vorig en dit jaar te zien. Voor clusters 1 en 2 worden er ongeveer 100 leerlingen minder verwacht dan in RR2023. Voor clusters 3 en 4 wordt een groei voorspeld, die naar verwachting zal oplopen tot 2.500 extra leerlingen in 2030 (zie Figuur 4.7).

Tabel 4.5: Aantal leerlingen in so naar cluster (x 1.000)

	telling		raming							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
so clusters 1-2										
RR2023	6,8	6,8	6,7	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,7	6,8
RR2024	6,8	6,7	6,6	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
verschil	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
so clusters 3-4										
RR2023	27,1	27,7	27,9	28,0	28,0	27,8	27,7	27,7	27,9	
RR2024	27,4	28,1	28,7	29,3	29,6	29,9	30,1	30,2	30,4	
verschil	0,3	0,4	0,8	1,3	1,7	2,1	2,3	2,5	2,5	

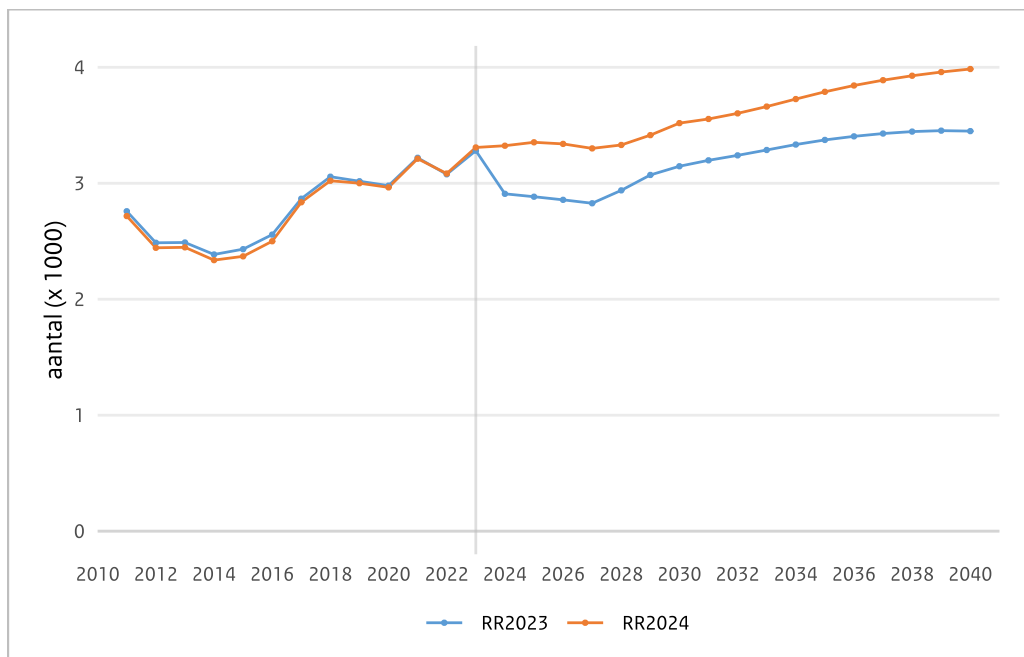

Figuur 4.7: Aantal leerlingen in cluster 3 en 4

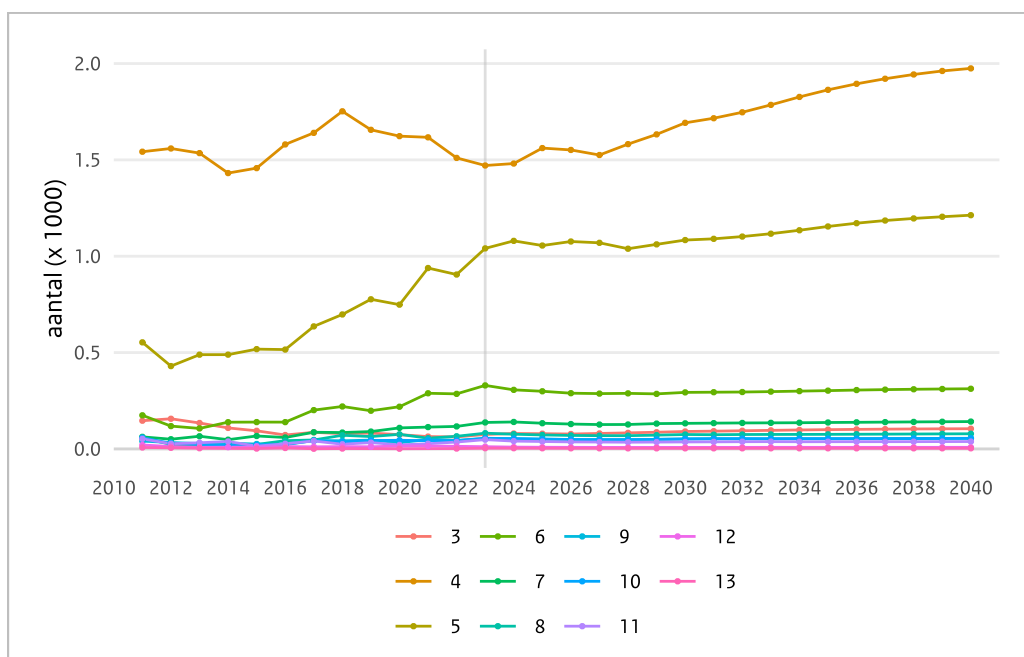
4.1.7

Meer leerlingen in so door meer instroom van buiten het onderwijs

De instroom in het speciaal onderwijs van buiten het onderwijs groeit, zoals te zien is in Figuur 4.8. Vanaf 2024 is deze stroom 400 tot 500 leerlingen groter dan in de vorige raming. Omdat leerlingen meestal meerdere jaren in het so blijven, telt de hogere instroom van buiten het onderwijs meerdere jaren mee in het totale leerlingaantal in het so. In Figuur 4.9 is te zien dat de grootste instroom van buiten het onderwijs komt van 4-jarigen. En jongere leerlingen blijven in het algemeen het langst in het so.

Figuur 4.8: Stroom van buiten het onderwijs naar so

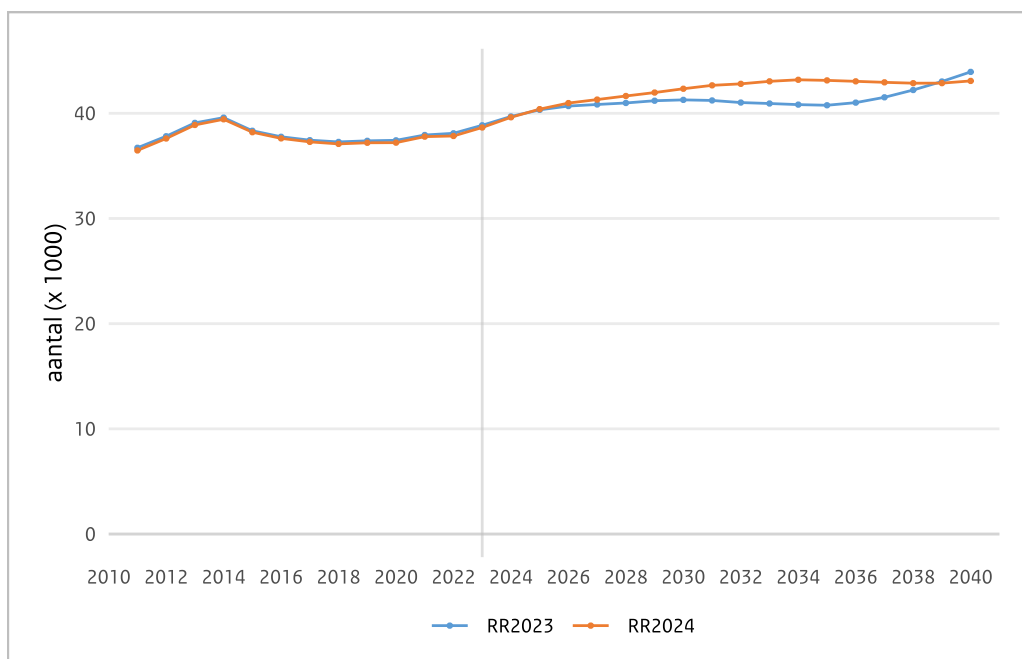
Figuur 4.9: Stroom van buiten het onderwijs naar so naar leeftijd

4.1.8

Voortgezet speciaal onderwijs groeit nog enkele jaren

In 2023 waren er 38.600 leerlingen ingeschreven in het voortgezet speciaal onderwijs (vso). Dit zijn 200 leerlingen minder dan werd geraamd in RR2023. Het vso groeit in RR2024 naar verwachting vanaf 2025 meer dan vorig jaar werd geraamd. Het gaat om een verschil van 100 leerlingen in 2025, oplopend tot 1.100 leerlingen in 2030.

Het voortgezet speciaal onderwijs zal de komende jaren blijven groeien. Dit volgt op de groei in het speciaal onderwijs sinds 2016. Een groot deel van de leerlingen in het so stroomt namelijk door naar het vso.

Figuur 4.10: Aantal leerlingen in vso

Tabel 4.6: Aantal leerlingen in vso (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	38,1	38,9	39,7	40,3	40,7	40,8	41,0	41,2	41,3
RR2024	37,8	38,6	39,6	40,4	41,0	41,3	41,6	42,0	42,3
verschil	-0,3	-0,2	-0,1	0,1	0,3	0,5	0,7	0,8	1,1

De bijstellingen per cluster in het vso zijn gering op korte termijn. Net als vorig jaar komt de groei van het vso vooral door meer gehandicapte en langdurige zieke leerlingen (cluster 3) en kinderen met psychische stoornissen en gedragsproblemen (cluster 4).

Tabel 4.7: Aantal leerlingen in vso naar cluster (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
vso clusters 1-2									
RR2023	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,7
RR2024	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6	1,6

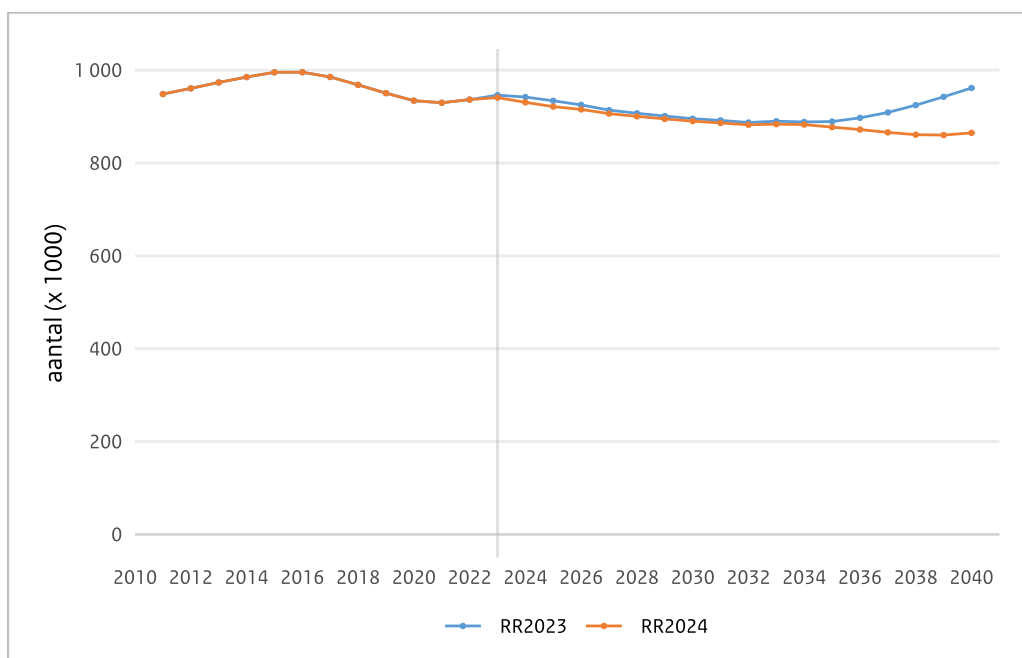
	telling		raming							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
verschil	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	
vso clusters 3-4										
RR2023	36,3	37,1	37,9	38,5	38,9	39,0	39,2	39,4	39,5	
RR2024	36,1	36,9	37,9	38,7	39,3	39,6	40,0	40,4	40,7	
verschil	-0,3	-0,2	-0,1	0,1	0,4	0,6	0,8	0,9	1,2	

4.2

Voortgezet onderwijs

Het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs daalt in de aankomende jaren. In 2023 telt het vo 940.800 leerlingen en in 2030 zijn dit er 890.100. Het aantal leerlingen daalt al sinds 2016 is en deze trend zet zich voort in de komende jaren. De leerlingendaling in het vo wordt veroorzaakt doordat er minder leerlingen uit het primair onderwijs (po) doorstromen. In de huidige raming is het leerlingenaantal met 5.300 (-0,6%) bijgesteld, ten opzichte van de vorige raming. Dit verschil ontstaat door de lagere aantallen in de CBS bevolkingsprognose bij 12- tot en met 16-jarigen (zie Tabel 5.4).

Op de langere termijn zal het vo naar verwachting verder dalen. In 2040 is het leerlingenaantal 864.800. Volgens RR2023 zou het vo weer gaan groeien vanaf 2036. Deze ontwikkeling is in RR2024 niet zichtbaar, waardoor het leerlingenaantal met 96.700 (-10,1%) naar beneden wordt bijgesteld. In het po starten minder leerlingen en daardoor stromen er minder leerlingen door naar het vo. Oorzaak is dat het CBS verwacht dat er minder kinderen worden geboren in de komende jaren.

Figuur 4.11: Aantal leerlingen in vo

Tabel 4.8: Aantal leerlingen in vo (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	936,5	946,0	942,0	933,9	925,1	913,8	907,0	901,1	895,4
RR2024	936,5	940,8	930,6	921,3	915,3	906,3	900,4	894,9	890,1
verschil	0,0	-5,3	-11,4	-12,6	-9,8	-7,6	-6,6	-6,2	-5,3

De drie voornaamste oorzaken voor de lagere raming zijn:

1. De instroom vanuit het bao naar vo daalt in de komende jaren

Het aantal vo leerlingen daalt in de komende jaren door de lagere instroom vanuit het bao. In de CBS Bevolkingsprognose van dit jaar (zie Paragraaf 5.2.1) is te zien dat het aantal geboortes in

Nederland zal dalen in de komende jaren. Daardoor daalt het aantal leerlingen in het onderwijs mee. Dit effect is over ongeveer 12 jaar, vanaf 2035, zichtbaar.

2. Bovenbouw vmbo kleiner dan eerder geraamd

Het aantal leerlingen in de bovenbouw van het vmbo (vmbo 3+) stijgt sinds 2021. In de vorige raming zette deze stijging de komende jaren door. De huidige raming wijkt hiervan af. In RR2024 start de daling van het leerlingaantal in het vmbo 3+ al in 2024. De grootste bijstellingen zijn te zien in het vmbo-b en vmbo-k. Deze trend wordt mogelijk versterkt doordat isk-leerlingen apart worden geraamd, waardoor de uitstroom uit de brugjaren (vo 1-2) en de isk beter van elkaar te onderscheiden zijn.

3. Bovenbouw havo en vwo daalt

Het leerlingenaantal in de bovenbouw van havo en vwo (havo/vwo 4+) wordt kleiner. Dit heeft twee redenen. Allereerst doen leerlingen in havo 4 en havo 5 minder vaak een leerjaar over (doubleren). In de telling van RR2024 is verder te zien dat leerlingen in havo 5 en vwo 6 vaker dan vorig jaar verwacht naar het vavo uitstromen zonder startkwalificatie. De verwachting is dat deze stroom weer daalt als de slagingskansen stijgen, waarvoor dit jaar ook gecorrigeerd wordt (zie Paragraaf 5.1.10).

4.2.1

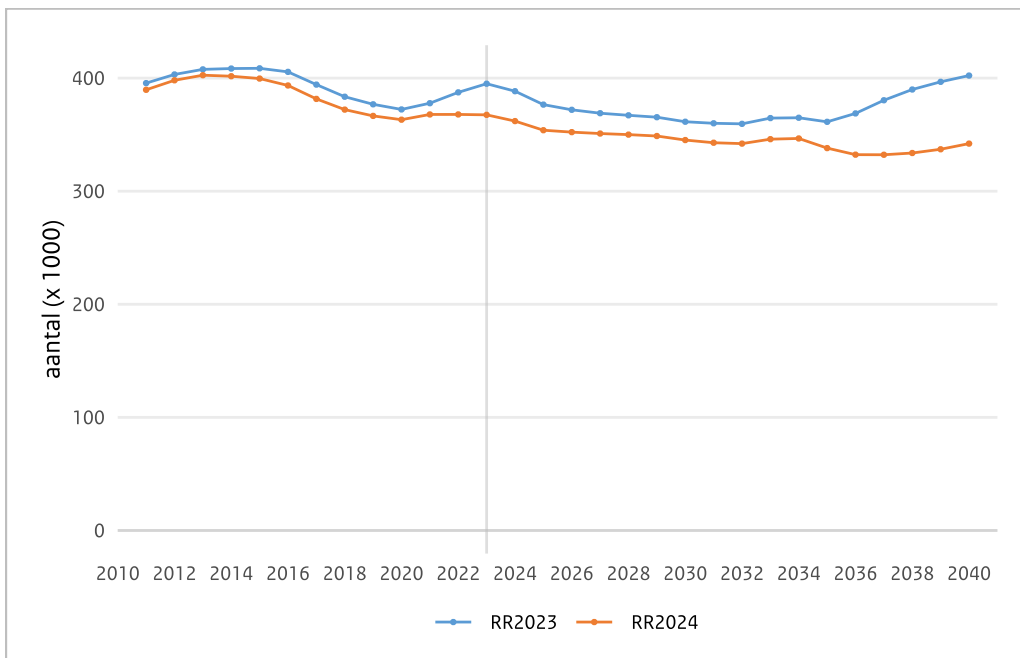
Aantal leerlingen in brugklassen naar beneden bijgesteld door methodewijziging

In de referentieramingen wordt in de eerste twee leerjaren geen onderscheid gemaakt tussen vmbo (basis, kader, gemengd, theoretisch), havo en vwo, want leerlingen zitten vaak in een brede brugklas met meerdere niveaus. Vanaf leerjaar 3 worden wel aparte labels voor de niveaus en richtingen gehanteerd. Leerjaren 1 en 2 van het leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) maken in de ramingen ook onderdeel uit van de brugjaren.

In 2023 zitten er 367.500 leerlingen in brugklassen, 27.500 (-7,0%) minder dan vorig jaar is geraamd. Ook in eerdere jaren is het aantal leerlingen in de brugklassen naar beneden bijgesteld. De bijstelling wordt veroorzaakt door een wijziging in de methode (zie Paragraaf 5.1.8), waardoor leerlingen in internationale schakelklassen apart zijn opgenomen in de raming (zie Paragraaf 4.2.6, Paragraaf 5.2.2).

Door de methodewijziging is een één-op-één vergelijking van de brugjaren en isk tussen referentieramingen niet mogelijk. Met de afname in de instroom vanuit het po, is het wel aannemelijk dat het leerlingenaantal in RR2024 in de brugklassen voor de aankomende jaren naar beneden is bijgesteld ten opzichte van RR2023.

Het aantal leerlingen in brugklassen zal in 2030 verder teruglopen naar 345.200 (zie Figuur 4.12). Dit hangt samen met de terugloop van leerlingen die uit het po instromen. In het Figuur 4.12 is te zien dat in de vorige raming het leerlingenaantal vanaf 2035 weer stijgt in de brugklassen. Dat wordt in de huidige raming niet verwacht, vanwege de CBS Bevolkingsprognose waarin minder geboortes verwacht worden.

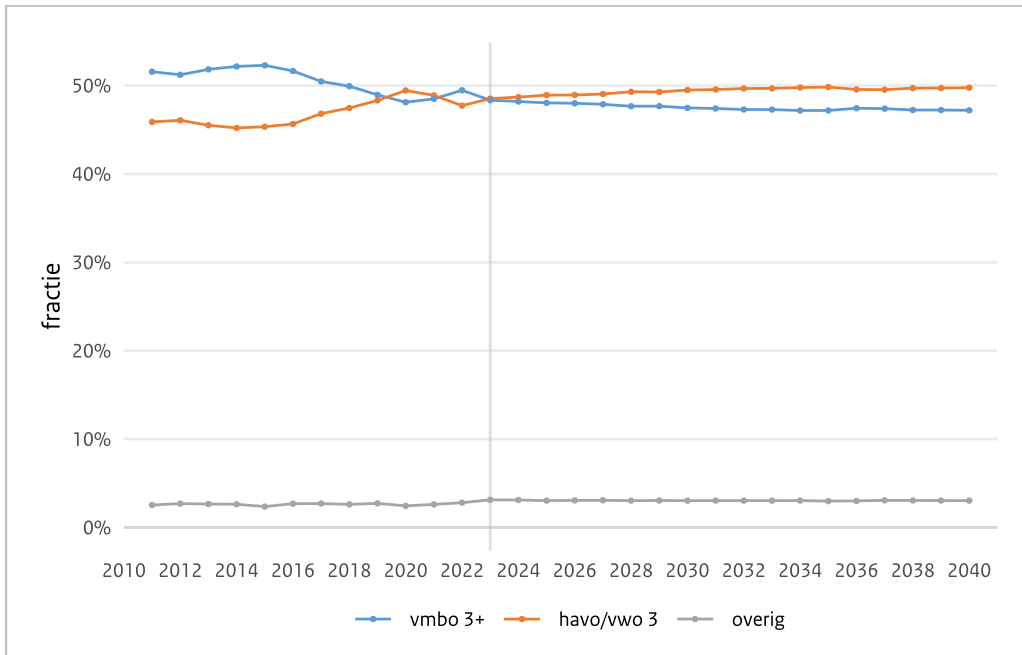
Figuur 4.12: Aantal leerlingen in vo 1-2

Tabel 4.9: Aantal leerlingen in vo 1-2 (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	387,4	395,0	388,4	376,6	372,0	369,0	367,1	365,4	361,4
RR2024	367,9	367,5	362,0	353,9	352,2	351,0	350,0	348,8	345,2
verschil	-19,5	-27,5	-26,4	-22,6	-19,7	-18,0	-17,1	-16,6	-16,2

Brugklasleerlingen worden in de data niet uitgesplitst naar niveau. Pas in het derde leerjaar van het vo is onderscheid te maken tussen het niveau van de leerlingen: vmbo (basis, kader, gemengd, theoretisch), havo of vwo.

In 2023 is het aandeel van leerlingen dat doorstroomt vanuit een brugklas naar vmbo 3+ gelijk aan het leerlingen dat doorstroomt naar havo/vwo 3. Figuur 4.13 laat een toename zien van het aandeel leerlingen dat naar havo/vwo 3 doorstroomt in de komende jaren. Volgens de huidige raming stroomt in 2023 48,5% van de leerlingen van een brugklas door naar havo/vwo 3, in 2030 is het aandeel 49,5%. Het aandeel leerlingen dat in 2023 vanuit de brugklas doorstroomt naar vmbo 3+ is ook 48,4% en daalt in 2030 naar 47,5%.

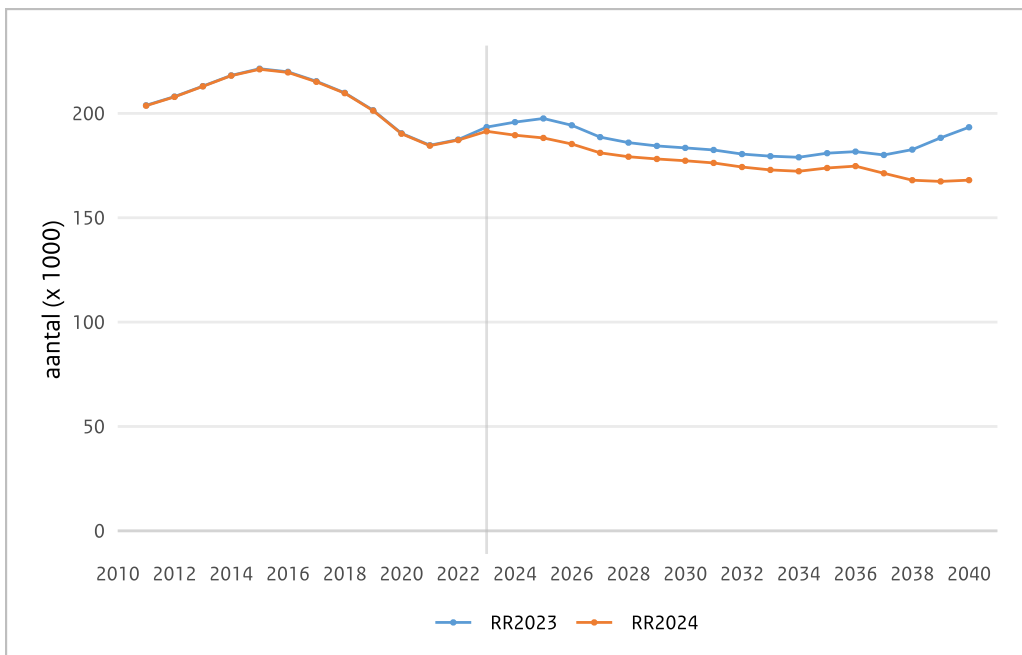

Figuur 4.13: Uitstroom uit brugjaren, naar bestemming (percentage)

4.2.2

Het vmbo 3+ daalt in de komende jaren

In 2023 zitten er in vmbo 3+ (leerjaar 3 en 4) 191.400 leerlingen en in 2030 is het leerlingenaantal 177.300. In Figuur 4.14 is te zien dat RR2024 het aantal leerlingen in vmbo 3+ naar beneden bijstelt, ten opzichte van RR2023. Ook bij de telling van 2023 zijn er 2.000 (-1,0%) minder leerlingen in het vmbo 3+.

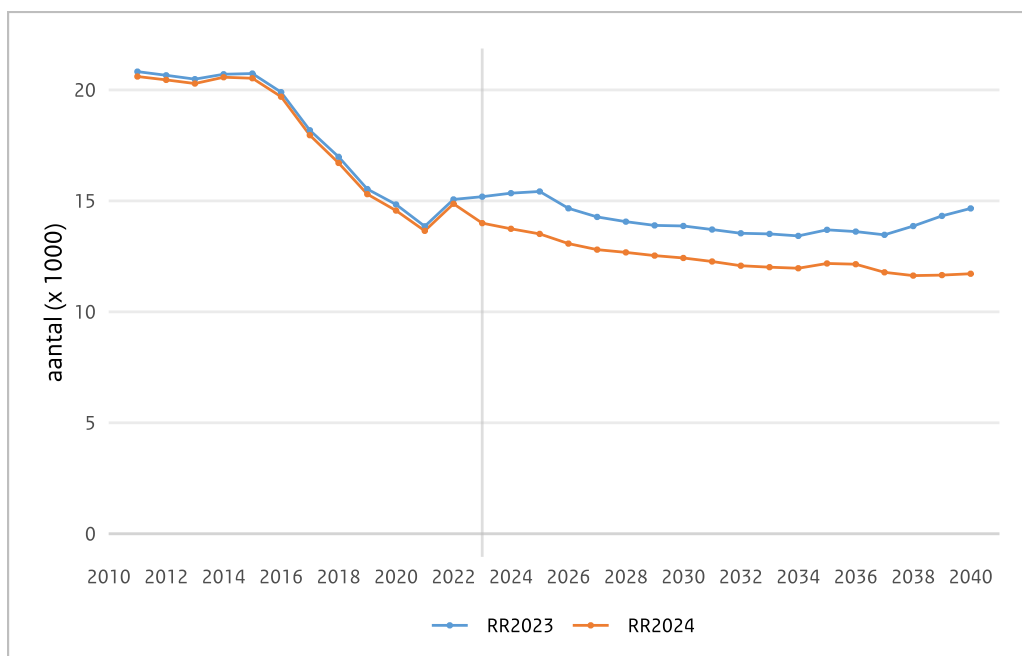

Figuur 4.14: Aantal leerlingen in vmbo 3+

Tabel 4.10: Aantal leerlingen in vmbo 3+ (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	187,5	193,4	195,8	197,6	194,3	188,6	186,0	184,4	183,5
RR2024	187,2	191,4	189,5	188,2	185,3	181,1	179,2	178,2	177,3
verschil	-0,2	-2,0	-6,3	-9,3	-9,0	-7,5	-6,8	-6,3	-6,2

In het verleden is het leerlingenaantal in het vmbo 3+ langere tijd gedaald en begon het in 2021 weer te stijgen. In RR2023 was de verwachting dat deze stijging aan zou houden tot 2025. In Tabel 4.10 is te zien dat bij de huidige raming de groei in het vmbo 3+ al vanaf 2024 stagneert. Vooral de doorstroom van brugjaar 2 naar vmbo-b is naar beneden bijgesteld (zie Figuur 4.15).

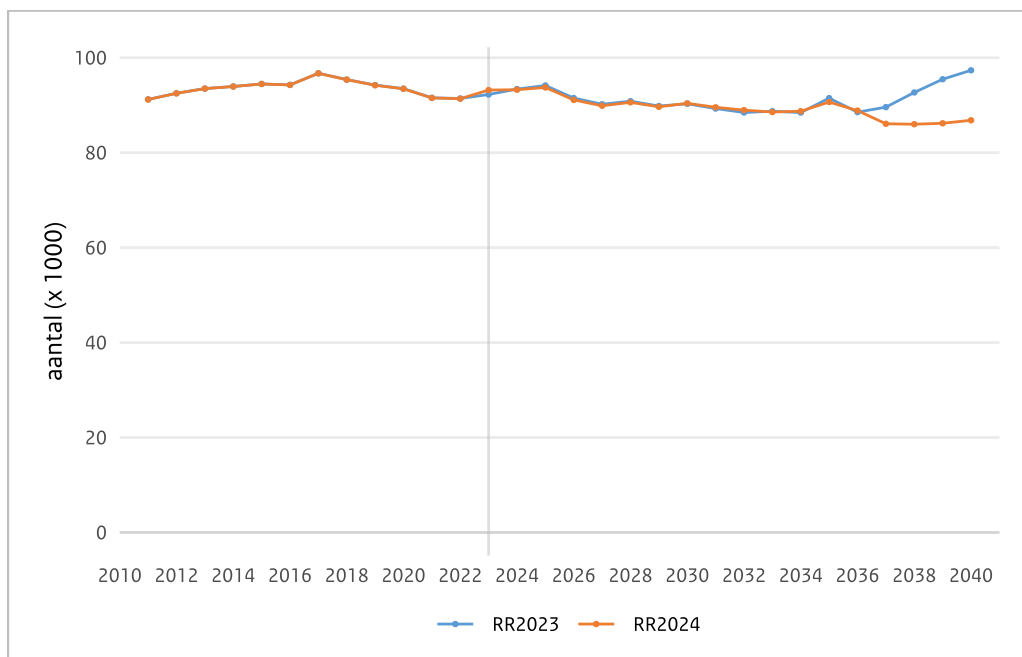

Figuur 4.15: Aantal leerlingen dat van de brugklas doorstroomt naar vmbo-b 3+

4.2.3

Het leerlingenaantal in havo/vwo 3 daalt licht in de komende jaren

In 2023 zitten er 93.200 in het derde leerjaar van havo en vwo (havo/vwo 3). In 2030 zijn er 2.800 minder leerlingen in het havo/vwo 3 ten opzichte van 2023. In het gehele vo is een daling van het aantal leerlingen te zien. De daling in havo/vwo 3 is kleiner dan in andere delen van het vo, zoals is te zien in Figuur 4.13.

Figuur 4.16: Aantal leerlingen in havo/vwo 3

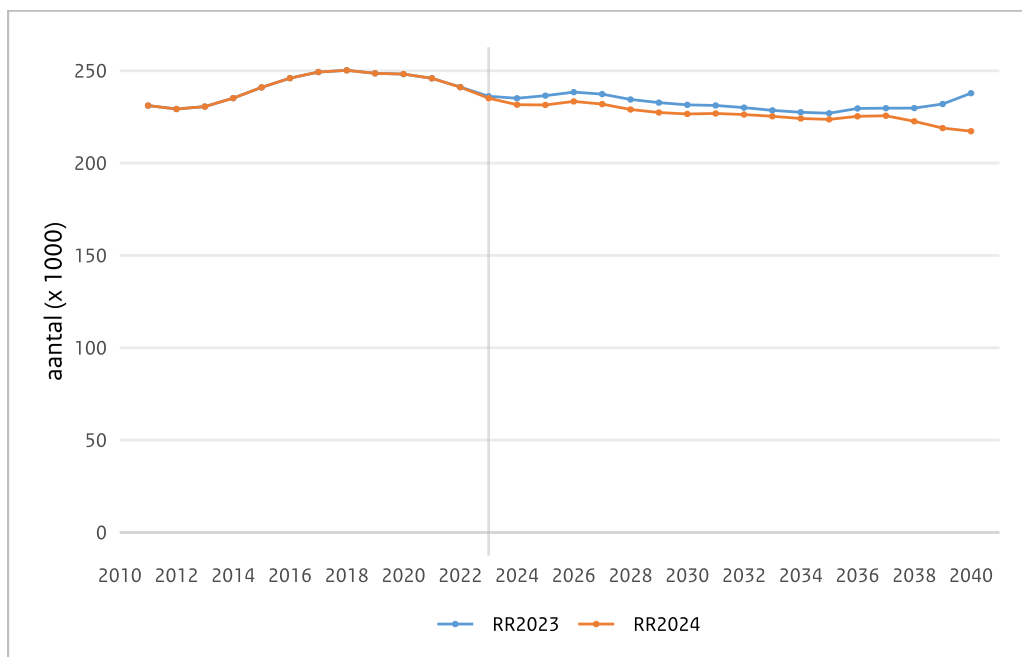
Tabel 4.11: Aantal leerlingen in havo/vwo 3 (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	91,4	92,3	93,4	94,1	91,5	90,2	90,8	89,8	90,3
RR2024	91,4	93,2	93,3	93,7	91,1	89,9	90,6	89,7	90,4
verschil	0,0	0,9	-0,1	-0,4	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2	0,1

De bijstellingen van de leerlingenaantallen van de huidige raming zijn klein (zie Tabel 4.11). De telling van het aantal havo/vwo 3 leerlingen in 2023 is 900 (1,0%) hoger dan geraamd. In de komende jaren wordt in RR2024 het leerlingenaantal in havo/vwo 3 nauwelijks bijgesteld. In 2030 loopt het leerlingenaantal in havo/vwo 3 weer op en worden er 100 (0,1%) meer leerlingen verwacht dan tijdens de vorige raming.

4.2.4 Daling van het aantal leerlingen in havo/vwo 4+ houdt aan

De daling van het aantal leerlingen in de leerjaren 4, 5 en 6 in het havo en vwo (havo/vwo 4+) houdt aan. In 2023 zitten er 235.200 leerlingen in havo/vwo 4+ en in 2030 zijn dit 226.600. Figuur 4.17 toont dat in 2030 het leerlingaantal met 8.600 is gedaald, ten opzichte van de telling in 2023.

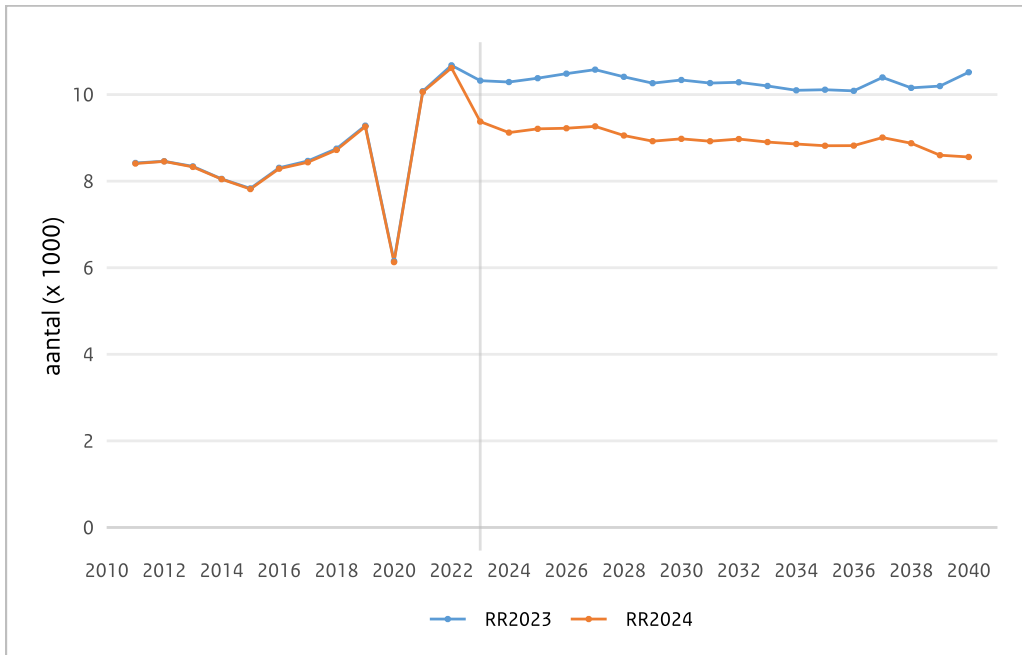
Figuur 4.17: Aantal leerlingen in havo/vwo 4+

Tabel 4.12: Aantal leerlingen in havo/vwo 4+ (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	241,2	236,2	235,1	236,5	238,4	237,4	234,5	232,8	231,5
RR2024	241,1	235,2	231,6	231,5	233,4	232,0	229,0	227,4	226,6
verschil	-0,1	-1,0	-3,5	-5,0	-5,0	-5,4	-5,4	-5,4	-4,9

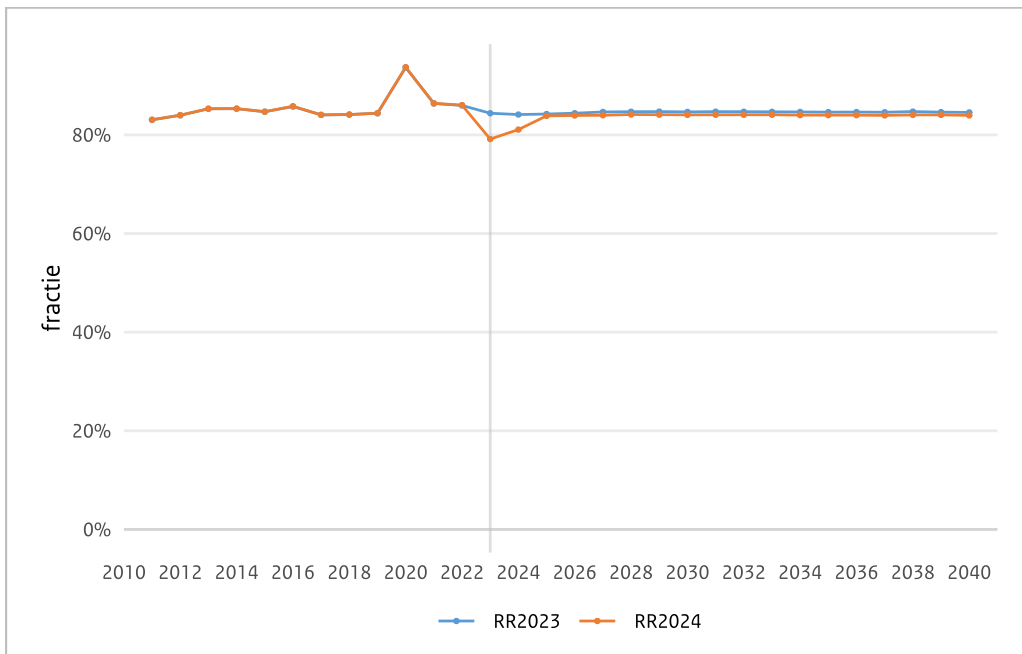
De telling van leerlingen in havo/vwo 4+ in 2023 is met 1.000 (-0,4%) leerlingen lager dan in de vorige raming werd verwacht (Tabel 4.12). De voornaamste oorzaak hiervan is dat in 2023 minder leerlingen met een vmbo-diploma doorstroomden. De raming van de doorstroom van vmbo-gediplomeerden naar havo/vwo 4+ is daarom naar beneden bijgesteld. In RR2024 is een daling te zien van het aantal leerlingen ten opzichte van RR2023 en daarmee stromen er ook minder leerlingen door binnen deze categorie. Dit komt mede doordat leerlingen vaker uitstromen naar het voorgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) en er minder leerlingen een leerjaar overdoen (doubleren) in havo/vwo 4+.

In de huidige raming is de telling van leerlingen die doubleren in havo 4 en vwo 5 lager dan de vorige raming. Het aantal leerlingen dat in 2023 in havo 4 doubleert is 900 (-9,2%) leerlingen lager (zie Figuur 4.18). Het aantal leerlingen in vwo 5 dat doubleert is met 600 (-16,6%) leerlingen lager dan in RR2023 werd verwacht.

Figuur 4.18: Aantal leerlingen dat in havo 4 doubleert

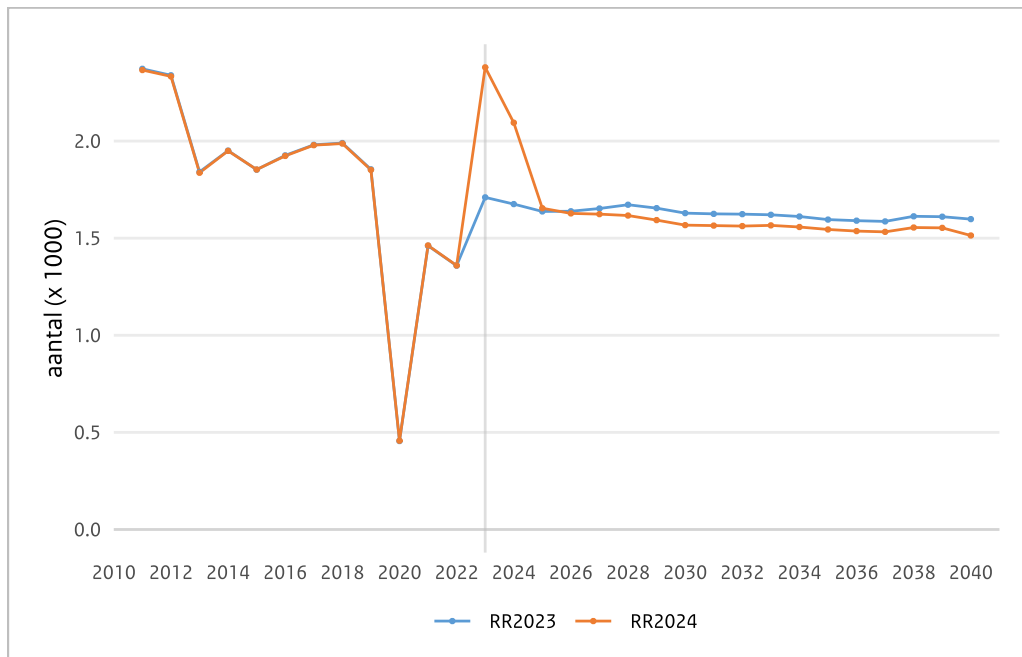
In 2023 is de telling van de slagingskansen in het vwo met 1.400 (-4,1%) leerlingen lager, ten opzichte van de vorige raming. In Figuur 4.19 is te zien dat de telling in het havo ook met 2.600 (-5,9%) lager is. Waarschijnlijk zijn door de opgelopen leerachterstanden tijdens de coronapandemie de slagingskansen lager, nu er sinds afgelopen schooljaar geen duimregeling meer geldt voor de eindexamens.¹ De verwachting is dat de slagingskansen langzaam weer stijgen naar de stand van voor corona.

Figuur 4.19: Slagingspercentage van leerlingen in havo 5

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/maatregelen-examens-2023>

Leerlingen die hun havo- of vwo-diploma niet halen, stromen vaker door naar het vavo. In 2023 stroomden 2.400 leerlingen uit havo 5 door naar het vavo vo (zie Figuur 4.20). De stroom van havo 5 naar vavo vo is voor 2023 700 (39,1%) leerlingen lager dan in de vorige raming. De verwachting voor de volgende jaren is dat deze stroom weer zal afzwakken.

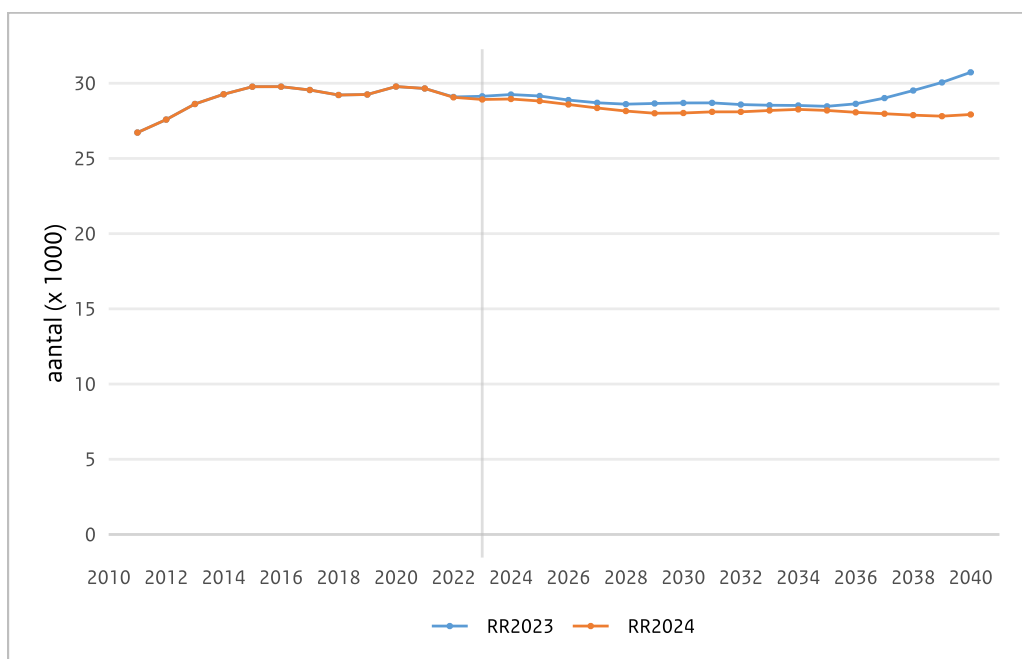

Figuur 4.20: Stroom van havo 5 naar vavo vo

4.2.5

Iets minder leerlingen in praktijkonderwijs (pro)

In 2023 zitten er 28.900 leerlingen in het praktijkonderwijs, 200 (-0,7%) minder dan in de vorige raming. Dat komt vooral door een verschuiving in de herkomst van de leerlingen. De leerlingen die in een isk zitten stromen vaker door naar het pro en leerlingen uit vo 1-2 juist minder vaak. Deze bijstelling komt doordat het isk is losgetrokken van de brugklassen en apart is geraamd (zie Paragraaf 4.2.6). Volgens de huidige ramingen zijn er in 2030 28.000 leerlingen in het pro, dit is een kleine bijstelling ten opzichte van de vorige raming (700 (-2,3%)). Op de isk na zijn er weinig verschuivingen van onderwijstype waaruit leerlingen in het pro instromen. De grootste stromen naar het pro zijn speciaal basisonderwijs (sba) en isk.

Figuur 4.21: Aantal leerlingen in pro

Tabel 4.13: Aantal leerlingen in pro (x 1.000)

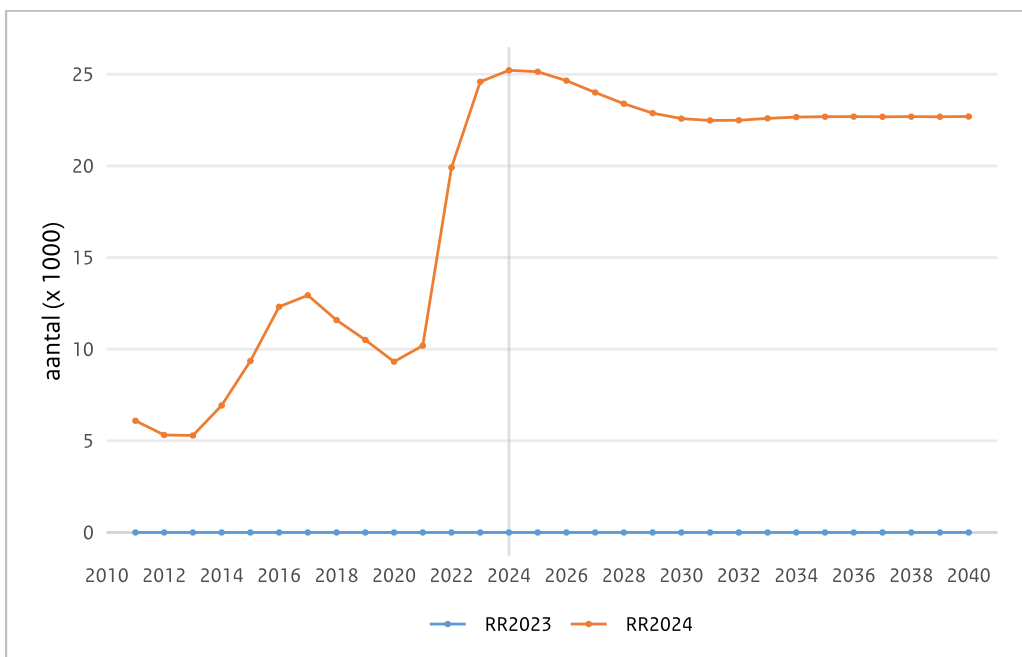
	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	29,1	29,1	29,2	29,2	28,9	28,7	28,6	28,7	28,7
RR2024	29,1	28,9	29,0	28,8	28,6	28,4	28,2	28,0	28,0
verschil	0,0	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,5	-0,7	-0,7

4.2.6

Het aantal isk-leerlingen stabiliseert na piek door de oorlog in Oekraïne

In 2023 zitten er 24.600 leerlingen in de isk. In de komende jaren daalt het aantal isk leerlingen licht en stabiliseert het zich in 2030, wanneer er 22.600 leerlingen worden geraamd (Figuur 4.22). In de raming worden de isk-leerlingen voor het eerst apart geraamd, hierdoor staat de RR2023 in Figuur 4.22 op nul. De isk-raming heeft enkel betrekking op klassen die uitsluitend zijn ingericht voor isk-leerlingen. Uit het doelgroepenonderzoek: 'Nieuwkomers in het primair en voortgezet onderwijs'², blijkt dat ongeveer 1 van de 4 leerlingen die in aanmerking komen voor isk in het reguliere onderwijs instroomt. Ze vallen bij de raming onder de vo 1- en 2-leerlingen (zie Paragraaf 4.2.1).

²<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2023/06/15/doelgroepenonderzoek-nieuwkomers-in-het-primair-en-voortgezet-onderwijs/doelgroepenonderzoek-nieuwkomers-in-het-primair-en-voortgezet-onderwijs.pdf>

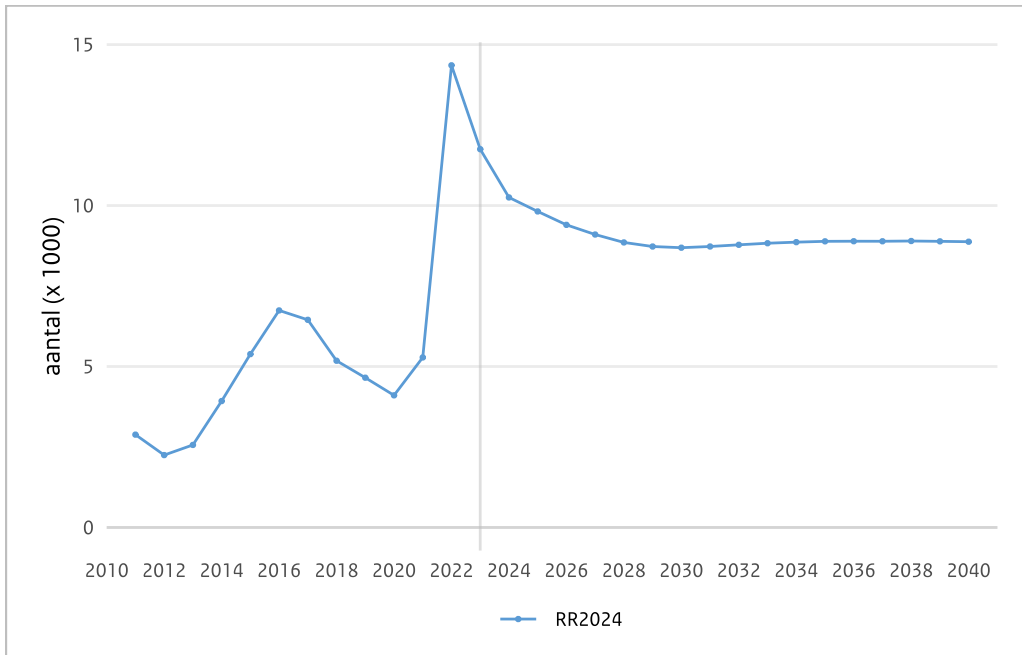

Figuur 4.22: Aantal leerlingen in isk

Tabel 4.14: Aantal leerlingen in isk (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
RR2024	19,9	24,6	25,2	25,1	24,6	24,0	23,4	22,9	22,6
verschil	19,9	24,6	25,2	25,1	24,6	24,0	23,4	22,9	22,6

De grootste groep die in de isk instroomt zijn leerlingen die eerder geen onderwijs in Nederland volgden. In Figuur 4.23 is de instroom van leerlingen in het isk vanuit geen onderwijs te zien. De piek van deze instroom hangt samen met de start van de oorlog in Oekraïne en de daarop volgende vluchtelingen. De verwachting is dat deze immigratie in de komende jaren verder daalt en de andere immigratiecijfers volgt (zie Paragraaf 5.2.1.4).

Figuur 4.23: Stroom van geen onderwijs (geen onderwijs) naar isk (onderwijs)

4.3

Volwasseneneducatie

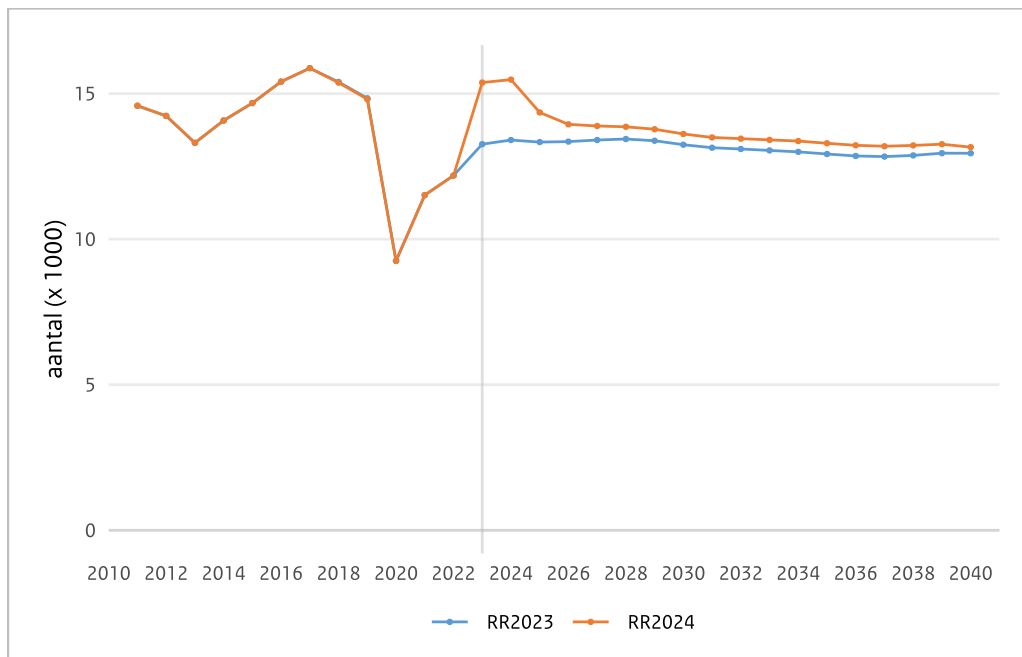
De volwasseneneducatie (ve) in Nederland neemt tijdelijk toe. In 2023 zitten er 15.400 mensen in het ve. Het aantal mensen dat in 2023 ve volgt is met 2.100 (16,0%) hoger dan in 2022 is geraamd. De verwachting is dat het ve op langere termijn iets krimpt en zich in 2023 stabiliseert rond de 13.600 inschrijvingen. De huidige raming verschilt op twee punten ten opzichte van de vorige raming:

1. vavo-isk is een aparte stroom in RR2024

In de huidige raming wordt vavo-isk apart geraamd. Door deze methodewijzing (zie Paragraaf 5.1.8) wijkt de telling van de voorgaande jaren af in het vavo-vo. De reden voor de afwijking is dat de vavo-isk-leerlingen in de vorige ramingen opgeteld waren bij de vavo-vo-leerlingen.

2. stijging van vavo-vo/roc door havo/vwo 4+-leerlingen

Het aantal leerlingen dat het vo verlaat vanuit havo/vwo 4+ en doorgaat in havo-vo/roc neemt toe in 2023 (zie ook Paragraaf 4.2.4). Daardoor is de telling in de huidige raming hoger dan de vorige. Op de langere termijn is de verwachting dat deze trend afzwakt als de slagingskansen in het vo weer toenemen.

Figuur 4.24: Aantal leerlingen in ve

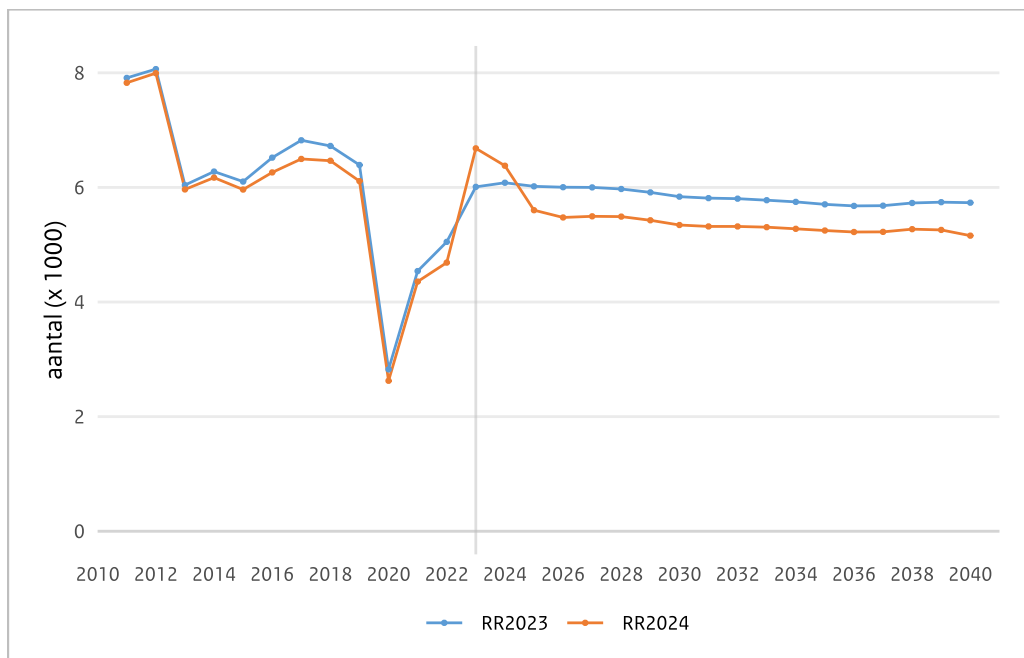
Tabel 4.15: Aantal leerlingen in ve (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	12,2	13,3	13,4	13,3	13,4	13,4	13,4	13,4	13,2
RR2024	12,2	15,4	15,5	14,4	13,9	13,9	13,9	13,8	13,6
verschil	0,0	2,1	2,1	1,0	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4

4.3.1

Na een tijdelijke toename worden minder mensen in het vavo-vo verwacht

Na een tijdelijke toename, neemt het aantal mensen in het vavo-vo af. Naarmate de slagingkansen (zie Figuur 4.19) in het havo en vwo weer omhoog gaan, nemen de aantallen in het vavo-vo weer af. Volgens de huidige raming zitten er in 2030 5.300 leerlingen het vavo-vo. De huidige raming stelt het aantal vavo-vo in 2030 bij met 500 (-8,5%) ten opzichte van de vorige raming.

Figuur 4.25: Aantal leerlingen in vavo vo

Tabel 4.16: Aantal leerlingen in vavo vo (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	5,0	6,0	6,1	6,0	6,0	6,0	6,0	5,9	5,8
RR2024	4,7	6,7	6,4	5,6	5,5	5,5	5,5	5,4	5,3
verschil	-0,4	0,7	0,3	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5

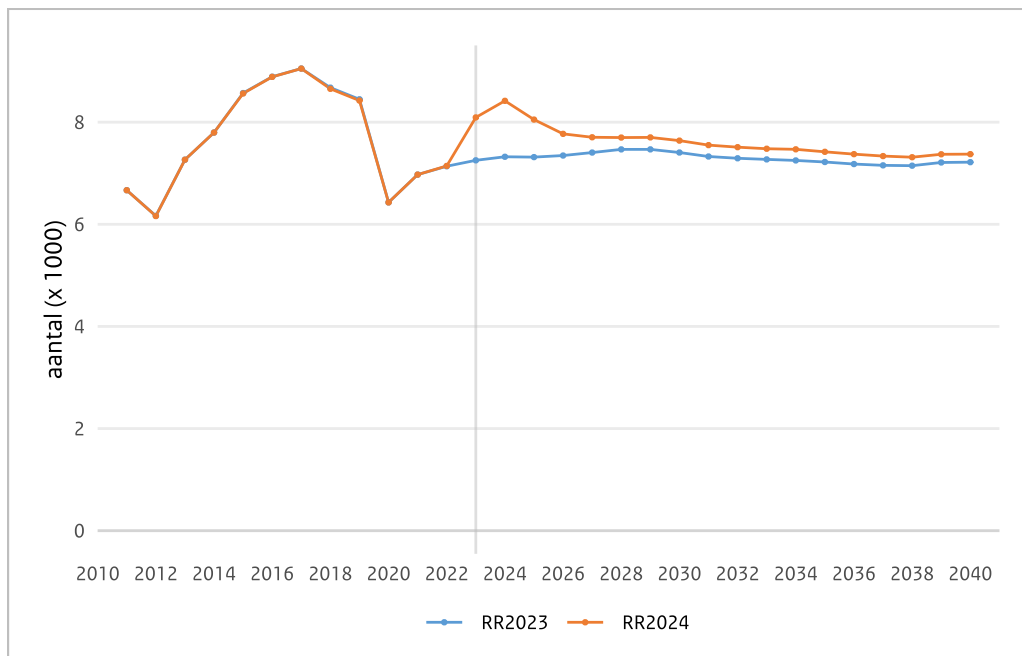
In 2023 zijn er 6.700 leerlingen in het vavo-vo ingeschreven. Het verschil tussen de vorige raming en de telling (700 (11,2%)) van dit jaar wordt veroorzaakt door een toename van het aantal havo/vwo 4+-leerlingen dat doorstroomt naar het vavo-vo. De toename van het aantal vavo-vo-inschrijvingen is ondanks een vermindering van het aantal leerlingen uit het vo 1-2 en mensen die doorstromen uit geen onderwijs. Deze verschillen tussen de telling van dit jaar en de vorige raming komen door de toevoeging van isk-leerlingen als aparte stroom (zie Paragraaf 4.3.3).

4.3.2

Het vavo-roc neemt licht toe door stroom uit havo/vwo 4+

In de komende jaren stijgt het aantal leerlingen in het vavo-roc. In 2030 telt het vavo-roc 7.600 leerlingen. De huidige raming stelt de inschrijvingen in 2030 minimaal bij met 200 (3,1%), ten opzichte van vorige raming. In 2023 zijn er 8.100 leerlingen ingeschreven in het vavo-roc. De telling in 2023 is met 800 (11,6%) leerlingen hoger dan de raming van RR2023. Net als bij vavo-vo, worden de verschillen veroorzaakt door een verhoogde doorstroom van havo/vwo

4+-leerlingen naar het vavo-roc. Hierdoor is de huidige raming op korte termijn fors hoger en op lange termijn slechts licht hoger dan in de vorige raming.

Figuur 4.26: Aantal leerlingen in vavo roc

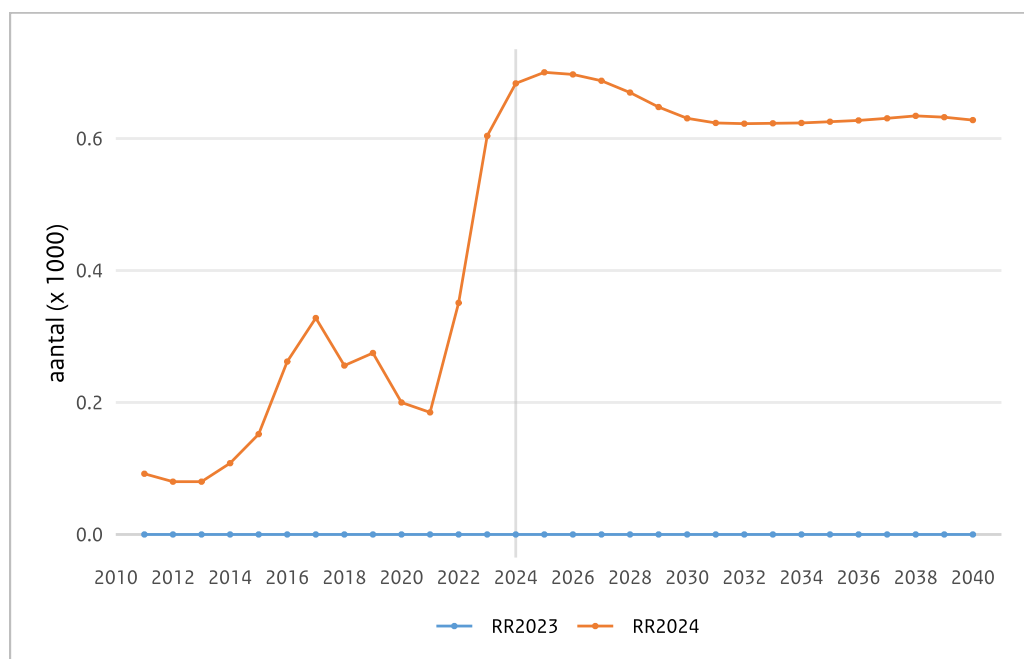
Tabel 4.17: Aantal leerlingen in vavo roc (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	7,1	7,3	7,3	7,3	7,3	7,4	7,5	7,5	7,4
RR2024	7,1	8,1	8,4	8,1	7,8	7,7	7,7	7,7	7,6
verschil	0,0	0,8	1,1	0,7	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2

4.3.3

Inschrijvingen in het vavo-isk hangen samen met immigratie

In Figuur 4.27 is te zien dat er een sterke opwaartse trend is van het aantal vavo-isk-leerlingen. Het aantal immigranten was hoog dit jaar, vooral veroorzaakt door de oorlog in Oekraïne. De verwachting is dat deze instroom in de komende jaren afneemt en zich stabiliseert. Dezelfde ontwikkeling is te zien in de prognose van vavo-isk. Dit is gebaseerd op de immigratiecijfers van de CBS Bevolkingsprognose (zie Paragraaf 5.2.1.4). In de vorige raming bestond deze stroom nog niet en was de waarde voor alle jaren daarom nul. In 2023 zitten er 600 leerlingen op het vavo-isk. In 2030 zijn dit er 600.

Figuur 4.27: Aantal leerlingen in vavo isk

Tabel 4.18: Aantal leerlingen in vavo isk (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
RR2024	0,4	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
verschil	0,4	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6

4.4 Middelbaar beroepsonderwijs

Het totaal aantal mbo-studenten is de afgelopen jaren afgenomen van 507.900 in 2020 tot 469.400 in het afgelopen jaar. De verwachting is dat dit aantal komende jaren met lichte schommelingen tot 2027 stabiel blijft. Daarna zet een verdere daling in. In 2040 worden er nog 431.000 mbo-studenten verwacht. Zie Figuur 4.28 en Tabel 4.19. De raming van het totale aantal mbo-studenten is dan ook vergelijkbaar met de ramingen van afgelopen jaren.

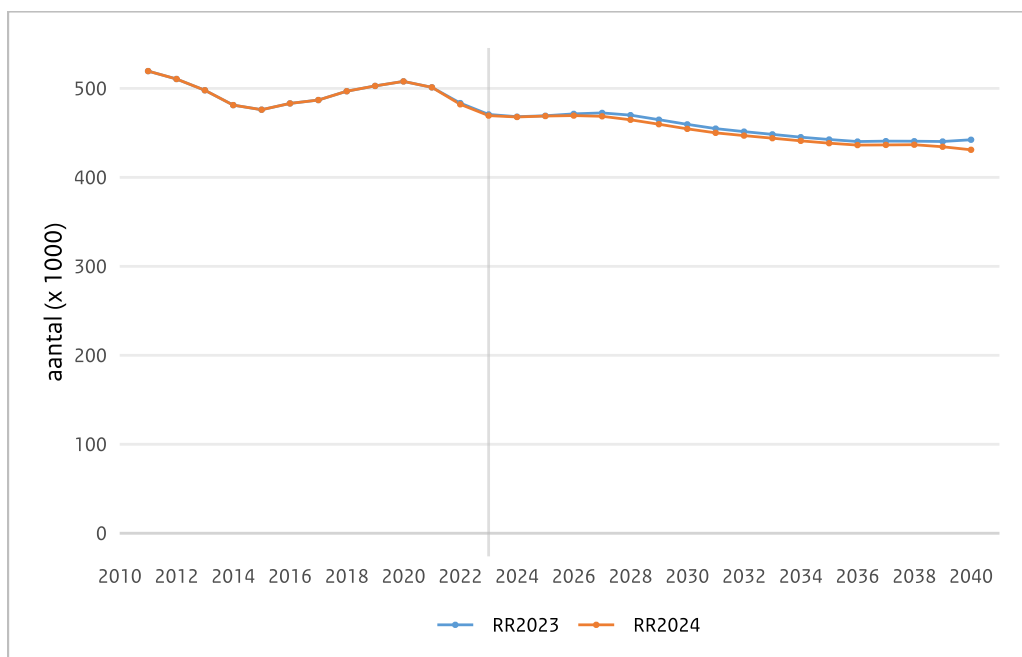
Ten opzichte van RR2023 zijn de bijstellingen vrij gering voor dit jaar (1.300 mbo-studenten minder dan verwacht), volgend jaar en 2025 (300 mbo-studenten minder dan verwacht).

In de jaren 2026-2028 neemt het verschil toe, tot een bijstelling van 5.300 studenten minder in 2028 dan in de de raming van vorig jaar. Daarna (tot 2038) blijft de bijstelling schommelen tussen de 4.000 en 5.000 studenten. Helemaal in het staartje (2039-2040) zien we de eerste effecten van de naar beneden bijgestelde bevolkingsprognose.

De bijstelling naar beneden heeft drie belangrijke oorzaken:

1. In de bol³ is minder instroom (vooral van vmbo-gediplomeerden).
2. In de bbl⁴ is minder instroom van buiten het onderwijs, vooral tot 2028.
3. Binnen het mbo (vooral binnen de bol) wordt minder doorgestudeerd na het halen van een diploma.

In de volgende paragrafen gaan we hier dieper op in.

Figuur 4.28: Aantal studenten in mbo

³ bol: Beroepsopleidende leerweg. De student volgt vooral (theorie)lessen op de opleiding, eventueel gevolgd door een korte stage.

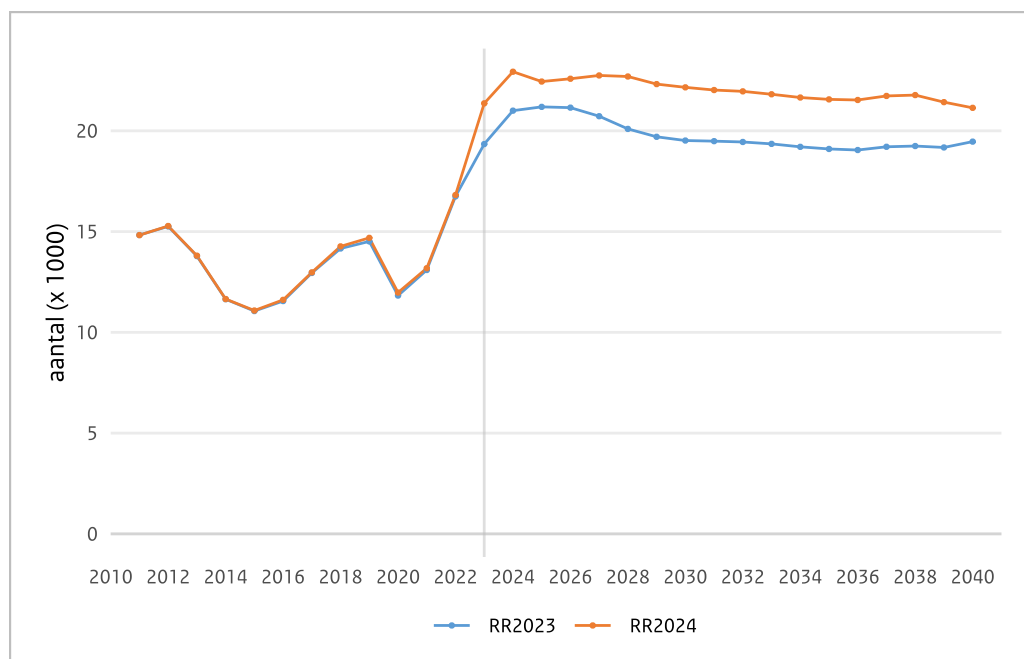
⁴ bbl: Beroepsbegeleidende leerweg. De student volgt één of twee dagen per week lessen op de opleiding, en combineert dit met praktijkervaring opdoen op een werkplek.

Tabel 4.19: Aantal studenten in mbo (x 1.000)

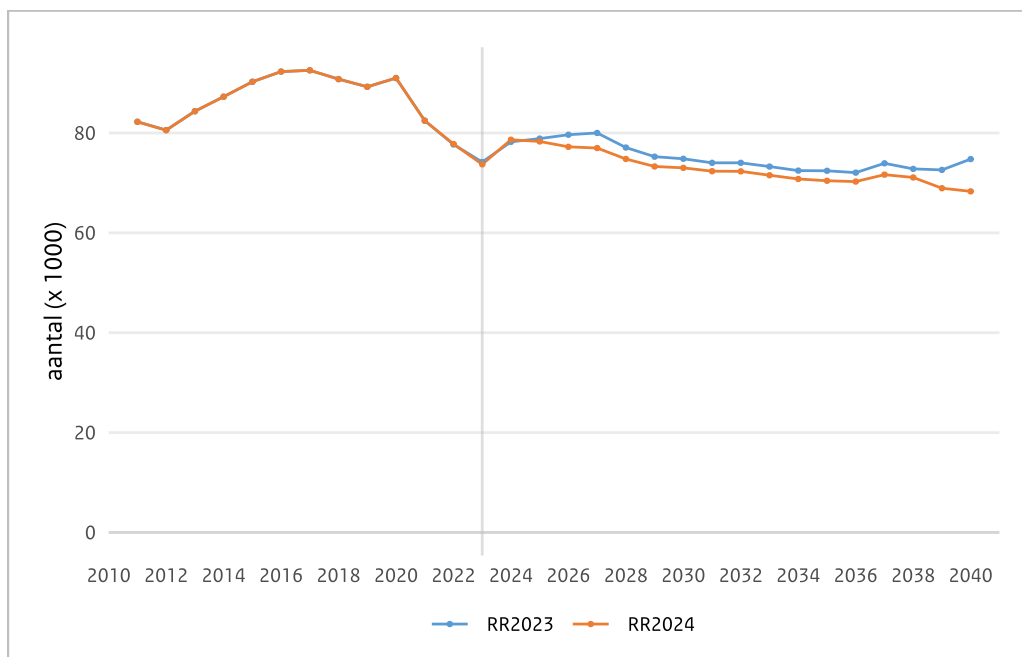
	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	483,5	470,8	468,2	469,3	471,4	472,5	470,0	464,9	459,6
RR2024	482,1	469,4	467,9	468,9	469,4	468,6	464,7	459,8	454,5
verschil	-1,4	-1,3	-0,3	-0,3	-1,9	-3,8	-5,3	-5,1	-5,0

Minder gediplomeerde, meer ongediplomeerde instroom vanuit vo

De verwachting van ongediplomeerde instroom vanuit het voortgezet onderwijs (vo) is in het mbo voor de komende jaren opnieuw naar boven bijgesteld (zie Figuur 4.29). De bijstelling van gediplomeerde vo-leerlingen die naar het mbo gaan is juist negatief (zie Figuur 4.30). Ook wordt er minder doorgestroomd binnen het mbo na het behalen van een mbo-diploma, vooral binnen de bol. Hierop gaan we dieper in in de paragrafen over bol en bbl.

Figuur 4.29: Instroom vo ongediplomeerd in mbo (x 1.000)

Figuur 4.30: Instream vo gediplomeerden in mbo (x 1.000)

4.4.1

Correctie voor invloed stijgende werkloosheid

In het verleden is gebleken dat de hoogte van de werkloosheid invloed heeft op de verhouding van het aantal bol- en bbl-studenten van het jaar daarop. Een hogere werkloosheid leidt (met 1 jaar vertraging) tot een groter aandeel bolstudenten binnen het mbo. Een lagere werkloosheid leidt juist tot een groter aandeel dat een bbl-opleiding volgt. Daarom worden in deze raming vanaf 2024 tot en met 2028 percentages voor het aandeel bol en het aandeel bbl binnen het mbo opgelegd. Deze stap noemen we de *bol-bbl-correctie*. Deze correctie wordt in de allerlaatste stap van de raming toegepast. Zie voor een bespreking van de methode ook Paragraaf 5.1.7 en Paragraaf 5.2.3.

We verwachten in de komende jaren een toenemend aandeel bol in het mbo. Dat komt doordat in ramingen van het CPB van september 2023 meer werkloosheid wordt verwacht. De werkloosheid in 2023 is overigens iets lager (3,6%) dan het CPB verwachtte voor 2023 (3,9%).

Zie ook Tabel 4.20 en Tabel 4.21.

Tabel 4.20: Effecten van correcties door conjunctuur op aantal studenten bol en bbl (x 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028
bol	14,5	25,1	32,6	39,8	47,0
bbl	-14,5	-25,1	-32,6	-39,8	-47,0
totaal mbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabel 4.21: Geraamde werkloosheid (in procenten)

	2023	2024	2025	2026	2027
werkloosheidspercentage	3,6%	4,0%	4,2%	4,4%	4,6%

4.4.2

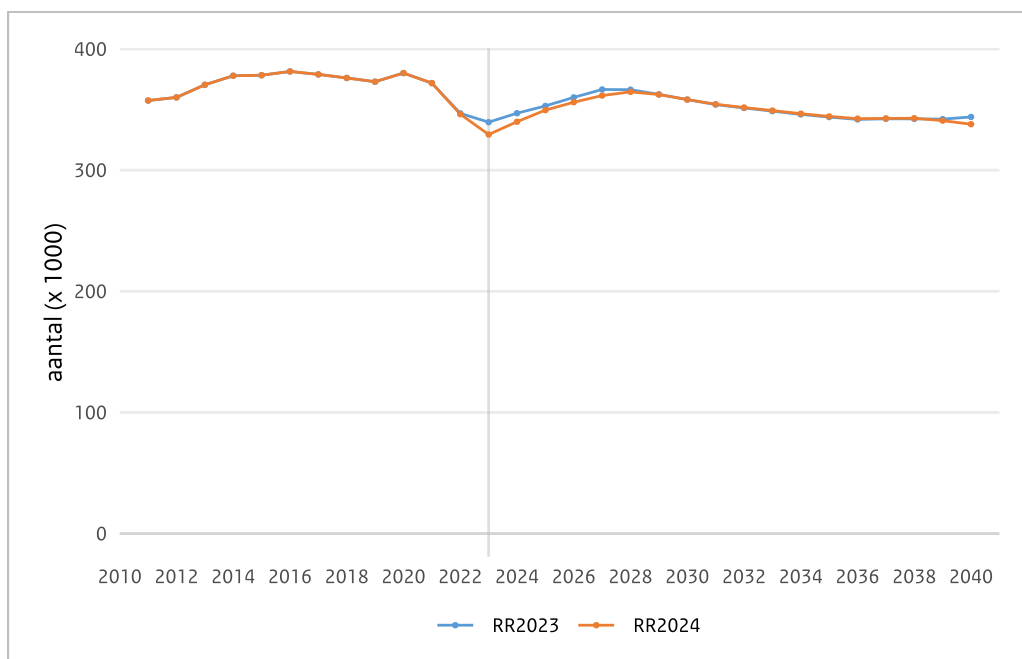
Lagere tellingen in de bol dan vorig jaar geraamd, maar wel snellere aanwas verwacht

Afgelopen jaar zijn 329.500 bolstudenten geteld. Het is een flinke daling sinds 2020, toen nog 380.200 bolstudenten geteld werden. Maar de verwachting is dat hun aantal komende jaren weer gaat stijgen, om in 2030 een aantal van 358.300 te bereiken. Daarna neemt het aantal geleidelijk af tot 338.000 bolstudenten in 2040. De telling van bolstudenten in dit jaar (329.500) is lager uitgekomen dan in RR2023 voor dit jaar geraamd werd (339.700, ofwel een verschil van 10.200 studenten). Dit is net als in RR2023 een fors verschil. Ook toen bleek dat het aantal bolstudenten van het vorige jaar flink was overschat.

Voor de komende jaren zien we dat de bijstelling naar beneden ook relatief groot begint in 2024, maar daarna afneemt, om op 0 uit te komen voor 2030. De daling van de afgelopen jaren is het gevolg van de lage werkloosheid, waardoor de bbl wellicht aantrekkelijker was. De gemiddelde bbl-student heeft wel een wat ander profiel dan de gemiddelde bolstudent (de bbl-student is gemiddeld ouder en komt vaker van buiten het onderwijs). Toch was er in 2022 een piek te zien van 13.000 studenten die van de bol naar de bbl gingen. Dit loopt komend jaar terug naar het normale niveau van ongeveer 8.800.

Voor komende jaren is de verwachting dat de werkloosheid weer toeneemt en daarom groeit het aantal bolstudenten waarschijnlijk tussen nu en 2030. Maar op de wat langere termijn is de verwachting toch weer een daling. Die wordt vooral veroorzaakt door de afnemende instroom van vmbo-gediplomeerden in de bol. Dit bespreken we in Paragraaf 4.4.2.1

Zie Figuur 4.31 en Tabel 4.22.

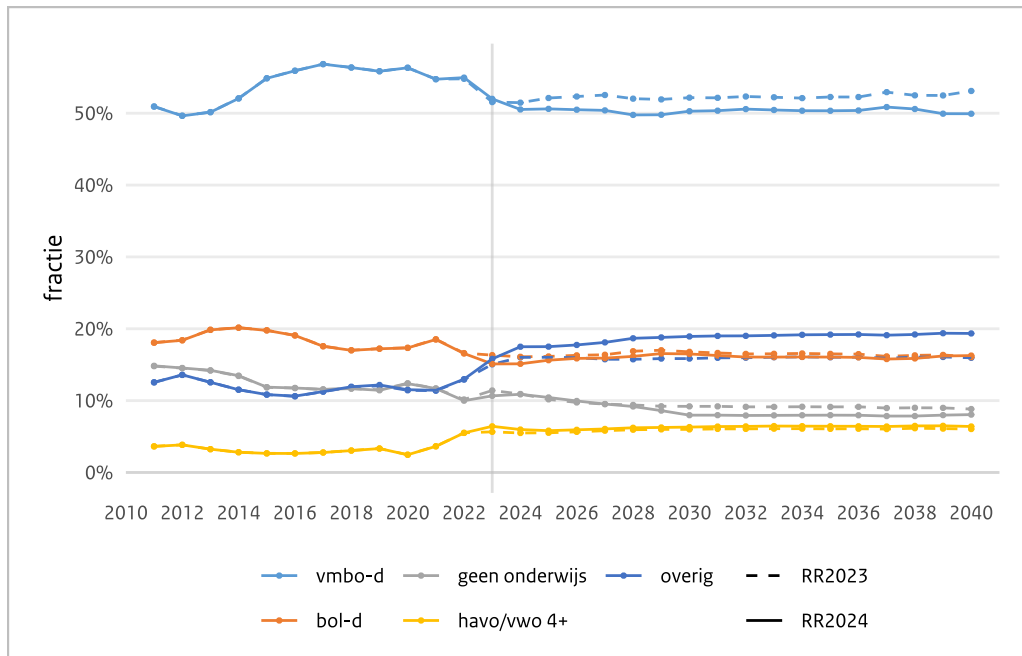
Figuur 4.31: Aantal studenten in bol

Tabel 4.22: Aantal studenten in bol (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	346,9	339,7	347,0	353,0	360,1	366,6	366,5	362,6	358,3
RR2024	346,3	329,5	340,0	349,6	356,1	361,6	364,7	362,4	358,3
verschil	-0,6	-10,2	-7,0	-3,4	-4,0	-5,0	-1,8	-0,2	0,0

4.4.2.1

Doorstroom vmbo-bol neemt af, maar ongediplomeerde doorstroom uit havo/vwo neemt toe

Figuur 4.32: Instroom in bol naar herkomst (percentage)

In Figuur 4.32 wordt de instroom in de bol met die van vorig jaar vergeleken.

De verwachting dat er minder vmbo-gediplomeerden bij de bol in zouden stromen is uitgekomen. Vorig jaar was hun aandeel 55,0% van de totale instroom. In RR2023 was voorzien dat dat dit jaar zou dalen naar 51,6%, en uit de tellingen van dit jaar volgt een aandeel van 52,0%. In aantallen komt dit neer op 63.600 studenten dit jaar. Dit neemt in 2024 toe tot 67.700 studenten. Daarna neemt deze instroom geleidelijk af, tot 57.900 studenten in 2040, en dit lijkt één van de belangrijkste oorzaken te zijn van de afname van de bol na 2028.

Voor het aandeel instroom vanuit havo/vwo4+ (ongediplomeerd) was in RR2023 een lichte stijging voorzien, van 5,5% vorig jaar naar 5,7% dit jaar. Dit jaar blijkt dit aandeel toch wat sterker toegenomen te zijn, en wel tot 6,4%. De sterkere toename heeft twee oorzaken:

- Een stijging van de absolute aantallen van deze stroom (van 6.800 naar 7.900. In RR2023 werden voor dit jaar nog 7.100 studenten verwacht).
- De afname van de bol als geheel in de afgelopen jaren.

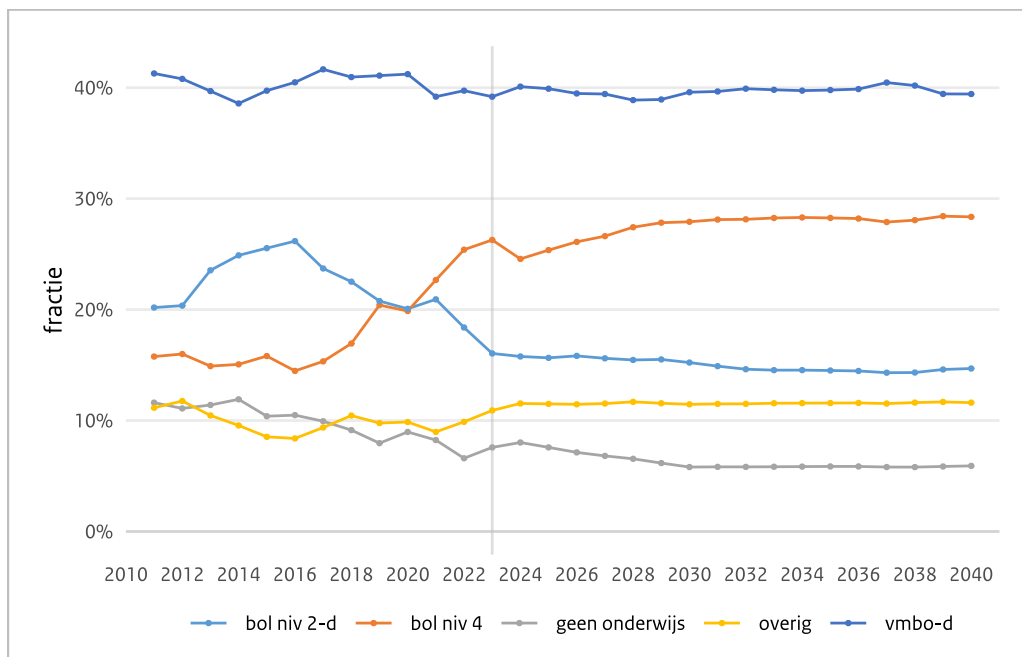
In het algemeen lijkt in de bol het aandeel 'stapelaars'⁵ in niveaus 3 en 4 af te nemen. Dat is ook in Figuur 4.32 te zien. Het aandeel is gezakt van 16,6% vorig jaar naar 15,1% dit jaar. Dit past in de trend van de afgelopen paar jaar en heeft waarschijnlijk met de gunstige arbeidsmarkt te maken - mensen willen aan het werk in plaats van door te leren.

De verwachting voor het aandeel stapelaars binnen de bol blijft voor de komende jaren redelijk stabiel. De bol wordt aantrekkelijker door de situatie op de arbeidsmarkt, waardoor men misschien zou verwachten dat het aandeel stapelaars gaat toenemen. Maar er wordt ook rekening gehouden met de historische trend, die dalend is.

Ook de afstroom in bol 3 en 4 neemt toe. Dit is echter niet goed te zien in de instroomgrafiek van de bol als geheel. Daarom staat ter illustratie hieronder de instroomgrafiek voor bol-niveau

⁵ Hiermee bedoelen we mensen die na het halen van een diploma verder gaan met een andere opleiding van dezelfde (sub)soort, vaak op een hoger niveau. Hier dus bijvoorbeeld studenten die met een bol 3-diploma verder gaan met een bol 4-opleiding.

3 (Figuur 4.33). Hierin zijn deze beide patronen tegelijkertijd goed zichtbaar. De stapelaars vanuit bol-niveau 2 (gediplomeerd) en de (ongediplomeerde) afstroom vanuit bol-niveau 4 hebben afgelopen jaren zelfs stuuivertje gewisseld qua aandeel, en het verschil wordt zelfs nog iets groter in de komende jaren.

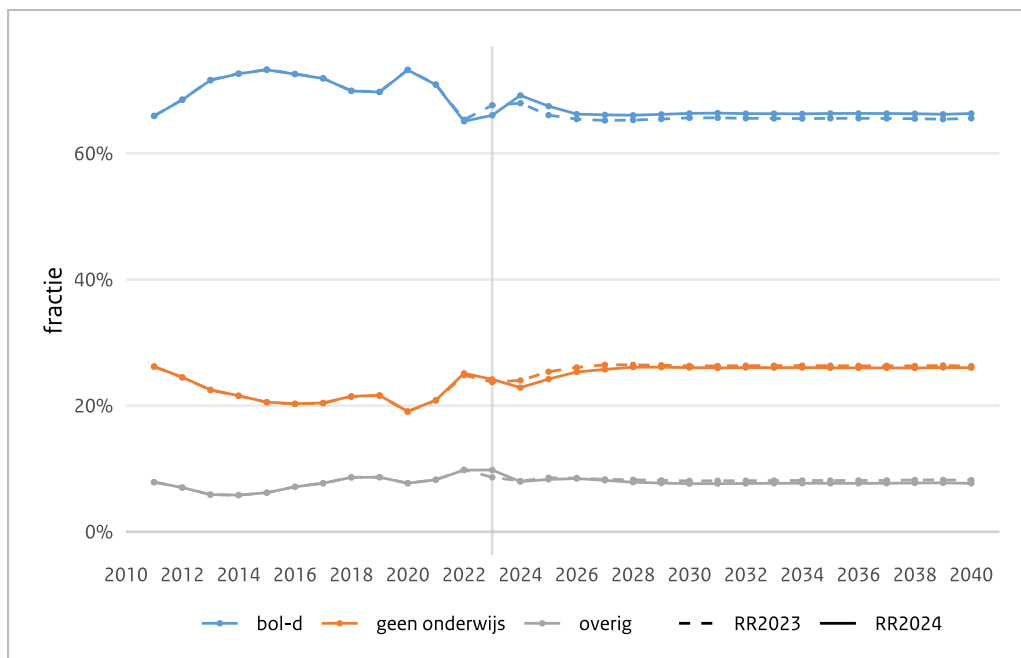
Figuur 4.33: Instroom in bol 3 naar herkomst (percentage)

De toename van de ongediplomeerde afstroom uit bol-niveau 4 lijkt twee oorzaken te hebben:

- De kans dat een leerling in bol-niveau 4 naar bol-niveau 3 stroomt is licht toegenomen.
- Het aandeel bol-niveau-4-studenten is in de afgelopen jaren (licht) toegenomen binnen de bol. Zie ook Paragraaf 4.4.4.

Het percentage dat vanuit de 'overige' herkomst in Figuur 4.32 in de bol instroomt is toegenomen. Dit blijkt vooral veroorzaakt te worden door de toename van de groepen internationale schakelklas (isk) en vmbo 3+ (ongediplomeerd). In de grafiek wordt een drempelwaarde van 5% gehanteerd, waar beide groepen onder blijven.

4.4.2.2 Meer bolstudenten verlaten het onderwijs (met of zonder diploma)

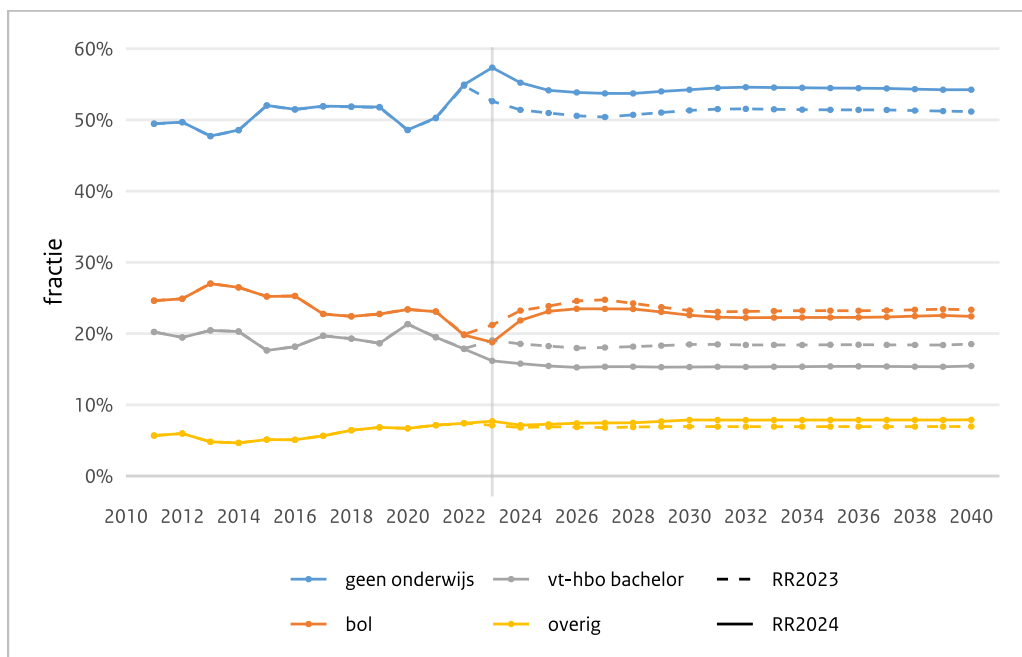
Figuur 4.34: Bolstudenten naar bestemming (percentage)

In Figuur 4.34 zien we de (uit)stroomgrafiek van bol-studenten, en in Figuur 4.35 die van bolgediplomeerden. In Figuur 4.34 is de groep die binnen een bolopleiding doorstroomt (bijvoorbeeld van het eerste naar het tweede jaar) niet meegenomen.

De komende jaren verlaten meer bolstudenten het onderwijs, met of zonder diploma.

- De uitstroompercentages van ongediplomeerden⁶ uit het onderwijs zijn licht naar beneden bijgesteld, maar de bol groeit ook flink de komende jaren. De ongediplomeerde uitstroom naar geen onderwijs is in 2023 iets hoger dan vorig jaar verwacht (24,2%). Dit is te zien in Figuur 4.34. Wel is dit gedaald ten opzichte van 2022 (25,1%). Naar verwachting zet deze daling volgend jaar nog door tot 22,9% om daarna weer toe te nemen tot 26,1% in 2028. De kans dat een leerling in de bol het diploma haalt doet ongeveer het omgekeerde. Deze kans is nu 66,0%, stijgt komend jaar nog naar 69,2%, maar valt daarna terug naar 66,1% in 2028.
- Meer mensen met een boldiploma stromen uit naar geen onderwijs, zie Figuur 4.35. Het percentage is gestegen van 55,0% vorig jaar naar 57,3% dit jaar. Komende jaren zet een daling in, die zich rond 2028 stabiliseert op een niveau van 53,7%. Dit gaat ten koste van de doorstroom naar een andere bolopleiding (van 19,8% in 2022 naar 18,8% dit jaar) en het hbo (van 17,8% in 2022 naar 16,2% dit jaar). Ook hier zal de aantrekkingskracht van de arbeidsmarkt van de afgelopen jaren een belangrijke factor zijn.

⁶Ongediplomeerde uitstroom betekent niet per se dat deze studenten helemaal geen diploma hebben, enkel dat ze geen diploma hebben van de net verlaten opleiding.

Figuur 4.35: Uitstroom uit bol (gediplomeerd) naar bestemming (percentage)

Deze patronen zijn ook duidelijk waarneembaar als we naar de verschillende niveaus binnen de bol kijken.

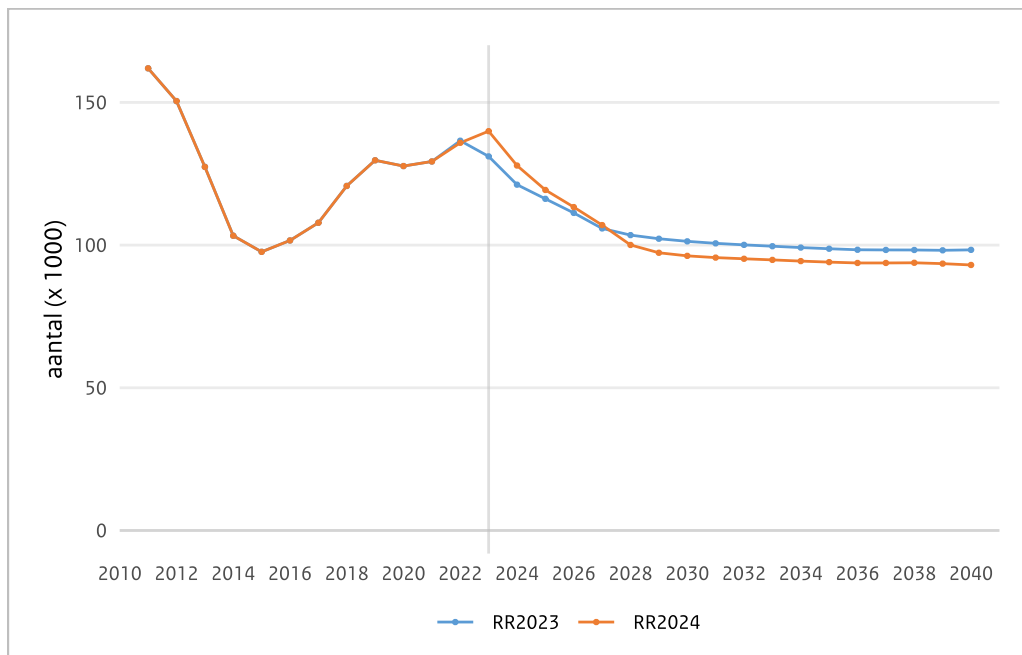
4.4.3

Bbl: afgelopen jaren toename, maar afname verwacht

De ontwikkeling van bbl vertoont het omgekeerde patroon van de bol, zie ook Figuur 4.36 en Tabel 4.23. Afgelopen jaren is er een flinke aanwas geweest: van 103.300 bbl-studenten in 2014 tot 139.900 bbl-studenten in 2023. De telling van afgelopen jaar is daarmee hoger uitgekomen dan vorig jaar voor dit jaar geraamd werd (131.100 bbl-studenten). Daarentegen wordt wel een snellere daling voorzien voor de komende jaren, tot 100.100 studenten in 2028.

Dit komt doordat de verwachting is dat de werkloosheid gaat toenemen. Na 2028 wordt een meer geleidelijke afname tot 93.000 bbl-studenten in 2040 verwacht. De langzamere terugloop na 2028 heeft er ook mee te maken dat de bol-bbl-correctie tot en met 2028 toegepast wordt.

De bijstelling ten opzichte van vorig jaar begint positief (dit jaar 8.800 studenten naar boven), kruist rond 2027 de nullijn, en is in 2030 negatief, met ongeveer 5.100 studenten.

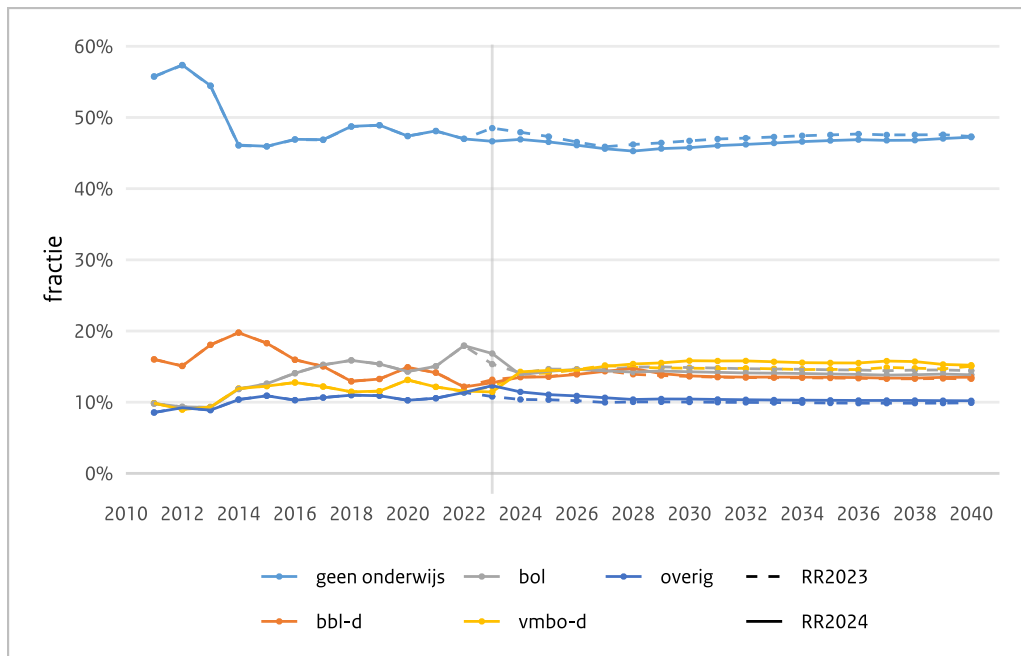
Figuur 4.36: Aantal studenten in bbl

Tabel 4.23: Aantal studenten in bbl (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	136,6	131,1	121,2	116,2	111,3	105,8	103,5	102,2	101,3
RR2024	135,8	139,9	127,9	119,3	113,3	107,0	100,1	97,3	96,2
verschil	-0,7	8,8	6,7	3,1	2,0	1,2	-3,5	-4,9	-5,1

4.4.3.1

Instroom van buiten onderwijs in bbl gaat na stijging licht afnemen; kleine toename instroom vanuit vmbo

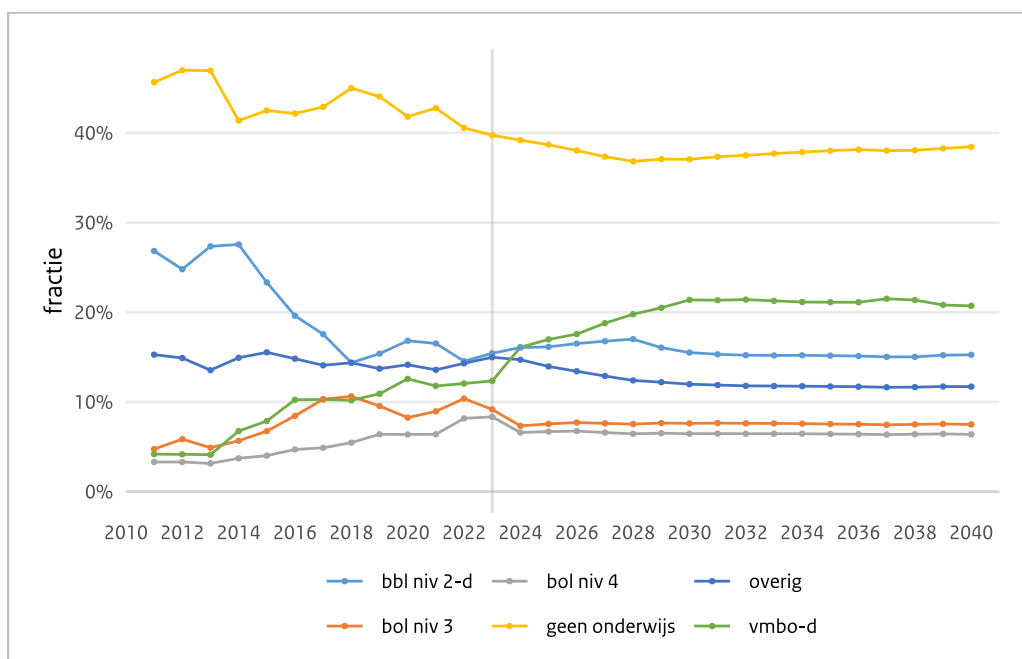
Figuur 4.37: Instroom in bbl naar herkomst (percentage)

Een flink deel van de instroom in de bbl is altijd van buiten het onderwijs gekomen (dit jaar 46,7% van de totale instroom). Dat patroon verandert komende jaren niet sterk, maar wel nemen de absolute aantallen af. Het aantal studenten en de instroom in de bbl als geheel dalen namelijk. Dit jaar stroomden er 34.400 studenten in de bbl in van buiten het onderwijs, terwijl dat er in 2028 nog 26.700 zullen zijn.

Dit jaar is er een iets lager instroompercentage van studenten vanuit de bol waargenomen (16,8%) dan vorig jaar, en voor volgend jaar wordt er een nog sterkere teruggang verwacht tot 13,8%. Het is de verwachting dat dit percentage zich daarna stabiliseert (in 2028 zal dit instroompercentage naar verwachting 14,2% zijn). Dit is anders dan in de afgelopen jaren. Vorig jaar en dit jaar is er een duidelijke toename van instroom van studenten uit de bol geweest, van 14,3% tot een piek in 2022 van 17,9%. Dit is niet zo verwonderlijk, aangezien de lage werkloosheid van de afgelopen jaren zo'n verschuiving van bol naar bbl aangemoedigd heeft.

De instroom van vmbo-gediplomeerden stijgt licht, van 8.400 dit jaar naar 9.000 volgend jaar. Procentueel gezien is deze toename groter (van 12,3% afgelopen jaar naar 14,3% in 2024), vanwege de verwachte terugloop van de totale instroom in de bbl.

De toename van de instroom van vmbo-gediplomeerden heeft te maken met een historische ontwikkeling van vmbo-gediplomeerden die steeds vaker naar bbl-niveau 3 of 4 gaan. Deze trend trekken we door in de raming voor de komende jaren. Dit is het beste te zien in de instroomgrafiek van bbl-niveau 3, zie Figuur 4.38. In bbl-niveau 3 wordt de komende jaren een vrij sterke toename voorzien van de instroom uit vmbo-diplomeringen: van 3.300 (12,3%) naar 4.400 (19,8%) in 2028. Alle andere stromen blijven ongeveer rond dezelfde percentages schommelen.

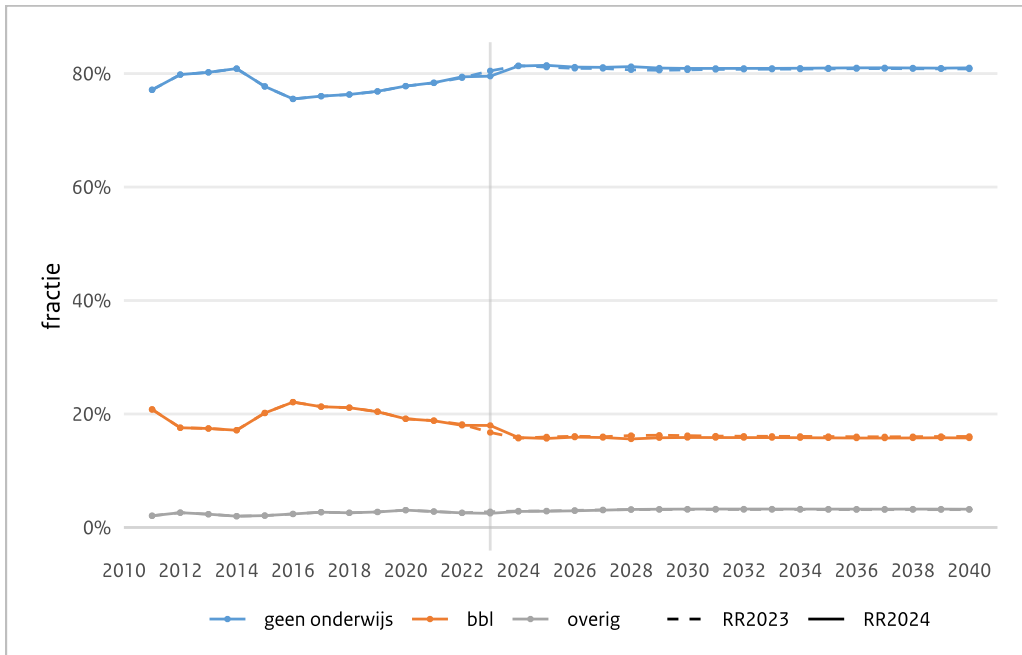

Figuur 4.38: Instroom in bbl niveau 3 naar herkomst (percentage)

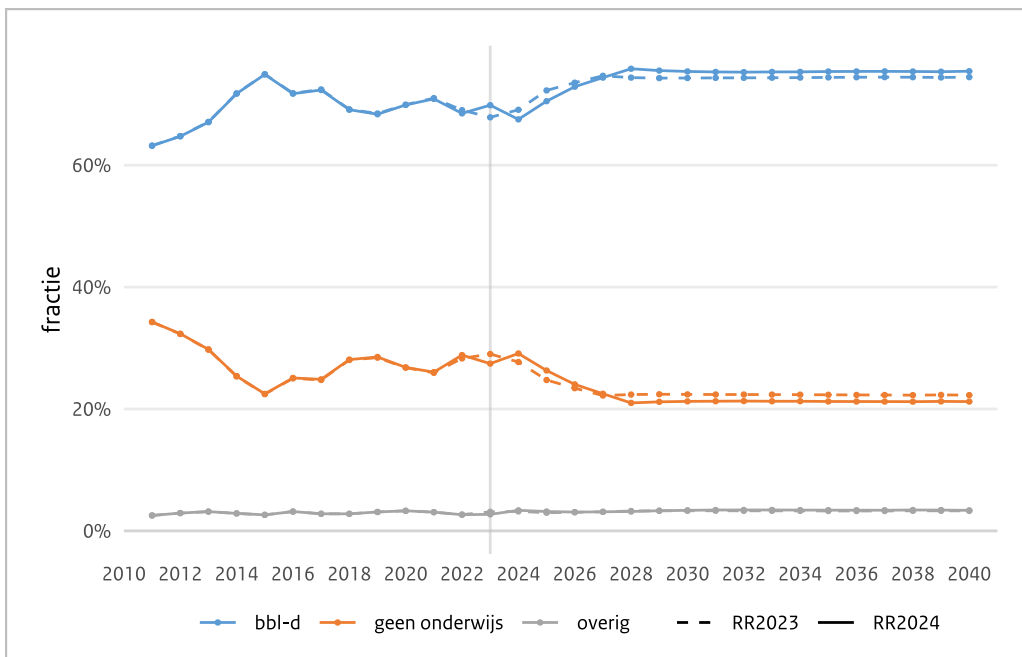
4.4.3.2

Nu meer stapelaars dan verwacht in bbl, volgend jaar meer uitstroom

Er zijn geen grote veranderingen in de patronen van uitstroom uit de bbl na het halen van een diploma. Zie Figuur 4.39. Wel zien we dit jaar een iets hoger percentage (18,0%) van de bbl-gediplomeerden aan een volgende bbl-opleiding begint (stapelaars) dan vorig jaar verwacht werd (16,7%). Dit percentage loopt na volgend jaar terug naar 15,9% in 2024, om daarna redelijk stabiel te blijven. Overigens is deze verwachting niet erg verschillend van die in RR2023. Het percentage studenten dat na het halen van een bbl-diploma het onderwijs verlaat neemt iets toe: van 79,5% dit jaar naar 81,3% volgend jaar, om daarna stabiel te blijven.

Figuur 4.39: Uitstroom uit bbl (gediplomeerd) naar bestemming (percentage)

Figuur 4.40: Onderwijsvolgenden in bbl naar bestemming (percentage)

Figuur 4.40 toont de uit- en doorstroom van studenten in de bbl. Hierbij wordt de groep die binnen een enkele bbl-opleiding ‘gewoon’ doorstroomt (bijvoorbeeld van jaar 1 naar jaar 2) weer buiten beschouwing gelaten.

Het aandeel studenten dat vanuit de bbl een diploma haalt zakt iets komend jaar (van 69,8% dit jaar naar 67,5% in 2024) om daarna toe te nemen tot 75,8% in 2028. In absolute aantallen gaat het hier echter om een stroom van 48.700 studenten dit jaar, volgend jaar stijgend naar 50.700

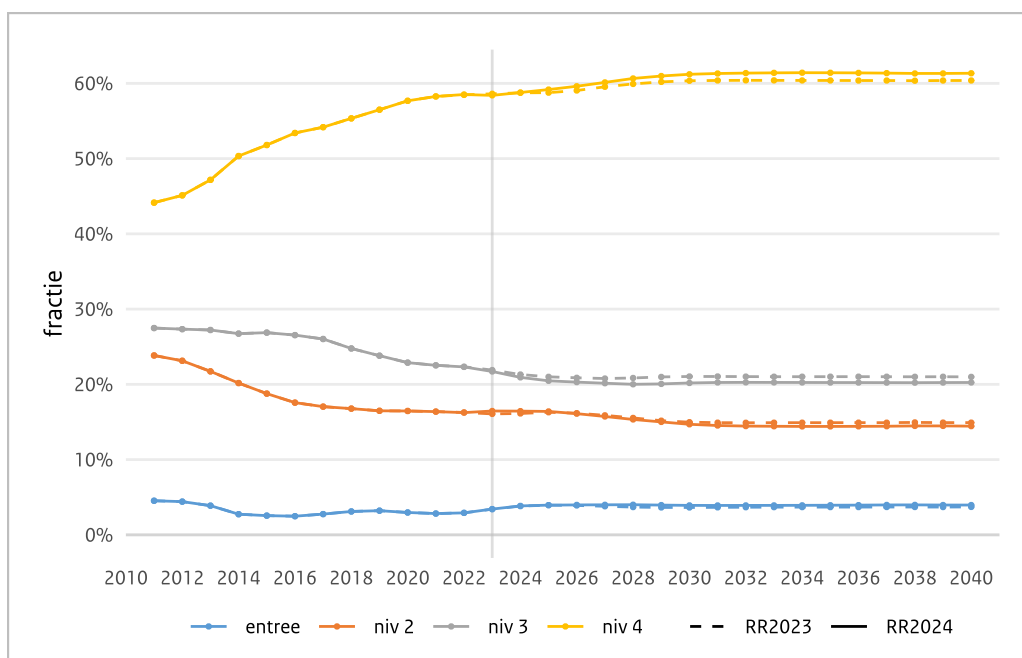
studenten. Daarna begint een lichte daling tot 50.200 studenten. Het percentage studenten dat een diploma haalt blijft ongeveer gelijk, hoewel de absolute aantallen in deze stroom verder teruglopen tot ongeveer 42.900 in 2040.

Dit alles heeft er mogelijk mee te maken dat de bbl komende jaren wel gaat afnemen, maar in de afgelopen jaren toegenomen is. Daarbij zijn dit meerjarige opleidingen, waardoor dit uitstroomeffect met enige vertraging optreedt. De bbl als geheel loopt echter wel terug, waardoor de diplomeringpercentages toenemen. Ook zal de invloed van de bol-bbl-correctie meespelen.

De uitstroom van bbl-studenten zonder diploma van hun bbl-opleiding is dit jaar 19.100 (27,4%). Komend jaar stijgt dit naar 21.800 (29,1%). Daarna zet een geleidelijke daling tot 13.900 (21,0%) in 2028 in. Vervolgens blijft de kans om ongediplomeerd uit te stromen ongeveer stabiel.

4.4.4

Mbo naar niveau

Figuur 4.41: Aandeel studenten in mbo naar niveau

Het patroon van de niveauverdeling binnen het mbo (zie Figuur 4.41) blijft redelijk stabiel de komende jaren. Niveau 4 krijgt wel geleidelijk aan een nog iets groter aandeel. De niveauverdeling binnen het mbo is voor komend jaar als volgt:

- 3,8% zit in mbo-entree
- 16,4% zit in mbo-niveau 2
- 20,9% zit in mbo-niveau 3
- 58,8% zit in mbo-niveau 4.

In 2030 zal de verdeling naar verwachting

- 3,9% in mbo-entree
- 14,7% in mbo-niveau 2
- 20,2% in mbo-niveau 3, en
- 61,2% in mbo-niveau 4 zijn.

Zie ook Tabel 4.24 voor de absolute aantallen.

Veel studenten stromen vanuit het vmbo in. Binnen het vmbo zien we een verschuiving van de meer praktische (basis/kader) naar de meer theoretische (gemengd/theoretische) vormen. Deze studenten stromen na het halen van hun vmbo-diploma vooral in op niveau 3 en 4 in het mbo.

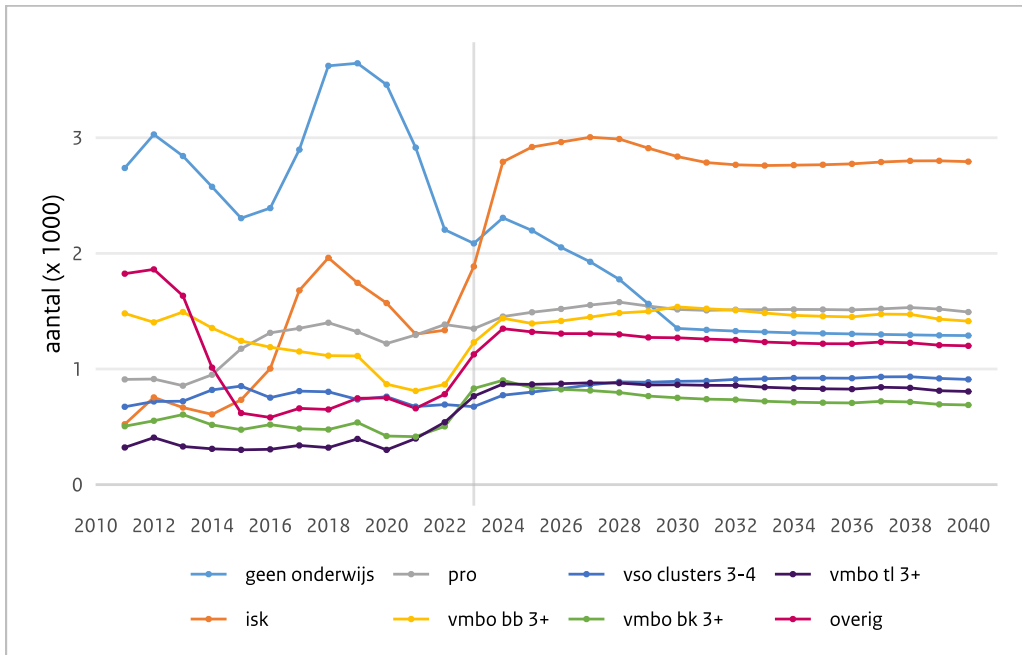
- Ten opzichte van RR2023 (zie Tabel 4.25) zien we een lichte bijstelling naar boven in niveau 4 voor de komende jaren. Die wordt veroorzaakt door de verwachte verschuiving naar bol, door de verwachte hogere werkloosheid. Niveau 4 bestaat namelijk voor het overgrote deel uit bolstudenten (230.000 bolstudenten dit jaar, tegen 45.100 bbl-studenten). Maar omdat het mbo als geheel licht naar beneden bijgesteld is, is deze positieve bijstelling toch relatief klein.
- Niveau 3 telt juist wat meer bbl-studenten dan bolstudenten. Daar zien we dan ook een forse bijstelling naar beneden.
- In niveau 2 zijn er iets meer bolstudenten dan bbl-studenten (voor dit jaar 46.600 bol- en 30.300 bbl-studenten). Door de bijstelling van het mbo naar beneden, pakt de bijstelling hier daarom toch negatief uit, ondanks de verschuiving naar bol.
- Het grootste deel van de mbo-entrestudenten zit in de bol en voor mbo-entree geldt dan ook een lichte bijstelling naar boven. Ook wordt bol-entree gevoed door een toenemende instroom, vooral vanuit de internationale schakelklas. In 2022 waren dit nog 1.300 studenten. Voor 2024 wordt een instroom van 2.800 studenten afkomstig uit de internationale schakelklas verwacht. Overigens nemen alle instromen in bol-entree – met uitzondering van de stroom die van buiten het onderwijs komt – toe qua aantallen, hoewel niet zo fors als de stroom vanuit de internationale schakelklas. Zie Figuur 4.42. Het vermoeden bestaat, dat ook de toegenomen stromen vanuit deze andere bronnen met de toegenomen immigratie te maken hebben.

Tabel 4.24: Aantal studenten in mbo naar niveau (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
entree	14,1	16,1	18,0	18,5	18,7	18,7	18,6	18,2	17,8
niv 2	78,3	77,3	76,9	76,9	75,6	73,7	71,3	69,0	66,8
niv 3	107,6	101,9	97,9	96,0	95,3	94,4	93,0	92,2	91,7
niv 4	282,1	274,2	275,0	277,5	279,8	281,8	281,9	280,3	278,2
totaal	482,1	469,4	467,9	468,9	469,4	468,6	464,7	459,8	454,5

Tabel 4.25: Bijstellingen studenten in mbo naar niveau (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
entree	-0,0	0,0	0,1	0,0	0,3	0,8	1,3	1,3	1,1
niv 2	-0,3	1,6	1,4	0,5	-0,6	-1,3	-1,8	-1,5	-2,0
niv 3	-0,4	-1,2	-1,9	-2,6	-3,1	-3,7	-5,0	-5,3	-5,0
niv 4	-0,6	-1,8	0,0	1,7	1,5	0,5	0,2	0,5	0,9
totaal	-1,4	-1,3	-0,3	-0,3	-1,9	-3,8	-5,3	-5,1	-5,0

Figuur 4.42: Instroom in bol-entree naar herkomst (aantal)

4.5 Hoger beroepsonderwijs

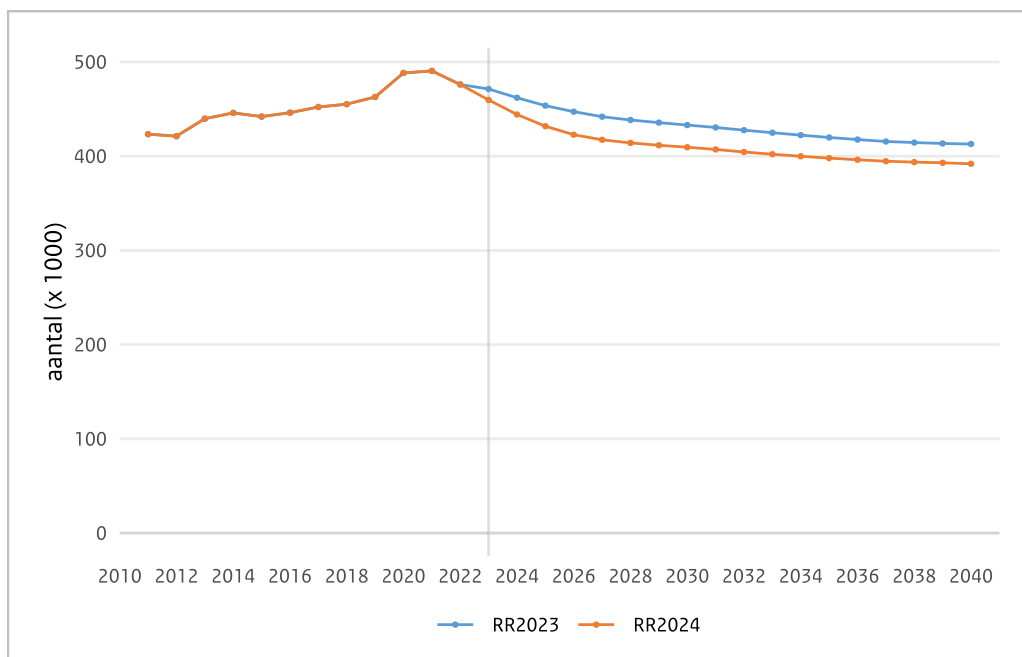
Het aantal studenten in het hbo daalt de komende jaren waarschijnlijk. Van 2008 tot en met 2021 nam het aantal studenten in het hbo juist geleidelijk toe. In 2021 waren er 490.500 studenten ingeschreven, 74.400 meer dan in 2010. In de laatste 2 jaren was er voor de eerste keer een daling, naar 459.700 in 2023. De verwachting is dat deze daling doorzet naar 409.500 in 2030.

De daling hangt samen met de bevolkingsontwikkeling. Het aantal 17- tot 25-jarigen neemt de komende jaren af, waardoor minder personen in het hbo verwacht worden. Dit is een voortzetting van de leerlingendaling in het voortgezet onderwijs.

De geschatte omvang van het hbo voor de komende jaren is kleiner dan in de vorige raming. In 2023 werden 459.700 studenten geteld, 11.600 (-2,5%) minder dan verwacht. De belangrijkste oorzaak is dat de doorstroom van mensen met een havo- of bol-diploma sinds 2022 lager is dan vorig jaar verwacht. In de raming van vorig jaar werd verondersteld dat de lage doorstroom in 2022 tijdelijk was, veroorzaakt door studenten die een tussenjaar nemen om op de herinvoering van de basisbeurs te wachten. In 2023 was de doorstroom echter nog steeds laag. Dit leidt tot forse bijstellingen van de raming naar beneden. Een andere reden voor de lagere raming van het hbo is dat de instroom van internationale studenten in het laatste jaar daalde.

Van de 459.700 hbo studenten in 2023 doen 420.900 (91,6%) een bachelor. De overige groep bestaat uit 24.000 (5,2%) associatedegree- en 14.700 (3,2%) masterstudenten. Het voltijdsonderwijs is fors groter dan de deeltijdvarianten: 401.900 (87,4%), tegen 57.800 (12,6%) studenten.

Dit jaar wordt de raming van het hoger onderwijs ook beïnvloed door een methodewijziging: vanaf dit jaar wordt in de hoofdraming onderscheid gemaakt tussen Nederlandse, EER en niet-EER studenten. Ook extrapolaties van stroomkansen worden vanaf dit jaar afzonderlijk voor deze groepen uitgevoerd. Dit heeft onder andere invloed op de stromen van buiten het onderwijs naar het hoger onderwijs, waarin ook instromende internationale studenten zitten.

Figuur 4.43: Aantal studenten in hbo

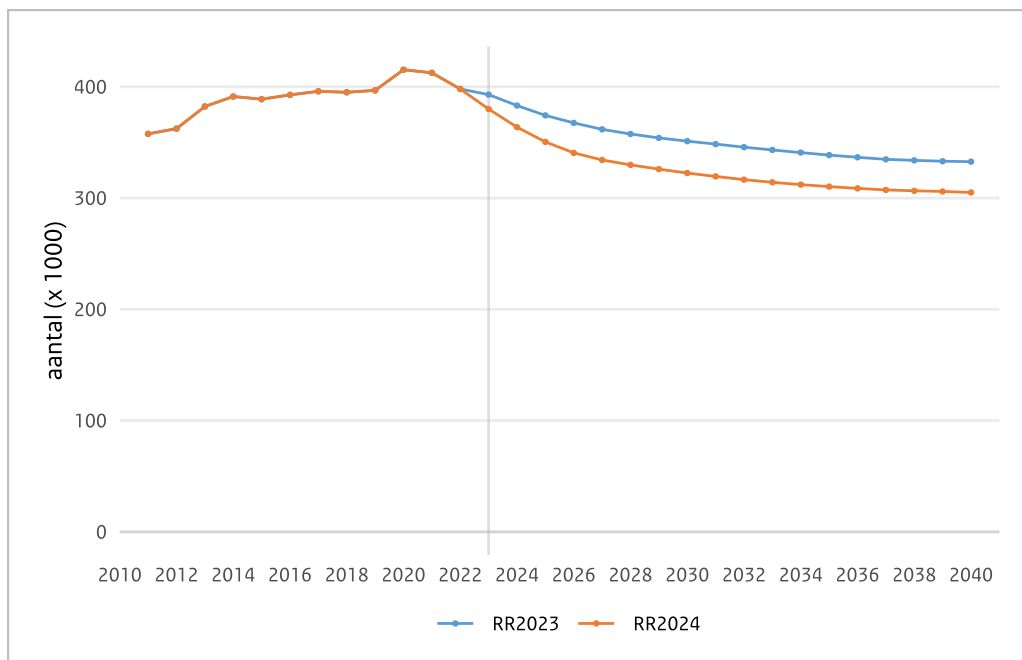
Tabel 4.26: Aantal studenten in hbo (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	476,1	471,3	462,0	453,6	447,2	441,9	438,3	435,6	433,0
RR2024	476,0	459,7	444,2	431,8	422,8	417,4	414,1	411,6	409,5
verschil	-0,1	-11,6	-17,8	-21,8	-24,4	-24,5	-24,3	-24,0	-23,5

4.5.1

Hbo voltijd-bachelor daalt sneller dan verwacht

Naar verwachting zal het aantal studenten in een voltijd-hbo-bachelor de komende jaren afnemen: van 380.000 studenten in 2023 naar 322.500 studenten in 2030. Deze raming is naar beneden bijgesteld ten opzichte van de vorige raming. In 2023 was de telling 13.000 (-3,3%) minder dan geraamd. Hierdoor wordt dit jaar een snellere daling van de voltijd-hbo-bachelor geraamd. Dit is te zien in Figuur 4.44 en Tabel 4.27.

Figuur 4.44: Aantal studenten in vt-hbo bachelor

Tabel 4.27: Aantal studenten in vt-hbo bachelor (x 1.000)

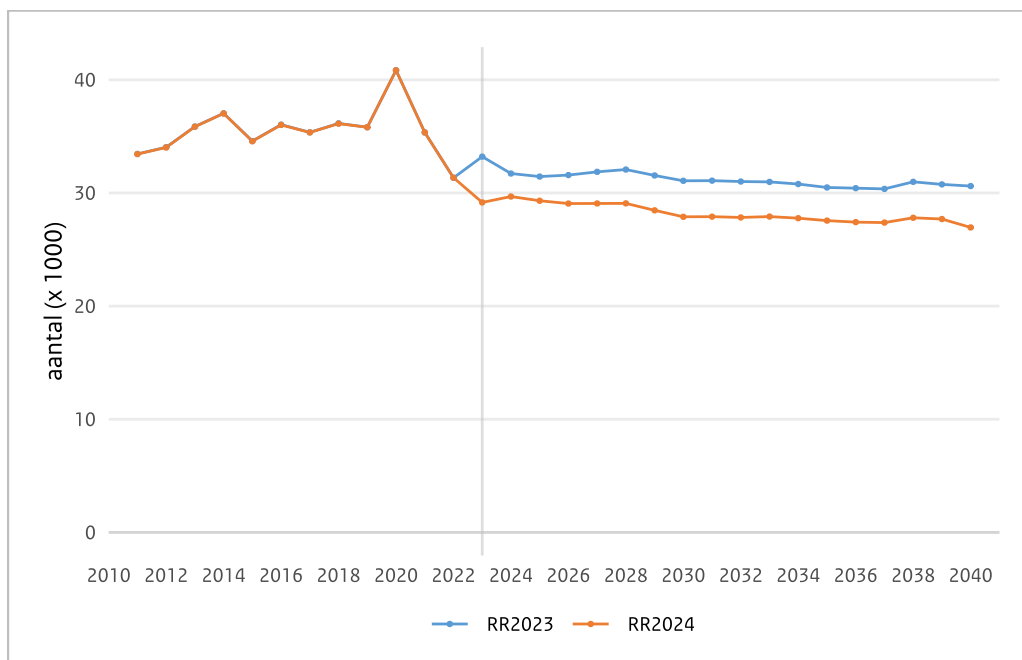
	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	398,1	393,0	383,2	374,3	367,6	361,8	357,6	354,1	351,1
RR2024	398,0	380,0	363,7	350,5	340,6	334,2	329,8	326,0	322,5
verschil	0,0	-13,0	-19,4	-23,8	-26,9	-27,5	-27,8	-28,1	-28,6

De belangrijkste oorzaak van de lagere raming is dat de doorstroom van mensen met een havo- of boldiploma dit jaar tegen de verwachting in laag bleef. Vorig jaar was de doorstroom al lager vergeleken met eerdere jaren. In de vorige raming werd ervan uitgegaan dat dit komt doordat meer mensen een tussenjaar nemen om op de herinvoering van de basisbeurs te wachten. Vorig jaar werd de raming daarom op twee manieren bijgesteld:

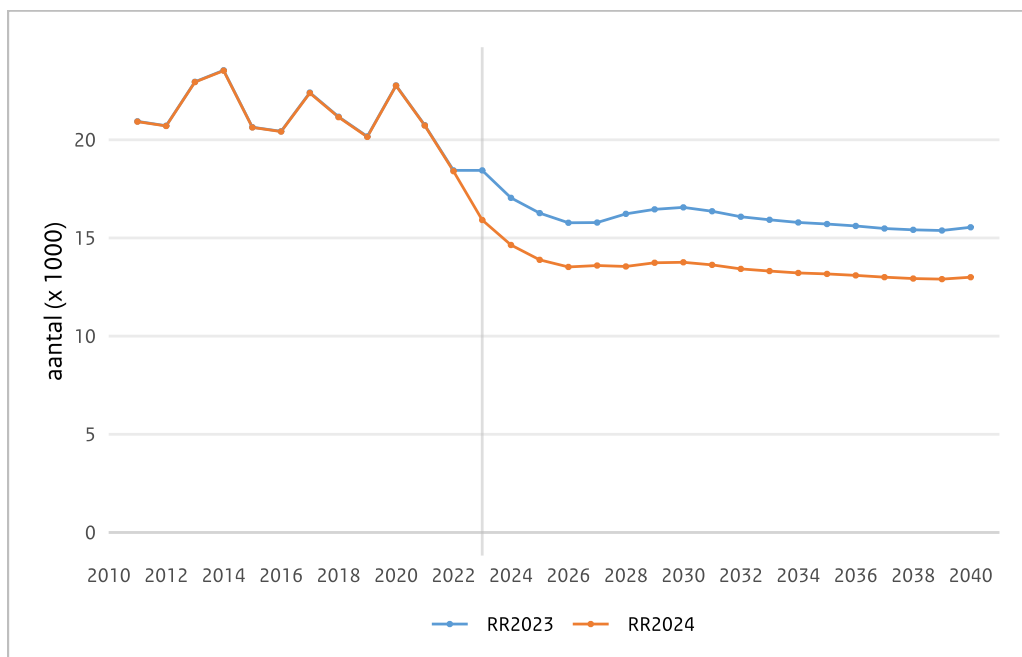
1. De directe doorstroom in 2023 van mensen met een havo- of bol-diploma naar het hbo werd weer naar het pre-corona niveau van 2019 teruggestuurd.
2. De instroom van buiten het onderwijs in 2023 werd naar boven gestuurd om rekening te houden met mensen die na een tussenjaar terugkeren (indirecte doorstroom).

Bij de huidige raming blijkt dat alleen de tweede verwachting is uitgekomen: de mensen die vorig jaar uitstroonden zijn dit jaar grotendeels alsnog ingestroomd. De eerste verwachting is niet uitgekomen: de directe doorstroom van mensen met een havo- of boldiploma was dit jaar nog steeds laag. Dit is te zien in Figuur 4.45 en Figuur 4.46.

We zien dit jaar niet voldoende reden om de doorstroom omhoog of omlaag te sturen. Het is onduidelijk wat de reden voor de lagere doorstroom is. Daarom is het lastig te zeggen of de doorstroom zal herstellen en zo ja, wanneer. Een verdere daling van het doorstroom wordt echter ook niet verwacht. Daarom zijn de extrapolaties van de doorstroomkansen van mensen met een havo- of boldiploma naar het hbo dit jaar uitgezet. Door de extrapolaties zou de doorstroom in toekomstige jaren nog verder naar beneden worden gestuurd. Hierdoor zou de raming van de hbo voltijdbachelor nog lager worden. Zie Paragraaf 5.1.4 voor meer (methodologische) details over deze raming.

Figuur 4.45: Aantal studenten met een havodiploma dat naar de voltijd-hbo-bachelor stroomt

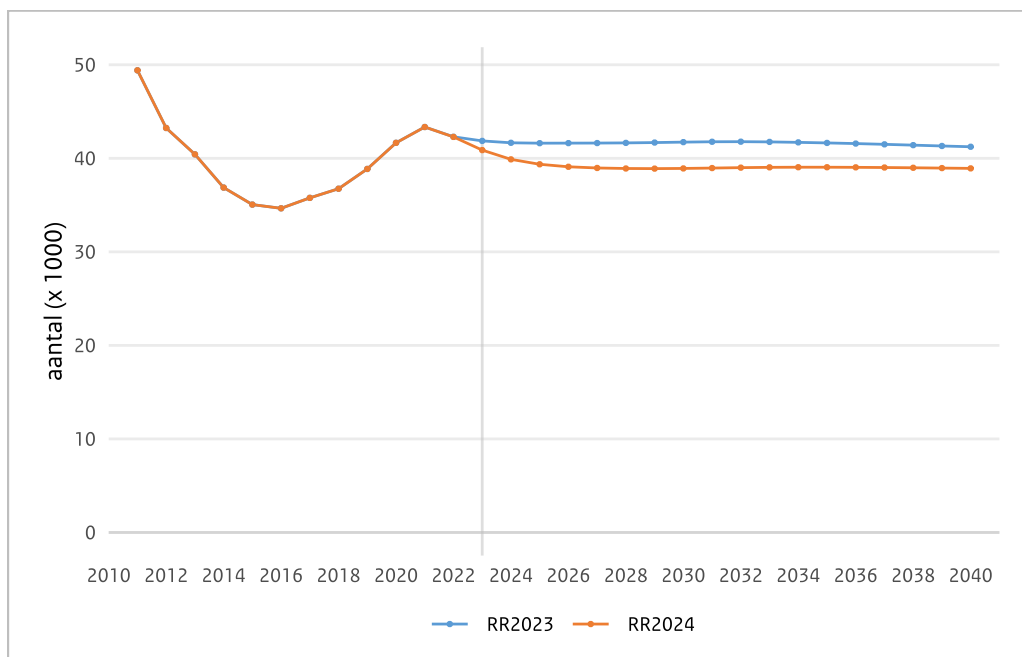
Figuur 4.46: Aantal studenten met een boldiploma dat naar de voltijd-hbo-bachelor stroomt

Tenslotte is een andere mogelijke reden voor de lagere raming van de hbo voltijdbachelor (naast de lage doorstroom) dat de instroom van EER-studenten in 2023 is gedaald (zie Paragraaf 3.4). Het is dit jaar lastig te zeggen of dit daadwerkelijk één van de oorzaken van de lagere raming is. In de vorige raming werd geen onderscheid gemaakt tussen Nederlandse, EER en niet-EER studenten. In de huidige raming kan daardoor het aantal EER-studenten niet worden vergeleken met de vorige prognose. Niettemin lijkt het waarschijnlijk dat de opvallend lage instroom van EER-studenten heeft bijgedragen aan de lagere raming van de hbo voltijdbachelor.

4.5.2

Deeltijd hbo bachelor daalt licht

In de actuele ramingen wordt verwacht dat het aantal studenten in de deeltijd-hbo-bachelor in de komende jaren licht daalt en dan stabiliseert. In 2023 volgen 40.900 studenten een deeltijd hbo bachelor, 1.000 (-2,3%) minder dan verwacht. Dit daalt naar verwachting geleidelijk naar 38.900 in 2029 en blijft daarna redelijk constant. Dit is te zien in Figuur 4.47 en Tabel 4.28. De belangrijkste oorzaak hiervoor is een lagere doorstroom van studenten met een boldiploma en minder instroom van buiten het onderwijs. Daarnaast is er ook licht meer gediplomeerde uitstroom.

Figuur 4.47: Aantal studenten in dt-hbo bachelor

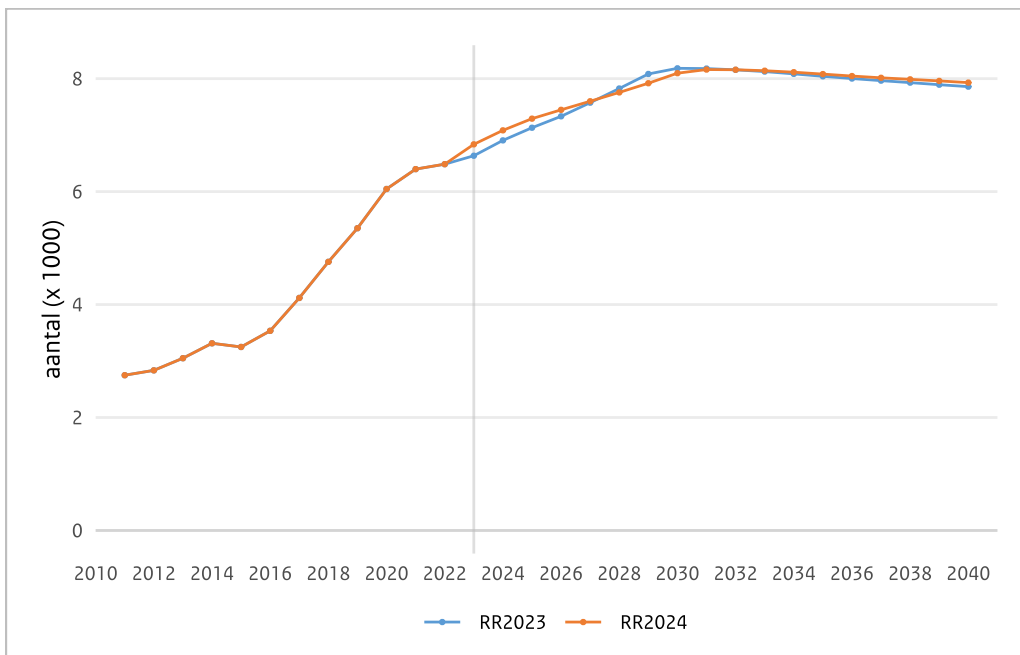
Tabel 4.28: Aantal studenten in dt-hbo bachelor (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	42,3	41,9	41,7	41,6	41,6	41,6	41,6	41,7	41,7
RR2024	42,3	40,9	39,9	39,4	39,1	39,0	38,9	38,9	38,9
verschil	0,0	-1,0	-1,8	-2,3	-2,5	-2,7	-2,7	-2,8	-2,8

4.5.3

Voltijd-master blijft toenemen

In RR2024 wordt verwacht dat de deelname aan de voltijd-hbo-master in de komende jaren groeit, net als in de vorige raming. In 2023 telt de voltijd-hbo-master 6.800 studenten, 200 (3,0%) meer dan verwacht. Dit zal naar verwachting groeien tot 8.100 studenten in 2030 en vervolgens redelijk constant blijven. Deze verwachtingen komen grotendeels overeen met de vorige raming. Dit is te zien in Figuur 4.48 en Tabel 4.29 .

Figuur 4.48: Aantal studenten in vt-hbo master

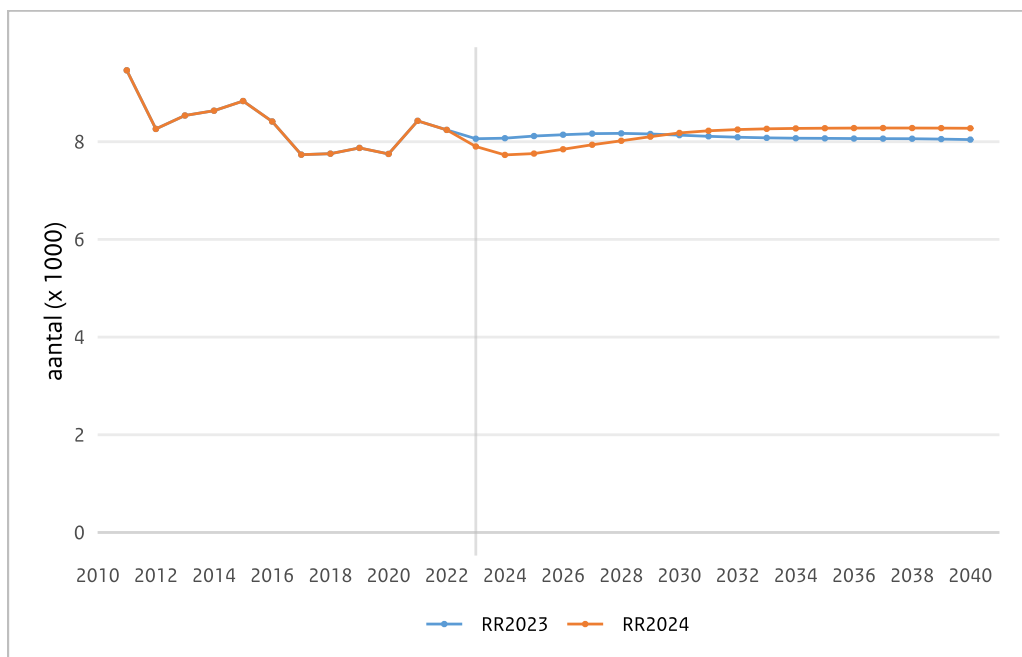
Tabel 4.29: Aantal studenten in vt-hbo master (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	6,5	6,6	6,9	7,1	7,3	7,6	7,8	8,1	8,2
RR2024	6,5	6,8	7,1	7,3	7,4	7,6	7,8	7,9	8,1
verschil	0,0	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,1

4.5.4

Deeltijd-hbo-masters dalen tijdelijk

Het aantal studenten in een deeltijd-hbo-master neemt in de komende jaren licht af en neemt vervolgens geleidelijk weer toe. In 2023 werden 7.900 studenten geteld, 200 (-2,0%) minder dan verwacht. De nieuwe raming is daarom tijdelijk lager dan de vorige raming. Op lange termijn wordt verwacht dat het aantal deeltijd-masterstudenten weer toeneemt. Dit is te zien in Figuur 4.49 en Tabel 4.30. De oorzaak voor de lagere raming is dat meer studenten na het behalen van een diploma het onderwijs verlaten. Op lange termijn wordt dit echter gecompenseerd door licht meer instroom van buiten het onderwijs.

Figuur 4.49: Aantal studenten in dt-hbo master

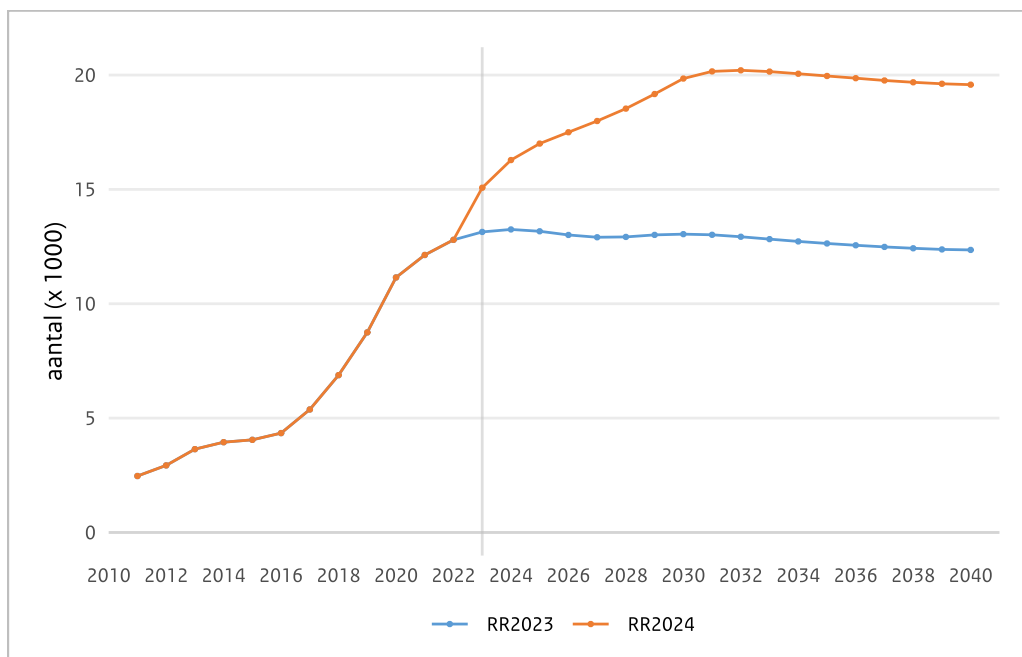
Tabel 4.30: Aantal studenten in dt-hbo master (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	8,2	8,1	8,1	8,1	8,1	8,2	8,2	8,2	8,1
RR2024	8,2	7,9	7,7	7,8	7,8	7,9	8,0	8,1	8,2
verschil	0,0	-0,2	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1	0,0

4.5.5

De groei van de voltijd associate degree neemt weer toe

Na een tijdelijke afvlakking zien we dit jaar weer een forse toename in het aantal studenten in de voltijd hbo associate degree. In 2023 zijn er 15.100 voltijdstudenten, 1.900 (14,7%) meer dan geraamd. Eerder werd verwacht dat het aantal voltijd hbo associate degree studenten zich gaat stabiliseren. De nieuwe raming gaat ervan uit dat stijgende trend toch langer doorzet. In 2030 worden op basis van de nieuwe raming 19.800 studenten verwacht. Dit is te zien in Figuur 4.50 en Tabel 4.31 . Meer (methodologische) details over deze raming worden besproken in Paragraaf 5.1.4.

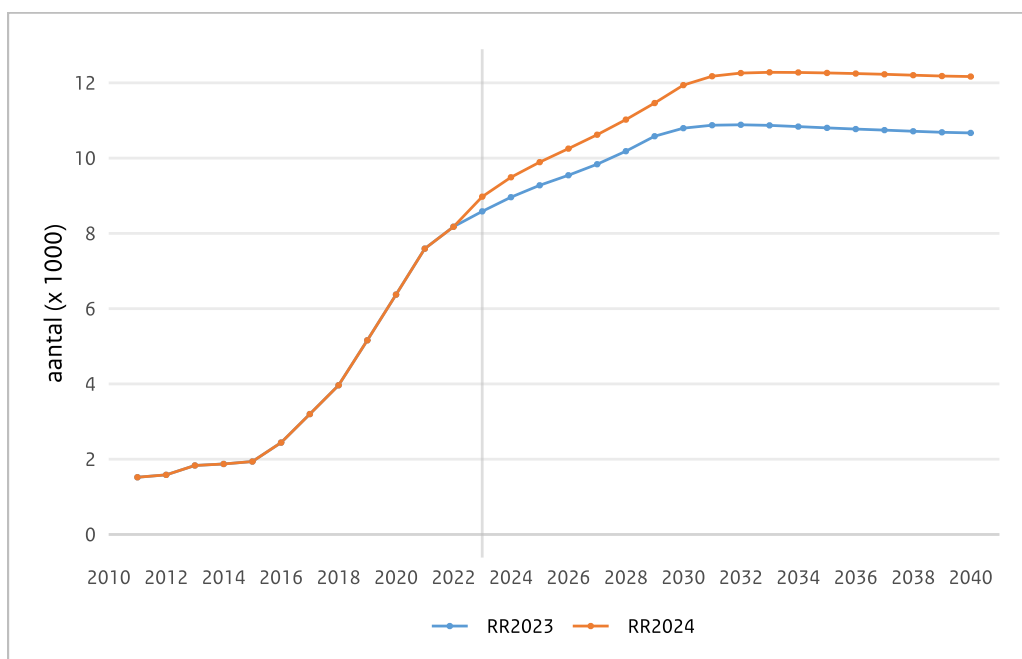
Figuur 4.50: Aantal studenten in vt-hbo ass. degree

Tabel 4.31: Aantal studenten in vt-hbo ass. degree (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	12,8	13,1	13,2	13,2	13,0	12,9	12,9	13,0	13,0
RR2024	12,8	15,1	16,3	17,0	17,5	18,0	18,5	19,2	19,8
verschil	0,0	1,9	3,0	3,8	4,5	5,1	5,6	6,2	6,8

4.5.6 Deeltijd-hbo-associaate degree-studenten blijven groeien

Ook bij de deeltijd-associaate degrees was in de laatste jaren een stijgende trend te zien. De verwachting is dat deze trend doorzet. In 2023 zijn er 9.000 deeltijdstudenten, 400 (4,5%) meer dan geraamd. De raming is daarom naar boven bijgesteld: de deeltijdstudenten groeien in de huidige raming nog meer dan in de vorige raming. Naar verwachting zal het aantal deeltijdstudenten naar 12.200 groeien in 2031 en vervolgens redelijk constant blijven. Dit is te zien in Figuur 4.51 en Tabel 4.32 .

Figuur 4.5.1: Aantal studenten in dt-hbo-ass. degree

Tabel 4.32: Aantal studenten in dt-hbo-ass. degree (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	8,2	8,6	9,0	9,3	9,5	9,8	10,2	10,6	10,8
RR2024	8,2	9,0	9,5	9,9	10,3	10,6	11,0	11,5	11,9
verschil	0,0	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	0,9	1,1

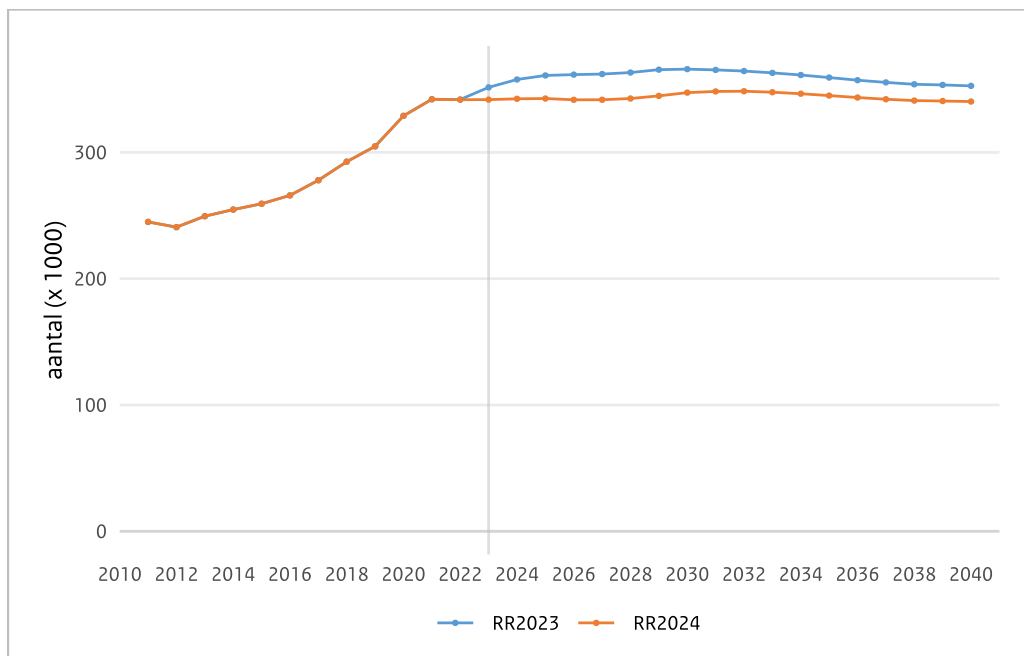
4.6 Wetenschappelijk onderwijs

Het wetenschappelijk onderwijs groeit in de komende jaren naar verwachting niet verder. In het verleden groeide het aantal studenten in het wetenschappelijk onderwijs wel sterk: van 242.800 studenten in 2010 naar 342.100 studenten in 2021. Vanaf 2022 bleef het aantal studenten echter nagenoeg gelijk. Naar verwachting blijft het wo ook in toekomst relatief stabiel. Dit is te zien in Figuur 4.52 en Tabel 4.33.

De raming is naar beneden bijgesteld ten opzichte van de vorige raming. In 2023 worden 341.800 studenten geteld, 9.700 (-2,8%) minder dan vorig jaar geraamd. De vorige raming ging ervan uit dat het wetenschappelijk onderwijs nog licht zou groeien. De huidige raming gaat ervan uit dat het wo relatief stabiel blijft. In 2030 worden 341.800 studenten verwacht, 18.600 (-5,1%) minder vergeleken met de vorige raming.

Het lagere aantal wo-studenten is vooral het gevolg van minder doorstroom van het vwo naar de wo-bachelor en van de wo-bachelor naar de wo-master. In de wo-bachelor wordt de lagere doorstroom gecompenseerd door meer instroom van buiten het onderwijs, waarschijnlijk van internationale studenten. Hierdoor zien we weinig bijstellingen bij de bachelorstudenten. In de wo-master zien we door de lagere doorstroom vanuit de wo-bachelor wel een forse bijstelling naar beneden.

Dit jaar wordt de raming van het hoger onderwijs ook beïnvloed door een methodewijziging: vanaf dit jaar wordt in de hoofdraming onderscheid gemaakt tussen Nederlandse, EER-en niet-EER-studenten. Ook extrapolaties van stroomkansen worden vanaf dit jaar afzonderlijk voor deze groepen uitgevoerd (zie Paragraaf 5.1). Dit heeft onder andere invloed op de stromen van buiten het onderwijs naar het hoger onderwijs, waarin ook instromende internationale studenten zitten.

Figuur 4.52: Aantal studenten in wo

Tabel 4.33: Aantal studenten in wo (x 1.000)

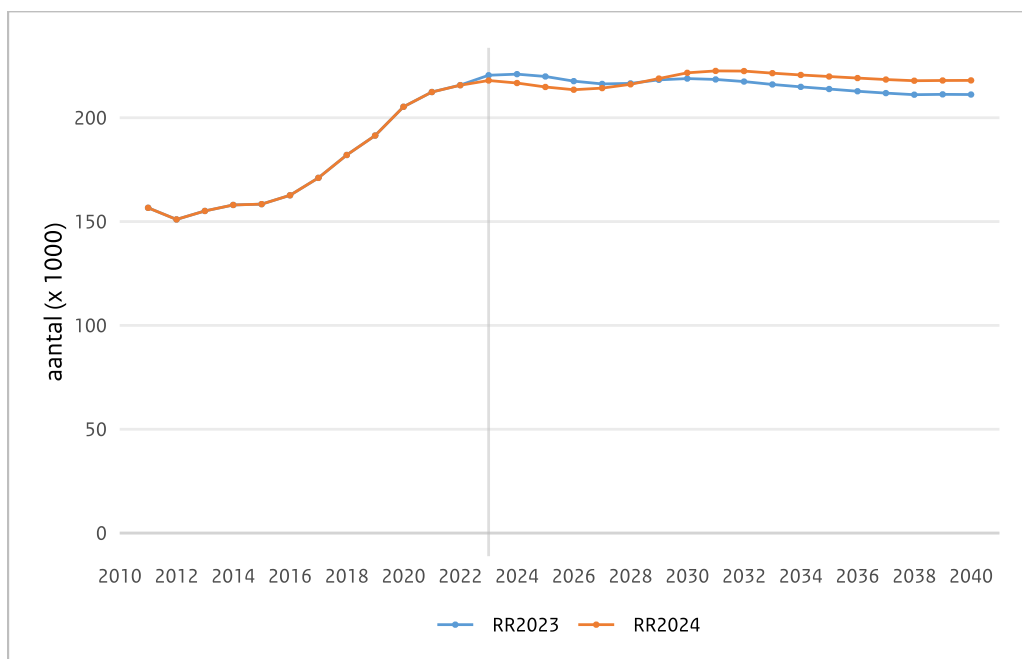
	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	341,9	351,5	357,7	360,9	361,6	362,0	363,2	365,5	365,9
RR2024	341,7	341,8	342,4	342,7	341,7	341,7	342,7	344,8	347,3
verschil	-0,1	-9,7	-15,3	-18,3	-19,9	-20,4	-20,6	-20,8	-18,6

4.6.1

De voltijd-wo-bachelor blijft relatief stabiel

De groei van de voltijdbachelor vlakkt naar verwachting af. In de komende jaren groeit de voltijdbachelor naar verwachting van 217.900 studenten in 2023 tot 221.600 in 2030. Daarna blijft de raming van de voltijdbachelor relatief stabiel. Dit is te zien in Figuur 4.53 en Tabel 4.34.

De raming is op korte termijn licht lager dan in de vorige raming maar op lange termijn licht hoger. In 2023 waren 217.900 studenten ingeschreven in een voltijd-wo-bacheloropleiding, 2.500 (-1,1%) minder dan vorig jaar geraamd. De lagere kortetermijnraming komt door een lagere doorstroom van het vwo, terwijl de hogere langetermijnraming door een hogere instroom van buiten het onderwijs veroorzaakt wordt. Deze twee punten lichten we hieronder verder toe.

Figuur 4.53: Aantal studenten in vt-wo-bachelor

Tabel 4.34: Aantal studenten in vt-wo-bachelor (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	215,7	220,5	221,0	219,9	217,6	216,3	216,6	218,2	218,9
RR2024	215,7	217,9	216,7	214,8	213,5	214,3	216,1	218,9	221,6
verschil	-0,1	-2,5	-4,3	-5,1	-4,1	-2,0	-0,5	0,6	2,8

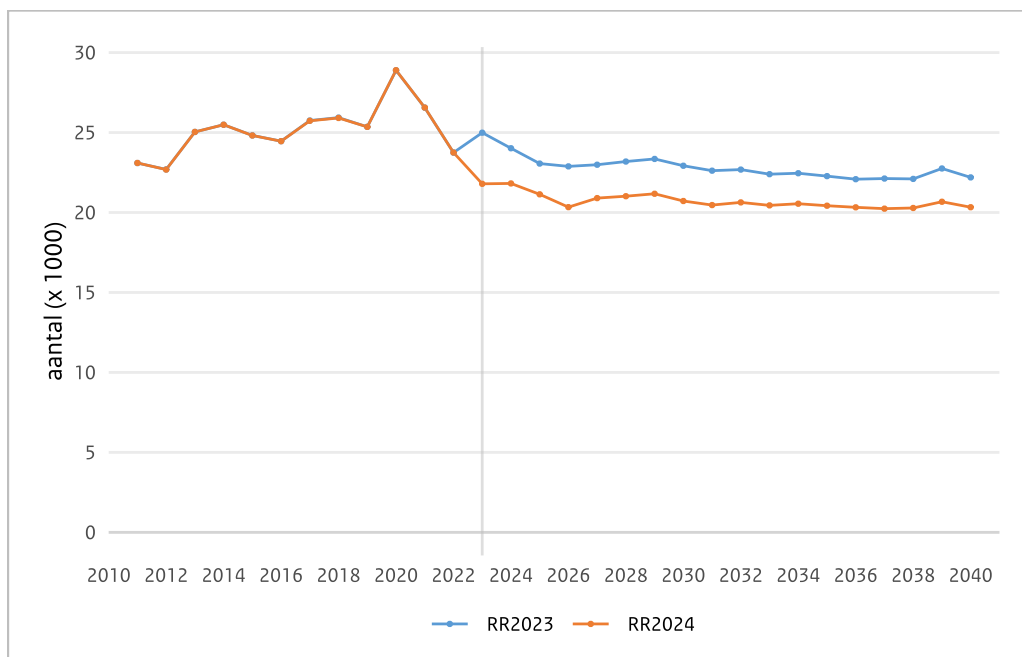
De doorstroom van studenten met een vwo-diploma naar de voltijd-wo-bachelor is in 2023

lager dan verwacht. Hierdoor is de raming van de doorstroom naar beneden bijgesteld. In 2022 was al een vermindering van de doorstroom te zien. In de vorige raming werd deze vermindering verklaard door studenten die eenmalig een tussenjaar nemen om op de herinvoering van de basisbeurs in 2023 te wachten. Naar verwachting zou dit twee effecten hebben:

1. Er zou vanaf 2023 weer meer doorstroom van het vwo naar de wo-bachelor zijn.
2. Er zou alleen in 2023 meer instroom van buiten het onderwijs moeten zijn door terugkeerders.

Uit de telling van 2023 is te zien dat alleen de tweede verwachting is uitgekomen: in 2023 stromen de tussenjaarnemers grotendeels alsnog in van buiten het onderwijs (zie Figuur 4.55). De eerste verwachting is niet uitgekomen: de doorstroom is in 2023 lager dan in 2022. Hierdoor wordt de raming van de doorstroom lager. Dit is te zien in Figuur 4.54.

Dat is niet voldoende reden om de doorstroom weer omhoog te sturen in deze raming. Een verdere daling van de doorstroom wordt echter ook niet verwacht. Daarom zijn de extrapolaties van de doorstroomkansen van leerlingen met een vwo-diploma naar het wo dit jaar uitgezet. Door de extrapolaties zou de doorstroom in toekomstige jaren nog verder naar beneden gestuurd worden. Hierdoor zou de raming van de hbo-voltijd bachelor nog lager worden. Echter, er zijn geen duidelijke redenen waarom de doorstroom nog lager zou worden. Het is onzeker of de doorstroom weer zal toenemen, maar een verdere daling lijkt onwaarschijnlijk. Een uitgebreide uitleg hierover staat in Paragraaf 5.1.4.

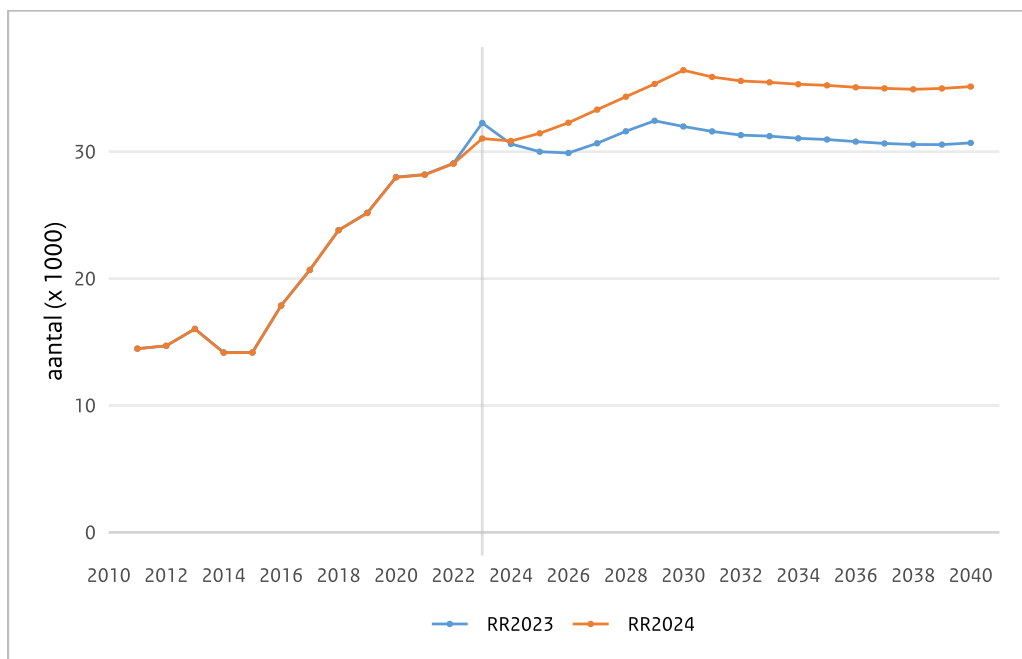

Figuur 4.54: Doorstroom van studenten met een vwo-diploma naar de voltijd-wo-bachelor

De lagere doorstroom van het vwo wordt gecompenseerd door meer instroom van buiten het onderwijs. Dit is te zien in Figuur 4.55. Vooral op lange termijn wordt meer instroom geraamd dan in de vorige raming. Hierdoor wordt de lagere doorstroom van het vwo op korte termijn gedeeltelijk gecompenseerd. Op de lange termijn leidt de hogere instroom zelfs tot een bijstelling naar boven in de voltijd bachelor (zie Figuur 4.53).

Waarschijnlijk komt de hogere geraamde instroom van buiten het onderwijs door de methodewijzigingen voor internationale studenten. Vanaf deze raming zijn de onderwijsmatrix en de strategische stromen uitgesplitst naar Nederlandse, EER- en niet-EER-studenten. Trends

in de instroomkansen worden daarom vanaf dit jaar apart voor deze groepen geëxtrapoleerd. De historische stroomkansen vertonen een sterke trend naar boven voor EER- en niet-EER-studenten maar niet voor Nederlandse studenten. Waarschijnlijk zijn de stijgende trends door de scheiding tussen Nederlandse, EER- en niet-EER-studenten beter zichtbaar, wat mogelijk tot een hogere raming van de instroom van buiten het onderwijs leidt.

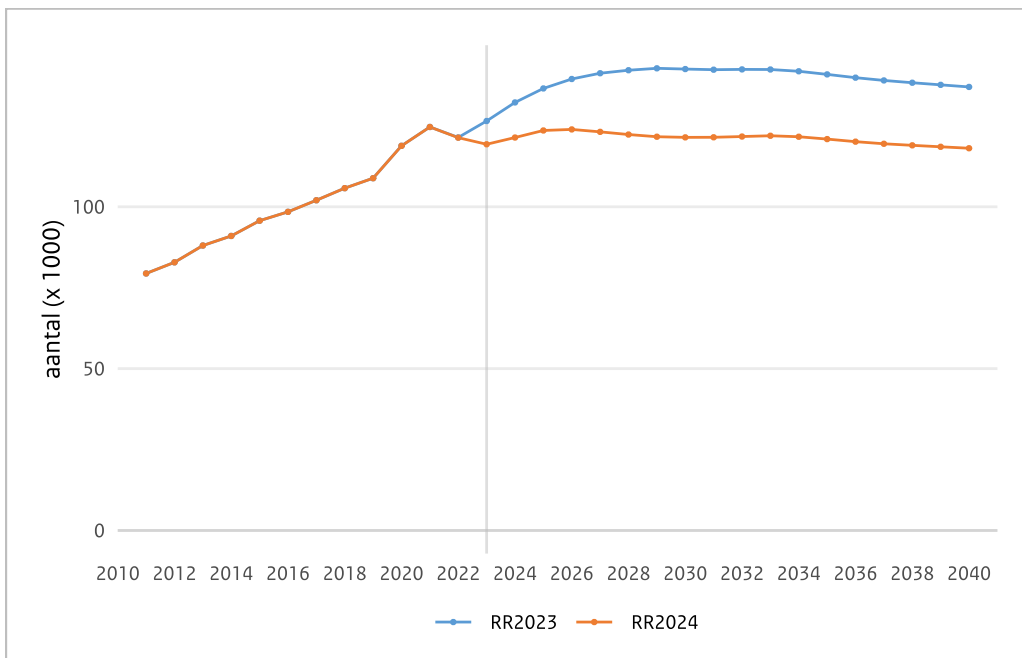

Figuur 4.55: Instroom van buiten het onderwijs naar de voltijd-wo-bachelor

4.6.2

Geen verdere groei verwacht in wo-master

Het aantal voltijdmasterstudenten blijft naar verwachting relatief stabiel in de komende jaren. Dit is een forse bijstelling naar beneden ten opzichte van de vorige raming. In de vorige raming werd nog verwacht dat de voltijdmaster een aantal jaren verder zal groeien. In 2023 worden 119.300 studenten geteld, 7.200 (-5,7%) minder dan verwacht. In de huidige raming groeit de voltijdmaster nauwelijks meer. In 2030 worden 121.600 studenten verwacht, 21.100 (-14,8%) minder dan vorig jaar geraamd.

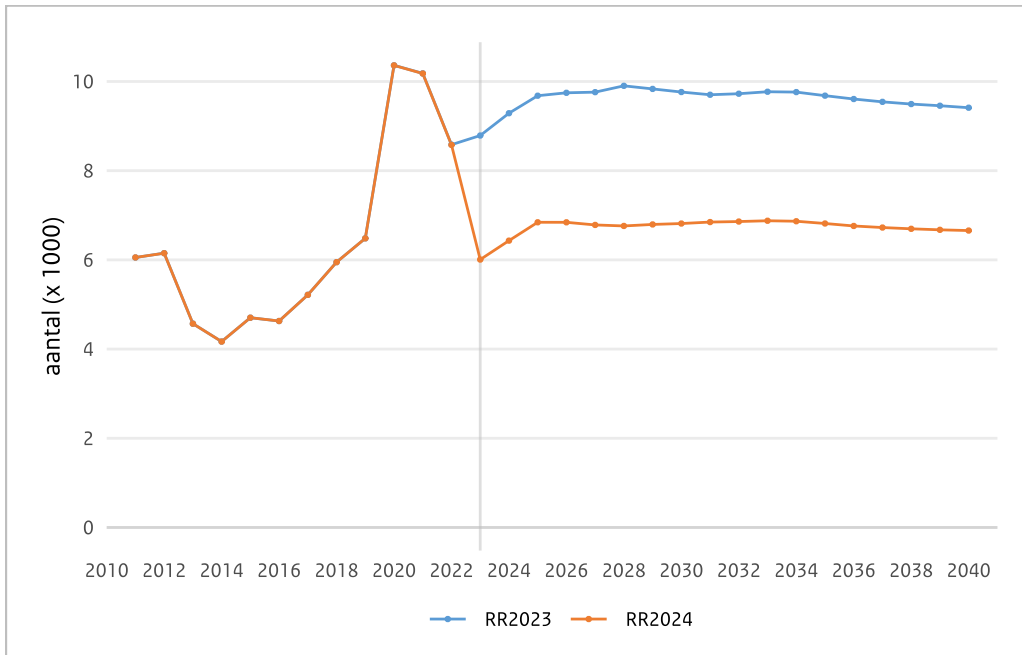

Figuur 4.56: Aantal studenten in vt-wo-master

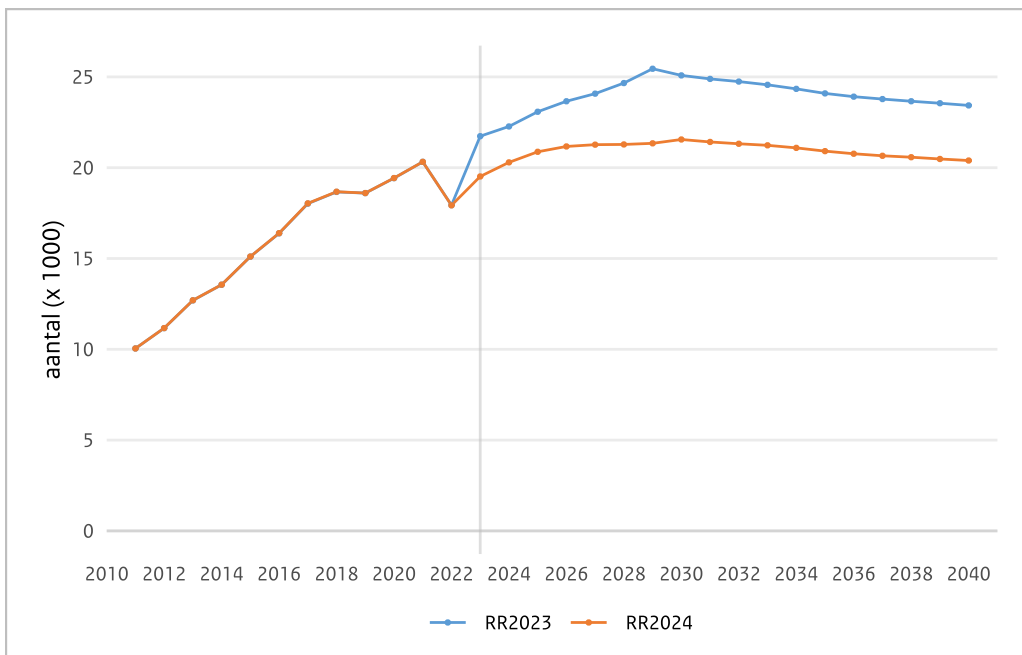
Tabel 4.35: Aantal studenten in vt-wo-master (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	121,4	126,5	132,2	136,6	139,5	141,3	142,2	142,8	142,6
RR2024	121,4	119,3	121,4	123,6	123,9	123,2	122,3	121,6	121,5
verschil	-0,1	-7,2	-10,8	-13,0	-15,6	-18,1	-19,9	-21,1	-21,1

De eerste reden voor de lagere raming van de voltijdmaster is dat de ongediplomeerde doorstroom van de voltijdbachelor in 2023 fors lager is dan verwacht. De raming van de doorstroom is daarom naar beneden bijgesteld zoals te zien is in Figuur 4.57. Mogelijk hangt ook dit samen met het mentale welzijn van studenten na de coronajaren, de gunstige arbeidsmarkt of leenangst door de oplopende rente. De tweede reden voor de lagere raming is dat ook de instroom van buiten het onderwijs in 2023 lager was dan verwacht. De raming van de instroom is daarom naar beneden bijgesteld, zoals te zien is in Figuur 4.58.

Figuur 4.57: Doorstroom van voltijd-wo-bachelor naar voltijd-wo-master

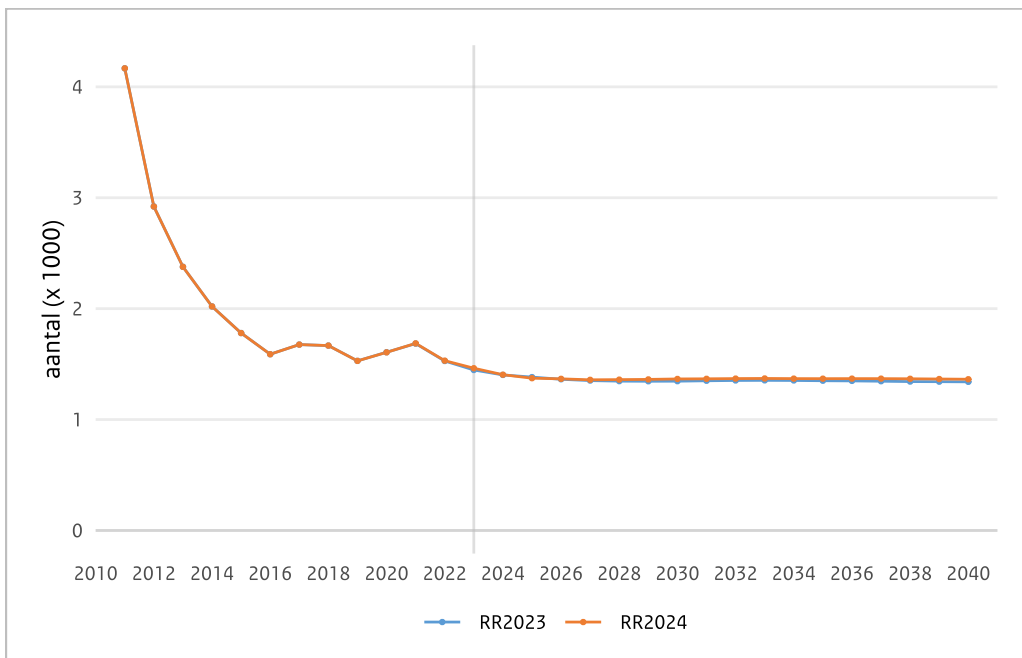

Figuur 4.58: Instroom van buiten het onderwijs naar de voltijd-wo-master

4.6.3

Deelname aan de deeltijdbachelor stabiliseert

Het aantal deeltijdbachelorstudenten blijft naar verwachting stabiel in de komende jaren. In 2023 worden 1.500 studenten geteld, wat overeenkomt met de raming van vorig jaar. De raming is daarom nauwelijks bijgesteld. Zowel de vorige als de huidige raming gaat ervan uit dat de deeltijdbachelor in toekomstige jaren rond de 1.400 studenten telt. Dit is te zien in [Figuur 4.59](#) en [Tabel 4.36](#).

Figuur 4.59: Aantal studenten in dt-wo-bachelor

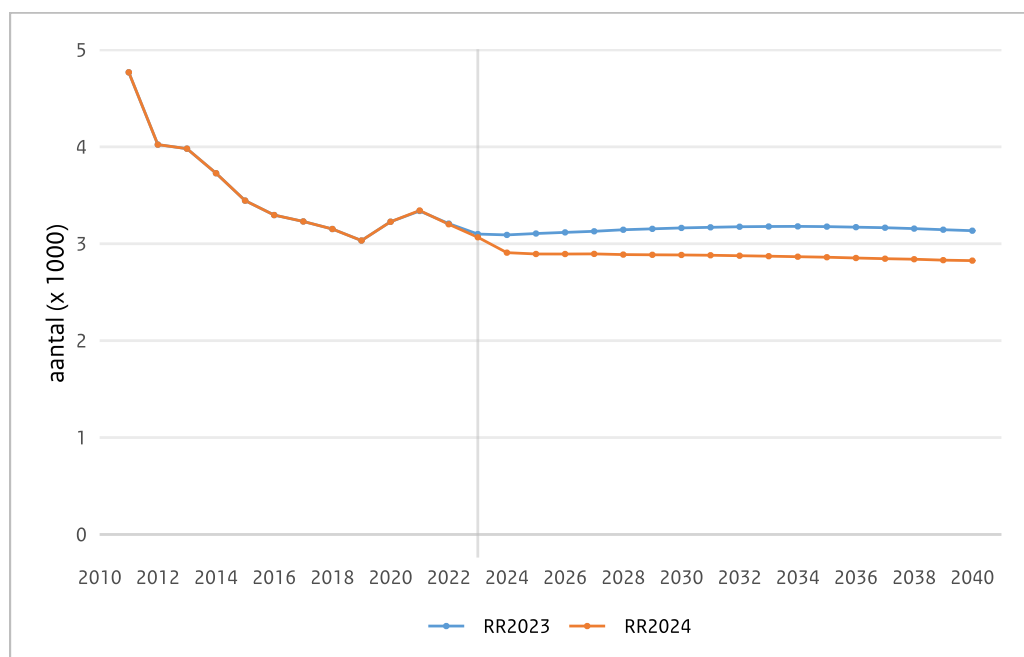
Tabel 4.36: Aantal studenten in dt-wo-bachelor (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3
RR2024	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
verschil	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

4.6.4

Deeltijdmasters dalen licht en zijn daarna stabiel

In 2023 zijn er 1.400 studenten ingeschreven als deeltijdmasterstudent, wat overeenkomt met de raming van vorig jaar. Naar verwachting zal het aantal deeltijdmasters in 2024 nog wat verder dalen naar 1.400 en blijft het daarna stabiel. Dit is een lichte bijstelling naar beneden ten opzichte van de vorige raming, zoals te zien is in Figuur 4.60 en Tabel 4.37.

Figuur 4.60: Aantal studenten in dt-wo-master

Tabel 4.37: Aantal studenten in dt-wo-master (x 1.000)

	telling		raming						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RR2023	3,2	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,2	3,2
RR2024	3,2	3,1	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
verschil	0,0	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3

5 Verantwoording

5.1 Methoden

De referentieraming wordt uitgevoerd met een leeftijdsafhankelijk doorstroommodel. Hiermee worden stromen van personen in, door, uit en buiten het onderwijs geraamd, om tot verwachte, toekomstige aantallen leerlingen en studenten te komen. In deze paragraaf gaan we in op de methodiek.

5.1.1 Doorstroommodel op basis van de onderwijsmatrix

Uitgangspunt voor de referentieraming is de onderwijsmatrix. Die vermeldt de aantallen personen die in-, door-, en uitstromen. Hieruit worden ook overgangskansen afgeleid. De aantallen en kansen worden gebruikt om de stromen in de toekomst te schatten. In de gebruikte onderwijsmatrices zitten aantallen personen, uitgesplitst naar:

- herkomst: onderwijscode in jaar $t-1$ (of van buiten het onderwijs);
- bestemming: onderwijscode in jaar t (of naar buiten het onderwijs);
- leeftijd;
- jaar t van de onderwijsmatrix.

Deze onderwijsmatrices worden aangevuld met personen buiten het onderwijs, uitgesplitst naar leeftijd, zodat de hele Nederlandse bevolking in elke onderwijsmatrix vertegenwoordigd is.

Een voorstelling van een deel van de matrix wordt hieronder weergegeven. Het is een schematisch voorbeeld van de matrix voor 18-jarigen in een gegeven jaar. De aantallen zijn fictief. De onderwijsmatrix bevat in werkelijkheid meer onderwijssoorten op een dieper detailniveau. 'Geen onderwijs' is ook een mogelijke herkomst en bestemming.

De matrix is opgesteld voor alle jaren en leeftijden. De overgangen naar vervolgonderwijs vinden uiteraard op verschillende leeftijden plaats. De leeftijd van 18 jaar is slechts ter illustratie.

Tabel 5.1: Fictief voorbeeld van een onderwijsmatrix voor 18-jarigen (aantallen)

herkomst	bestemming						totaal
	havo	vwo	mbo	hbo	wo	geen onderwijs	
vmbo-diploma	5		85			10	100
havodiploma		10	10	150		30	200
vwo-diploma				20	150	30	200
totaal	5	10	95	170	150	70	500

In de matrix zien we bijvoorbeeld dat er 10 leerlingen met een havodiploma naar het mbo gaan, van de in totaal 200 18-jarigen met een havodiploma. Ook zien we dat er in totaal 95 18-jarigen naar het mbo gaan.

Voor de referentieraming worden dergelijke aantallen omgezet in overgangskansen, door de aantallen te delen op de totale herkomst. In het voorbeeld ontstaat dan het volgende.

Tabel 5.2: Voorbeeld onderwijsmatrix (overgangskansen)

herkomst	bestemming						totaal
	havo	vwo	mbo	hbo	wo	geen onderwijs	
vmbo-diploma	5%		85%			10%	100%
havodiploma		5%	5%	75%		15%	100%
vwo-diploma				10%	75%	15%	100%

Deze overgangskansen voor 18-jarigen worden vervolgens gebruikt in de referentieraming. Voor elk ramingsjaar krijgen de 18-jarigen de overgangskansen die zijn gebaseerd op bestaande overgangskansen.

In het volgende ramingsjaar zijn de 18-jarigen van dit ramingsjaar 19 geworden en zijn ze terechtgekomen op het havo, vwo, mbo, hbo, wo of hebben ze het onderwijs verlaten. Ze zullen verdeeld worden aan de hand van de overgangskansen van 19-jarigen, die op dezelfde manier zijn afgeleid uit de onderwijsmatrix.

Zo kunnen stromen (met een herkomst en bestemming) en aantallen (met een herkomst of een bestemming) geraamd worden. Daarin ontbreekt echter een aantal details. Die worden in de volgende paragrafen toegelicht.

5.1.2 De raming groeit mee met de bevolking in Nederland

De raming houdt ook rekening met het aantal geboorten. Als iedereen ieder ramingsjaar een jaar ouder wordt in de raming, ontbreken bij het eerste ramingsjaar de 0-jarigen, bij het tweede ramingsjaar de 0- en 1-jarigen, etc. Daarom wordt ieder ramingsjaar het aantal geboorten uit de bevolkingsprognose van het CBS toegevoegd.

Daarnaast wordt gecorrigeerd voor sterfte, immigratie en emigratie. Het CBS presenteert daarvan ieder jaar een raming naar leeftijd. Deze ramingen vormen, met de geboorten, de in- en uitstroom naar leeftijd. De netto-bevolkingsgroei (instroom min uitstroom) wordt opgeteld bij de herkomstcategorie 'geen onderwijs' voor de leeftijden waarbij de instroom groter is dan de uitstroom.

5.1.3 Trends in onderwijskeuzes worden doorgetrokken

Van een aantal overgangskansen wordt ook gekeken naar de ontwikkeling in de afgelopen jaren. Het gaat daarbij om de kansen van de 'strategische overgangen'. Dat zijn de overgangen tussen onderwijssoorten waarop beleidsveranderingen de meeste invloed hebben, zoals van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs, en van voortgezet onderwijs naar vervolgonderwijs. Tot de strategische stromen behoren niet overgangen als van basisonderwijs groep 4 naar groep 5. Hieronder staan de strategische herkomsten en bestemmingen.¹

- Strategische herkomsten: basisonderwijs groep 8, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs, brugjaar 2, vmbo kl/bl-diploma, vmbo tl/gl-diploma, vmbo kl/bl-diploma, havodiploma, vwo-diploma, bolniveau 4-diploma, hbo-diploma, geen onderwijs.
- Strategische bestemmingen: basisonderwijs groepen 1-7, basisonderwijs groep 8, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs, praktijkonderwijs, brugjaar 1, brugjaar 2, brugjaar 3, mavo 3, havo 3, havo 4, havo 5, vwo 3, vwo 5, vmbo kl/bl 3, bolniveaus 1 en 2, bolniveaus 3 en 4, bbl-niveaus 1 en 2, bbl-niveaus 3 en 4, (deeltijd-)hbo-associate degree, voltijd- en deeltijd-hbo-bachelor, voltijd- en deeltijd-hbo-master, voltijd- en deeltijd-wo, vavo.

¹Voor een toelichting van de onderwijsvormen, zie de lijst van afkortingen en begrippen in Paragraaf 6.4.

In de referentieraming worden alle combinaties van strategische herkomst en -bestemming geëxtrapoleerd, voor zover ze voorkomen in de onderwijsmatrix.

De extrapolatie wordt berekend op basis van de laatste 12 waarnemingen (jaren). Door deze punten wordt de best passende rechte lijn getrokken (lineaire regressie met OLS). Deze lijn wordt verschoven, zodat deze door de laatste getelde waarde gaat (verder in het rapport pseudo-OLS of p-OLS genoemd). Door deze lijn vervolgens door te trekken naar de toekomst, worden de kansen geëxtrapoleerd. Na zeven jaar wordt de overgangskans niet verder geëxtrapoleerd en blijft deze op ongeveer de dan bereikte waarde.

Ongeloofwaardige extrapolaties worden uitgefilterd. Dit gebeurt op basis van eenvoudige rekenregels en door de extrapolaties te bestuderen. De reden hiervoor is dat het niet altijd waarschijnlijk is dat trends uit het verleden zullen doorzetten. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat beleidskeuzes hebben geleid tot veranderingen in onderwijskeuzes, maar dat inmiddels een nieuw evenwicht is gevonden. Een ander voorbeeld zijn extrapolaties die naar 0% gaan (dat wil zeggen: de stroom droogt op). Het is meestal onwaarschijnlijk dat een stroom volledig naar 0% gaat en zulke extrapolaties worden daarom uitgefilterd. De volgende extrapolaties zijn na bestudering niet meegenomen:

- van so naar bao_8
- van bao_8 naar bao_8
- van geen onderwijs naar bbl-niveau 1-2
- van bolniveau 4-diploma naar bolniveau 1-2
- van geen onderwijs naar bolniveau 1-2
- van havodiploma naar bolniveau 1-2
- van mavodiploma naar bolniveau 1-2
- van bolniveau 4-diploma naar voltijd-hbo-associate degree
- van havodiploma naar voltijd-hbo-associate degree
- van vwo-diploma naar voltijd-hbo-associate degree
- van bolniveau 4-diploma naar voltijd-hbo-bachelor
- van havodiploma naar voltijd-hbo-bachelor
- van vwo-diploma naar voltijd-hbo-bachelor
- van mavodiploma naar vavo
- van vbo-diploma naar vavo
- van geen onderwijs naar vso
- van mavodiploma naar vso
- van vbo-diploma naar vso
- van vwo-diploma naar wo

Voor RR2024 zijn er na alle filteringen uiteindelijk 89 strategische stromen geëxtrapoleerd.

De extrapolaties worden toegevoegd als sturingen. Er zijn ook andere vormen van sturing (zie volgende paragraaf). Hoe die in het model verwerkt worden, zal later aan bod komen.

5.1.4

Extrapolaties worden soms uitgezet

Zoals eerder genoemd heeft het ramingsteam in de laatste jaren soms ervoor gekozen om extrapolaties van stroomkansen uit te zetten. Normaal gesproken worden stroomkansen in de overgangen tussen sectoren geëxtrapoleerd om rekening te houden met historische trends. Slechts in sommige gevallen worden extrapolaties uitgezet en alleen als daar goede redenen voor zijn. Er kunnen zowel inhoudelijke als methodologische redenen voor deze keuzes zijn. In de sectorhoofdstukken richten we ons vooral op de inhoudelijke redenen. Daarom geven we in deze paragraaf een overzicht van alle redenen voor het uitzetten van extrapolaties, waarbij zowel inhoudelijke als methodologische redenen meewegen.

De eerste reden waarom sommige extrapolaties uitgezet worden, is dat stroomkansen door de extrapolaties soms binnen enkele jaren naar 0 of 1 gaan. Dat is een extreem scenario, dat meestal

niet plausibel is. Dit probleem ontstaat vooral in relatief kleine stromen. Het uitzetten van deze extrapolaties heeft daarom meestal weinig effect op de raming als geheel.

De tweede reden voor het uitzetten van extrapolaties is dat extrapolaties soms in conflict zijn met andere sturingen. In sommige referentieramingen zijn sturingen ontwikkeld om de raming te corrigeren voor ontwikkelingen in het onderwijs waar het standaardmodel geen rekening mee houdt. Als die sturingen (gedeeltelijk) ingrijpen op dezelfde stromen als de strategische stromen, kan er een conflict ontstaan waardoor de ramingssoftware de berekeningen afbreekt. Er moet dan gekozen worden tussen de extrapolatie en de sturing. Als de argumenten voor de sturing sterk zijn (wat over het algemeen het geval is), dan moet de extrapolatie uitgezet worden.

Inhoudelijke overwegingen kunnen ook reden zijn om extrapolaties van strategische stromen niet toe te passen. Als een extrapolatie inhoudelijk niet plausibel is, dan kan het zinvol zijn om de extrapolatie uit te zetten. Het ramingsteam is hierbij wel terughoudend. Het is zeldzaam dat extrapolaties op basis van inhoudelijke redenen uitgezet worden. Dit wordt altijd eerst met de BLS besproken.

Een voorbeeld is de herinvoering van de basisbeurs, waarvoor in RR2023 een specifieke sturing ontwikkeld is. In 2022 was de doorstroom van vo-gediplomeerden naar het ho opvallend laag, terwijl het in de jaren daarvoor vrij stabiel was. Dit kwam waarschijnlijk door de herinvoering van de basisbeurs in 2023. Hierdoor namen waarschijnlijk meer studenten een tussenjaar in 2022 dan in eerdere jaren. De verwachting was dat de doorstroom in 2023 (na de invoering van de basisbeurs) zou herstellen. Hiervoor zijn in RR2023 sturingen op de doorstroom van havo- en vwo-gediplomeerden naar hbo en wo ontwikkeld. Echter, deze stromen zijn strategische stromen, waarvan de trends in RR2023 dus niet geëxtrapoleerd zijn. De reden voor het uitzetten van deze extrapolaties in RR2023 was dus het conflict met de basisbeurssturingen.

In RR2024 werden geen basisbeurssturingen toegepast, waardoor het mogelijk zou zijn om de extrapolaties weer aan te zetten. Echter, de doorstroom is in 2023 tegen de verwachting in niet hersteld, er stromen weer iets minder leerlingen direct door naar het ho na het halen van hun vdiploma. Hierdoor wordt ook de extrapolatie van de stroomkansen nog verder naar beneden getrokken. Het aanzetten van deze extrapolatie zou daarom tot een relatief grote trendbreuk ten opzichte van de vorige raming leiden.

Het ramingsteam heeft besloten om de extrapolaties die te maken hebben met tussenjaren en de directe doorstroom van vo en mbo naar ho in RR2024 niet weer aan te zetten. De geraamde directe doorstroom blijft hierdoor laag, maar wordt niet nog verder naar beneden gestuurd. Onderwijsexperts konden geen plausibele verklaring aandragen voor een verdere daling. In de vorige raming werd er vanuit gegaan dat meer mensen een tussenjaar nemen om op de herinvoering van de basisbeurs te wachten. De doorstroom is echter laag gebleven. Het zou kunnen dat meer mensen een tussenjaar nemen door de gunstige arbeidsmarkt of door leenangst vanwege de oplopende rente². Daarnaast zouden de coronajaren ook een effect kunnen hebben gehad. Misschien nemen jongeren vaker een tussenjaar omdat door het afschaffen van de coronamaatregelen mensen weer meer kunnen reizen. Daarnaast zou het ook te maken kunnen hebben met de mentale gezondheid onder studenten. Uit onderzoek blijkt dat ook twee jaar na corona een aanzienlijk deel van de studenten nog last heeft van psychische klachten.³ Hierdoor zijn studenten mogelijk eerder geneigd een tussenjaar te nemen. Hoewel de oorzaak van de lage doorstroom onduidelijk is, zien we geen duidelijke reden waarom mensen in de toekomst nog meer tussenjaren zouden nemen. De mogelijke verklaringen voor de lage doorstroom gaan uit van een tijdelijke situatie, die zich waarschijnlijk weer herstelt. Dit is dus een voorbeeld van inhoudelijke redenen voor het uitzetten van extrapolaties.

Een ander voorbeeld is de doorstroom van bol_4-diplomeringen naar de hbo-ad. In RR2023 was het noodzakelijk om de extrapolatie van deze stroomfractie uit te zetten. De reden hiervoor was

²<https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/themarapporten/2021/07/06/wel-of-niet-naar-de-hogeschool>

³<https://www.rivm.nl/publicaties/monitor-mentale-gezondheid-en-middelengebruik-studenten-hoger-onderwijs-2023>

dat deze extrapolatie in conflict was met de basisbeurssturingen, die hierboven al toegelicht zijn. Dit paste toevallig bij de historische ontwikkelingen: de stroomfractie van bol4-d naar de hbo-ad groeide eerst over een lange periode, maar bleef tussen 2021 en 2022 stabiel. Op basis van deze redenen werd in RR2023 ervoor gekozen om de extrapolatie uit te zetten en de stroom dus niet verder omhoog te sturen.

In RR2024 hebben we besloten om deze extrapolatie weer aan te zetten. De stroomfractie steeg namelijk in 2023, na twee jaren stabiliteit. In de jaren voor 2021 was in deze stroom veel groei te zien waardoor een extrapolatie in lijn is met de globale trend. Tegelijkertijd conflicteert de extrapolatie van deze stroom in RR2024 niet meer met andere sturingen.

5.1.5 *Rekening houden met sturingen*

Toekomstige stromen worden berekend door een compromis te vinden tussen data en sturingen. Met *data* bedoelen we hier de onderwijsmatrix (stromen in, door en uit het onderwijs) en de bevolkingsprognose (geboorten, sterfte, immigratie, emigratie). Met *sturingen* bedoelen we aanpassingen in het model die uit andere overwegingen volgen. Stel bijvoorbeeld dat het door beleidsveranderingen vrij zeker is dat bepaalde stromen zullen toenemen. Dan is het mogelijk om het ramingsmodel te “dwingen” om deze stroom te verhogen.

Er wordt onderscheiden tussen *absolute* en *relatieve* sturing. Een absolute sturing is een aanpassing van het *aantal* leerlingen (zie Tabel 5.1). Als bijvoorbeeld bekend is dat niet meer dan 100 leerlingen in een bepaalde stroom kunnen voorkomen, dan is het mogelijk om deze stroom af te kappen op dat aantal. Een relatieve sturing is een aanpassing van een *stroomkans* (zie Tabel 5.2). Als bijvoorbeeld aannemelijk is dat 90% van de leerlingen van een bepaalde bestemming naar een bepaalde herkomst doorstromen, is het mogelijk om deze stroomkans op 90% te zetten.

Een sturing heeft ook een gewicht, dat bepaalt hoe sterk een sturing meeweegt. Als het gewicht van een sturing op een bepaalde stroom nul is, dan wordt deze stroom volledig berekend op basis van de onderwijsmatrix en bevolkingsprognose. Als het gewicht van een sturing op een bepaalde stroom oneindig is, dan wordt deze stroom volledig door de sturing bepaald. Voor alle gewichten tussen nul en oneindig moet het ramingsmodel een compromis vinden tussen data en sturing.

De geëxtrapoleerde stroomkansen, die we eerder hebben besproken, worden aan het ramingsmodel toegevoegd als relatieve sturingen. De geëxtrapoleerde stroomkansen worden dus niet direct gebruikt, maar hebben wel indirect invloed op de stroomkansen in het ramingsmodel.

Voor de sturingen die vanuit de extrapolaties ontstaan (zie Paragraaf 5.1.3) worden automatisch gewichten bepaald. De waarde van een gewicht is afhankelijk van hoe goed de rechte lijn door de laatste twaalf tellingen gaat, gemeten met de zogenaamde R^2 . Als de lijn een goede benadering vormt, zal de sturing met een hoog gewicht worden opgelegd. Als de lijn een slechte benadering vormt, zal het gewicht laag zijn.

Voor de andere sturingen (zie bijvoorbeeld Paragraaf 5.2.3), wordt gewicht ‘oneindig’ gehanteerd. Dat betekent dat aan deze sturing helemaal voldaan moet worden.

5.1.6 *Sturingen hebben gevolgen voor andere stromen*

Als een sturing op een bepaalde stroom wordt toegepast, dan heeft dat vaak ook gevolgen voor andere stromen. Stel dat we met de extrapolatie bepalen dat de overgangskans van een havodiploma naar het hbo (zie het voorbeeld in Tabel 5.2 in Paragraaf 5.1.1, waarin de stroom van diplomering havo naar hbo 75% was) het volgende verloop moet gaan kennen:

	jaar 1	jaar 2	jaar 3 en verder
van havodiploma naar voltijd-hbo bachelor	76%	77%	78%

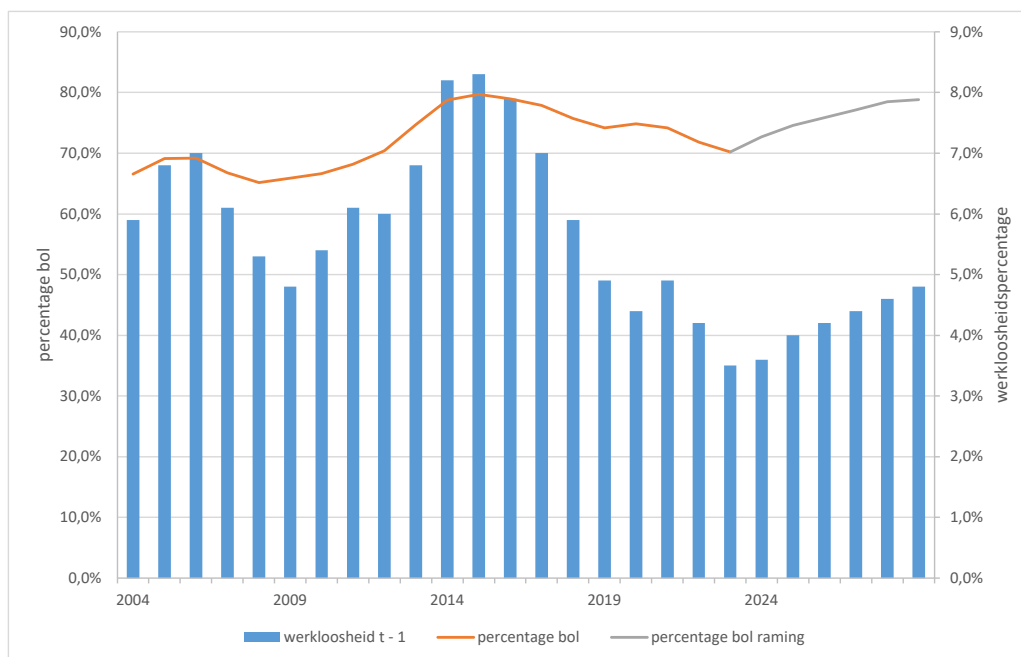
In de laatste onderwijsmatrix was de gerealiseerde stroomkans van havodiploma naar voltijd-hbo-bachelor 75%, terwijl de stroomkansen van havodiploma naar andere bestemmingen tot 25% optellen. Bij elkaar was dit dus $75\% + 25\% = 100\%$. Vanaf ramingsjaar 1 wordt de stroomkans van havodiploma naar voltijd-hbo-bachelor opgehoogd, waardoor de stroomkansen niet meer tot 100% optellen. In jaar 1 zouden we hierdoor $76\% + 25\% = 101\%$ van de herkomst havodiploma verdelen. Daarbij ontstaan in de raming dus extra personen, wat niet de bedoeling is.

We passen daarom alle andere stromen licht aan, zodat uiteindelijk weer 100% van de gediplomeerden havo een bestemming krijgt. Dit gebeurt geautomatiseerd⁴, waarbij ook andere sturingen en voorwaarden in acht worden genomen. Het rekenmodel probeert daarbij een zo goed mogelijke oplossing te vinden, waarbij zo min mogelijk aanpassingen nodig zijn in de overgangskansen.

5.1.7

Correctie voor invloed werkloosheid op mbo

Het aandeel bolstudenten binnen het mbo wordt gecorrigeerd op basis van de verwachte werkloosheid. Er is namelijk al 25 jaar een duidelijke correlatie tussen werkloosheid en (met 1 jaar vertraging) het aandeel voltijdbol binnen het mbo (zie Figuur 5.1).

Figuur 5.1: Percentages bol en werkloosheid

Als de werkloosheid laag is, wordt een jaar later de bbl populairder, en de bol minder populair. Dit komt mede doordat er in een hoogconjunctuur meer beroepspraktijkvormingsplaatsen (bpv's) voor bbl-studenten zijn.

In Figuur 5.1 zien we ook dat het percentage bolstudenten door de jaren iets stijgt, en de werkloosheid niet. Deze trend lijkt daarom los te staan van de directe effecten van de werkloosheid.

⁴Het rekenmodel is speciaal voor de referentieraming ontwikkeld.

Vanwege de samenhang tussen het werkloosheidspercentage en het percentage bol, plus de gemiddelde groei van het percentage bol in de afgelopen jaren, wordt de verhouding tussen bol en bbl aangepast aan de geraamde werkloosheid. Sinds RR2009 wordt het volgende model toegepast om het aandeel bol in het mbo te berekenen:

$$v = a + b \cdot t + c \cdot w(t - 1)$$

met:

- v = procentueel aandeel bol in de onderwijsdeelname in het mbo;
- t = jaartal;
- $w(t-1)$ = werkloosheidspercentage in het vorige jaar volgens de *Macro Economische Verkenning* (MEV) van CPB.

De parameters worden geschat met OLS (zie Paragraaf 5.1.3). De geschatte parameterwaarden staan in Paragraaf 5.2.3.

5.1.8

Methodewijziging: raming van internationale studenten

Internationale studenten worden vanaf RR2024 met een nieuwe methode geraamd. Eerder bestond de referentieraming uit twee ramingen:

1. Een raming van het totale aantal studenten (zonder onderscheid tussen nationale en internationale studenten) met een macrodoorstroommodel.
2. Een raming van alleen EER- en niet-EER-studenten met een trendextrapolatie van historische aantallen.

Vanaf RR2024 zijn internationale studenten geïntegreerd in de eerste raming. De onderwijsmatrix is uitgesplitst naar Nederlandse, EER en niet-EER studenten, waardoor deze groepen met het macrodoorstroommodel geraamd kunnen worden. Details over de aanpassingen van de onderwijsmatrix zijn te vinden in Paragraaf 5.2.2.

Door de methodewijziging is dat het vanaf RR2024 niet meer mogelijk om de instroom van de internationale studenten in de master te ramen, althans niet volgens de definitie van “instroom” die nu gebruikt wordt. In de huidige methode ramen we instroom als studenten die van buiten het onderwijs komen. Deze instroom kunnen we verder uitsplitsen naar het *verblijfsjaar binnen een bachelor/ad of master*. Wanneer iemand dus voor het eerst begint aan een masteropleiding, is dat dus het eerste verblijfsjaar, ook als de student al een bacheloropleiding gevolgd heeft. Dit sluit aan bij de definities die gebruikt worden voor de bekostiging van het hoger onderwijs, die in vorige referentieramingen al voor het hele onderwijs gebruikt werden.

Bij de oude methode van het ramen van internationale studenten was een instromende student gedefinieerd als een *eerstejaars binnen het hoger onderwijs*, zonder daarbij onderscheid te maken naar bachelor/ad of master. Als een student met deze definitie een masteropleiding start na een bachelor, zal deze dus in een hoger verblijfsjaar zitten dan in de huidige definitie.

De oude definitie van “instroom” wordt benaderd door de volgende-informatie uit de huidige definitie te combineren:

1. Een student die een eerstejaars binnen een bachelor/ad of master is.
2. Een student die van buiten het onderwijs komt.

Voor bachelor- en ad-studenten komt het eerste kenmerk overeen met de oude definitie van instroom van internationale studenten: een eerstejaars binnen een bachelor of ad-is altijd ook een eerstejaars binnen het hoger onderwijs. Maar voor master studenten komt dit kenmerk niet overeen met de oorspronkelijke definitie van instroom: een eerstejaars binnen een master kan eerder al in het hoger onderwijs hebben gezeten. Zelfs als we beide bovengenoemde kenmerken

gebruiken, kunnen we de instroom dus niet exact berekenen. Studenten die tussen een bachelor en master een tussenjaar nemen zijn namelijk geen eerstejaars binnen het hoger onderwijs, maar ze voldoen wel aan de twee bovengenoemde kenmerken. Daarom rapporteren we dit jaar de geraamde instroom alleen maar voor bachelor- en ad-studenten, volgens de gebruikelijke definitie van instroom als eerstejaars binnen het hoger onderwijs.

5.1.9 *Informatie op elk niveau*

In deze publicatie worden de meeste uitspraken over aantallen en stromen op hoog niveau gedaan: een verdeling van onderwijstype per sector. Basisonderwijs is bijvoorbeeld de som van groep 1 tot en met groep 8. Gedetailleerdere resultaten zijn te vinden in de tabellen bij dit rapport.

De resultaten kunnen ook worden uitgesplitst naar andere dimensies, als ze in de onderwijsmatrix aanwezig zijn. De raming wordt gebruikt door verscheidene afnemers, met eigen wensen. Om zo goed mogelijk aan de vraag te voldoen, worden de cellen in de matrix geaggregeerd naar het gewenste niveau.

5.1.10 *Inspelen op veranderingen*

In Referentieraming 2024 hebben we de vo-slagingskansen in 2 jaar teruggestuurd naar het niveau van 2019 (pre-corona). Waar we in de afgelopen ramingen vanaf 2020 de slagingskansen juist omlaag stuurden, omdat er uitzonderlijk veel examenkandidaten slaagden, hebben we voor RR2024 de slagingskansen omhoog gestuurd. In de onderwijsmatrix 2023 zien we dat er minder vo-leerlingen een diploma haalden dan we in RR2023 hadden verwacht. Bij het opstellen van de vorige raming was de inschatting al dat de diplomeringkansen in het vo mogelijk hoog zouden zijn. Omdat er toen geen manier was om te kwantificeren hoe veel hoger het slagingspercentage zou zijn, hebben we de percentages vorig jaar ook gestuurd naar de niveaus in 2019. Nu blijkt dat de slagingspercentages lager zijn uitgevallen. Bovendien zullen de

- opgelopen leerachterstanden zich naar verwachting herstellen en waren
- de slagingskansen voor corona stabiel. Daarom

sturen we de slagingskansen in twee jaar weer terug naar het niveau van 2019.

5.2 **Nieuwe brongegevens**

5.2.1 *Bevolkingsprognose: minder geboorten, meer migratie*

De bevolking van Nederland blijft de komende jaren groeien, maar minder snel dan in de afgelopen jaren. Naar verwachting telt Nederland in 2024 18 miljoen inwoners, en wordt in 2037 de 19 miljoen bereikt. De bevolking groeit vooral door migratie en een langere levensduur. Tegen 2040 is een kwart van de bevolking 65 jaar of ouder. Dat meldt het CBS in de Bevolkingsprognose 2023-2070.

Voor de relevante leeftijdsgroepen voor het onderwijs verwacht het CBS een afname. De grootste daling is te zien in de leeftijdsgroep 4 tot en met 11 jaar. In 2023 zijn er 1.441.300 kinderen binnen deze leeftijdsgroep en in 2030 zijn dit er 1.407.500. De verwachting van de CBS-prognose is dat de leeftijdsgroepen 12 tot en met 16 jaar en 17 tot en met 25 jaar ook dalen in de komende jaren. In 2023 zijn er 973.400 12- tot en met 16-jarigen in Nederland en in 2030 zijn dit er 928.600. Een afname is ook te zien in de leeftijdsgroep 17 tot en met 25. In 2023 zijn er 2.049.100 mensen tussen de 17 en 25 jaar en in 2030 zijn dit er 1.962.000.

Tabel 5.3: Aantal inwoners in Nederland per leeftijdscategorie (x1.000)

leeftijd	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
totaal 4-11	1441,3	1435,6	1444,0	1434,6	1426,6	1416,9	1410,6	1407,5
totaal 12-16	973,4	972,4	962,1	955,0	943,7	937,5	931,6	928,6
totaal 17-25	2049,1	2049,7	2046,5	2033,2	2020,2	2000,9	1980,0	1962,0
totaal 4-25	4463,8	4457,7	4452,6	4422,9	4390,5	4355,3	4322,3	4298,1

5.2.1.1 *In 2023 minder jonge mensen dan vorig jaar verwacht*

In 2023 zijn de grootste bijstellingen in de leeftijdsgroepen 4 tot en met 11 en 17 tot en met 25 (respectievelijk 10.100 en 11.000). Met name bij de 4- tot en met 11-jarigen is de bijstelling in de komende jaren groot (zie Tabel 5.4). De prognose voor 2023 wijkt met 72.300 kinderen af in leeftijdsgroep 4 tot en met 11, ten opzichte van de realisatie in 2023. De 12- tot en met 16-jarigen worden voor de komende jaren ook licht naar beneden bijgesteld. In 2023 tot en met 2025 is de bevolkingsprognose sterk naar beneden bijgesteld voor de leeftijdsgroep 17 tot en met 25. In de jaren die daar op volgen worden, volgens de huidige bevolkingsprognose, juist meer 17- tot en met 25-jarigen verwacht.

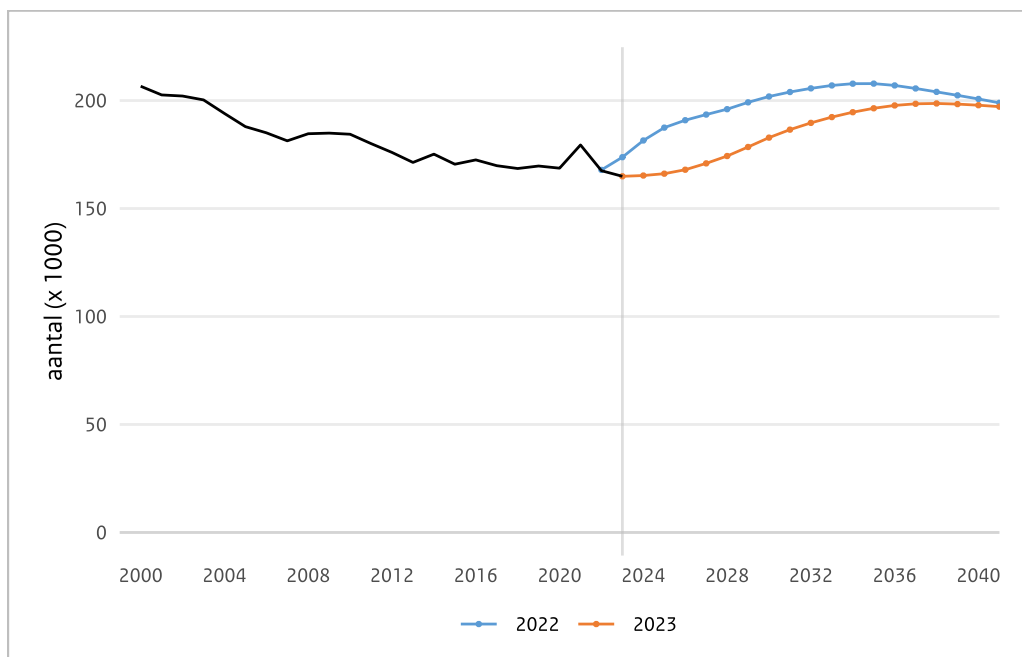
Tabel 5.4: Bijstellingen sinds vorige bevolkingsprognose (inwoners x1.000)

leeftijd	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
totaal 4-11	-10,1	-10,7	-9,3	-7,9	-14,7	-29,8	-50,1	-72,3
totaal 12-16	-6,2	-6,7	-6,2	-4,9	-3,9	-3,3	-3,0	-2,4
totaal 17-25	-11,0	-15,2	-10,8	0,5	5,2	8,6	25,5	32,4
totaal 4-25	-27,3	-32,7	-26,4	-12,3	-13,4	-24,6	-27,6	-42,2

5.2.1.2 *Sterke bijstelling van het aantal geboorten in Nederland*

In 2023 zijn er 164.900 kinderen geboren in Nederland, 3.000 kinderen minder dan het CBS verwachtte. De prognose van dit jaar stelt het aantal geboorten van de komende jaren weer naar beneden bij. Naar-mate er verder in de toekomst wordt geraamd, komt de prognose van het aantal geboortes wel dichterbij de raming van vorig jaar. Dit is te zien in Figuur 5.2. De oorzaak van deze trend is de veronderstelling van het CBS dat het totale vruchtbaarheidscijfer de komende jaren daalt.⁵ Daarbij wordt rekening gehouden met een uitgestelde kinderwens.

⁵<https://nos.nl/artikel/2500539-ouderschap-vaker-uitgesteld-om-onzekere-toekomst>

Figuur 5.2: Geboorten in Nederland

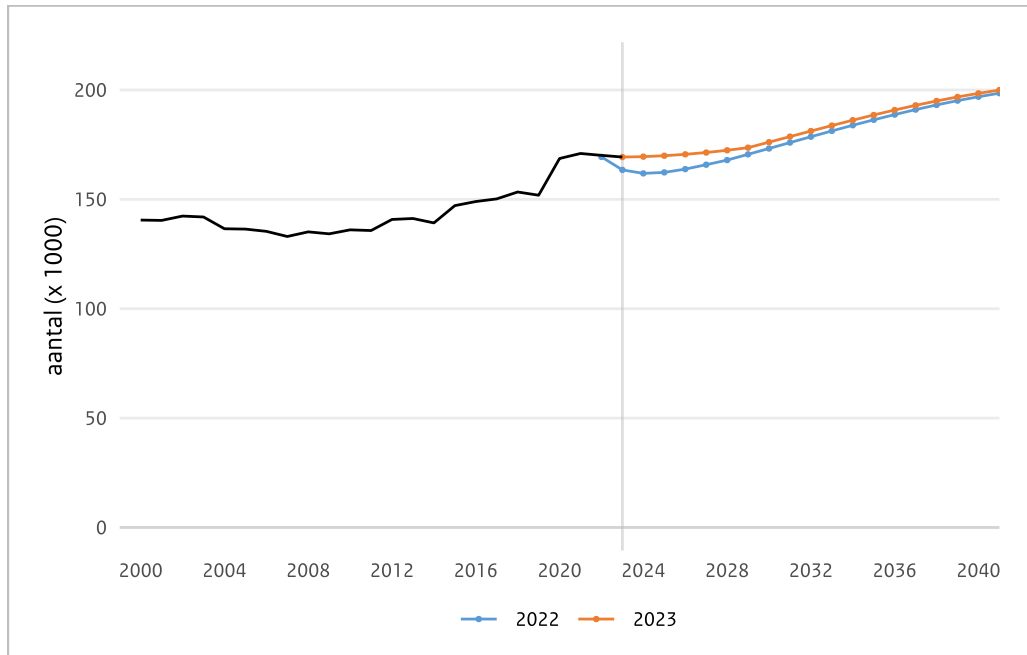
De daling in geboorten hangt volgens experts samen met een onzekere toekomst. Zo draagt de flexibele arbeidsmarkt – en de daaraan gekoppelde woonsituatie – bij aan de dalende geboortecijfers onder mensen met geen of praktische startkwalificaties. Onder mensen die theoretisch zijn opgeleid dalen de geboortecijfers ook, maar doordat de opleiding en de professionele carrière de prioriteit krijgen boven kinderen.⁶

5.2.1.3

Kleine bijstelling van sterftcijfers in de prognose

In 2023 zijn 169.300 inwoners van Nederland overleden, meer dan de 163.500 die in de vorige prognose verwacht werden. De bijstellingen worden kleiner richting 2040. De corona pandemie heeft in de afgelopen jaren geleid tot oversterfte. Deze trend is weer aan het afzwakken. De huidige prognose volgt de opwaartse trend die voor corona ook al zichtbaar was. De prognose van sterftcijfers heeft in het algemeen een minimaal effect op de raming van het onderwijs.

⁶<https://nos.nl/artikel/2500539-ouderschap-vaker-uitgesteld-om-onzekere-toekomst>

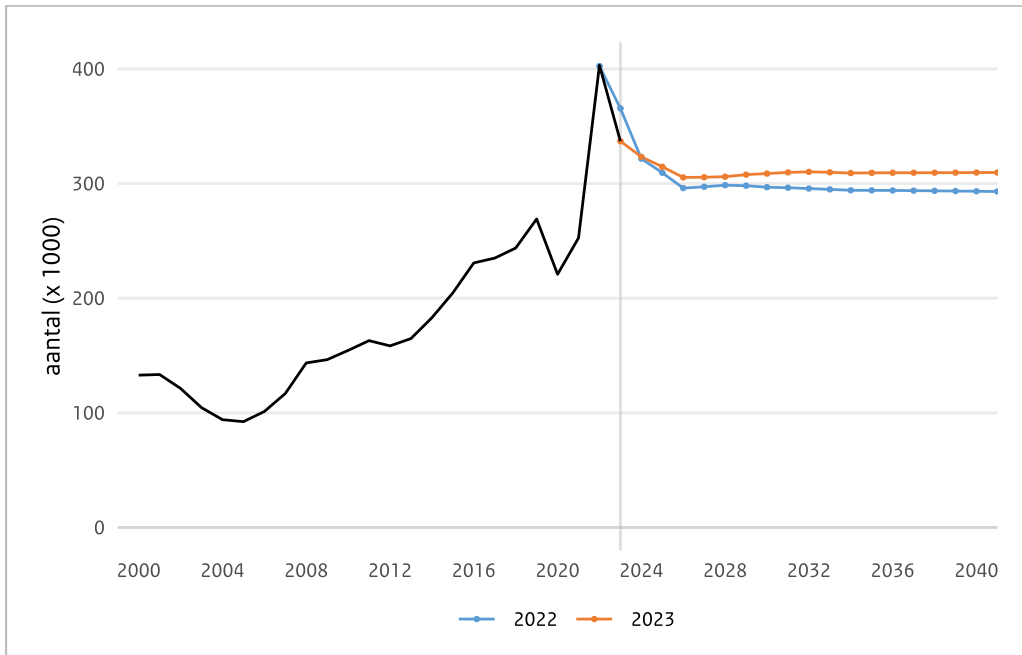
Figuur 5.3: Sterfte in Nederland

5.2.1.4

Immigratie daalt na het uitbreken van de Oekraïne-oorlog

In 2023 zijn er 336.900 mensen naar Nederland gekomen. In 2022, toen de oorlog in Oekraïne uitbrak, waren dit er 403.100. Bij het maken van een prognose over immigratie moet dus rekening gehouden worden met grote onzekerheden.⁷ Zo is het moeilijk te voorspellen wat de effecten zijn van het uitbreken van een oorlog of een natuurramp. De verwachting is dat de immigratie zich in 2026 stabiliseert rond 305.300 mensen.

⁷<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2023/bevolkingsprognose-2023-2070-minder-geboorten-meer-migratie/>

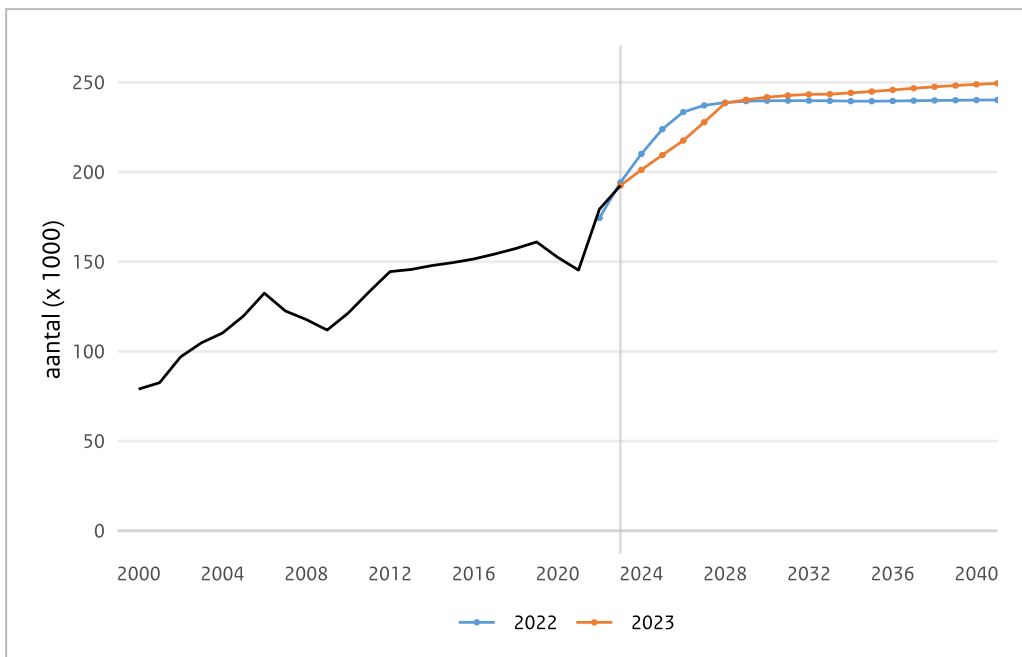

Figuur 5.4: Immigratie in Nederland

5.2.1.5

Emigratiecijfers worden minimaal bijgesteld

In 2023 emigreren er 192.500 mensen uit Nederland. Het aantal mensen dat uit Nederland verhuist blijft oplopen tot 241.700 mensen in 2030 en blijft dan stabiel. De emigratie hangt samen met de immigratie. Mensen die immigreren hebben namelijk een hogere kans om ook weer te emigreren. De verwachte groei van emigratie hangt dan ook samen met de hoge immigratiecijfers van 2022 en 2023.

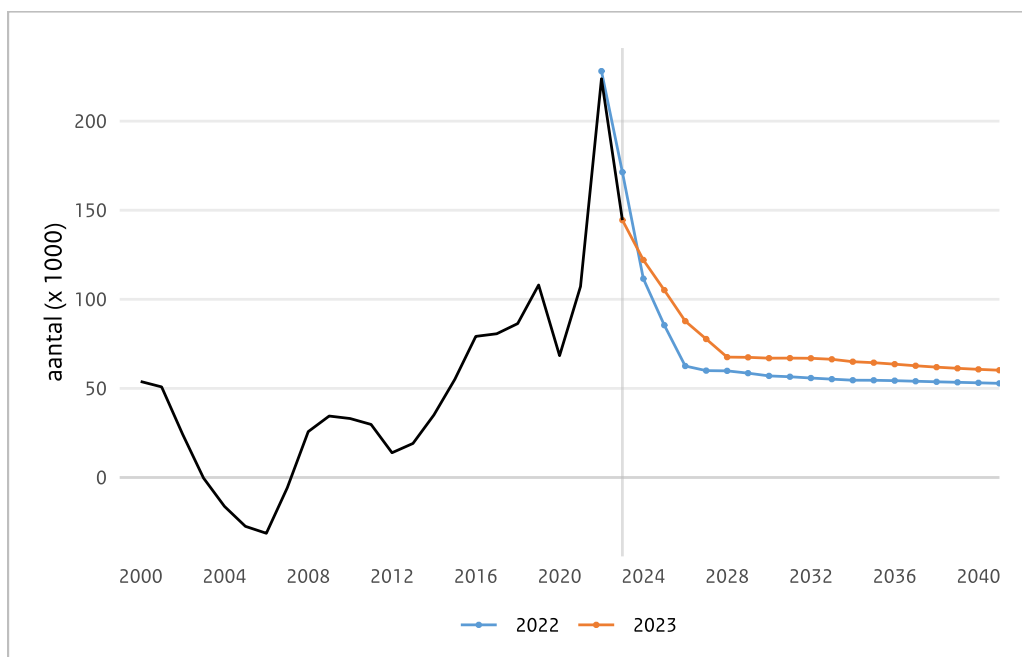

Figuur 5.5: Emigratie in Nederland

5.2.1.6

Het immigratiesaldo in 2023 valt lager uit

In 2023 zijn er meer mensen naar Nederland gekomen dan er zijn vertrokken (144.400). Het migratiesaldo (immigratie min emigratie) piekte in 2022, door het uitbreken van oorlog in Oekraïne. Het migratiesaldo in 2023 is lager dan het CBS verwachtte (26.900). Het immigratiesaldo is daarom bijgesteld. De CBS Bevolkingsprognose 2023 stelt het immigratiesaldo op de lange termijn weer iets naar boven bij.

Figuur 5.6: Migratiesaldo in Nederland

5.2.2

Onderwijsmatrix

De onderwijsmatrix is, naast de bevolkingsprognose, de belangrijkste bron voor de referentieraming. De onderwijsmatrix is gedetailleerd en bevat gegevens op een lager niveau dan in de referentieraming.

In RR2024 zijn de volgende definitieve gegevens verwerkt:

- aantallen leerlingen en studenten 2022-2023;
- aantallen gediplomeerden 2021-2022;
- leerlingen- en studentenstromen tussen 2021-2022 en 2022-2023.

Verder zijn de volgende voorlopige gegevens verwerkt:

- aantallen leerlingen en studenten 2023-2024;
- aantallen gediplomeerden 2022-2023;
- leerlingen- en studentenstromen tussen 2022-2023 en 2023-2024.

In de onderwijsmatrix zijn voor Referentieraming 2024 de volgende aanpassingen gedaan:

- De peildatum van de leeftijd is gewijzigd van 31 december t naar 1 oktober t. Dit betekent dat bijvoorbeeld in onderwijsmatrix 2023, met de stromen tussen 2022-2023 en 2023-2024, de leeftijd op 1 oktober 2023 wordt gehanteerd in plaats van de leeftijd op 31 december 2023.

- De rand van de onderwijsmatrix is gewijzigd van de Nederlandse bevolking op 1 januari $t+1$ naar de Nederlandse bevolking op 1 oktober t . Dit betekent dat bijvoorbeeld in onderwijsmatrix 2023, met de stromen tussen 2022-2023 en 2023-2024, de rand wordt gevormd door de Nederlandse bevolking op 1 oktober 2023, in plaats van de Nederlandse bevolking op 1 januari 2024.
- Voor de integratie van de raming van internationale studenten in de hoofdraming is het hoger onderwijs uitgesplitst in vijf categorieën studenten:
 1. nationale studenten met de Nederlandse nationaliteit;
 2. nationale studenten met een EER-nationaliteit, maar niet de Nederlandse nationaliteit;
 3. nationale studenten met een niet-EER-nationaliteit;
 4. internationale studenten met een EER-nationaliteit;
 5. internationale studenten met een niet-EER-nationaliteit.

Deze vijf categorieën zijn nodig om zowel het onderscheid nationaal/internationaal als Nederlands/overig EER/niet-EER te kunnen maken. Nationale studenten zijn studenten met de Nederlandse nationaliteit plus studenten met een niet-Nederlandse nationaliteit die een diploma in het Nederlandse vo- of mbo-onderwijs hebben behaald. Internationale studenten zijn studenten met een niet-Nederlandse nationaliteit zonder een in Nederland behaald vo- of mbo-diploma. De indeling Nederlands/overig EER/niet-EER is alleen gebaseerd op de laatst bekende nationaliteit van de student.

- In het vo zijn leerlingen in internationale schakelklassen (isk's) apart onderscheiden door analyse van de ontwikkelingen over de jaren heen per vestiging, opleidingscode en leerjaar. In deze analyse zijn alleen leerlingen betrokken die korter dan 4 jaar in Nederland zijn en een niet-Nederlandse nationaliteit hebben. Deze leerlingen worden meestal in brugjaren 1 en 2 geregistreerd, maar er zijn ook leerlingen die door het vo aan het vavo worden uitbesteed.
- In de onderwijsmatrix van het laatste jaar is de stroom van geen onderwijs naar basisonderwijs voor 4-jarigen opgehoogd vanwege een achterblijvende registratie van nieuwe 4-jarige basisschoolleerlingen in het Register Onderwijsdeelnemers (ROD). Het verwachte aantal 4-jarige basisschoolleerlingen op 1 oktober 2023 is geschat door de trend van de fractie van het aantal 4-jarigen t.o.v. de bevolking voor de jaren 2011-2022 volgens de standaardmethodiek van de raming te extrapoleren naar 2023. Hierdoor worden ruim 2.300 4-jarige basisschoolleerlingen op 1 oktober 2023 toegevoegd.

Vanaf deze raming wordt de leeftijd van leerlingen op 1 oktober gebruikt in plaats van 31 december. Daardoor zijn de leerlingen in de data ongeveer 3 maanden jonger. Hierdoor zijn minder (v)so-leerlingen te oud om in het vso-wec onderwijs te volgen. Dit betekent dat een kleinere correctie voor toegestane leeftijden nodig is in de onderwijsmatrix. In het bao heeft om die reden een verschuiving van groep 2 naar groep 1 plaatsgevonden van zo'n 8.000 leerlingen. Beide verschuivingen vinden plaats over de hele historie.

5.2.3

Werkloosheidsprognose

Voor de historische en de geraamde toekomstige werkloosheidsontwikkeling wordt in de referentieraming gebruik gemaakt van de middellangetermijnverkenning (onderdeel van de Macro Economische Verkenning) van het CPB (zie gegevensbron in Paragraaf 6.5.4). Het geraamde toekomstige werkloosheidspercentage wordt gebruikt om de verwachte verhouding tussen bol en bbl te bepalen.

Sinds RR2009 wordt een model gebaseerd op de volgende formule toegepast om het aandeel bol in het mbo te berekenen:

$$v = a + b \cdot t + c \cdot w(t - 1)$$

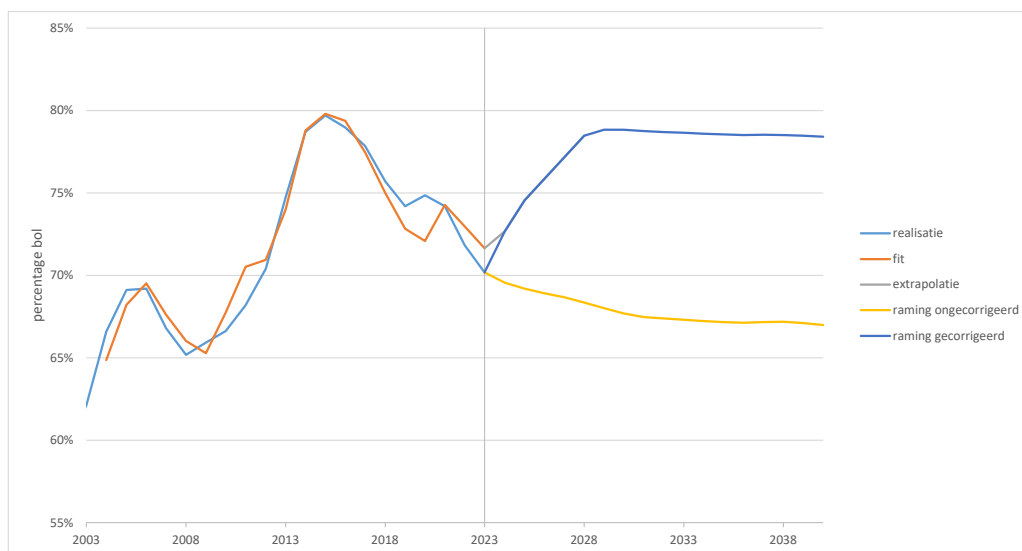
met:

- v = procentueel aandeel bol in de onderwijsdeelname in het mbo;
- t = jaartal;
- $w(t-1)$ = werkloosheidspercentage in het vorige jaar volgens de *Macro Economische Verkenning* (MEV) van CPB.

In RR2024 (met gerealiseerde aantallen tot en met 2023) zijn de volgende parameterwaarden geschat:

- a is geschat op -14,037. Deze geeft de hoogte van de lijn aan. Het is de intercept als $b = 0$ en $c = 0$.
- De geschatte waarde voor b is 0,007. Dit betekent dat sinds 2004 het aandeel bol gemiddeld met 0,7% per jaar toeneemt en deze trend naar verwachting doorzet.
- c is geschat op 2,906. Dit betekent dat er, bovenop de trend, een conjunctuureffect is: 1% meer werkloosheid leidt (met 1 jaar vertraging) tot 2,906% meer bol (ten opzichte van het hele mbo). Dus als er precies 500.000 mbo-studenten zijn, en de werkloosheid stijgt met 1%, dan gaan volgens dit model in het jaar daarop 2,906% van 500.000 = 14.530 studenten meer naar de bol, en minder naar de bbl.

In Figuur 5.7 zien we hoe het percentage bol in de referentieraming gecorrigeerd wordt, naar aanleiding van de geraamde werkloosheidspercentages in de komende jaren. De verticale as in de figuur begint niet zoals gebruikelijk op het nulpunt, om de ontwikkelingen duidelijk zichtbaar te maken. In Paragraaf 4.4.1 wordt toegelicht hoeveel studenten er door deze correctie in de bol- en bbl-opleidingen geraamd worden.

Figuur 5.7: Percentage bol in correctiemodel en telling

5.3

Opbouw van de ramingen

De raming wordt opgebouwd in stappen. De raming van vorig jaar, RR2023, wordt eerst uitgekleed voor een 'kale raming'. Vervolgens worden in stappen nieuwe gegevens toegevoegd. We presenteren de volgende stappen:

- A) Als eerste wordt RR2023 ontdaan van alle sturing, resulterend in RR2023 kaal.
- B) Het effect van het toevoegen van de nieuwe bevolkingsprognose (zie Paragraaf 5.2.1). Dit leidt tot RR2024 bevolkingsprognose.
- C) Het effect van het toevoegen van nieuwe onderwijsstroomgegevens. Dit leidt tot RR2024 kaal.
- D) Het effect van het toevoegen van geëxtrapoleerde trends in onderwijskeuzes (zie Paragraaf 5.1.3). Dit leidt tot extrapolaties in RR2024
- E) Het effect van het toevoegen van sturingen (zie Paragraaf 5.1.10), exclusief de werkloosheidscorrectie. Dit leidt tot RR2024 sturingen.
- F) De laatste stap is het toevoegen van de werkloosheidscorrectie in het mbo (zie Paragraaf 5.1.7). Dit leidt tot RR2024.

Tabel 5.5: Bijstelling referentieraming in stappen per ramingsjaar (x 1.000)

bijstelling absoluut	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
A: RR2023 kaal	0,0	-25,7	-35,2	-41,8	-47,6	-52,9	-59,2	-65,7	-69,6
B: RR2024 bev prog	0,0	-7,5	-8,9	-5,8	0,9	1,3	-7,9	-23,7	-43,2
C: RR2024 kaal	1,6	-5,6	-14,8	-22,0	-26,3	-31,3	-32,8	-33,1	-32,4
D: RR2024 extrapolaties	0,0	0,0	-0,3	-0,3	0,1	0,5	1,1	1,9	2,8
E: RR2024 sturingen	0,0	0,0	0,8	2,4	4,9	7,9	11,0	13,8	16,7
F: RR2024	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	1,4
totaal	1,6	-38,8	-58,3	-67,5	-68,1	-74,5	-87,8	-106,0	-124,2

Tabel 5.6: Opbouw van RR2024 voor 2024 in stappen

	RR2023	A	RR2023 kaal	B	RR2024 bev prog	C	RR2024 kaal	D	RR2024 extrapolaties	E	RR2024 sturingen	F	RR2024	RR2024 -/- RR2023
bao	1370,9	-9,2	1361,7	-5,7	1356,0	-1,6	1354,5	0,0	1354,4	0,0	1354,4	0,0	1354,4	-16,5
sbao	33,2	-0,3	32,9	-0,1	32,8	0,6	33,5	0,0	33,5	0,0	33,5	0,0	33,5	0,3
so-wec	34,6	-0,3	34,2	-0,2	34,1	1,2	35,3	0,0	35,3	0,0	35,3	0,0	35,3	0,7
vso-wec	39,7	-0,5	39,2	-0,1	39,1	0,5	39,6	0,0	39,6	0,0	39,6	0,0	39,6	-0,1
totaal po	1478,4	-10,3	1468,1	-6,0	1462,1	0,7	1462,8	0,0	1462,8	0,0	1462,8	0,0	1462,8	-15,6
vo 1-2	388,4	-0,9	387,5	-3,1	384,4	-22,5	362,0	0,0	362,0	0,0	362,0	0,0	362,0	-26,4
vmbo 3+	195,8	-1,1	194,7	-0,2	194,5	-4,5	189,9	0,0	189,9	-0,4	189,5	0,0	189,5	-6,3
havo/vwo 3	93,4	-0,5	92,9	-0,2	92,7	0,5	93,2	0,0	93,3	0,0	93,3	0,0	93,3	-0,1
havo/vwo 4+	235,1	-0,2	235,0	-0,3	234,7	-2,8	231,9	0,2	232,2	-0,5	231,6	0,0	231,6	-3,5
pro	29,2	-0,3	29,0	-0,1	28,9	0,0	29,0	0,0	29,0	0,0	29,0	0,0	29,0	-0,3
isk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,2	25,2	0,0	25,2	0,0	25,2	0,0	25,2	25,2
totaal vo	942,0	-3,0	939,0	-3,8	935,2	-4,0	931,2	0,2	931,5	-0,9	930,6	0,0	930,6	-11,4
vavo vo	6,1	-0,9	5,2	0,0	5,1	1,8	6,9	0,0	6,9	-0,5	6,4	0,0	6,4	0,3
vavo roc	7,3	0,0	7,3	0,0	7,3	1,4	8,7	0,0	8,7	-0,3	8,4	0,0	8,4	1,1
vavo isk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,7	0,0	0,7	0,0	0,7	0,0	0,7	0,7
totaal ve	13,4	-1,0	12,4	0,0	12,4	3,8	16,2	0,0	16,2	-0,8	15,5	0,0	15,5	2,1
bol	347,0	-18,0	329,0	-0,3	328,7	-3,2	325,5	-0,3	325,3	0,2	325,4	14,5	340,0	-7,0
bbl	121,2	21,5	142,7	0,0	142,7	-0,3	142,4	0,1	142,5	0,0	142,4	-14,5	127,9	6,7
totaal mbo	468,2	3,5	471,7	-0,3	471,4	-3,5	467,9	-0,2	467,7	0,2	467,9	0,0	467,9	-0,3
vt-hbo ass. degree	13,2	-0,3	13,0	0,0	12,9	3,1	16,0	0,2	16,3	0,0	16,3	0,0	16,3	3,0
vt-hbo bachelor	383,2	-9,4	373,7	0,3	374,1	-10,8	363,3	-1,2	362,1	1,6	363,7	0,0	363,7	-19,4
vt-hbo master	6,9	-0,1	6,8	0,0	6,8	0,2	7,0	0,0	7,1	0,0	7,1	0,0	7,1	0,2
dt-hbo ass. degree	9,0	-0,3	8,7	0,0	8,7	0,7	9,4	0,1	9,5	0,0	9,5	0,0	9,5	0,5
dt-hbo bachelor	41,7	-0,2	41,5	0,0	41,5	-1,5	39,9	-0,1	39,9	0,0	39,9	0,0	39,9	-1,8
dt-hbo master	8,1	0,0	8,1	0,0	8,1	-0,4	7,7	0,0	7,7	0,0	7,7	0,0	7,7	-0,3
totaal hbo	462,0	-10,3	451,7	0,3	452,1	-8,7	443,4	-0,9	442,5	1,7	444,2	0,0	444,2	-17,8
vt-wo bachelor	221,0	-6,0	215,0	1,1	216,1	-0,4	215,6	0,5	216,1	0,6	216,7	0,0	216,7	-4,3
vt-wo master	132,2	-8,2	124,1	-0,1	124,0	-2,6	121,4	0,0	121,4	0,0	121,4	0,0	121,4	-10,8
dt-wo bachelor	1,4	0,0	1,4	0,0	1,4	0,0	1,4	0,0	1,4	0,0	1,4	0,0	1,4	0,0
dt-wo master	3,1	0,0	3,1	0,0	3,1	-0,2	2,9	0,0	2,9	0,0	2,9	0,0	2,9	-0,2
totaal wo	357,7	-14,2	343,6	1,0	344,6	-3,3	341,3	0,5	341,8	0,6	342,4	0,0	342,4	-15,3
totaal	3721,8	-35,2	3686,6	-8,9	3677,7	-14,8	3662,9	-0,3	3662,6	0,8	3663,4	0,0	3663,4	-58,3

5.4 Betrouwbaarheid van de referentieraming

5.4.1 Vergelijking Referentieraming 2023 met tellingen

Tabel 5.7: Vergelijking RR2023 en tellingen 2023 onderwijscategorieën (x 1.000 personen)

	raming	telling	verschil	
			absoluut	relatief
bao	1373,1	1359,8	-13,3	-1,0%
sbao	33,7	33,9	0,2	0,6%
so-wec	34,5	34,8	0,4	1,1%
vso-wec	38,9	38,6	-0,2	-0,5%
totaal po	1480,1	1467,2	-12,9	-0,9%
vo 1-2	395,0	367,5	-27,5	-7,0%
vmbo 3+	193,4	191,4	-2,0	-1,0%
havo/vwo 3	92,3	93,2	0,9	1,0%
havo/vwo 4+	236,2	235,2	-1,0	-0,4%
pro	29,1	28,9	-0,2	-0,7%
isk	0,0	24,6	24,6	-
totaal vo	946,0	940,8	-5,3	-0,6%
vavo vo	6,0	6,7	0,7	11,2%
vavo roc	7,3	8,1	0,8	11,6%
vavo isk	0,0	0,6	0,6	-
totaal ve	13,3	15,4	2,1	16,0%
bol	339,7	329,5	-10,2	-3,0%
bbl	131,1	139,9	8,8	6,7%
totaal mbo	470,8	469,4	-1,3	-0,3%
vt-hbo ass. degree	13,1	15,1	1,9	14,7%
vt-hbo bachelor	393,0	380,0	-13,0	-3,3%
vt-hbo master	6,6	6,8	0,2	3,0%
dt-hbo ass. degree	8,6	9,0	0,4	4,5%
dt-hbo bachelor	41,9	40,9	-1,0	-2,3%
dt-hbo master	8,1	7,9	-0,2	-2,0%
totaal hbo	471,3	459,7	-11,6	-2,5%
vt-wo bachelor	220,5	217,9	-2,5	-1,1%
vt-wo master	126,5	119,3	-7,2	-5,7%
dt-wo bachelor	1,4	1,5	0,0	1,1%
dt-wo master	3,1	3,1	-0,0	-1,1%
totaal wo	351,5	341,8	-9,7	-2,8%
totaal	3733,0	3694,2	-38,8	-1,0%

Tabel 5.8: Vergelijking RR2023 en tellingen 2023 gediplomeerden (x 1.000 personen)

	raming	telling	verschil	
			absoluut	relatief
vmbo	82,6	80,6	-2,0	-2,4%
havo	44,7	42,0	-2,7	-6,0%
vwo	34,6	33,1	-1,4	-4,2%
totaal vo	161,9	155,8	-6,1	-3,8%
vavo	7,1	6,9	-0,3	-3,8%
bol	96,8	98,4	1,6	1,6%
bbl	51,8	52,3	0,5	1,0%
totaal mbo	148,6	150,7	2,1	1,4%
hbo ass. degree	5,1	5,2	0,0	0,4%
hbo bachelor	67,1	69,5	2,4	3,5%
hbo master	4,8	5,1	0,3	7,0%
totaal hbo	77,1	79,8	2,7	3,5%
wo bachelor	41,5	43,3	1,8	4,3%
wo master	51,1	53,1	2,0	3,8%
totaal wo	92,6	96,3	3,7	4,0%
totaal	487,3	489,5	2,2	0,5%

5.4.2

Betrouwbaarheidsintervallen

In deze paragraaf gaan we kort in op de betrouwbaarheid van de referentieraming. In de standaardvorm levert de referentieraming *puntschattingen* op. Het zijn de meest waarschijnlijke verwachting van het aantal leerlingen en studenten, per onderwijssector in een jaar. De puntschatting zegt echter niets over de betrouwbaarheid van de schatting. De uiteindelijke tellingen zullen immers afwijken van de ramingen. De vraag is hoe groot die afwijking kan zijn.

We gebruiken historische afwijkingen tussen ramingen en tellingen om een indruk te krijgen van de nauwkeurigheid. We gebruiken hiervoor de ramingen sinds RR2012, waarbij afwijkingen kunnen ontstaan doordat definities veranderen. Zo werden bijvoorbeeld tot RR2021 alleen bekostigde studenten in het mbo geraamd, terwijl nu ook niet-bekostigde studenten worden geteld. Door zulke veranderingen zijn ramingen en tellingen niet helemaal vergelijkbaar.

In Tabel 5.9 tot en met Tabel 5.14 staan de procentuele afwijkingen van de ramingen sinds 2012, voor elke sector in het onderwijs. We vergelijken de verschillende ramingen, door van iedere raming de betrouwbaarheid te bekijken, van het eerste ramingsjaar tot en met die van het vijfde ramingsjaar. Hierbij betekent t+1 het eerste ramingsjaar in de betreffende raming. Voor bijvoorbeeld RR2016 is t+1 gelijk aan het jaar 2016 en is t+4 gelijk aan het jaar 2019. De standaarddeviatie geeft de spreiding weer van de procentuele afwijkingen.⁸ Deze maat wordt

⁸Voor een sector (po, vo, mbo, hbo of wo) is de geschatte (steekproef)standaardafwijking voor j jaar vooruit de wortel van de som van de gekwadrateerde procentuele afwijkingen, gedeeld door het aantal afwijkingen min 1. Procentuele afwijkingen worden berekend door (verwachting-realisatie)/realisatie.

gebruikt in de 67%-betrouwbaarheidsintervallen⁹, weergegeven in grafiekvorm in Figuur 5.8 tot en met Figuur 5.13.

We doen in dit hoofdstuk uitspraken over de onzekerheid voor de ramingen tot en met 5 jaar vooruit. Verder vooruit is de onzekerheid nog groter, en dus minder goed in te schatten.

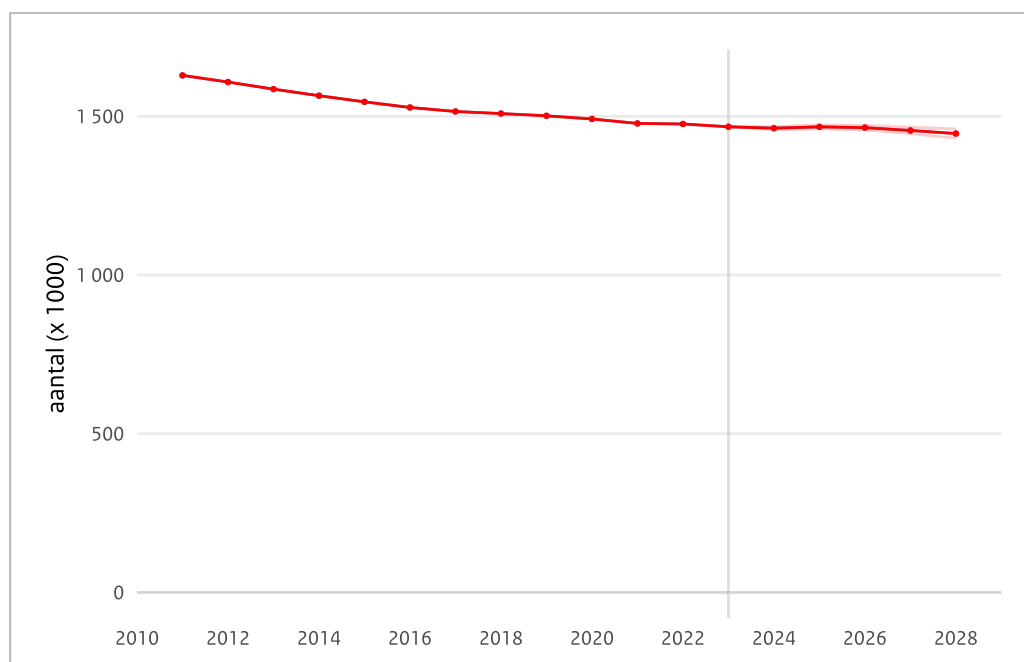
De marges zijn het kleinst in het po. Stroomfracties zijn relatief stabiel en de instroom is ook goed te voorspellen: kinderen die nu geboren worden zijn over 4 jaar vrijwel allemaal ingeschreven in het bekostigd onderwijs. Ook de deelname aan het voortgezet onderwijs is om vergelijkbare redenen betrouwbaar te voorspellen. In beide sectoren hangt de onzekerheid in de leerlingenraming nauw samen met de onzekerheid in de bevolkingsprognose, die voor de leerplichtige leeftijd vrij goed voorspelbaar is.

Na het halen van een vo-diploma heeft een leerling echter een breed scala aan keuzes binnen en buiten het vervolgonderwijs. Daardoor speelt onzekerheid in de stroomfracties een grotere rol. Dit resulteert in bredere betrouwbaarheidsintervallen in het mbo, hbo, en wo. In hbo en wo is er tot RR2020 meestal sprake van een gemiddelde onderraming: het werkelijke aantal studenten in het hoger onderwijs lag vaak hoger dan voorspeld. Dit kwam onder andere doordat er meer internationale studenten instroomden dan werd verwacht. De laatste drie referentieramingen was er juist sprake van een overraming.

⁹ Intervallen met een vooraf gespecificeerde betrouwbaarheid rondom de puntschatting waarbinnen de te schatten waarde met die mate van betrouwbaarheid zal liggen, uitgaande van een normale verdeling waarbij de puntschatting als verwachtingswaarde en de berekende steekproefstandaardafwijking als standaarddeviatie genomen wordt.

Tabel 5.9: Afwijkingen in po (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)

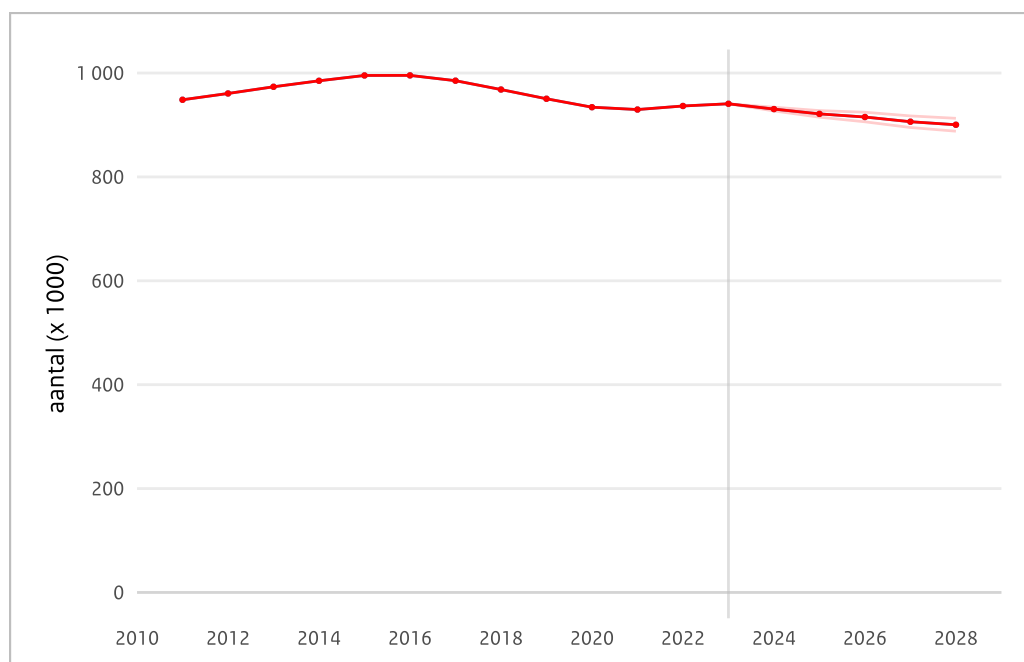
raming	t + 1	t + 2	t + 3	t + 4	t + 5
RR2012	0,3%	0,6%	0,8%	1,0%	1,3%
RR2013	-0,1%	-0,1%	-0,3%	-0,6%	-0,7%
RR2014	-0,1%	-0,4%	-0,6%	-0,8%	-1,3%
RR2015	-0,2%	-0,3%	-0,6%	-0,9%	-0,8%
RR2016	0,1%	0,2%	-0,1%	-0,4%	-0,6%
RR2017	-0,1%	-0,3%	-0,5%	-0,7%	-0,5%
RR2018	-0,2%	-0,3%	-0,4%	-0,5%	-1,2%
RR2019	-0,1%	-0,1%	0,0%	-0,8%	-0,9%
RR2020	0,1%	0,5%	0,1%	0,3%	
RR2021	0,1%	-0,5%	-0,6%		
RR2022	-0,6%	-0,6%			
RR2023	0,9%				
st.dev.	0,4%	0,4%	0,5%	0,7%	1,0%

Figuur 5.8: Aantal leerlingen in po met 67%-betrouwbaarheidsinterval

Tabel 5.10: Afwijkingen in vo (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)

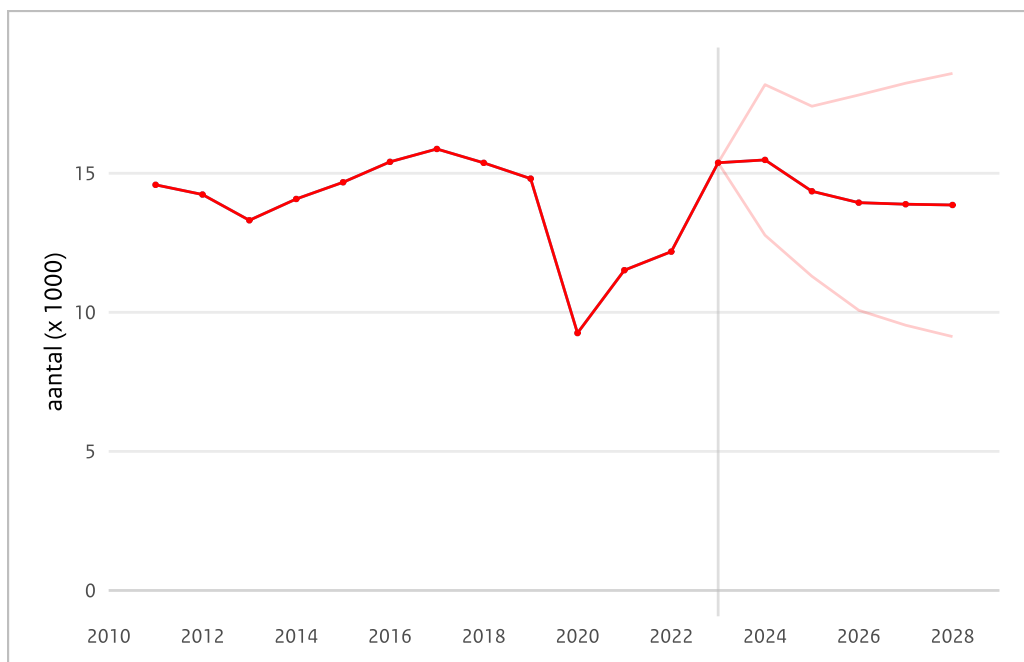
raming	t + 1	t + 2	t + 3	t + 4	t + 5
RR2012	-0,7%	-0,9%	-1,2%	-1,7%	-1,8%
RR2013	-0,1%	-0,3%	-0,7%	-0,9%	-0,9%
RR2014	-0,4%	-1,0%	-1,4%	-1,6%	-1,5%
RR2015	-0,7%	-1,3%	-1,7%	-1,8%	-1,9%
RR2016	0,0%	0,1%	0,5%	0,6%	1,0%
RR2017	-0,1%	0,0%	0,1%	0,7%	0,3%
RR2018	0,1%	0,3%	0,9%	0,8%	-0,4%
RR2019	0,0%	0,4%	0,2%	-0,9%	-1,6%
RR2020	0,4%	0,4%	-0,7%	-1,1%	
RR2021	0,0%	-0,8%	-1,0%		
RR2022	-0,3%	-0,5%			
RR2023	0,6%				
st.dev.	0,4%	0,7%	1,0%	1,3%	1,4%

Figuur 5.9: Aantal leerlingen in vo met 67%-betrouwbaarheidsinterval

Tabel 5.11: Afwijkingen in ve (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)

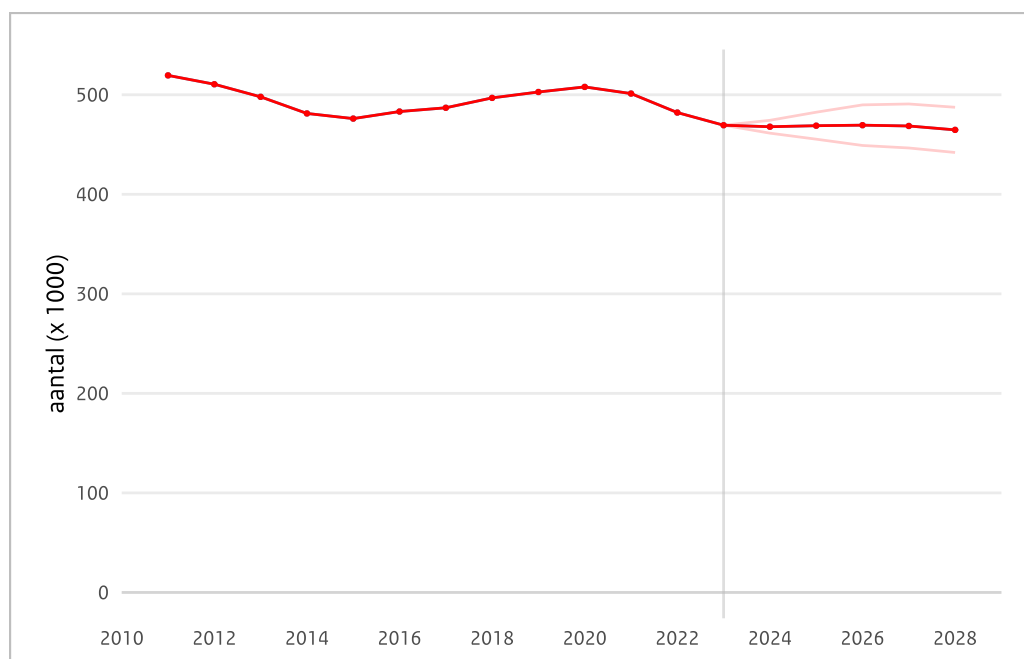
raming	t + 1	t + 2	t + 3	t + 4	t + 5
RR2012	5,1%	-0,1%	-9,4%	-12,6%	-13,9%
RR2013	3,2%	-7,7%	-18,6%	-23,4%	-23,8%
RR2014	-1,1%	-5,4%	-11,3%	-18,7%	-16,9%
RR2015	-0,9%	-3,2%	-5,1%	-2,6%	-1,5%
RR2016	0,0%	0,5%	5,1%	8,8%	71,8%
RR2017	-1,1%	3,7%	7,8%	71,4%	36,7%
RR2018	4,7%	8,8%	74,2%	40,0%	31,2%
RR2019	3,2%	62,1%	26,9%	17,3%	-9,3%
RR2020	56,8%	23,2%	13,9%	-11,9%	
RR2021	6,8%	7,3%	-14,4%		
RR2022	4,0%	-12,1%			
RR2023	-13,8%				
st.dev.	18,0%	21,9%	28,5%	32,2%	35,1%

Figuur 5.10: Aantal leerlingen in ve met 67%-betrouwbaarheidsinterval

Tabel 5.12: Afwijkingen in mbo (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)

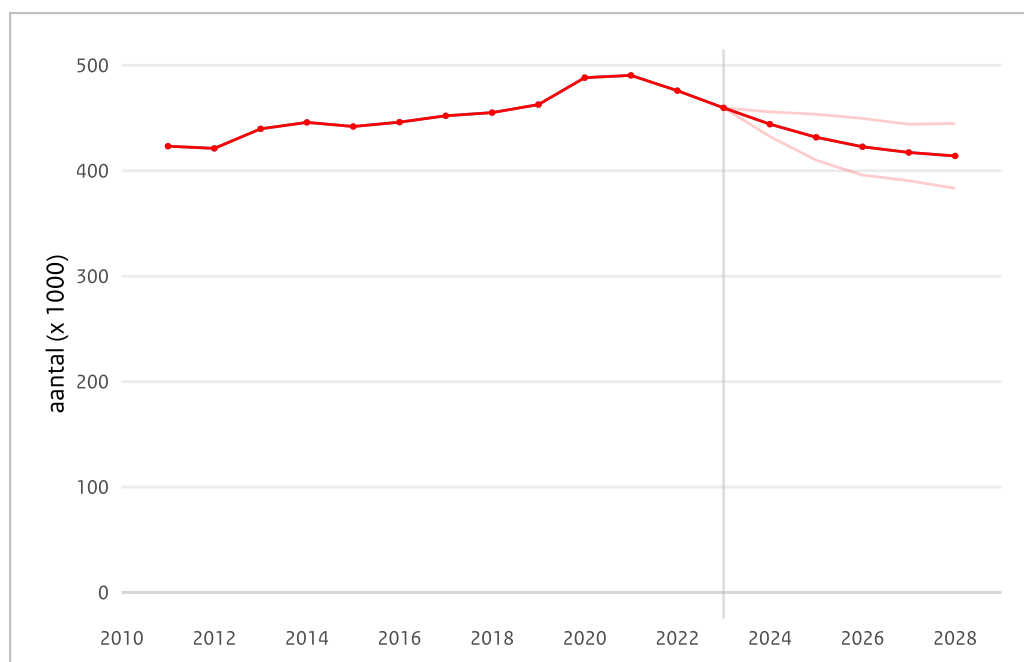
raming	t + 1	t + 2	t + 3	t + 4	t + 5
RR2012	-0,6%	2,0%	5,9%	5,0%	2,9%
RR2013	0,8%	4,3%	6,1%	5,5%	5,5%
RR2014	1,9%	3,8%	3,4%	0,2%	-1,4%
RR2015	-0,1%	-1,5%	-2,6%	-4,4%	-5,6%
RR2016	-1,8%	-2,8%	-4,4%	-5,3%	-6,7%
RR2017	-1,1%	-2,7%	-3,7%	-5,5%	-5,7%
RR2018	-2,2%	-3,7%	-6,1%	-6,8%	-5,2%
RR2019	-1,1%	-2,8%	-3,0%	-1,1%	-0,3%
RR2020	-1,5%	-1,1%	1,5%	2,7%	
RR2021	-0,2%	2,0%	2,7%		
RR2022	2,1%	2,7%			
RR2023	0,3%				
st.dev.	1,4%	3,0%	4,5%	4,8%	5,0%

Figuur 5.11: Aantal studenten in mbo met 67%-betrouwbaarheidsinterval

Tabel 5.13: Afwijkingen in hbo (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)

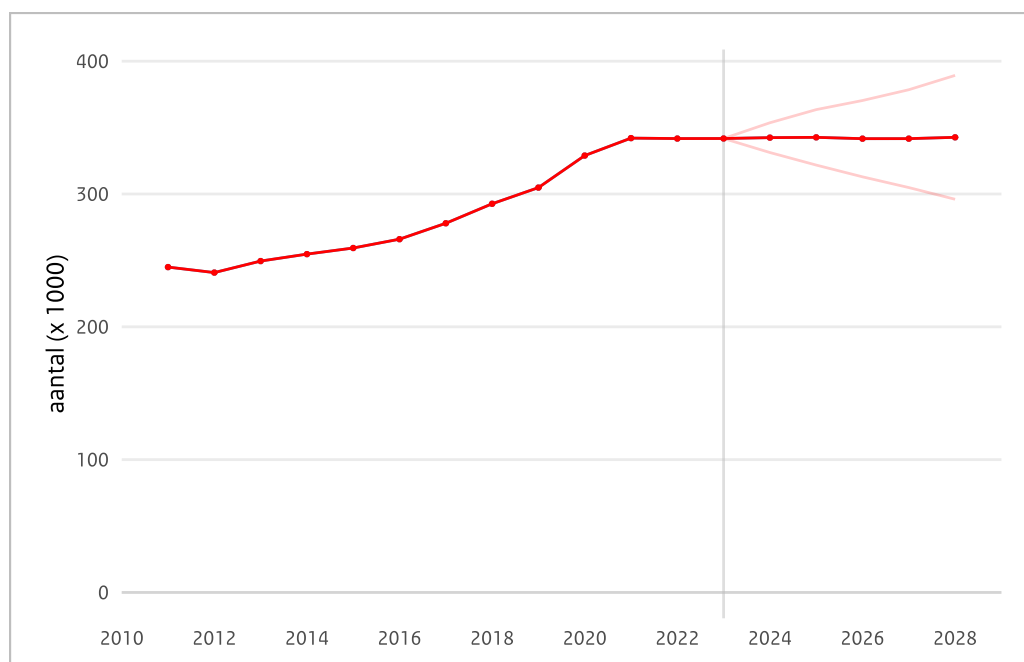
raming	t + 1	t + 2	t + 3	t + 4	t + 5
RR2012	1,4%	-1,8%	-2,2%	-0,3%	-0,1%
RR2013	-3,9%	-7,0%	-6,2%	-6,7%	-7,9%
RR2014	-0,7%	0,1%	0,0%	0,3%	0,3%
RR2015	0,5%	0,2%	-0,4%	-0,6%	-1,9%
RR2016	-1,5%	-2,9%	-3,9%	-5,6%	-10,7%
RR2017	-1,4%	-2,5%	-4,7%	-10,2%	-11,4%
RR2018	-1,6%	-3,9%	-9,2%	-9,9%	-7,8%
RR2019	-2,6%	-8,5%	-9,8%	-8,1%	-6,1%
RR2020	-5,6%	-6,2%	-3,9%	-1,4%	
RR2021	1,8%	6,0%	10,4%		
RR2022	2,8%	6,3%			
RR2023	2,5%				
st.dev.	2,7%	5,2%	6,5%	6,6%	7,6%

Figuur 5.12: Aantal studenten in hbo met 67%-betrouwbaarheidsinterval

Tabel 5.14: Afwijkingen in wo (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)

raming	t + 1	t + 2	t + 3	t + 4	t + 5
RR2012	1,9%	-0,6%	-1,5%	-2,1%	-3,3%
RR2013	-3,6%	-7,3%	-8,7%	-10,4%	-13,5%
RR2014	-3,2%	-5,9%	-8,0%	-11,4%	-14,9%
RR2015	-4,5%	-7,2%	-11,1%	-15,1%	-17,8%
RR2016	-2,4%	-5,9%	-9,7%	-12,0%	-17,1%
RR2017	-3,0%	-6,3%	-8,4%	-13,6%	-15,3%
RR2018	-3,2%	-5,0%	-10,1%	-11,5%	-9,4%
RR2019	-1,5%	-6,5%	-8,0%	-6,0%	-4,3%
RR2020	-5,5%	-7,1%	-5,2%	-3,8%	
RR2021	0,6%	4,1%	7,0%		
RR2022	3,4%	6,3%			
RR2023	2,8%				
st.dev.	3,4%	6,3%	8,6%	11,1%	14,0%

Figuur 5.13: Aantal studenten in wo met 67%-betrouwbaarheidsinterval

6 Bijlagen

De bijlagen gaan verder op volgende pagina's.

6.1 Doorstroom naar hoger onderwijs

Tabel 6.1: Doorstroom havo-gediplomeerden

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
havo-gediplomeerden (x 1.000)	38,0	39,8	41,4	40,6	42,1	42,4	44,0	43,7	44,6	45,5	48,1	47,1	48,3	48,2	53,2	49,0	45,4	42,0
direct naar hbo	78,3%	77,9%	77,8%	78,8%	78,3%	78,3%	76,8%	81,6%	82,8%	75,9%	74,5%	74,7%	74,6%	74,2%	77,0%	72,3%	69,0%	69,4%
direct naar mbo	4,1%	3,8%	3,7%	3,4%	3,3%	3,3%	3,4%	3,4%	3,4%	3,4%	3,2%	2,8%	2,9%	2,8%	3,1%	3,3%	3,6%	3,9%
direct naar vavo-havo	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,4%	0,6%	0,5%	0,5%	0,4%	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%
direct naar vavo-vwo	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	0,7%	0,8%	0,7%	0,7%	0,6%	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%
direct naar vwo	4,8%	4,9%	4,2%	3,9%	3,9%	3,7%	3,8%	3,2%	3,6%	5,1%	5,2%	5,4%	4,9%	5,0%	5,4%	7,2%	6,7%	6,0%
indirect naar hbo na 1 jaar	5,9%	6,1%	6,9%	7,0%	7,7%	8,0%	9,5%	6,3%	4,8%	8,6%	9,3%	9,5%	9,9%	10,7%	7,4%	8,9%	11,7%	
indirect naar mbo na 1 jaar	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	0,7%	0,6%	0,7%	0,6%	0,4%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	0,7%	0,8%	1,0%	
indirect naar vavo-havo na 1 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	
indirect naar vavo-vwo na 1 jaar	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%	
indirect naar vwo na 1 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	
indirect naar wo na 1 jaar	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	
indirect naar hbo na 2 jaar	1,1%	1,1%	1,1%	1,2%	1,2%	1,4%	1,1%	0,8%	1,0%	1,3%	1,4%	1,5%	1,7%	1,4%	1,2%	1,7%		
indirect naar mbo na 2 jaar	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%		
indirect naar vavo-havo na 2 jaar		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		
indirect naar vavo-vwo na 2 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		
indirect naar vwo na 2 jaar			0,0%										0,0%	0,0%		0,0%		
indirect naar wo na 2 jaar	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%		
na 3 jaar nog geen vervolgonderwijs	4,2%	4,5%	4,4%	3,8%	3,8%	3,5%	3,4%	2,9%	2,8%	3,5%	3,7%	3,8%	3,7%	3,7%	4,0%	4,3%	7,0%	19,7%

In bovenstaande tabel is te zien of en hoeveel leerlingen na het halen van een diploma dat toegang geeft tot het hoger onderwijs in het hoger onderwijs gaan studeren. Dat kunnen ze direct na het behalen van hun diploma doen of ze kunnen eerst een andere opleiding volgen. Een havo-gediplomeerde kan bijvoorbeeld eerst naar het vwo gaan om later – na wel of niet halen van het vwo-diploma – alsnog het hoger onderwijs in te stromen.

Tabel 6.2: Doorstroom vwo-gediplomeerden

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
vwo-gediplomeerden (x 1.000)	29,2	30,3	32,4	34,1	31,6	32,6	32,1	32,8	31,8	33,2	32,7	34,5	35,2	35,1	38,5	36,8	35,6	33,1
direct naar hbo	13,5%	13,3%	12,6%	13,2%	12,4%	11,7%	11,1%	12,2%	11,0%	9,8%	8,6%	8,6%	8,9%	8,9%	10,2%	9,6%	9,5%	9,9%
direct naar mbo	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%
direct naar vavo-vwo	0,2%	0,3%	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%	0,4%	0,5%	0,4%	0,4%	0,5%	0,4%	0,6%	0,6%	0,7%
direct naar wo	71,9%	71,5%	70,9%	71,1%	71,6%	70,7%	70,7%	76,2%	80,1%	74,7%	74,7%	74,5%	73,5%	72,1%	75,0%	72,1%	66,5%	65,6%
indirect naar hbo na 1 jaar	2,0%	2,0%	2,3%	2,3%	2,2%	2,6%	2,9%	1,6%	1,3%	1,9%	2,1%	2,0%	2,2%	2,4%	2,0%	2,4%	3,2%	
indirect naar mbo na 1 jaar	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	
indirect naar vavo-vwo na 1 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	
indirect naar wo na 1 jaar	7,8%	8,2%	9,1%	8,9%	9,7%	10,4%	11,3%	6,4%	4,3%	9,1%	9,9%	10,3%	10,5%	12,1%	8,0%	10,2%	14,4%	
indirect naar hbo na 2 jaar	0,4%	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	0,3%	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%		
indirect naar mbo na 2 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		
indirect naar vavo-vwo na 2 jaar			0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%			
indirect naar wo na 2 jaar	0,7%	0,7%	0,8%	0,6%	0,6%	0,9%	0,5%	0,4%	0,4%	0,7%	0,8%	0,7%	0,9%	0,6%	0,7%	0,9%		
na 3 jaar nog geen vervolgonderwijs	3,2%	3,3%	3,5%	3,2%	2,5%	2,8%	2,8%	2,6%	2,4%	3,0%	2,9%	2,9%	3,0%	2,9%	3,1%	3,4%	5,3%	23,6%

In bovenstaande tabel is te zien of en hoeveel leerlingen na het halen van een diploma dat toegang geeft tot het hoger onderwijs in het hoger onderwijs gaan studeren. Dat kunnen ze direct na het behalen van hun diploma doen of ze kunnen eerst een andere opleiding volgen. Een havo-gediplomeerde kan bijvoorbeeld eerst naar het vwo gaan om later – na wel of niet halen van het vwo-diploma – alsnog het hoger onderwijs in te stromen.

Tabel 6.3: Doorstroom bol4-ge diplomaerden

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
bol niveau 4-ge diplomaerden (x 1.000)	42,5	44,0	44,7	45,4	45,8	46,5	47,1	49,3	51,3	53,8	53,4	59,7	57,7	56,7	56,9	57,8	57,4	55,6
direct naar hbo	52,3%	50,9%	49,1%	50,6%	49,3%	47,3%	46,3%	48,9%	48,4%	41,0%	41,3%	41,1%	40,8%	40,4%	43,7%	41,5%	37,5%	35,5%
direct naar mbo	2,4%	2,4%	2,1%	2,3%	1,9%	1,8%	2,0%	2,1%	1,9%	2,0%	1,8%	1,7%	1,6%	1,5%	1,8%	1,9%	1,6%	1,6%
direct naar vavo	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
indirect naar hbo na 1 jaar	4,4%	4,5%	5,8%	5,6%	5,9%	6,3%	7,0%	5,4%	4,7%	6,7%	7,3%	7,2%	7,6%	8,8%	6,8%	6,5%	7,5%	
indirect naar mbo na 1 jaar	0,6%	0,7%	0,7%	0,8%	0,8%	1,0%	1,0%	0,9%	0,8%	0,9%	0,8%	0,9%	0,8%	0,9%	0,9%	0,8%	0,9%	
indirect naar vavo na 1 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	
indirect naar wo na 1 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	
indirect naar hbo na 2 jaar	1,5%	2,0%	2,1%	1,8%	1,6%	1,9%	1,9%	1,3%	1,5%	2,1%	2,2%	2,2%	2,6%	2,6%	1,9%	2,2%		
indirect naar mbo na 2 jaar	0,4%	0,4%	0,5%	0,5%	0,6%	0,7%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	0,6%	0,5%	0,5%	0,6%	0,5%	0,5%		
indirect naar vavo na 2 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		
indirect naar wo na 2 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		
na 3 jaar nog geen vervolgonderwijs	38,1%	39,0%	39,6%	38,3%	39,7%	41,0%	41,2%	40,7%	42,0%	46,6%	45,8%	46,2%	45,9%	45,0%	44,3%	46,3%	52,4%	62,8%

In bovenstaande tabel is te zien of en hoeveel leerlingen na het halen van een diploma dat toegang geeft tot het hoger onderwijs in het hoger onderwijs gaan studeren. Dat kunnen ze direct na het behalen van hun diploma doen of ze kunnen eerst een andere opleiding volgen. Een havo-ge diplomaerde kan bijvoorbeeld eerst naar het vwo gaan om later – na wel of niet halen van het vwo-diploma – alsnog het hoger onderwijs in te stromen.

6.2 Lijst van Figuren

3.1	Aantal internationale en totaal aantal studenten in het hbo	20
3.2	Aantal EER-studenten in het hbo	21
3.3	Aantal EER-studenten in de hbo-associate degree en -bachelor	22
3.4	Instroom van nieuwe EER-studenten in de hbo-associate degree en bachelor	23
3.5	Aantal EER-studenten in de hbo-master	24
3.6	Aantal niet-EER-studenten in het hbo	25
3.7	Aantal niet-EER-studenten in de hbo-associate degree en -bachelor	26
3.8	Aantal niet-EER-studenten in de hbo-master	27
3.9	Aantal internationale en totaal aantal studenten in het wo	28
3.10	Aantal EER-studenten in het wo	29
3.11	Aantal EER-studenten in de wo-bachelor	30
3.12	De instroom van EER-studenten in de wo-bachelor	31
3.13	Aantal EER-studenten in de wo-master	32
3.14	Aantal niet-EER-studenten in het wo	33
3.15	Aantal niet-EER-studenten in de wo-bachelor	34
3.16	Instroom van niet-EER-studenten in de wo-bachelor	35
3.17	Aantal niet-EER-studenten in de wo-master	36
4.1	Aantal leerlingen in po	39
4.2	Aantal leerlingen in bao	40
4.3	Stroom van buiten het onderwijs naar bao 1-7 (x 1.000)	41
4.4	Aantal leerlingen in sbao	42
4.5	Stroom van bao 1-7 naar sbao (x 1.000)	43
4.6	Aantal leerlingen in so	43
4.7	Aantal leerlingen in cluster 3 en 4	44
4.8	Stroom van buiten het onderwijs naar so	45
4.9	Stroom van buiten het onderwijs naar so naar leeftijd	45
4.10	Aantal leerlingen in vso	46
4.11	Aantal leerlingen in vo	48
4.12	Aantal leerlingen in vo 1-2	50
4.13	Uitstroom uit brugjaren, naar bestemming (percentage)	51
4.14	Aantal leerlingen in vmbo 3+	51
4.15	Aantal leerlingen dat van de brugklas doorstroomt naar vmbo-b 3+	52
4.16	Aantal leerlingen in havo/vwo 3	53
4.17	Aantal leerlingen in havo/vwo 4+	54
4.18	Aantal leerlingen dat in havo 4 doubleert	55
4.19	Slagingspercentage van leerlingen in havo 5	55
4.20	Stroom van havo 5 naar vavo vo	56
4.21	Aantal leerlingen in pro	57
4.22	Aantal leerlingen in isk	58
4.23	Stroom van geen onderwijs (geen onderwijs) naar isk (onderwijs)	59
4.24	Aantal leerlingen in ve	60
4.25	Aantal leerlingen in vavo vo	61
4.26	Aantal leerlingen in vavo roc	62
4.27	Aantal leerlingen in vavo isk	63
4.28	Aantal studenten in mbo	64
4.29	Instroom vo ongediplomeerd in mbo (x 1.000)	65
4.30	Instroom vo gediplomeerden in mbo (x 1.000)	66
4.31	Aantal studenten in bol	67
4.32	Instroom in bol naar herkomst (percentage)	68
4.33	Instroom in bol 3 naar herkomst (percentage)	69
4.34	Bolstudenten naar bestemming (percentage)	70
4.35	Uitstroom uit bol (gediplomeerd) naar bestemming (percentage)	71

4.36	Aantal studenten in bbl	72
4.37	Instroom in bbl naar herkomst (percentage)	73
4.38	Instroom in bbl niveau 3 naar herkomst (percentage)	74
4.39	Uitstroom uit bbl (gediplomeerd) naar bestemming (percentage)	75
4.40	Onderwijsvolgenden in bbl naar bestemming (percentage)	75
4.41	Aandeel studenten in mbo naar niveau	76
4.42	Instroom in bol-entree naar herkomst (aantal)	78
4.43	Aantal studenten in hbo	79
4.44	Aantal studenten in vt-hbo bachelor	80
4.45	Aantal studenten met een havodiploma dat naar de voltijd-hbo-bachelor stroomt	81
4.46	Aantal studenten met een boldiploma dat naar de voltijd-hbo-bachelor stroomt	82
4.47	Aantal studenten in dt-hbo bachelor	83
4.48	Aantal studenten in vt-hbo master	84
4.49	Aantal studenten in dt-hbo master	85
4.50	Aantal studenten in vt-hbo ass. degree	86
4.51	Aantal studenten in dt-hbo-ass. degree	87
4.52	Aantal studenten in wo	88
4.53	Aantal studenten in vt-wo-bachelor	89
4.54	Doorstroom van studenten met een vwo-diploma naar de voltijd-wo-bachelor	90
4.55	Instroom van buiten het onderwijs naar de voltijd-wo-bachelor	91
4.56	Aantal studenten in vt-wo-master	92
4.57	Doorstroom van voltijd-wo-bachelor naar voltijd-wo-master	93
4.58	Instroom van buiten het onderwijs naar de voltijd-wo-master	93
4.59	Aantal studenten in dt-wo-bachelor	94
4.60	Aantal studenten in dt-wo-master	95
5.1	Percentages bol en werkloosheid	101
5.2	Geboorten in Nederland	105
5.3	Sterfte in Nederland	106
5.4	Immigratie in Nederland	107
5.5	Emigratie in Nederland	107
5.6	Migratiesaldo in Nederland	108
5.7	Percentage bol in correctiemodel en telling	110
5.8	Aantal leerlingen in po met 67%-betrouwbaarheidsinterval	116
5.9	Aantal leerlingen in vo met 67%-betrouwbaarheidsinterval	117
5.10	Aantal leerlingen in ve met 67%-betrouwbaarheidsinterval	118
5.11	Aantal studenten in mbo met 67%-betrouwbaarheidsinterval	119
5.12	Aantal studenten in hbo met 67%-betrouwbaarheidsinterval	120
5.13	Aantal studenten in wo met 67%-betrouwbaarheidsinterval	121

6.3 Lijst van Tabellen

3.1	Deelname per onderwijstype (x 1.000 leerlingen/studenten)	10
3.2	Diploma's per onderwijstype (aantallen x 1.000)	11
3.3	Deelname per onderwijstype (geïndexeerd op 2023 = 100)	12
3.4	Diploma's per onderwijstype (geïndexeerd op 2022/2023 = 100)	13
3.5	Deelname per onderwijstype (verschil met referentieraming 2023, x 1.000 leerlingen/studenten)	14
3.6	Diploma's per onderwijstype (verschil met referentieraming 2023, aantallen x 1.000)	15
3.7	Deelname per onderwijstype (verschil met referentieraming 2023, relatief)	16
3.8	Diploma's per onderwijstype (verschil met referentieraming 2023, relatief)	17
3.9	Aantal leerlingen en studenten in Caribisch Nederland	18
3.10	Aantal omgerekende voltijds studerende studenten aan de Open Universiteit	18
3.11	Aantal internationale en totaal aantal studenten in het hbo (x 1.000)	20
3.12	Aantal EER-studenten in het hbo (x 1.000)	21
3.13	Aantal-EER studenten in de hbo-assciate degree en -bachelor (x 1.000)	22
3.14	Instroom van EER-studenten in de hbo-assciate degree en -bachelor (x 1.000)	23
3.15	Aantal EER-studenten in de hbo-master (x 1.000)	24
3.16	Aantal niet-EER-studenten in het hbo (x 1.000)	25
3.17	Aantal niet-EER-studenten in de hbo-assciate degree en -bachelor (x 1.000)	26
3.18	Aantal niet-EER-studenten in de hbo-master (x 1.000)	27
3.19	Aantal internationale en totaal aantal studenten in het wo (x 1.000)	28
3.20	Aantal EER-studenten in het wo (x 1.000)	29
3.21	Aantal EER-studenten in de wo-bachelor (x 1.000)	30
3.22	Instroom van EER-studenten in de wo-bachelor (x 1.000)	31
3.23	Aantal EER-studenten in de wo-master (x 1.000)	32
3.24	Aantal niet-EER-studenten in het wo (x 1.000)	33
3.25	Aantal niet-EER-studenten in de wo-bachelor (x 1.000)	34
3.26	Instroom van niet-EER-studenten in de wo-bachelor (x 1.000)	35
3.27	Aantal niet-EER-studenten in de wo-master (x 1.000)	36
3.28	Onderwijsdeelname naar sector en leeftijd ten opzichte van de leeftijdsgroep	38
4.1	Aantal leerlingen in po (x 1.000)	39
4.2	Aantal leerlingen in bao (x 1.000)	40
4.3	Aantal leerlingen in sbao (x 1.000)	42
4.4	Aantal leerlingen in so (x 1.000)	44
4.5	Aantal leerlingen in so naar cluster (x 1.000)	44
4.6	Aantal leerlingen in vso (x 1.000)	46
4.7	Aantal leerlingen in vso naar cluster (x 1.000)	46
4.8	Aantal leerlingen in vo (x 1.000)	48
4.9	Aantal leerlingen in vo 1-2 (x 1.000)	50
4.10	Aantal leerlingen in vmbo 3+ (x 1.000)	52
4.11	Aantal leerlingen in havo/vwo 3 (x 1.000)	53
4.12	Aantal leerlingen in havo/vwo 4+ (x 1.000)	54
4.13	Aantal leerlingen in pro (x 1.000)	57
4.14	Aantal leerlingen in isk (x 1.000)	58
4.15	Aantal leerlingen in ve (x 1.000)	60
4.16	Aantal leerlingen in vavo vo (x 1.000)	61
4.17	Aantal leerlingen in vavo roc (x 1.000)	62
4.18	Aantal leerlingen in vavo isk (x 1.000)	63
4.19	Aantal studenten in mbo (x 1.000)	65
4.20	Effecten van correcties door conjunctuur op aantal studenten bol en bbl (x 1.000)	66
4.21	Geraamde werkloosheid (in procenten)	66
4.22	Aantal studenten in bol (x 1.000)	67

4.23	Aantal studenten in bbl (x 1.000)	72
4.24	Aantal studenten in mbo naar niveau (x 1.000)	77
4.25	Bijstellingen studenten in mbo naar niveau (x 1.000)	77
4.26	Aantal studenten in hbo (x 1.000)	80
4.27	Aantal studenten in vt-hbo bachelor (x 1.000)	80
4.28	Aantal studenten in dt-hbo bachelor (x 1.000)	83
4.29	Aantal studenten in vt-hbo master (x 1.000)	84
4.30	Aantal studenten in dt-hbo master (x 1.000)	85
4.31	Aantal studenten in vt-hbo ass. degree (x 1.000)	86
4.32	Aantal studenten in dt-hbo-ass. degree (x 1.000)	87
4.33	Aantal studenten in wo (x 1.000)	89
4.34	Aantal studenten in vt-wo-bachelor (x 1.000)	89
4.35	Aantal studenten in vt-wo-master (x 1.000)	92
4.36	Aantal studenten in dt-wo-bachelor (x 1.000)	94
4.37	Aantal studenten in dt-wo-master (x 1.000)	95
5.1	Fictief voorbeeld van een onderwijsmatrix voor 18-jarigen (aantallen)	96
5.2	Voorbeeld onderwijsmatrix (overgangskansen)	97
5.3	Aantal inwoners in Nederland per leeftijdscategorie (x1.000)	104
5.4	Bijstellingen sinds vorige bevolkingsprognose (inwoners x1.000)	104
5.5	Bijstelling referentieraming in stappen per ramingsjaar (x 1.000)	111
5.6	Opbouw van RR2024 voor 2024 in stappen	112
5.7	Vergelijking RR2023 en tellingen 2023 onderwijscategorieën (x 1.000 personen)	113
5.8	Vergelijking RR2023 en tellingen 2023 gediplomeerden (x 1.000 personen)	114
5.9	Afwijkingen in po (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)	116
5.10	Afwijkingen in vo (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)	117
5.11	Afwijkingen in ve (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)	118
5.12	Afwijkingen in mbo (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)	119
5.13	Afwijkingen in hbo (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)	120
5.14	Afwijkingen in wo (in procenten voor t + 1 t/m t + 5 sinds RR2012)	121
6.1	Doorstroom havo-gediplomeerden	123
6.2	Doorstroom vwo-gediplomeerden	124
6.3	Doorstroom bol4-gediplomeerden	125

6.4 Lijst van begrippen en afkortingen

6.4.1 Lijst van begrippen

1-cijferbestanden	bestand per onderwijssector met inschrijvingen en resultaten van alle studenten in de sector van het bekostigd onderwijs in Nederland
bestemming	de onderwijssoort die leerlingen en studenten in het volgende jaar volgen
deelnemer, leerling, student	persoon die op 1 oktober staat ingeschreven in het Nederlands bekostigd onderwijs
gediplomeerde	persoon die tussen twee, elkaar opvolgende peildata (1 oktober), één of meerdere diploma's heeft behaald
geen onderwijs	het deel van de bevolking dat in het betreffend jaar geen onderwijs volgt aan een bekostigde onderwijsinstelling. Geen onderwijs bij herkomst (instroom) betekent dat men in het voorgaande jaar geen bekostigd onderwijs gevolgd heeft. Geen onderwijs bij bestemming (uitstroom) betekent dat men in het volgend jaar geen bekostigd onderwijs volgt
herkomst	de onderwijssoort die leerlingen en studenten volgden in het voorafgaande jaar
instroom	personen die in het voorgaande jaar niet waren ingeschreven in de betreffende onderwijssoort

jaar	inschrijving in schooljaar (po of vo) of studiejaar (in mbo/hbo/wo) op 1 oktober van dat jaar. Bij gediplomeerden heeft een jaar betrekking op de periode tussen 1 oktober van het jaar ervoor en 1 oktober van dat jaar, omdat het hele jaar een diploma gehaald kan worden
leeftijd	leeftijd die personen hebben op 31 december na de peildatum van 1 oktober
strategische stroom	verzameling van stromen waarvan een trend in een gezamenlijke stroomfractie wordt geëxtrapoleerd

6.4.2

Lijst van afkortingen

Toevoegingen aan afkortingen:

- vt(-) of dt(-) voor een afkorting geeft aan of het om voltijd- of deeltijdopleidingen gaat.
- een nummer achter een afkorting geeft het rangnummer van een leerjaar of inschrijvingsjaar aan. In het mbo kan het ook niveau betekenen: 1 (entree), 2, 3 en 4. De niveaus in het mbo worden ook regelmatig samen gepresenteerd: niveaus 1/2 en niveaus 3/4.
- (-)d achter een afkorting betreft het gediplomeerde leerlingen of studenten.

ad	associate degree
bao	basisonderwijs
bbl	beroepsbegeleidende leerweg (leerlingwezen)
bbl 1/2	beroepsbegeleidende leerweg, niveau entree en 2
bbl 3/4	beroepsbegeleidende leerweg, niveau 3 en 4
bbo	bevolking buiten onderwijs, zie geen onderwijs in lijst van begrippen
BES	Bonaire, Sint Eustatius en Saba, drie bijzondere gemeenten van Nederland, ook bekend als Caribisch Nederland
BLS	Begeleidingscommissie Leerlingen- en Studentenramingen
bol	beroepsopleidende leerweg, voltijd (het voormalig middelbaar beroepsonderwijs)
bol 1/2	beroepsopleidende leerweg, niveau entree en 2
bol 3/4	beroepsopleidende leerweg, niveau 3 en 4
BRIN	Basisregistratie Instellingen, register van onderwijsinstellingen (oude benaming van RIO)
brj	brugjaren in het voortgezet onderwijs
BRON	Basisregister Onderwijs, verzameling van gegevens van leerlingen en studenten (oude benaming van ROD)
BRP	Basisregistratie Personen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CLR	Coördinatiegroep Leerlingen Ramingen
CN	Caribisch Nederland, ook bekend als BES-eilanden (Bonaire, Sint Eustatius, Saba)
CPB	Centraal Planbureau
dt	deeltijdonderwijs
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DUO/IP	DUO, afdeling Informatieproducten
ECTS	European Credit Transfer System, studiepunten
EER	Europese Economische Ruimte, landen met toegang tot de interne markt van de Europese Unie, die ook gebonden zijn aan het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal. Personen uit deze landen, aangevuld met Zwitserland en Suriname, worden op dezelfde wijze bekostigd als studenten met de Nederlandse nationaliteit
FEZ	directie Financieel-Economische Zaken van het Ministerie van OCW
FIN	Ministerie van Financiën
FIN/IRF	Inspectie der Rijksfinanciën van het Ministerie van Financiën

havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs
havo/vwo 3	het derde leerjaar van het havo en het vwo samen
havo/vwo 4+	havoleerjaren 4+5 en vwo-leerjaren 4+5+6
hbo	hoger beroepsonderwijs, voltijds
ho	hoger onderwijs (hbo + wo)
HO&S	directie Hoger Onderwijs en Studiefinanciering van het Ministerie van OCW
IP	zie DUO/IP
IRF	zie FIN/IRF
IvhO	Inspectie van het Onderwijs
Kennis/PSB	directie Kennis van het Ministerie van OCW, afdeling Prognoses, Scenario's en Beleidsstatistiek
lwoo	leerwegondersteunend onderwijs, onderdeel van het vmbo
mavo	middelbaar algemeen voortgezet onderwijs (benaming voor vmbo-tl + vmbo-gl)
mbo	middelbaar beroepsonderwijs, vanaf 1997 bestaat het uit bol + bbl
MBO	directie Middelbaar Beroeps Onderwijs van het Ministerie van OCW
MBO Raad	brancheorganisatie voor de scholen in het mbo
MEV	Macro-economische verkenningen
MLT	middellangetermijnverkenningen
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OLS	<i>Ordinary least squares</i> (kleinste kwadraten; regressiemethode)
OU	Open Universiteit
p-OLS	<i>Pseudo-ordinary least squares</i> , lineaire extrapolatie waarbij de lijn wordt verhoogd of verlaagd zodat ze door de laatst geobserveerde waarde gaat
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
po	primair onderwijs (bao + sbao + (v)so)
PO	directie Primair Onderwijs van het Ministerie van OCW
PO-Raad	sectororganisatie van het primair onderwijs
pro	praktijkonderwijs: kan beschouwd worden als de voortzetting van vso-mlk
PSB	zie Kennis/PSB
RIO	Registratie Instellingen en Opleidingen (voorheen BRIN geheten)
ROA	<i>Research Centre for Education and the Labour Market</i>
ROD	Register Onderwijsdeelnemers, verzameling van gegevens van leerlingen en studenten (voorheen BRON geheten)
RR20XX	Referentieraming met 20XX het betreffende jaar
sbao	speciaal basisonderwijs, kan beschouwd worden als de voortzetting van de schoolsoorten so-lom en so-mlk
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
so	speciaal onderwijs
so-wec	speciaal onderwijs, vallend onder de <i>Wet op de expertisecentra</i>
UNL	Universiteiten van Nederland, koepelorganisatie van publieke universiteiten van Nederland, voorheen Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU)
vavo	voortgezet algemeen volwassenenonderwijs
vavo roc	vavoleerlingen ingeschreven bij een mbo-instelling
vavo vo	vavoleerlingen ingeschreven bij een vo-instelling
vbo	voorbereidend beroepsonderwijs (benaming voor vmbo-kl + vmbo-bl)
VH	Vereniging Hogescholen, vereniging van bekostigde hogescholen, voorheen HBO-raad
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs, ingevoerd in 1999-2000, kan beschouwd worden als de voortzetting van mavo en vbo
vmbo 3+	vmbo, leerjaren 3 en hoger

vmbo b(b)	vmbo basisberoepsgerichte leerweg
vmbo g(l)	vmbo gemengde leerweg
vmbo k(b)	vmbo kaderberoepsgerichte leerweg
vmbo t(l)	vmbo theoretische leerweg
vo	voortgezet onderwijs
VO	directie Voortgezet Onderwijs van het Ministerie van OCW
VO-raad	vereniging van scholen in het voortgezet onderwijs
vso	voortgezet speciaal onderwijs
vso-wec	voortgezet speciaal onderwijs, vallend onder de <i>Wet op de expertisecentra</i>
vt	voltijd
vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
wo	wetenschappelijk onderwijs
wo b	wo-bachelor
wo b-d	wo-bachelordiploma
wo m	wo-master
wo m-d	master- of doctoraaldioma

6.5 Bronvermelding van gebruikte basisgegevens

6.5.1

Onderwijsmatrix

De onderwijsmatrix vormt de basis voor de referentieraming. DUO beheert sinds 1990 de inschrijvingsgegevens van alle leerlingen en studenten (hiervoor beheerd door het CBS). Ook beheert DUO de gegevens van diploma's.¹ Deze gegevens worden door DUO-afdeling Informatieproducten verwerkt tot de onderwijsmatrix.

De basis voor de stroomgegevens zijn de ROD-bestanden, de op onderwijsnummers gebaseerde basisbestanden uit het Register Onderwijsdeelnemers (ROD) van DUO. Deze bestanden zijn vervolgens door DUO bewerkt tot "1-cijferbestanden" op grond van afspraken tussen DUO, OCW, IvHO en de sectorraden. 1-cijferbestanden van twee opeenvolgende jaren worden aan elkaar gekoppeld voor een onderwijsmatrix met de stroomgegevens tussen die twee jaren.

De onderwijsmatrices bevatten ook de telgegevens (de per jaar getelde aantallen leerlingen, studenten en gediplomeerden), die voortkomen uit de 1-cijferbestanden. Ze maken namelijk als randtotalen onderdeel uit van de onderwijsmatrices. De stromen opgeteld naar herkomst geven de telling in het herkomstjaar, en opgeteld naar bestemming die in het bestemmingsjaar. De aantallen leerlingen en studenten in 2023-2024 en aantallen gediplomeerden in 2022-2023 betreffen voorlopige tellingen.

6.5.2

Historische aanpassingen in de onderwijsmatrices

1983 t/m 1990	CBS-onderwijsmatrices, met uitzondering van instroomgegevens van bbl (uit OVL-tellingen). Herkomstaantallen bao naar groep zijn geschat op basis van bestanden bao naar leeftijd.
1991 t/m 2016	DUO-onderwijsmatrices. Vanaf het jaar 2010 is een vernieuwde onderwijsmatrix gebruikt. Ten opzichte van oudere onderwijsmatrices is de specificatie van de onderwijssoorten in de herkomst- en bestemmingsdimensie sterk uitgebreid sinds 2010.
2009-2010	Omdat het ROD-bestand 2009-2010 voor het po nog niet compleet beschikbaar was, moesten de stroomgegevens van het po in onderwijsmatrix 2010 nog deels geschat worden. Onderwijsmatrix 2011 is de eerste onderwijsmatrix die volledig is gebaseerd op onderwijsnummergegevens.
2017-2018	Met ingang van dit jaar is het lwoo niet meer meegenomen als aparte strategische stroom. Door de dalende aantallen in het lwoo, door een andere invulling via de samenwerkingsverbanden, is een aparte strategische stroom niet realistisch. Het lwoo is met ingang van schooljaar 2017-2018 bij de strategische stroom van de afzonderlijke brugjaren gevoegd. De hierbij optredende minieme verschillen zijn in een aparte notitie aangegeven.
2020-2021	Basisschoolleerlingen aan ligplaatsscholen zijn voor het eerst opgenomen in alle onderwijsmatrices. In de referentieraming is het (voortgezet) speciaal onderwijs onderscheiden naar clusters 1+2 enerzijds en 3+4 anderzijds. Tevens is de verdeling tussen speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs op basis van leeftijd strikter gemaakt. Dit heeft vooral gevolgen voor de onderwijsmatrices tot en met 2013. Daarnaast zijn ho-studenten onderscheiden naar nationaal/internationaal en zijn niet-bekostigde mbo-studenten (inclusief examendeelnemers) toegevoegd in alle onderwijsmatrices in verband met mogelijke aanpassingen van de referentieraming in de toekomst.

¹ **Specifiek voor vo:** alle gediplomeerden aan bekostigde instellingen. Dit is inclusief vso-leerlingen die aan een bekostigde vo-instelling het vo-diploma halen. En het is exclusief diploma's aan particuliere instellingen en exclusief vo-staatsexamens.

Specifiek voor mbo: alle gediplomeerden aan bekostigde mbo-instellingen, ongeacht of het diploma is bekostigd of niet. Het is dus exclusief particulier mbo.

Specifiek voor vavo: alle gediplomeerden vavo aan bekostigde mbo-instellingen. Dit is dus exclusief particulier vavo.
Specifiek voor ho (mbo+wo): alle gediplomeerden aan bekostigde ho-instellingen, exclusief de Open Universiteit. Dit is dus exclusief de aangewezen ho-instellingen.

Let wel: er wordt over gediplomeerden gesproken, niet over diploma's. Diploma's van personen die binnen een jaar meerdere diploma's halen, worden ontubbeld.

2021-2022	Niet-bekostigde mbo-studenten aan bekostigde mbo-instellingen (exclusief examendeelnemers) zijn in de referentieraming voor het eerst opgenomen in de aantallen mbo-studenten. Verder is de uitsplitsing van mbo naar sector gewijzigd naar sectorkamer. In hbo-bachelor is er verschuiving van de sector groen naar de sectoren onderwijs en economie. Daarnaast zijn de toegestane leeftijden voor vavo met 1 (vavo-havo, vavo-vwo) of 2 jaar vavo-mavo) verlaagd. In het vo wordt in de brugjaren groen onderwijs aan agrarische opleidingscentra niet meer apart onderscheiden.
2023-2024	In alle onderwijsmatrices is de peildatum van de leeftijd gewijzigd van 31 december t naar 1 oktober t. Tevens is de rand van alle onderwijsmatrices gewijzigd van de Nederlandse bevolking op 1 januari t+1 naar de Nederlandse bevolking op 1 oktober t. Studenten in het hoger onderwijs zijn verder onderscheiden naar Nederlandse nationaliteit, EER-nationaliteit en niet-EER-nationaliteit. In het vo zijn internationale schakelklassen apart onderscheiden.

6.5.3

Bevolkingsprognose

Het CBS stelt jaarlijks een bevolkingsprognose op. Voor de Referentieraming 2024 is gebruik gemaakt van de verwachte ontwikkeling van de Nederlandse bevolking tussen 2022 en 2070, beschreven volgens de *Bevolkingsprognose 2023-2070* en gepubliceerd op 16 december 2023.

6.5.4

Raming van de werkloosheid

De verwachte werkloosheid wordt gebruikt om de verhouding tussen bol en bbl in het mbo te schatten. De geraamde cijfers voor de werkloze beroepsbevolking voor de komende jaren zijn afkomstig uit het zogenaamde *Macrobrieffje Economische Verkenningen*, dat het Ministerie van Financiën (FIN) voor andere ministeries beschikbaar stelt. Dit heeft het voordeel dat de cijfers dan consistent zijn met andere cijfers die voor de Rijksbegroting gebruikt worden, maar het nadeel is dat deze gegevens niet openbaar beschikbaar zijn. De geraamde cijfers voor de totale beroepsbevolking in de komende jaren halen we uit de cMEV2024, die het CPB in augustus 2023 publiceerde (zie <https://www.cpb.nl/augustusraming-2023>). Specifiek zijn deze te vinden in de 'verzamelde bijlagen met lange reeksen t/m 2028 (MLT)', tabblad Bijlage_10_cMEV24 ('kernegegevens arbeidsmarkt'). Uit deze twee series cijfers berekenen we de werkloosheidspercentages.

6.6 Ledenlijst BLS

<i>Naam</i>	<i>Organisatie</i>
Wendy Smits	CBS (voorzitter BLS)
Paul Huisman	VO-raad, vertegenwoordigt ook PO-Raad
Pierre Veelenturf	MBO Raad
Faraaz Azizahamad	Vereniging Hogescholen
Victor Majjer	Universiteiten van Nederland
Robert Vermeulen	Universiteit Leiden
Lenny Doelstraijer	CBS
Frank van Erp	CPB
Lex Herweijer	SCP
Jessie Bakens	ROA
Kristian Bakker	PBL

De BLS heeft ook enkele toehoorders, adviserende leden zonder stemrecht:

<i>Naam</i>	<i>Organisatie</i>
Teun Broeders	Ministerie van Financiën/Inspectie der Rijksfinanciën
Jens Risberg	OCW/FEZ
Arrian Rutten	DUO/IP

6.7 Opstellers van deze publicatie

Deze publicatie is opgesteld door het projectteam referentieramingen. Dit projectteam bestaat uit medewerkers van de afdeling Kennis/PSB van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en medewerkers van DUO van de afdeling IP. Aan de gegevensbasis, de productie van de raming en het rapport hebben de volgende personen meegewerkt:

Tobias Brils (DUP/IP)
Reinoud Hamming (DUO/IP)
Meindert Heres Hoogerkamp (DUO/IP)
André Klapper (DUO/IP)
Astrid van Leeuwen (DUO/IP)
Thijs Noordzij (OCW/Kennis/PSB)
Michel Pan (DUO/IP)
Cheyenne Ramada (OCW/Kennis/PSB)
Arrian Rutten (DUO/IP)

De referentieraming is vastgesteld door Fons Dingelstad, directeur OCW/Kennis. De publicatie is gecoördineerd door de Coördinatiegroep Leerlingen Ramingen (CLR). Betrokkenen bij de toetsing van de resultaten van dit jaar zijn:

Denise Heiligers (Kennis)
Arrian Rutten (DUO/IP)
Annemiek Schramade (OPO)
Floor Stuurwold (OPO)
Yvo Greijdanus (OPO)
Laura Custers (OPO)
Huib de Groot (OVO)
Esther Zwart (OVO)
Simran Kaur (OVO)
Marcel Goedhart (MBO)
Wouter Platenburg (HO&S)
Benjamin Hoeboer (HO&S)
Sjanneke Vernooij (HO&S)
Saskia van Velthoven (HO&S)
Wesley van Ommen (HO&S)
Jesper van Elk (FEZ)
Jens Risberg (FEZ)
Martijn Filak (FEZ)
Marc Suters (FEZ)
Chiara Beekhuizen (FEZ)
Lianne Dekker (FEZ)
Ronald Flohil (FEZ)